Aurelia Ilian
Șt. M. Ilinca
Petre Nicolescu

Limba și literatura română

EVALUARE CURENTĂ
Pentru clasa a V-a

ART
Grup Editorial

Scanned with OKEN Scanner

Prezenta lucrare este elaborată în conformitate cu programele şcolare actuale.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ILIAN, AURELIA
Limba şi literatura română pentru clasa a V-a: evaluare curentă / Aurelia Ilian, Şt. M. Ilinca, Petre Nicolescu. – Bucureşti: Grupul Editorial Art, 2009
ISBN 978-973-124-442-6

I. Ilinca, Ştefan M.

II. Nicolescu, Petre

811.135.1(075.1)

Scanned with OKEN Scanner

AURELIA ILIAN
ŞT. M. ILINCA
PETRE NICOLESCU

Limba şi Literatura Română

pentru clasa a V-a

INSTRUIRE ŞI EVALUARE

Evaluare curentă

ART
Grup Editorial

Scanned with OKEN Scanner

Copyright © 2009

Toate drepturile asupra acestei lucrări aparţin editurii.
Reproducerea integrală sau parţială a conţinutului lucrării
este posibilă numai cu acordul prealabil scris al editurii.

Referenţi:
Ninuşa ERCEANU
Mariana CHEROIU
Antonia DIMIERU
Mihaela JIANU
Amalia DUMITRU

Tehnoredactare:
Andrea NICULAE

Coperta:
Ionuţ BROŞTIANU

Pentru comenzi **vă puteţi adresa:**

Departamentului Difuzare
C.P. 78, O.P. 32, sector 1, Bucureşti

telefon
021.224.17.65, 0721.213.576, 0744.300.870
Se acordă importante reduceri.

Tipărit la C.N.I. „CORESI" S.A.

Scanned with OKEN Scanner

CUVÂNT ÎNAINTE

Colecția de exerciții *propuse prin această lucrare are ca fundament dorința autorilor de a veni în ajutorul elevilor, pentru pregătirea în vederea examenelor, la toate nivelurile. La baza acestor exerciții stau unele dintre* ***textele manualelor****, elaborate după programa în vigoare.* ***Suplimentar*** *se aduc* ***noi provocări*** *întru cunoașterea și aprofundarea materiei prin selecția de fragmente inedite, care răspund competențelor prevăzute prin curriculum-ul școlar.*

De asemenea, se propun ***sugestii de autoevaluare, soluții, răspunsuri/ rezolvări detaliate,*** *precum și un material informativ cu un* ***bogat conținut teoretic****, util în simplificarea și eficientizarea procesului de instruire.*

Această lucrare se dorește un instrument de lucru valoros, care se adresează deopotrivă ***elevilor, profesorilor și părinților*** *– tuturor celor care participă la bunul mers al procesului didactic de formare, dezvoltare continuă și de testare a abilităților și competențelor dobândite la disciplina „Limba și literatura română".*

Lucrarea este structurată în ***trei părți****.*

Prima parte *conține un număr de 35 de* ***„unități de pregătire"****, dintre care 28 sunt unități de pregătire propriu-zisă, 7 sunt unități de evaluare semestriale și una este unitate de evaluare finală, acestea fiind astfel concepute încât să corespundă, pe cât posibil, structurii anului școlar, perioadelor de acumulare și de evaluare.*

Fiecare unitate de pregătire propune trei teme de studiu: una de literatură, una de limbă română și alta de comunicare. Fiecare unitate conține astfel un număr important de exerciții axate pe tematica propusă.

De asemenea, temele propuse ***urmăresc*** *în special* ***curriculum-ul școlar în vigoare – acoperit integral*** *– și nu vreunul dintre manualele alternative existente, fără a face însă o notă discordantă față de acestea.*

O idee originală este ***autoevaluarea****, pentru care se propune o selecție dintre chiar itemii prezentați în fiecare unitate de pregătire, notarea fiind facilă în condițiile utilizării rezolvărilor și informațiilor din partea a treia a lucrării – se ușurează astfel și* ***evaluarea*** *elevilor* ***de către părinți*** *sau alte persoane nespecializate.*

Cea de **a doua parte** *cuprinde o serie de* ***teste*** *propuse* ***pentru performanță școlară și olimpiade****, tratându-se la un nivel mai ridicat problematica prezentată în prima parte.*

În cea de **a treia parte** *sunt prezentate informații, sugestii și rezolvări pentru exercițiile propuse în primele două părți. Această parte oferă mai mult decât simpla rezolvare a unora dintre exercițiile propuse. Aici se oferă, de asemenea, un important plus de* ***informație teoretică și practică****, utilă în abordarea unor alte exerciții ce s-ar încadra în aceeași problematică.*

Scanned with OKEN Scanner

Obiectivul *pe care îl dorim atins prin această lucrare este cunoaşterea temeinică, vehicularea şi prelucrarea performantă a informaţiei la acest obiect de studiu.*

Realizarea acestuia asigură ***succesul*** *la toate formele de examinare şi evaluare prevăzute pe parcursul sau la finalul ciclului de învăţare, la* ***examene****.*

EDIŢIA 2009-2010 *a acestei lucrări este una din care s-au eliminat, în totalitate, micile scăpări; de asemenea, lucrarea a câştigat mult în omogenitate, rarefiindu-se acele unităţi prea dense pentru ritmul de lucru şi nivelul de pregătire al elevilor din ciclul gimnazial şi aducându-se* ***noi exerciţii, noi teste de evaluare*** *şi* ***noi subiecte pentru performanţă şcolară şi olimpiade*** *acolo unde a fost necesar; în plus, realizarea grafică şi calitatea tipografică ale lucrării sunt deosebite.*

Autorii

Scanned with OKEN Scanner

UNITĂȚI DE PREGĂTIRE

unitatea de pregătire 1

1. *Cartea – obiect cultural*
2. *Reactualizarea cunoștințelor din clasele I-IV. Părți de vorbire. Părți de propoziție. Propoziții simple. Propoziții dezvoltate. Dezvoltarea propozițiilor simple. Punctuația*
3. *Situații de comunicare. Comunicarea dialogată. Comunicarea monologată. Cadrul comunicării. Modalitățile comunicării*

■ CARTEA – OBIECT CULTURAL 1

1 Identifică definiția corectă, pentru fiecare dintre cuvintele de mai jos, și scrie numărul corespondent în dreptul ei:

1. *cartea* ... este fața unei file
2. *coperta* ... este o scriere cu un anumit conținut/ subiect, tipărită și legată în volum.
3. *cotorul* ... este o parte a unei lucrări, publicate în etape.
4. *fascicula* ... este partea laterală din stânga, unde se unesc filele cărții prin coasere sau lipire.
5. *filele* ... reprezintă învelișul protector al cărții.
6. *pagina* ... sunt foile care alcătuiesc cartea.

2 Completează enunțurile următoare cu acele cuvinte la care se referă descrierea.

..... cuprinde denumirea instituției care a comandat cartea și îi aprobă tipărirea, numele autorului, titlul cărții și specificul ei, titlul colecției, denumirea editurii și un suport vizual atractiv (ilustrație sau culoare).

..... poate oferi diverse informații despre autorul cărții/ subiectul ei, despre alte apariții asemănătoare, prețul cărții etc.

..... persoana care a scris opera prezentată sub forma cărții (pe suport de hârtie prelucrată editorial).

..... este un cuvânt/ un grup de cuvinte așezat/e la începutul operei/ pe coperta cărții pentru a sugera sugestiv tema/ subiectul acesteia.

..... este o listă așezată la începutul sau la sfârșitul cărții pentru a oferi numărul și, uneori, titlurile capitolelor operei respective.

..... este un fragment unitar al textului, cuprinzând o idee principală.

..... este un rând retras spre mijlocul paginii (față de celelalte), pentru a marca grafic trecerea la o altă idee (la un alt paragraf).

..... este o carte cu un anumit număr de pagini, care poate alcătui o lucrare, împreună cu altele de același fel.

..... este prima pagină pe care sunt reluate informațiile de pe copertă.

..... este locul special amenajat, în care se păstrează cărți și publicații; instituție care oferă în mod organizat cititorilor cărți spre consultare și documentare.

Scanned with OKEN Scanner

3 Scrie trei dintre funcţiile cele mai importante ale cărţii (modul în care este ea folositoare omului).
Exemplu: informează, ..., ..., ... etc.

4 Înlocuieşte cu un sinonim/ alt cuvânt cu sens identic sau foarte apropiat, cuvântul *carte* din textul:

Dragă frate de departe,
Trimite-mi o ţâr' de carte;
Fie scrisă cât de rău,
Numai s-o pot ceti eu...

5 Alcătuieşte câte un enunţ potrivit pentru fiecare dintre cuvintele: *literă, carte, scriere, învăţătură, volum, scrisoare, bibliotecă, filă, scriitor, cultură.*

6 Comentează, în două-trei enunţuri, următoarea descriere făcută cărţii de către un scriitor:

Ce este o carte bună dacă nu un prieten cu care poţi sta de vorbă oricând în singurătatea odăii tale?... O carte este un om care îţi intră în casă, ţi se aşază în fotoliu şi începe să-ţi vorbească despre el şi ai lui, părinţi şi prieteni, regiunea lor de odinioară sau de acum. (Marin Preda)

7 Realizează o compoziţie, de maximum zece rânduri, în care să explici motivul pentru care autorul rândurilor de mai jos şi-a format o asemenea imagine despre cărţi:

Eu mi-am imaginat întotdeauna Paradisul sub forma unei BIBLIOTECI. Alte persoane consideră că ar fi o grădină, alţii şi-l pot închipui ca un palat; eu l-am imaginat întotdeauna ca o bibliotecă... (Jorge Luis Borges – ***Cărţile şi noaptea***)

■ REACTUALIZAREA CUNOŞTINŢELOR DIN CLASELE I-IV
■ PĂRŢI DE VORBIRE. PĂRŢI DE PROPOZIŢIE
■ PROPOZIŢII SIMPLE. PROPOZIŢII DEZVOLTATE
■ DEZVOLTAREA PROPOZIŢIILOR SIMPLE. PUNCTUAŢIA

2

1 Notează numărul vocalelor şi al consoanelor din fiecare cuvânt de mai jos:

mare <..... vocale; ..... consoane>;
multe <..... vocale; ..... consoane>;
elevi <..... vocale; ..... consoane>;
alee <..... vocale; ..... consoane>;

2 Desparte în silabe cuvintele:

şcolarii	<.....>;	<.....>;
fii	<.....>;	<.....>;
codru	<.....>;	<.....>;
urşii	<.....>;	<.....>;
înota	<.....>;	<.....>;
antonim	<.....>;	<.....>;
inegalabil	<.....>;	<.....>;
caleidoscop	<.....>;	<.....>;
descriere	<.....>;	<.....>.

Scanned with OKEN Scanner

3 Scrie câte un cuvânt pentru acelaşi înţeles cu:

bucuros <.....>;
a munci <.....>;
vaste <.....>;
luminos <.....>;
a pleca <.....>.

4 Înlocuieşte expresiile de mai jos, folosind cuvinte care au înţeles asemănător cu expresia dată:

a-i da de cap <.....>;
a sta de veghe <.....>;
a da de veste <.....>;
a (o) lua la sănătoasa <.....>.

5 Alcătuieşte patru propoziţii, în care verbul *a bate* să aibă sensuri diferite:

<.....>;
<.....>;
<.....>;
<.....>;

6 Scrie în dreptul fiecărei părţi de vorbire care dintre exemplele date corespund acesteia: *copil, harnic, merge, frumuseţe, doi, spre, cu, să, dânşii*:

substantive:..... ;
adjective: ..... ;
pronume: ..... ;
numerale:..... ;
verbe:..... ;
cuvinte de legătură: ..... ;

7 Subliniază verbele din fiecare propoziţie, menţionând în caseta corespunzătoare funcţia sintactică a fiecărui verb:

Copiii au înţeles lecţia. ☐
Prietenii noştri au multe note. ☐
Noi suntem în aceeaşi clasă. ☐
Voi i-aţi întâlnit pe ei. ☐

8 Pune verbele: *merg, ştiu, vine, sunt, iau*, la persoana a II-a singular:

.....;
.....;
.....;
.....;
.....

9 Subliniază verbele, din propoziţiile de mai jos, notând în caseta corespunzătoare sensul fiecăruia:

Prietenii lui Andrei sunt la mare. ☐
Odată era la bunici un salcâm. ☐
Cât este cartea aceea? ☐

Scanned with OKEN Scanner

10 Specifică felul predicatelor din propozițiile de mai jos, punând semnul „X” în caseta corespunzătoare:

	predicat verbal	*predicat nominal*
Noi suntem aici.	☐	☐
Mama este harnică.	☐	☐
Dan este la bunici.	☐	☐
Colegii mei sunt buni.	☐	☐
Ana este la munte.	☐	☐

11 Scrie corect cuvintele subliniate din propozițiile de mai jos:

Miau adus flori. _____
Adumil astăzi. _____
Folosiții pe toți. _____
Verificativă temele! _____

12 Subliniază formele corecte din exemplele următoare:

ese – iese; ști (tu) – știi; (eu) crez – creez;
(el) era – iera; să fii – să fi; va merge – v-a merge;
ați venit – a-ți venit; așază – așează; a-i mers – ai mers.

13 Pune în casetele corespunzătoare substantive care denumesc:

ființe:			
lucruri:			
fenomene ale naturii:			
acțiuni:			
însușiri:			
stări sufletești:			

14 Subliniază forma/ formele corectă/ corecte de plural pentru fiecare dintre substantivele date:

înghețată:	înghețăți – înghețate;	căpșună:	căpșuni – căpșune;
ciocolată:	ciocolăți – ciocolate;	cireașă:	cireși – cireșe;
livadă:	livade – livezi;	copertă:	coperți – coperte;
ușă:	ușe – uși;	gălușcă:	găluște – găluști;
piață:	piețe – pieți;	monedă:	monede – monezi.

15 Pune la forma corespunzătoare substantivul notat la sfârșitul fiecărei propoziții:

Glasul ..... este cristalin. / *mama/*
Numărul ..... este impar. / *strada/*
Perimetrul ..... este mare. / *piața/*
Culoarea ..... este deschisă. / *vulpe/*

16 Rescrie formele corecte din exemplele date:

Cluj Napoca; Cluj-Napoca; _____
Gara de Nord; Gara-de-Nord; _____
Podișul-Transilvaniei; Podișul Transilvaniei; _____
Curtea-de-Argeș; Curtea de Argeș. _____

Scanned with OKEN Scanner

17 Copiază dintre cuvintele de mai jos numai pronumele de politețe:
Domnia Sa, el, tu, dânsul, dumnealui, dumneata, dânșii, voi.
.....

18 Trece la numărul plural adjectivele de mai jos, însoțindu-le de substantive:
auriu <.....>;
pustiu <.....>;
fumuriu <.....>;
purpuriu <.....>;
străveziu <.....>.

19 Alcătuiește două propoziții în care numeralul *doi* să îndeplinească, pe rând, funcțiile sintactice de subiect și de complement:
..... ;
.....

20 Subliniază, dintre exemplele date, numai cuvintele de legătură: *copil, are, frumos, spre, cu, așa, casă, ca să, și, pe, de pe, acasă.*

21 Sper că n-ai uitat-o (nu l-ai uitat) pe doamna ta învățătoare! (domnul tău învățător!) Folosește, într-o compunere, zece propoziții simple, pentru a o descrie (a-l descrie). Transformă apoi, propozițiile simple în zece propoziții dezvoltate. Pune-i un titlu compunerii tale!
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

22 Alege o propoziție simplă, de la exercițiul **21**. Notează în dreptul fiecărui cuvânt partea de vorbire și partea de propoziție corespunzătoare (exemplu: *mama* – substantiv; subiect):
.....
.....
.....
.....
.....
.....

23 Construiește propoziții după schemele date (S – subiect; P – predicat; A – atribut; s – substantiv; v – verb; a – adjectiv):
a. SP
sv .....
b. SAP
sav.....

Scanned with OKEN Scanner

c. SSP

ssv .....

24 Pune semnele de ortografie şi de punctuaţie următorului text:

Atunci rămâi sănătos zisumia lupul

■ SITUAȚII DE COMUNICARE
■ COMUNICAREA DIALOGATĂ. COMUNICAREA MONOLOGATĂ
■ CADRUL COMUNICĂRII. MODALITĂȚILE COMUNICĂRII

3

◆ ***Comunicarea*** *reprezintă transmiterea unor informaţii privind atitudini, gânduri, evenimente.*

◆ ***Comunicarea orală*** *(transmisă prin viu grai) este:*

– ***directă*** *– când persoanele sunt de faţă;*

– ***mediată*** *– când se realizează prin: radio, televiziune, telefon etc.;*

– ***dialogată*** *– când se face prin intermediul schimbului de informaţii între două sau mai multe persoane. Comunicarea dialogată se face prin intermediul unui emiţător, receptor, mesaj, cod.*

Emiţătorul trebuie:

– *să pronunţe sunetele clar;*
– *să rostească în întregime cuvintele;*
– *să formuleze enunţuri clare;*
– *să-şi adapteze intonaţia, volumul vocii şi debitul verbal la situaţiile corespunzătoare;*
– *să manifeste respect faţă de ascultător.*

Receptorul trebuie:

– *să asculte atent mesajul;*
– *să înţeleagă mesajul;*
– *să ceară informaţii suplimentare;*
– *să manifeste respect faţă de vorbitor;*
– *să fie tolerant în discuţii contradictorii.*

– ***monologată*** *– când presupune vorbirea neîntreruptă a cuiva în faţa unuia sau a mai multor ascultători.*

◆ ***Comunicarea scrisă*** *se realizează prin:*

– *scrisoare, telegramă, bilet etc.;*
– *fax, telex;*
– *afiş, articol.*

1 Notează, în caseta corespunzătoare, felul comunicării: comunicare **orală** sau comunicare **scrisă**:

Magda îi spune colegului de vestea primită.	orală
Am primit o telegramă de la Paul.	scrisă
I-am trimis veşti Alinei printr-un bilet.	scrisă
A vorbit cam mult la telefon cu Oana.	orală
L-a convins pe fratele său să plece la mare.	orală

2 Notează, în caseta corespunzătoare, felul comunicarii: comunicare **mediată** sau comunicare **directă**:

L-am convins pe Andrei să plece la bunici.	directă
Au aflat prin telex ştirea dorită.	mediată

Scanned with OKEN Scanner

S-a liniştit, citind faxul de la părinţi.
Dându-i un telefon, a convins-o să renunţe la planul său.
S-au bucurat, aflând de la radio că vremea se va răci.

mediată
mediată
mediată

3 Completează, în spaţiile libere, continuarea dialogului:

Magda: Unde ai fost până acum?
Petre:.....
Magda: De ce n-ai luat mobilul la tine?
Petre:.....
Magda: Cum ţi l-au furat?
Petre:.....
Magda: Bine c-ai sosit sănătos.
Petre:.....

4 Ai văzut, prin fereastra cabinei telefonice, pe sora ta neliniştită, gesticulând continuu. Prezintă, în maximum opt rânduri, un presupus dialog între sora ta, Cristina, şi Elena, colega ei de clasă, în acest context:

Cristina: .....
Elena:.....
Cristina: .....
Elena:.....
Cristina: .....
Elena:.....
Cristina: .....
Elena:.....

5 Convinge-l pe Vlăduţ, prin maximum patru enunţuri, să cumpere şi el cartea pe care ai citit-o în vacanţă şi care te-a impresionat în mod plăcut.

6 Transmite un bilet fratelui tău, prin care să-i reaminteşti că trebuie să nu lase aragazul deschis:

.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
2

1. *Cuvântul şi textul. Textul integral. Fragmentul de text*
2. *Vocabularul limbii române. Dinamica vocabularului. Cuvântul – unitate de bază. Cuvântul – formă şi conţinut*
3. *Cuvântul în comunicare. Scopul redactării. Planul iniţial al redactării. Redactarea textului. Finisarea textului*

■ CUVÂNTUL ŞI TEXTUL. TEXTUL INTEGRAL ■ FRAGMENTUL DE TEXT 1

1 Alege varianta enunţului care defineşte corect cuvântul:
„CUVÂNTUL este:
a. totalitatea semnelor/ simbolurilor dintr-o limbă;
b. unitatea de bază a vocabularului reprezentată printr-un sunet sau o îmbinare de sunete, iar în scris, printr-un grup de litere cărora li se asociază unul sau mai multe sensuri;
c. totalitatea literelor aşezate într-o ordine, reprezentând sunetele de bază ale unei limbi."

2 Demonstrează, prin încercări de combinare diferită a cuvintelor *scrie*, *elevul*, *maşina*, *demarează*, faptul că fiecare cuvânt se potriveşte cu un altul, pentru a da un anumit SENS.

3 Evidenţiază diferitele sensuri ale cuvântului *cap*, în enunţuri în care să fie folosite cele trei forme de plural ale acestui cuvânt: *capete*, *capuri*, *capi*.

4 Descifrează sensurile pe care le are cuvântul *a bate*, în propoziţiile următoare şi înlocuieşte-le cu alte cuvinte cu acelaşi sens:
a. Mărul acesta este bătut şi maroniu.
b. Covorul este bătut în fiecare săptămână de către tata.
c. Laptele din sticla aceasta este bătut.

5 Aranjează cuvintele *vulturul*, *maiestuos*, *zboară* în cinci modalităţi/ enunţuri diferite şi comentează diferenţele rezultate.

6 Notează în dreptul fiecărui enunţ ***A*** (asemănător) sau ***O*** (opus/ contrar), după relaţia de sens pe care o indentifici între cuvintele subliniate:

... Împăratul e mic de stat, dar mare la suflet.
... E greu să nu-ţi creezi probleme în viaţă, dar cel mai dificil este să le rezolvi.
... Exerciţiul este comparabil cu cele pentru examen şi asemănător cu acela rezolvat în clasă.
... Se poartă ciudat în colectivitate şi se îmbracă extravagant.
... În timp ce el are un interes deosebit pentru citit, fratele său manifestă un total dezinteres.
... Drumul până în vârful muntelui are suişuri şi coborâşuri în pante periculoase.
... Vorba dulce alungă sentimentele dureroase.
... Eşti ca un măr pe-afară frumos, înăuntru găunos.
... Oaia laie rătăcită se distingea acum pe zăpada albă, strălucitoare.
... Zic bătrânii că după furtună vine totdeauna soare.

Scanned with OKEN Scanner

7 Comentează, în dialog cu colegii tăi, modul în care cuvintele subliniate, din exemplele următoare, pot fi interpretate diferit, în enunț/ text:

Exemplu: I-am dat cartea colegului (cartea aparține colegului/ am dat cartea mea colegului).
Răspunsul tău este ocolit.
Ai luat cartea din bibliotecă.
Învățătura continuă.
A învăța continuu este o datorie pentru elev.
Apreciez noutățile din ziare.
Ți-am luat caietul.

8 Rescrie propozițiile următoare, înlocuind predicatul exprimat prin verbul „a fi", cu altul/ cu un cuvânt care corespunde înțelesului textului:

Era pe la prânz. Mama era la mare cu mașina. Fratele meu a întrebat cât e ceasul, ca să știe în ce parte a drumului era mama, în momentul acela. Eu am crezut că îngrijorarea lui era din cauza vremii urâte și a drumului aglomerat. Brusc, el a întrebat ce e când visezi flori multe. Eu i-am răspuns că grijile acestea nu sunt (de) prea mulți bani și nu trebuie luate în seamă.

9 Menționează trei mărci/ elemente care îți indică faptul că citești un text integral/ întreg, în poezia de mai jos (ex.: formule specifice, toate momentele subiectului etc.):

— Blanca, află că din leagăn
Domnul este al tău mire,
Căci născută ești, copilă,
Din nevrednică iubire.

Mâni în schit la Sfânta Ana
Vei găsi la cel din stele
Mângâierea vieții tale,
Mântuirea feței mele.

— Nu voi, tată, să usuce
Al meu suflet tânăr, vesel;
Eu iubesc vânatul, jocul;
Traiul lumii alții lese-l.

Nu voi părul să mi-l taie,
Ce-mi ajunge la călcâie,
Să orbesc cetind pe carte
În fum vânăt de tămâie.

— Știu mai bine ce-ți prieşte,
Las' de-a lumii orice gând,
Mâni în zori de zi pleca-vom
Către schitul vechi și sfânt.

Ea aude – plânge. Parcă
Îi venea să plece-n lume,
Dusă de pustie gânduri
Și de-un dor fără de nume.

Și plângând înfrână calul,
Calul ei cel alb ca neaua,
Îi netează mândra coamă
Și plângând îi pune șeaua.

S-avântă pe el și pleacă,
Păru-n vânturi, capu-n piept,
Nu se uită înainte-i,
Nu privește îndărăpt.

Pe cărări pierdute-n vale
Merge-n codri făr' de capăt,
Când a serei raze roșii
Asfințind din ceruri scapăt.

Umbra-n codri ici și colo
Fulgerează de lumine...
Ea trecea prin frunza-n freamăt
Și prin murmur de albine;

În mijloc de codru-ajunse
Lângă teiul nalt și vechi,
Unde-izvorul cel în vrajă
Sună dulce în urechi.

De murmur duios de ape
Ea trezită-atunci tresare,
Vede-un tânăr, ce alături
Pe-un cal negru stă călare.

Scanned with OKEN Scanner

Cu ochi mari la ea se uită,
Plini de vis, duioşi, plutind,
Flori de tei în păru-i negru
Şi la şold un corn de-argint.

Şi-ncepu încet să sune,
Fermecat şi dureros –
Inima-i creştea de dorul
Al străinului frumos.

Părul lui i-atinge părul,
Şi atunci c-obrazul roş
Ea apleacă gene lunge
Peste ochii cuvioşi.

Iar pe buze-i trece-un zâmbet
Înecat, fermecător,
Care gur-abia-i deschide,
Cea uscată de amor.

(Mihai Eminescu – ***Făt-Frumos din tei***)

10 Scrie un enunț din care să rezulte că titlul ***Făt Frumos din tei*** vizează întregul text (indicând motivul).

11 Delimitează părțile componente ale textului, în funcție de câte personaje apar în secvența lirică respectivă:

a. două (părți); **b.** trei (părți).

12 Încercuieşte poziția care descrie cel mai bine imaginea poetului în text:

a. de povestitor al unei întâmplări triste;
b. de partener într-o discuție imaginară cu fata de împărat;
c. ambele situații.

13 Precizează modul în care îşi exprimă autorul sentimentele față de soarta fetei de împărat:

a. prin expunere lirică (poetică) şi adresare directă/ dialog imaginar;
b. prin povestire;
c. printr-o scrisoare.

14 Comentează efectul folosirii de către autor, în text, a intervenției directe: *Nu voi, tată, să usuce/ Al meu suflet tânăr, vesel.*

15 Explică motivul pentru care consideri că „întâlnirea" cu *străinul frumos* este, în poezie, o realitate prelungită în ficțiune (invenție/ plăsmuire).

16 Exprimă-ți părerea despre sentimentul/ stările pe care îl (le) încearcă poetul în evocarea/ „povestirea" destinului Blancăi.

17 Prezintă asemănările şi diferențele care se stabilesc între textul poeziei şi textul de mai jos, din punctul de vedere al prezentării lirice:

Dar într-o zi, Apolodor,
Spre deznădejdea tuturor,
A spus aşa: „Sunt foarte trist!
Îmi place viața de corist,
Dar ce să fac?...

18 Încercuieşte toate elementele care, prin absență, te fac să nu înțelegi bine textul:

a. titlul lucrării;
b. numele autorului;

Scanned with OKEN Scanner

c. există o prezentare a fragmentelor anterioare;
d. există un pasaj de legătură, care spune ceea ce urmează;
e. autorul a descris într-o paranteză ce se întâmplă în text.

19 Realizează o compoziție de maximum zece rânduri în care să compari sentimentele transmise cititorilor de textele ce descriu existența celor doi eroi lirici (Blanca și pinguinul Apolodor).

20 Identifică, în fragmentul de mai jos, elemente care îți indică dacă este vorba despre realitate sau despre ficțiune; exprimă într-un enunț, punctul tău de vedere:

Când ninge, ceva din împărăția lenii frigului
ne cuprinde.
Ninge și-atât!
Nici mai repede, nici mai lent.
Fulgii de zăpadă mor pe obrazul tău...

(Nichita Stănescu – ***Oval în ninsoare***)

21 Comentează diferența dintre realitate și ficțiune în textul de mai jos (compară imaginea reală a unui porumbel cu aceea realizată de poet):

Cu penetul ca sideful
și tăcere e afară.
Strălucește-o porumbiță,
Luminează aer, stele.

Cu căpșorul sub aripă
Mută-i noaptea – numai râul
Adormită sub o viță.
Se framântă-n pietricele.

(Mihai Eminescu – ***Cu penetul ca sideful***)

■ VOCABULARUL LIMBII ROMÂNE
■ DINAMICA VOCABULARULUI
■ CUVÂNTUL – UNITATE DE BAZĂ
■ CUVÂNTUL – FORMĂ ȘI CONȚINUT

2

1 Rescrie, dintre cuvintele date, pe cele care denumesc plante și fructe: *soră, vulpe, cireș, cal, flori, iarbă, zi, pâine, viță-de-vie, arbore.*

2 Rescrie, dintre cuvintele date, pe cele care denumesc grade de rudenie: *munte, fiică, drum, nepot, soldat, frate, ginere, bucătar, inspector, bunic, vecin, prieten, consătean.*

- *Lexicul sau vocabularul cuprinde totalitatea cuvintelor unei limbi.*
- *Vocabularul limbii române conține aproximativ 120.000 de cuvinte. Bogăția unei limbi este dată de volumul și diversitatea vocabularului ei.*
- *Cuvintele unei limbi sunt înregistrate în diferite dicționare. Dicționarul este o lucrare în care sunt înregistrate și explicate, într-o anumită ordine, cuvintele unei limbi.*
- *Dicționarele oferă:*
  – posibilitatea de a înțelege sensul cuvintelor și de a le folosi corect în exprimare;
  – o informare în cele mai variate domenii.

Scanned with OKEN Scanner

3 Notează, dintr-un dicționar al limbii române, cum ar fi ***Dicționarul explicativ al limbii române* (*DEX*)**, explicațiile cuvintelor: *carte*, *lumină*, *inimă*:

carte – .....
.....
.....

lumină – .....
.....
.....

inimă –.....
.....
.....

4 Alcătuieşte patru enunțuri în care cuvântul *inimă* să aibă sensuri diferite:

.....
.....
.....
.....

- *Unele cuvinte sunt cunoscute de majoritatea vorbitorilor, altele sunt cunoscute de mai puțini vorbitori. Cuvintele cunoscute de majoritatea vorbitorilor denumesc: obiecte, ființe, grade de rudenie, animale, arbori, flori, fructe, alimente, însuşiri, părți ale corpului omenesc, zile, anotimpuri, fenomene ale naturii etc.*
- *Unele dicționare cuprind cuvinte ieşite din circulație, cuvinte împrumutate recent, cuvinte folosite în anumite regiuni ale țării, termeni tehnici din diferite domenii.*
- *De-a lungul timpului, cuvintele îşi pot lărgi, restrânge sau modifica sensul.*
- *Cuvântul reprezintă unitatea de bază a vocabularului. El are formă şi sens.*

5 Rescrie, dintre cuvintele date, numai cuvintele care nu mai fac parte din vocabularul actual al limbii române: *ceas*, *pârcălab*, *barcă*, *vornic*, *săptămână*, *paharnic*:

.....

6 Notează, apelând la dicționar, sensul cuvintelor rescrise de la exercițiul **5**.

.....
.....

7 Formează trei enunțuri în care verbul *a trage* să fie folosit cu sensuri diferite (exemplu: Alexandru trage cu urechea./ =/ Alexandru ascultă pe furiş.):

.....
.....
.....

8 Subliniază, din seriile de mai jos, cuvintele cu sens opus cuvintelor subliniate:

a munci: a merge; a trândăvi; a alerga;
cuminte: isteț; deştept; rău;
bucuros: nedumerit; calm; trist.

9 Scrie un alt sens al cuvântului *crapă*, decât cel din enunțul: *Capra neagră-n piatră calcă, piatra-n patru laturi crapă.* Alcătuieşte cu el un enunț:

.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

◆ *Nu uita să-ți procuri următoarele dicționare:*
– *DICȚIONARUL EXPLICATIV AL LIMBII ROMÂNE (DEX);*
– *DICȚIONARUL LIMBII ROMÂNE PENTRU ELEVI (DREV);*
– *DICȚIONARUL ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ŞI DE PUNCTUAȚIE AL LIMBII ROMÂNE;*
– *DICȚIONARUL ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ŞI MORFOLOGIC AL LIMBII ROMÂNE (DOOM).*

10 Notează cuvintele date, în ordinea în care se găsesc într-un dicționar al limbii române: *caiet, foaie, alineat, titlu, copertă, autor*:
.....

11 Folosind un dicționar al limbii române, alege şi apoi subliniază forma/ formele corectă/ corecte ale cuvintelor de mai jos:

bomboane – bonboane;	corigent – corijent;
cearşaf – cearceaf;	start – ştart;
a escalada – a excalada;	vehicol – vehicul;
detaliat – detailat;	pioneză – piuneză.

12 Citeşte următoarele cuvinte şi extrage din ***Dicționarul ortoepic, ortografic şi morfologic al limbii române*** transcrierea fonetică (aşa cum se pronunță), a fiecărui cuvânt de mai jos:

spicher <.....>;
player <.....>;
management <.....>;
bridge <.....>;
bodyguard <.....>.

13 Argumentează, în maximum, patru rânduri, utilitatea dicționarului:
.....
.....
.....
.....

■ CUVÂNTUL ÎN COMUNICARE. SCOPUL REDACTĂRII
■ PLANUL INIȚIAL AL REDACTĂRII
■ REDACTAREA TEXTULUI. FINISAREA TEXTULUI

3

◆ *Pentru realizarea unei compuneri, trebuie să parcurgi următoarele etape:*
– *documentarea;*
– *alcătuirea planului;*
– *redactarea;*
– *recitirea textului, în vederea realizării unei forme corecte şi îngrijite a compunerii.*
◆ *Redactarea este determinată de: dimensiunea textului; modul de expunere.*
***Nu uita** – în alcătuirea compunerii – aşezarea în pagină, scrierea, exprimarea!*

1 Alcătuieşte, din şase idei, planul iniţial al unei compuneri cu titlul ***Un eveniment neaşteptat din viaţa mea***:

a. .....
b. .....
c. .....
d. .....
e. .....
f. .....

2 Alcătuieşte, în maximum patru rânduri, introducerea compunerii de la exerciţiul **1**:

.....
.....
.....
.....

3 Rescrie enunţurile de mai jos, care fac parte din încheierea unei compuneri, făcând corecturile necesare:

Am plecat târziu de la colegul meu andrei. Acasă părinţi erau supăraţi. Nu ştiu ce să fac? Acum nuţi pot spune mai multe. Ne v-om vedea peste o lună. Sper să iasă totul bine. Paul.

.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
3

1. *Opera literară. Textul literar. Textul nonliterar*
2. *Radicalul/ rădăcina. Prefixe. Sufixe. Cuvinte derivate. Familia lexicală. Câmpul lexical. Sinonime. Antonime. Arhaisme. Regionalisme. Neologisme*
3. *Dialogul ca situație de comunicare*

■ OPERA LITERARĂ. TEXTUL LITERAR. TEXTUL NONLITERAR 1

1 Citeşte cu atenţie textele următoare:

A. *Bate, şi eu ştiu că bate şi vreau eu să bată.*
Bate şi-o aud întruna şi nu mai vreau să bată.
De fiecare dată, ca-ntâia dată.
De fiecare dată, ca ultima dată. (Nichita Stănescu – ***Inima***)

B. *Inima este un organ muscular cavitar de dimensiuni mari, situat în regiunea mediană a toracelui. Deşi, de obicei, este considerată ca fiind situată în partea stângă a corpului, ea trece linia mediană spre dreapta, cea mai mare parte rămânând, totuşi, în stânga. Are o greutate de aproximativ 340 g la bărbaţi şi ceva mai puţin la femei.* (***Atlas de anatomie***)

C. *PROBLEME CU INIMA? NU ACUM! ACUM AI TRATAMENT 100% DIN PLANTE MEDICINALE DE LA „FARES": ELIMINĂ HIPERTENSIUNEA ARTERIALĂ ACUM!*

D. *COMUNICARE: s.f. 1. acţiunea de a comunica 2. înştiinţare, ştire, veste 3. prezentare, într-un cerc de specialişti, a unei lucrări ştiinţifice* (***DEX***)

2 Compară cele trei texte şi stabileşte asemănările şi diferenţele dintre acestea, alegând răspunsurile corecte:

a. Toate textele sunt literare, pentru că ele se adresează cititorului.
b. Textele sunt grupate câte două (**A** şi **B**, **B** şi **C**), în funcţie de obiectul comunicării.
c. Textele **A** şi **B** au ca obiect al comunicării inima/ cordul, de aceea sunt identice.
d. Textele **A** şi **B**, deşi vorbesc despre inimă, sunt: unul literar şi unul ştiinţific.
e. Textele **A** şi **B** sunt nişte descrieri ale inimii omeneşti.
f. Textul literar se distinge după imaginea personală (personalizată/ subiectivă), pe care o reflectă despre obiectul descris.
g. Textul ştiinţific transmite observaţii reale/ obiective despre obiectul descris.
h. Cuvintele din textul ştiinţific sunt folosite cu sensul lor concret pentru a transmite informaţie precisă şi clară.
i. Calităţile obiectului descris în textul ştiinţific pot fi inventate.
j. Textul literar transmite imaginea autorului (artistului/ scriitorului), despre obiectul descris.
k. Textul literar poate cuprinde, alături de calităţile reale ale obiectului descris, şi unele imaginate/ create de autor.
l. Ambele imagini (textul **A** şi **B**) ale inimii sunt eronate/ greşite, fiindcă nu corespund cu aceea din mintea cititorului.

3 Completează spaţiile punctate cu acele cuvinte pe care le consideri potrivite în contextul enunţurilor care se referă la textele **C** şi **D**:

a. Obiectul comunicării celor două texte este chiar procesul ..... (revistei, etapei, comunicării).

Scanned with OKEN Scanner

b. Textul al treilea este publicistic, pentru că este o ..... (povestire, schiță, reclamă).
c. Textul acestei reclamei conține ..... (informații și îndemnuri, o critică).
d. Textul acestei reclame este ajutat de ..... și ..... (o imagine reprodusă, un cântec, o tipărire specială a literelor și de punctuație).
e. Textul reclamei urmărește să ..... cumpărătorul (convingă, să-l facă să renunțe, să plictisească).
f. Textul al patrulea este ..... (științific, publicistic, literar).
g. Textul indică ..... (un sentiment, toate sensurile cuvântului, o exclamație).
h. Textul este o definiție ..... (artistică, publicistică, științifică) a cuvântului „comunicare").
i. Textul 4 aparține unui/ unei ..... (povestiri, poezii, reclame, dicționar).
j. Cuvintele din textul al patrulea transmit informații ..... (precise și clare, imaginare, eronate).

4 Numește elementul comun al celor trei texte (din punctul de vedere al compoziției/ tehnicii folosite de autor) și formulează-l într-un singur cuvânt (ex. de răspuns: *descrierea*).

5 Explică, într-o compunere de maximum cinci rânduri, motivul/ motivele pentru care te atrage mai mult unul dintre cele patru texte.

6 Citește cu atenție textul următor:

Oaspeții caselor noastre, cocostârci și rândunele,
Părăsit-au a lor cuiburi ș-au fugit de zile rele;
Cârdurile de cocoare, înșirându-se-n lung zbor,
Pribegit-au urmărite de al nostru jalnic dor.

Vesela verde câmpie acu-i tristă, veștejită;
Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită;
Frunzele-i cad, zbor în aer și de crengi se dezlipesc
Ca frumoasele-i iluzii dintr-un suflet omenesc.

Din tuspatru părți a lumei se ridică-nalt pe ceruri,
Ca balauri din poveste, nouri negri plini de geruri.
Soarele iubit s-ascunde, iar pe sub grozavii nori
Trece-un cârd de corbi iernatici prin văzduh croncănitori.

Ziua scade; iarna vine, vine pe crivăț călare!
Vântul șuieră prin hornuri răspândind înfiorare.
Boii rag, caii rânchează, câinii latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gânduri și s-apropie de foc.

(Vasile Alecsandri – ***Sfârșit de toamnă***)

a. Identifică perspectiva din care este descris anotimpul, în versurile de mai sus.
b. Explică în două-trei enunțuri diferențele dintre imaginea toamnei, creată de poet, și imaginea aceluiași anotimp, descrisă în cartea de geografie.
c. Enumeră caracteristicile toamnei, în ordinea surprinsă de autor în poezia sa.
d. Comentează impresia pe care o creează autorul despre toamnă, folosind în poezie personaje de basm.
e. Numește, cu un singur cuvânt, starea/ sentimentul care domină întreaga natură descrisă în poezie.
f. Caută semne ale prezenței poetului în text. Numește strofa în care ele se află evidențiate prin diverse cuvinte.

Scanned with OKEN Scanner

g. Compară tabloul din această poezie cu unul care are acelaşi subiect, pe care l-ai văzut într-o expoziţie de pictură. Descrie în două-trei enunţuri asemănările şi deosebirile dintre acestea.

h. Scrie două argumente pentru alegerea titlului acestei poezii şi transformă-le într-o frază explicativă (care explică).

i. Exprimă-ţi părerea, într-o compunere, despre asemănarea dintre descrierea sfârşitului de toamnă, în poezia citată, şi imaginea adevărată despre acest moment al anotimpului/ naturii.

j. Explică în scris, ideea conform căreia poezia este o operă literară.

■ RADICALUL/ RĂDĂCINA. PREFIXE. SUFIXE. CUVINTE DERIVATE
■ FAMILIA LEXICALĂ. CÂMPUL LEXICAL. SINONIME
■ ANTONIME. ARHAISME. REGIONALISME. NEOLOGISME

2

◆ *Cuvântul de la care se formează alte cuvinte apropiate ca sens se numeşte* ***cuvânt de bază****.*

◆ *Elementul comun tuturor cuvintelor cu sens înrudit se numeşte* ***rădăcină*** *sau* ***radical****.*

1 Notează rădăcina/ radicalul/ de la fiecare dintre cuvintele date mai jos:

bărbăteşte	bărbat	împietri	piatră
bătută	bătut	nepreţuit	preţuit
omuleţ	om	îndreptare	drept
omeneşte	om	nelegiuit	legii

2 Scrie cuvântul de bază de la fiecare din exemplele date la exerciţiul **1**:

.....bărbat..... .....piatră.....

.....bătut..... .....preţuit.....

.....om..... .....drept.....

.....om..... .....lege.....

3 Formează un adjectiv şi un verb de la cuvântul *dor*:

adjectiv: .....dorinic..... verb: .....a adora.....

4 Grupează cuvintele de mai jos, în funcţie de cuvântul de bază de la care s-au format:
copilă, căsuţă, mânuit, omeneşte, copiliţă, mânuire, căscioară, omenesc, copilăreşte, mânuţă, căsnicie, omenire:

.....	căsuţă	mânuit	omenesc
.....	căscioară	mânuire	omenire
.....	căsnicie	mânuţă	omeneşte

◆ ***Prefixul*** *– sunetul (sau grupul de sunete) aşezat înaintea radicalului, pentru a forma cuvinte noi.*

◆ ***Sufixul*** *– sunetul (sau grupul de sunete) aşezat după radical, pentru a forma cuvinte noi.*

◆ ***Cuvinte derivate*** *– cuvintele formate cu ajutorul sufixelor şi/ sau prefixelor.*

◆ ***Derivarea*** *– procedeul de a forma noi cuvinte cu ajutorul sufixelor şi prefixelor. Derivarea este un mijloc de îmbogăţire a vocabularului.*

◆ ***Familia lexicală*** *– cuprinde toate cuvintele înrudite ca sens şi care au acelaşi radical/ aceeaşi rădăcină.*

Scanned with OKEN Scanner

5 Alcătuieşte familia lexicală a verbului *a înţelege*:

....
....

6 Folosind sufixul *-ar*, scrie patru cuvinte derivate:

....
....

7 Trece sufixele şi prefixele, în tabelul de mai jos, de la cuvintele date în tabel:

	Sufixe	**Prefixe**
argintiu		
bătrâneţe		
şoimeşte		
refolosibil		
strămoş		
antevorbitor		
pisicuţă		
răsuci		
despovăra		

8 Alcătuieşte câte patru cuvinte cu fiecare dintre prefixele date mai jos:

dez- ....
des- ....
în- ....
îm- ....

9 Rescrie forma corectă a cuvintelor date:

desbate – dezbate <..>
răsbate – răzbate <..>
înnopta – înopta <..>
împături – înpături <..>
răsgândi – răzgândi <..>
despacheta – dezpacheta <..>
înbuna – îmbuna <..>
deszăpezi – dezăpezi <..>

- ***Câmpul lexical*** *– grupuri de cuvinte/ totalitatea cuvintelor legate printr-un sens comun, după obiectele sau stările denumite, după domeniul vizat.*
- *Câmpul lexical este format din aceleaşi părţi de vorbire.*

10 Alcătuieşte câmpul lexical al substantivului *frunză*:

....
....
....

11 Formează familia lexicală a substantivului *frunză*:

....
....
....

• ***Variante lexicale*** *– cuvinte care au același înțeles și circulă, în vorbire, sub mai multe forme. De obicei, una dintre ele aparține vorbirii îngrijite (corecte).*

12 Subliniază forma/ formele corectă/ corecte, dintre următoarele perechi de cuvinte:

muschetar – mușchetar;	femenin – feminin;	seringă – siringă;
binoclu – benoclu;	clujan – clujean;	start – ștart;
personaj – personagiu;	așază – așează;	anteriu – antiriu;
bleumarin – bleumaren;	aragazuri – aragaze;	grecoaică – greacă.

13 Alcătuiește o compunere, de maximum șase rânduri, în care să folosești cuvinte derivate cu sufixe și cu prefixe. Dă-i compunerii un titlu și subliniază cuvintele derivate:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

14 Scrie un cuvânt de bază și adaugă-i un sufix, dintre cele de mai jos, astfel încât să formeze un alt cuvânt (ca în exemplul dat):

argint	+ *iu*	=	*argintiu*
.....	+ ăroaie	=	.....
.....	+ ătură	=	.....
.....	+ ețe	=	.....
.....	+ ime	=	.....
.....	+ re	=	.....
.....	+ cios	=	.....
.....	+ in	=	.....
.....	+ iu	=	.....
.....	+ iță	=	.....

15 Trece, în spațiul dat, un cuvânt de bază și adaugă-i un prefix, dintre cele de mai jos, astfel încât să formeze un alt cuvânt (ca în exemplul dat):

ante + *vorbitor* = *antevorbitor*

anti	+	=		post	+	=	
în	+	=		îm	+	=	
des	+	=		dez	+	=	
re	+	=		stră	+	=	
sub	+	=		prea	+	=	

• ***Sinonimele*** *– sunt cuvinte diferite ca formă, dar apropiate sau identice ca sens.*
• ***Antonimele*** *– sunt cuvinte diferite ca formă și cu înțelesuri opuse.*

Scanned with OKEN Scanner

16 Grupează pe serii de sinonime cuvintele: *îndemânare, belşug, accidental, abilitate, abundenţă, întâmplător, muncă, activitate, prăpastie, accent, abis, ton*:

....
....
....
....

17 Scrie câte un sinonim pentru fiecare cuvânt dat:

pătrunzător = ...
supliment = ...
a slăvi = ...
a aduna = ...
mâhnit = ...
afectuos = ...
belşug = ...
adânc = ...

18 Precizează câte un sinonim pentru fiecare construcţie (expresie) dată:

a vedea lumina zilei .....
a face din ţânţar armăsar .....
a da buzna .....
a sta în cumpănă .....

19 Cuplează sinonimele:

a. anevoios	**1.** aserţiune
b. jignire	**2.** bizar
c. prielnic	**3.** truculent
d. sobru	**4.** afront
e. enunţ	**5.** apogeu
f. brutal	**6.** auster
g. culme	**7.** dificil
h. ciudat	**8.** favorabil

a – 7
b – 4
c – 8
d – 6
e – 1
f – 3
g – 5
h – 2

20 Subliniază sinonimul potrivit pentru cuvântul dat:

eroare – greşeală, repulsie
iminent – deosebit, inevitabil
mitic – fabulos, artificiu

21 Alătură antonime cuvintelor următoare:

superior = ...
certitudine = ...
drept = ...
moral = ...

22 Marchează cu X, caseta corespunzătoare perechilor de antonime:

priceput – nepriceput [X]
a confirma – a infirma [X]
eficient – ineficient [X]
ostil – folositor [ ]
a pleca – a porni [ ]
greşeală – eroare [ ]

Scanned with OKEN Scanner

23 Scrie câte un sinonim și câte un antonim pentru următoarele cuvinte:

	Sinonim	Antonim
perfect		
performanță		
fals		
întristat		

• ***Arhaismele*** *– sunt cuvintele, grupurile de cuvinte și formele vechi, care aparțin limbii române din trecut și care nu se mai întrebuințează astăzi.*
• ***Regionalismele*** *– sunt cuvinte specifice vorbirii dintr-o anumită zonă/ regiune.*

24 Folosind un dicționar al limbii române, scrie sensul următoarelor cuvinte:

giubea – .....
cneaz – .....
metereze – .....
postelnic – .....

25 Folosind un dicționar al limbii române, scrie sensul următoarelor cuvinte:

pehlivan – .....
culeșer – .....
nahlap – .....
cocon – .....

26 Subliniază forma literară, din următoarele variante lexicale (unele folosite în anumite zone ale țării):

gioc – joc; să vază – să vadă; frace – frate;
șinși – cinci; dește – degete; sara – seara.

• ***Neologismele*** *– sunt cuvintele nou-intrate în limba română, din alte limbi sau create în interiorul limbii.*

27 Consultând un dicționar al limbii române, notează sensurile următoarelor neologisme:

design – .....
culpă – .....
impulsiv – .....
profund – .....

28 Alcătuiește câte un enunț cu fiecare cuvânt de la exercițiul **27**:

.....
.....
.....
.....

29 Rescrie numai neologismele dintre cuvintele: *izvor, păpușoi, a solicita, folositor, a incita, glas, lizibil, a ameliora, adâncime, a cere*:

.....

Scanned with OKEN Scanner

30 Numeşte câte un sinonim neologic pentru cuvintele:

biruinţă – victorie ..... a folosi – a utiliza .....
amănunt – detaliu ..... copilăros – [illegible] .....
împrejurare – circumstanţă ..... singur – izolat .....

31 Numeşte câte un sinonim neologic pentru următoarele combinaţii de cuvinte:

pe larg – [illegible] .....
scurt şi cuprinzător – succint .....
lovitură de pedeapsă – [illegible] .....

32 Subliniază forma/ formele corectă/ corecte dintre următoarele perechi de cuvinte:

prooroc – proroc; bancnotă – bacnotă;
corigenţă – corijenţă; inopinat – inopinant.

33 Numeşte câte un sinonim neologic pentru următoarele substantive:

jertfă – ofrandă ..... urmaş – descendent .....
pedeapsă – sancţiune ..... vârstă – [illegible] .....

34 Numeşte sinonimele următoarelor cuvinte şi completează grila de mai jos:

1 M	2 O	3 N	4 O	5 T	6 O	7 N	8 T
2 O	C	O	L	I	■	A	N
3 R	A	R	■	P	O	R	T
4 A	R	O	M	Ă	■	A	R
5 L	A	C	■	R	U	T	E
6 I	■	O	R	I	■	O	M
7 Z	I	S	■	T	U	R	A
8 A	F	I	S	■	M	I	T

Rebus realizat de Mihai Zgubea

ORIZONTAL:
1. Uniformi. **2.** A înconjura – Leat.
3. Distanţat – Îmbrăcăminte.
4. Mireasmă. **5.** Baltă – Trasee.
6. Sau – Individ. **7.** Spus – Turn.
8. Anunţ – Legendă.

VERTICAL:
1. A certa. **2.** Dojană. **3.** Băftoşi.
5. Imprimat. **7.** Povestitori.
8. Însănătoşit.

35 Scrie antonimele celor 13 cuvinte date şi refă încrucişarea careului alăturat, folosind aceste antonime:

1 F	2 R	3 U	4 M	5 O	6 S	7 ■	8 F
2 R	A	S	A	R	I	T	I
3 I	T	■	T	Ă	R	A	N
4 G	A	S	I	■	E	N	E
5 ■	R	U	■	S	T	A	T
6 R	I	S	I	P	I	R	E

Rebus realizat de Mihai Zgubea

– JOS
– URÂT
– BĂTRÂN, ONEŞTI, PORNIT
– A PIERDE, CĂLDURĂ, MITITEI, ORĂŞEAN
– REALIZĂRI
– GROSOLĂNIE
– ECONOMISIRE
– TRANSPARENŢI

Scanned with OKEN Scanner

■ DIALOGUL CA SITUAȚIE DE COMUNICARE

3

- *Dialogul este modalitatea prin care se poartă o discuție între două sau mai multe persoane.*
- *Dialogul trebuie să cuprindă în structura lui:*
  - *o formulare clară;*
  - *o exprimare corectă, precisă;*
  - *folosirea unui limbaj politicos.*

1 Te numeşti Bogdan. Eşti departe de casă şi ai intrat într-o mică încurcătură. Imaginează-ți o scurtă convorbire telefonică între tine şi mama ta, prin care să-i ceri sfatul:

Bogdan: .....
Mama:.....
Bogdan: .....
Mama:.....
Bogdan: .....
Mama:.....
Bogdan: .....
Mama:.....

2 Te numeşti Irina. Doreşti să-ți cumperi ceva, dar nu ai suficienți bani. Convinge-o pe mama ta, într-o scurtă convorbire telefonică, să-ți dea suma necesară:

Irina: .....
Mama:.....
Irina: .....
Mama:.....
Irina: .....
Mama:.....
Irina: .....
Mama:.....

3 Te numeşti Radu. Nu mai ştii nimic despre colegul tău de bancă. Îi telefonezi, dar o găseşti acasă pe bunica lui. Încearcă să afli veşti despre colegul tău, de la bunica lui:

Radu: .....
Bunica: .....
Radu: .....
Bunica: .....
Radu: .....
Bunica: .....
Radu: .....
Bunica: .....

4 Continuă dialogul început mai jos:

— Domnule profesor, n-am avut curajul necesar!
—.....
—.....
—.....

Scanned with OKEN Scanner

— .....
— .....
— .....

5 Te numeşti Alina şi te-ai întâlnit cu o cunoştinţă veche. Doreşti să-i comunici lucruri importante. Realizează, pe această cale, un dialog în care să poţi utiliza şi următoarele formulări:

Vă rog, aş dori...;
Întrebaţi-l, vă rog…;
M-ar interesa, dacă nu vă supăraţi,...;
Aş vrea, dacă se poate...;
Fiţi amabilă, dacă se poate…

Alina: .....
Cunoştinţa: .....
Alina: .....
Cunoştinţa: .....
Alina: .....
Cunoştinţa: .....
Alina: .....
Cunoştinţa: .....
Alina: .....
Cunoştinţa: .....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
4

1. *Opera lirică. Eul liric. Versul. Strofa. Epitetul. Opera literară – opera lirică. Realitate – fantastic*
2. *Fonetica. Sunetele limbii române. Silaba. Diftongul. Triftongul. Hiatul. Cratima. Apostroful. Transcrierea fonetică. Semne de ortografie*
3. *Organizarea textului scris. Fişă biografică. Fişă de lectură*

■ OPERA LIRICĂ. EUL LIRIC. VERSUL. STROFA. EPITETUL
■ OPERA LITERARĂ – OPERA LIRICĂ. REALITATE – FANTASTIC

1

1 Ţinând seama de elementul de bază al formei poeziei – versul –, identifică grupurile din exemplele de mai jos; uneşte cu săgeţi denumirea potrivită versului/ grupului de versuri:

a. *Sta încărcat de versuri ca toamnele de rod.* (Ion Pillat – ***Poetul***)

catren/ 4

b. *Oricare-ar fi sfârşitul luptei,*
Să stai luptând, căci eşti dator. (George Coşbuc – ***Gazel***)

monovers/ 1

c. *Să smulg un sunet din trecutul vieţii,*
Să fac, o, suflet, ca din nou să tremuri
Cu mâna mea în van pe liră lunec. (Mihai Eminescu – ***Trecut-au anii...***)

distih/ 2

d. *La steaua care-a răsărit*
E-o cale-atât de lungă
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă. (Mihai Eminescu – ***La steaua***)

terţina/ terţet/ 3

2 Citeşte cu atenţie textul următor:

Apoi, lăsarea de seară
peste fiinţele mişcătoare ale câmpului.

E vorba despre ultima casă.
Aici se sfârşeşte ideea de oraş.

După aceea vine câmpul, vine vulturul.

(Nichita Stănescu – ***Lupta cu vulturul***)

Încercuieşte afirmaţiile adevărate din lista de jos, în legătură cu poezia/ fragmentul de text citit:

a. Poezia are trei strofe, inegale.
b. Textul este alcătuit dintr-un catren şi un distih.
c. Textul este alcătuit din două distihuri şi un monovers.
d. Poezia are versuri tradiţionale, ritm şi rimă.
e. Poezia are versuri moderne, libere, lipsite de rimă şi cu metru diferit.

Scanned with OKEN Scanner

3 Observă, cu atenție, textul poeziei următoare și formulează, într-un enunț, motivul pentru care zborul lăcustei poate să nu se sfârșească cu bine; răspunde, apoi, la cerințele formulate mai jos:

Din cărarea mult prea-ngustă
Sare-n iarbă o lăcustă.

Las privirea să petreacă
Acrobatica ei joacă.

Se așază-ntr-o clipită
Pe-o frunză de pălămidă
Ce-i mai bună, poți să zici,
Decât frunza de urzici.

Asta dacă nu pricepi,
Că se-ascund sute de țepi,
Spre a fi bine păzite
Tufele de pălămide.

Iar lăcusta, domnilor,
Chiar de-o fi aviator,
Aptă pentru decolare
De pe-o frunză oarecare
Tot poate trăi dramatic
Accidentul aviatic,
Dacă-n țepi o să-și atingă
Delicata ei carlingă.

Da, îi poate fi fatală
Simpla pistă vegetală.

...Când, voioasă,-n verde fustă
Sare-n ierburi o lăcustă,
Jocul ei de-a libertatea
Nu-și cunoaște încă soarta.
Poate-n țepi de pălămidă
Aripile-i s-o trimită,
Ori, cât ai clipi din pleoapă,
Să aterizeze-n apă –
Un perfid aeroport
Fără cel mai mic confort:
Rece, tremurând cu valuri,
Bune de-a hrăni coșmaruri,
Dac-o prinde ca-ntr-un clește,
Vre un clean sau un alt pește,
Folosind biata captură
La amiază, ca friptură.

Uneori, un salt banal
Poate deveni mortal.

(Nicolae Dragoș – ***Lăcusta aviator***)

a. Identifică, încercuind variantele corecte de răspuns, planul sau planurile în care se petrece zborul lăcustei:
– zborul lăcustei se petrece în planuri ipotetice;
– ambele planuri se construiesc în realitatea noastră/ cotidiană/ de fiecare zi;
– ambele planuri sunt imaginare, pentru că aparțin unei opere artistice/ poeziei.

b. Rescrie versurile care sugerează când s-ar produce o eventuală dramă pentru lăcustă.

c. Recunoaște, prin bifare, modul în care-și face simțită prezența eului liric, în text:
– ca un *personaj* liric, participând la acest zbor imaginat;
– ca o voce care comentează aventura imaginară;
– ca o voce care își transmite sentimentale față de lăcustă.

d. Alege, din lista propusă sentimentul/ sentimentele care animă vocea eului liric, în aceste versuri: *ironie*, *tristețe*, *voioșie*, *umor*, *simpatie*, *nostalgie*, *antipatie*, *ură*, *spaimă*.

e. Exprimă-ți părerea într-o compoziție de maximum cinci rânduri despre riscurile zborului lăcustei.

4 Subliniază, în textul de mai jos, acele cuvinte care sugerează calități deosebite (care se asociază neobișnuit) ale obiectelor descrise de poet. Compară aceste epitete cu eventuale calități obișnuite ale acelorași obiecte. Exemplu: (*ger*) *amar* – epitet; *ger năprasnic* – adjectiv.

În păduri trăsnesc stejarii! E un ger amar cumplit!
Stelele par înghețate, cerul pare oțelit,
Iar zăpada cristalină pe câmpii strălucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scârțâie sub picioare.

Scanned with OKEN Scanner

Fumuri albe se ridică în văzduhul scânteios
Ca înaltele coloane unui templu maiestuos,
Şi pe ele se aşază bolta cerului senină,
Unde luna îşi aprinde farul tainic de lumină.

(Vasile Alecsandri – ***Mezul iernei***)

■ FONETICA. SUNETELE LIMBII ROMÂNE. SILABA
■ DIFTONGUL. TRIFTONGUL. HIATUL
■ CRATIMA. APOSTROFUL
■ TRANSCRIEREA FONETICĂ. SEMNE DE ORTOGRAFIE

2

1 Încercuieşte varianta corectă din enunţul:

Alfabetul limbii române are în componenţa lui:
a. 30 de litere; **b.** 31 de litere; **c.** 32 de litere.

2 Precizează numărul de sunete şi de litere din cuvintele:

	Sunete	Litere
carte	5	5 l
cine	4	4
prefix	7	6
cocs	4	4
chitanţă	7	8
unchi	4	5

	Sunete	Litere
grabă	5	5
ginere	6	6
excursie	9	8
rucsac	6	6
fragi	5	5
raci	4	4

3 Completează cu vocala *î* sau *â* cuvintele date:

...nceput; cobor...; ne...nceput; sub...nţeles; m...nă; c...nd;
rom...n; ...nfloritor; cobor...nd; făc...nd; ...nt...mpinare.

4 Transcrie fonetic următoarele cuvinte:

cireşe	čireşe	baci	bač
geam	ğam	cioplit	čoplit
chioşc	k'ioşc	cisternă	čisternă
ceaşcă	čaşcă	chipeş	k'peş

◆ *În lucrările de fonetică sunetele sunt redate astfel: c + e = [č] (ce); c + i = [č] (ci); g + e = [ğ] (ge); g + i = [ğ] (gi); ch + e = [k'] (che); ch + i = [k'] (chi); gh + e = [g'] (ghe); gh + i = [g'] (ghi).*
Exemple: *ger = [ğer]; fragi = [frağ]; unchi = [unk']; ciorbă = [čorbă]*

5 Litera „x", în anumite cuvinte, se pronunţă *cs* sau *gz*. Pune în spaţiul dat sunetele potrivite:

examen	x = gz	boxă	x = cs
auxiliar	x = cs	mixer	x = cs
exerciţiu	x = cs	fix	x = cs

Scanned with OKEN Scanner

6 Trece la numărul plural următoarele cuvinte:

sfinx		pix	
complex		fix	
ortodox		sufix	

7 Rescrie, dintre cuvintele date, numai pe acelea în care vocala *e* se pronunţă *ie*: *eram, este, erou, ei, element, extaz, emiţie, extemporal, era.*

.....

8 Subliniază formele corecte dintre perechile de cuvinte date:

alee – aleie;	poiezie – poezie;	creiaţie – creaţie;	idee – ideie;
iel – el;	poem – poiem;	ştiinţă – ştinţă;	poiet – poet.

9 Alcătuieşte câte două cuvinte cu fiecare diftong dat: *ea, ia, ie, oa, uă, ai, ei, âi, au, ou.*

ea	.....;	ai	.....; .....
ia	.....;	ei	.....; .....
ie	.....;	âi	.....; .....
oa	.....;	au	.....; .....
uă	.....;	ou	.....; .....

10 Alcătuieşte câte două cuvinte cu fiecare triftong dat: *eau, oai, eoa, ioa, iai, iau, iei, eai.*

eau	.....;	iau	.....; .....
oai	.....;	iai	.....; .....
eoa	.....;	iei	.....; .....
ioa	.....;	eai	.....; .....

11 Marchează cu X, caseta unde există în cuvânt (cuvinte) un diftong:

iau ☐	i-a ☐	ne-a ☐	aur ☐	soare ☐
vai ☐	v-au ☐	mi-a ☐	ceas ☐	te-a ☐

12 Argumentează, prin câte un enunţ scurt, de ce grupul de cuvinte *ne-a* are un diftong, şi cuvântul *ceas* nu are diftong.

ne-a .....

ceas .....

13 Subliniază forma corectă dintre următoarele perechi de cuvinte:

alcol – alcool;	fiică – fică;	afectuos – afectos;	caserie – casierie;
alee – aleie;	fiinţă – finţă;	coopera – copera;	muzee – muzeie.

14 Rescrie patru cuvinte de la exerciţiul **13**, care conţin hiat:

.....; .....;

.....; .....

15 Rescrie, dintre cuvintele date, numai pe cele care sunt monosilabice: *car, multe, pene, geam, ger, are, pomi.*

.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

◆ ***Semne de ortografie***

*– **apostroful** ['] marchează lipsa întâmplătoare a unui sunet sau a unui grup de sunete dintr-un cuvânt (exemplu: Un' se duce, mamă?).*
*– **cratima** [-] marchează, din punct de vedere fonetic, rostirea împreună a două sau mai multe cuvinte (exemplu: nu-mi; s-o; că-i; le-a; pe-o), iar din punct de vedere morfologic, marchează separarea a două părți de vorbire diferite (ex.: l-au – desparte un pronume de un verb).*

16 Înlocuiește punctele cu diftongii corespunzători:

m...re; d...mnă; v...; c...te; p...me; gutu...

Observație. În diftongi, întotdeauna, *a*, *ă*; *î* (*â*) sunt vocale.

17 Înlocuiește punctele cu triftongii potriviți. Atenție la silabă!:

mi... cre...ne; le...; i...; ved...; ven...

18 Scrie X în caseta în care cuvântul dat conține un diftong:

mi-a ☒	ne-a ☒	nea ☒	coamă ☒	ceas ☐	cai ☒
ne-au ☐	alee ☐	viață ☒	ceară ☒	ce-ai ☒	ceai ☒

19 Rescrie, din cuvintele date, diftongii sau triftongii. Notează, apoi, vocala din fiecare grup de sunete:

	Diftong	Vocală
soare	oa	a
Băi	ăi	ă
buhai	ai	a
ceremonie	ie	e

	Diftong	Vocală
cimpoi	oi	o
coastă	oa	a
înapoiam	ia	a
veneau	eau	—

20 Notează cu X, caseta corespunzătoare a fiecărui cuvânt, acolo unde cuvântul conține un hiat:

alee	☒	poiană	☐	poet	☒
ființă	☒	noian	☐	poleiască	☐

21 Dintre cuvintele de mai jos, șapte se scriu cu cratimă. Care sunt acestea? Dacă le-ai aflat, completează cele șapte coloane ale grilei alăturate, astfel încât pe orizontala A-B să rezulte denumirea semnului grafic (-) folosit pentru a lega două sau mai multe cuvinte care se pronunță împreună, pentru a despărți cuvintele în silabe etc.

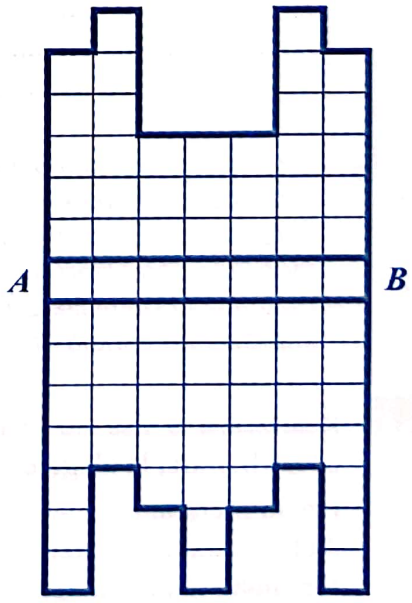

1. VAGON DE DORMIT
2. VAGON CISTERNĂ
3. LĂSATA SECULUI
4. LĂSAT BALTĂ
5. PIELE DE GĂINĂ
6. PIEI ROȘII
7. BABA OARBA
8. ZILELE BABELOR
9. ZORI DE ZI
10. ZÂNA ZORILOR
11. LUARE DE MĂSURI
12. LUARE-AMINTE
13. POST RESTANT
14. POST TELEFONIC

Rebus realizat de Mihai Zgubea

■ ORGANIZAREA TEXTULUI SCRIS
■ FIŞĂ BIOGRAFICĂ. FIŞĂ DE LECTURĂ

- ***Fişa biografică*** *va cuprinde informaţii privitoare la viaţa şi la activitatea unor persoane.*
- ***Fişa de lectură*** *va cuprinde informaţii generale despre:*
  - *autor şi*
  - *opera literară.*
- ***Fişa cu citate*** *conţine:*
  - *fragmente semnificative;*
  - *descrieri;*
  - *figuri de stil;*
  - *momente importante ale acţiunii etc.*

1 Realizează fişa biografică a scriitorului Ion Creangă, urmând exemplul de mai jos:

Galaction, Gala
(1879-1961)

Prozator, publicist.

S-a născut în Dideşti, judeţul Teleorman, la 16 aprilie 1879. A învăţat în satul natal, apoi la Roşiorii de Vede. A urmat Liceul „Sf. Sava" şi Facultatea de Filozofie şi Litere din Bucureşti. A debutat, în 1896, în ***Adevărul ilustrat****, cu povestirea „Pe terasă!". În 1900, s-a tranferat la Facultatea de Teologie. În 1909, a obţinut doctoratul în Teologie. A colaborat la numeroase reviste ale vremii. În 1938, a realizat versiunea românească a Bibliei. S-a stins din viaţă la Bucureşti, pe 8 martie 1961.*

Opera (selectiv). Nuvele: „Bisericuţa din răzoare"; „Toamne de odinioară". Romane: „Roxana"; „Papucii lui Mahmud".

Creangă, Ion

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- *Fişa de lectură poate să conţină:*
  - *locul şi timpul de desfăşurare a acţiunii;*
  - *personajele operei literare;*
  - *mesajul operei literare;*
  - *rezumatul operei literare;*
  - *impresia personală etc.*

2 Realizează o fişă de lectură care să cuprindă: rezumatul, personajele şi mesajul unei opere literare, la alegere.

Opera literară:.....
Autor: .....
Rezumat: .....
.....

Scanned with OKEN Scanner

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Personaje: .....
.....
.....

Mesajul operei literare: .....
.....
.....
.....

- *Fişă cu citate-model:*

„Iosif văzu şi nu putu să spuie nimic în aiureala ochilor lui luminați de beția cerească. Fața i s-a luminat întinerită. În suflet i se desluşi întâia oară şoptirea fântânii săritoare a bucuriei."

Tudor Arghezi – „Cartea cu jucării", Editura Tudor Arghezi, Bucureşti, 1993, pagina 48

3 Realizează o fişă cu citate din opera literară de la exercițiul **2**, care să ilustreze o trăsătură a unui personaj.

.....
.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire 5

1. Opera epică. Narațiunea. Monologul.
2. Reguli de despărțire a cuvintelor în silabe. Accentul. Silabe accentuate. Silabe neaccentuate
3. Scrierea inspirată din experiența personală

■ OPERA EPICĂ. NARAȚIUNEA. MONOLOGUL 1

Citeşte cu atenție textul următor. Răspunde, în scris, cerințelor formulate.

Iarnă. Noapte lucie pe o lume ca din poveşti: copaci de zahăr, câmp de cristal, iaz de oglindă. Şi'n cuprinsul larg, uriaşul policandru al cerului îşi aprinde, una câte una, luminile, ca într-o nemăsurată sală de danț. Vieţuitoarele pustietății sunt îmbătate de farmecul acesta: paserile sbor; lupul poposeşte pe labe, în hățişuri şi priveşte nemişcat; vulpea stă lângă vizuină şi nu se îndură să meargă la vânat; veverița pleacă creangă lângă creangă, şi hoinăreşte, ca o deşucheată pădurea-ntreagă. Iar iepurele a sbughit-o la jucat. Încet, ascultânt, ispitind, a ieşit tiptil-tiptil din curătură, şi când a ajuns la margine, şi a văzut întinderea lucie de zăpadă, a început să sară de bucurie:

— Poate mai întâlnesc un prieten, îşi zise iepuraşul.

Şi gândul îi răspunse:

— Poate mai întâlneşti un prieten...

Şi iar țupai-țupai, iepurele sare vesel!

— Poate dau şi peste o prietenă.

Şi gândul:

— Poate dai şi peste o prietenă.

Şi mergând aşa, iepuraşul cu gândul îşi vorbesc:

— Ce lumină, şi totuşi luna încă nu a răsărit.

— ...Şi totuşi luna încă nu a răsărit.

— Dar o să răsară.

— ...O să răsară.

Şi cum mergea pe marginea unei vâlcele, iepuraşul se opri o clipă să se odihnească. Atunci, de la spate, se ridică albă şi ea, ca de gheață, luna. Stelele păliră; pădurea, copacii, tufele îşi desbrăcară deodată umbra. Iar iepuraşul împietri de groază: chiar de lângă el se întinse pe pământ o arătare cu două coarne grozave. După clipa de spaimă, iepuraşul se destinse ca o coardă şi o sbughi la goană, se prăvăli în vale, veni de-a-dura ca un bulgăre, se sculă şi iar se rostogoli, până jos; apoi, o luă de-a-dreptul tăind câmpul. Se opri tocmai în stuhăria iazului. Acolo, de-abia suflând, se ghemui cu ochii închişi... să nu-şi mai vază umbra!

(Emil Gârleanu – ***Fricosul***)

1 Precizează tema povestirii alegând un singur răspuns dintre următoarele:

a. frica întemeiată;
b. frica neîntemeiată;
c. spaima de întâlnirea cu un monstru.

Scanned with OKEN Scanner

2 Explică legătura care există între titlul povestirii şi tema acesteia, bazându-te pe credința populară despre iepure.

3 Prezintă pe scurt întâmplarea prin care trece *Fricosul*, cu ajutorul ideilor principale de mai jos:

– descrierea nopții de iarnă, în pădure;
– dintre toate viețuitoarele pădurii, iepuraşul jucăuş iese la marginea pădurii;
– iepuraşul îşi caută un prieten;
– luna îşi aşterne lumina peste zăpadă;
– iepuraşul se sperie de umbra sa şi fuge.

4 Identifică folosirea narațiunii în această operă, prin confruntarea următoarelor elemente ale definiției (încercuieşte litera corespunzătoare răspunsului corect):

NARAȚIUNEA: compunere/ mod de expunere
a. este o operă de mică întindere;
b. se foloseşte în opera literară, în care sunt povestite/ narate întâmplări;
c. cu ajutorul său, întâmplările sunt aşezate într-o anumită ordine;
d. conține mai multe idei care susțin tema compunerii/ operei;
e. pune în evidență unul sau mai multe personaje;
f. are un povestitor/ narator;
g. foloseşte numai persoana I a verbului şi numai timpul prezent;
h. este numai în proză.

5 Explică, într-un singur enunț, sentimentele autorului față de această vietate a pădurii.

6 Alege persoana verbului folosită de autor, pentru a nara întâmplările prin care trece iepuraşul.

7 Există şi alte personaje prezente în povestire? Cum explici folosirea liniei de dialog, în cadrul narațiunii? Ce fel de personaj este *gândul*?

8 Comentează în două-trei enunțuri afirmația autorului *Şi mergând aşa, iepuraşul şi gândul îți vorbesc.*

◆ *Monologul (procedeu literar care constă în redarea vorbirii personajului cu sine însuşi) poate avea, în text, forma unui dialog simulat cu propria conştiință/ gând. Efectul artistic este mai puternic, pentru că proiecția partenerului imaginar evită monotonia/ plictiseala şi creează impresia unei dispute sau a unui ecou.*

9 Explică efectul obținut de narator, prin monologul (dialog simulat/ monologat) al personajului. Transformă dialogul din text în vorbire indirectă.

10 Bifează varianta care defineşte corect ***Fricosul***, ca operă epică:

a. ***Fricosul*** este o operă literară, în care autorul îşi exprimă direct, în versuri, sentimentele.
b. ***Fricosul*** este o operă în care ideile şi sentimentele autorului sunt exprimate cu ajutorul personajelor şi al acțiunii/ întâmplărilor narate.

Scanned with OKEN Scanner

■ REGULI DE DESPĂRȚIRE A CUVINTELOR ÎN SILABE
■ ACCENTUL. SILABE ACCENTUATE. SILABE NEACCENTUATE

1 Transcrie semivocalele din cuvintele:

poiană <.....>; poleiască <.....>; noian <.....>.

Semivocalele se notează: ȘIOU

2 Desparte în silabe, cuvintele:

examen	[illegible];	sculptor	sculp-tor;
munte	mun-te;	punctaj	punc-taj;
ticsit	tic-sit;	arctic	arc-tic;
acru	a-cru;	jertfă	jert-fă;
aflu	a-flu;	aude	a-u-de;
covrig	co-vrig;	ideal	i-de-al;
printre	prin-tre;	inegal	i-ne-gal;
cinste	cin-ste;	instabil	in-sta-bil

3 Desparte în silabe fiecare cuvânt, specificând regula folosită:

Exemplu: *multe* <*mul-te*>, două consoane între două vocale;

apă a-pă -> consoană între două vocale;
lincșii linc-șii -> 3 consoane între două vocale
sublinia sub-li-ni-a -> prefix; cons. între 2 voc.; hiat
patru pa-tru -> 2 cons. între 2 voc.
rouă ro-uă -> hiat + SV
axiomă a-xi-o-mă -> cons. între 2 voc.; hiat, cons.

4 Pune un X în caseta unde despărțirea cuvântului în silabe este corectă:

jertfit		inegal	
jert-fit	☒	*in-e-gal*	☒
jer-tfit	☐	*i-ne-gal*	☒
subestima		inospitalitate	
su-bes-ti-ma	☒	*i-nos-pi-ta-li-ta-te*	☒
sub-es-ti-ma	☒	*in-os-pi-ta-li-ta-te*	☒
mausoleu		fiică	
ma-u-so-leu	☒	*fi-i-că*	☒
mau-so-leu	☐	*fii-că*	☐
subiect		bojdeucă	
su-bi-ect	☐	*boj-deu-că*	☒
sub-iect	☐	*boj-de-u-că*	☐
binoclu		analfabet	
bi-no-clu	☒	*a-nal-fa-bet*	☒
bin-o-clu	☐	*an-al-fa-bet*	☐

5 Desparte în silabe cuvintele următoare, punând semnul _ sub vocala accentuată:

cafea	< ca-fea >;	pasăre	<pa-să-re>;
capră	<ca-pră>;	iarbă	<iar-bă>;

Scanned with OKEN Scanner

cameră <ca-me-ră>; scaun <sca-un>;
margine <mar-gi-ne>; veveriță <ve-ve-ri-ță>;
adunare <a-du-na-re> optsprezece <opt-spre-zece>

6 Consultând ***Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române***, subliniază forma corect accentuată dintre perechile de cuvinte date:

aidoma/ aidoma taxi/ taxi
simbol/ simbol iaurt/ iaurt
butelie/ butelie trafic/ trafic

7 Desparte în silabe cuvintele date, punând semnul _ sub silaba accentuată, așa cum este notată în ***Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române***, (exemplu: antic <an-tic>):

bolnav bol-nav; caracter ca-rac-ter doctoriță doc-to-ri-ță
profesor pro-fe-sor fenomen fe-no-men editor e-di-tor;
sever se-ver; gingaș gin-gaș; suntem sun-tem.

8 Alcătuiește câte o propoziție cu fiecare cuvânt de mai jos, respectând sensul fiecăruia, dat de accentul specificat:

copii Copii se joacă în Parc.
copii Să nu copii răspunsurile.
veselă Ea a fost veselă la film.
veselă Mamă spală vesela.
torturi În vitrină sunt mai multe torturi.
torturi Am construit o masă de torturi.
imobil El de ce este imobil?
imobil Ce imobil înalt!

◆ *Cuvintele care au aceeași formă, dar se deosebesc, ca sens, se numesc* ***omografe****.*

9 Alcătuiește propoziții cu fiecare dintre cuvintele ori grupurile de cuvinte date:

s-ar Ar putea să fie mai ușor decât credeam.
sar Eu sar la vătaie.
n-ai N-ai primit pachetul de la mine?
nai Am primit un nai.
va El va merge la munte.
v-a Ea v-a făcut tortul.
mai A venit luna Mai.
m-ai De ce nu m-ai lăsat în pace?
al E al tău trenulețul?
a-l A-l salva de la moarte este o faptă bună.

◆ *Cuvintele care se pronunță (se aud) la fel, chiar dacă se scriu la fel sau diferit, se numesc* ***omofone****.*

Scanned with OKEN Scanner

■ SCRIEREA INSPIRATĂ DIN EXPERIENȚA PERSONALĂ

◆ *Opera literară (genul epic; genul dramatic) are un subiect prin care sunt prezentate fapte, evenimente.*
◆ *În cadrul operelor epice, subiectul este redat prin intermediul acțiunii și personajelor.*
◆ *Subiectul operei literare este realizat în așa fel, încât să capteze cititorul.*
◆ *Acțiunea crește în intensitate, pe măsură ce sunt relatate mai multe fapte, evenimente.*
◆ *În derularea acțiunii, momentele subiectului sunt:*
– *partea introductivă, în care sunt prezentate locul de desfășurare a acțiunii, timpul și unele personaje (expoziționea);*
– *faptele importante, care determină cursul acțiunii (intriga);*
– *secțiunea care ocupă cea mai mare parte a acțiunii (desfășurarea acțiunii);*
– *momentul de maximă intensitate (punctul culminant);*
– *sfârșitul acțiunii (deznodământul).*

Citește o operă literară, de mică întindere, și prezintă, pe scurt, fiecare etapă din derularea acțiunii, menționată mai sus:

Expoziționea: .....
.....
Intriga: .....
.....
Desfășurarea acțiunii: .....
.....
.....
.....
Punctul culminant: .....
.....
Deznodământul: .....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
6

1. Opera epică. Autor. Narator. Personaj. Planul simplu. Planul dezvoltat. Rezumatul
2. Verbul: nucleul comunicării. Actualizarea cunoştinţelor din ciclul primar (persoană, număr, timp)
3. Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei

■ OPERA EPICĂ. AUTOR. NARATOR. PERSONAJ
■ PLANUL SIMPLU. PLANUL DEZVOLTAT. REZUMATUL

1

Citeşte cu atenţie textul următor şi răspunde cerinţelor:

Cică era odată într-un sat un om grozav de leneş; de leneş ce era, nici îmbucătura din gură nu şi-o mesteca. Şi satul, văzând că acest om nu se dă la muncă nici în ruptul capului, hotărî să-l spânzure, pentru a nu mai da pildă de lenevire şi altora. Şi aşa, se aleg vreo doi oameni din sat şi se duc la casa leneşului, îl umflă pe sus, îl pun într-un car cu boi, ca pe un butuc nesimţitor, şi hai cu dânsul la locul de spânzurătoare!

Aşa era pe vremea aceea.

Pe drum se întâlnesc ei cu o trăsură în care era o cucoană. Cucoana, văzând în carul cel cu boi un om care semăna a fi bolnav, întrebă cu milă pe cei doi ţărani, zicând:

— Oameni buni! Se vede că omul cel din car e bolnav, sărmanul, şi-l duceţi la vro doftoroaie undeva, să se caute.

— Ba nu, cucoană, răspunse unul dintre ţărani; să ierte cinstită faţa dumneavoastră, dar aista e un leneş care nu credem să fi mai având pereche în lume, şi-l ducem la spânzurătoare, ca să curăţim satul de-un trândav.

— Alei! oameni buni, zise cucoana, înfiorându-se; păcat, sărmanul, să moară ca un câne, fără de lege! Mai bine duceţi-l la moşie la mine; iacă-tă curtea pe costişa ceea. Eu am acolo un hambar plin cu posmagi, ia aşa, pentru împrejurări grele, Doamne fereşte! A mânca la posmagi şi-a trăi şi el pe lângă casa mea, că doar ştiu că nu m-a mai perde Dumnezeu pentr-o bucăţică de pâne. Dă, suntem datori a ne ajuta unii pe alţii.

— I-auzi, măi leneşule, ce spune cucoana: că te-a pune la coteţ, într-un hambar cu posmagi, zise unul dintre săteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunerecul să te bată, uriciunea oamenilor! Sai degrabă din car şi mulţumeşte cucoanei, că te-a scăpat de la moarte şi-ai dat peste belşug, luându-te sub aripa dumisale. Noi gândeam să-ţi dăm săpun şi frânghie. Iar cucoana, cu bunătatea dumisale, îţi dă adăpost şi posmagi: să tot trăieşti, să nu mai mori! Să-şi puie cineva obrazul pentru unul ca tine şi să te hrănească ca pe-un trântor, mare minune-i şi asta! Dar tot de noroc să se plângă cineva... Bine-a mai zis cine-a zis că „Boii ară şi caii mănâncă". Hai, dă răspuns cucoanei, ori aşa, ori aşa, că n-are vreme de stat la vorbă cu noi.

— Dar muieţi-s posmagii? zise atunci leneşul, cu jumătate de gură, fără să se cârmească din loc.

— Ce-a zis? întrebă cucoana pe săteni.

— Ce să zică, milostivă cucoană, răspunde unul. Ia, întreabă, că muieţi-s posmagii?

— Vai de mine şi de mine, zise cucoana cu mirare, încă asta n-am auzit! Da' el nu poate să şi-i moaie?

— Auzi, măi leneşule: te prinzi să moi posmagii singur, ori ba?

Scanned with OKEN Scanner

— Ba, răspunse leneşul. Trageţi mai bine tot înainte! Ce mai atâta grijă pentru astă pustie de gură!

Atunci unul dintre săteni zise cucoanei:

— Bunătatea dumneavoastră, milostivă cucoană, dar degeaba mai voiţi a strica orzul pe gâşte. Vedeţi bine că nu-l ducem noi la spânzurătoare numai aşa, de flori de cuc, să-i luăm năravul. Cum chitiţi? Un sat întreg n-ar fi pus oare mână de la mână ca să poată face dintr-însul ceva? Dar ai pe cine ajuta? Doar lenea-i împărătească mare ce-ţi baţi capul!

Cucoana atunci, cu toată bunăvoinţă ce ave, se lehămeteşte şi de binefacere şi de tot, zicând:

— Oameni buni, faceţi dar cum v-a lumina Dumnezeu!

Iar sătenii duc pe leneş la locul cuvenit şi-i fac felul.

Şi iaca aşa au scăpat şi leneşul acela de săteni, şi sătenii aceia de dânsul.

Mai poftească de-acum şi alţi leneşi în satul acela, dacă le dă mâna şi-i ţine cureaua.

Ş-am încălecat pe-o şea şi v-am spus povestea aşa.

(Ion Creangă – ***Povestea unui om leneş***)

1 Argumentează alegerea titlului acestui text ţinând seama de următoarele motivaţii:
- cuvântul *poveste* indică posibila interpretare ca basm (cu evenimente neaşteptate, chiar fabuloase)
- cuvântul *poveste* indică apartenenţa textului la genul epic;
- cuvântul *poveste* indică un eveniment unic, nemaiîntâlnit, care merită a fi povestit;
- celelalte cuvinte leagă evenimentul relatat de personaj.

2 Identifică, prin subliniere, felul personajului menţionat în titlu: principal/ secundar; pozitiv/ negativ; real/ imaginar etc.

3 Numeşte, într-un singur enunţ, postura/ prezenţa/ calitatea naratorului în text, amintindu-ţi că:
- autorul este, de obicei, naratorul povestirii;
- naratorul/ povestitorul poate să fie doar transmiţătorul povestirii (cunoscută „din auzite”);
- naratorul poate fi chiar unul dintre personajele din povestire etc.

4 Transcrie două propoziţii, de la începutul şi de la sfârşitul textului, care sugerează atmosfera de basm şi ieşirea din timpul normal al existenţei.

5 Completează spaţiul liber cu a treia componentă a naraţiunii (ca operă) şi defineşte-o după modelul celorlalte:

Într-o naraţiune există:

a. povestitor (narator);

b. personaje (participanţi la acţiune);

c. .....

6 Fixează ordinea logică a ideilor principale din planul simplu al textului, după ce l-ai parcurs încă o dată şi ai delimitat fragmentele corespunzătoare:

6 **a.** Cucoana şi sătenii renunţă să mai salveze un asemenea om şi-l duc la spânzurătoare.

4 **b.** Leneşul, deşi aflat în pragul morţii, doreşte să primească pesmetul muiat.

1 **c.** Într-un sat trăieşte un om atât de leneş, încât sătenii hotărăsc să-l spânzure.

3 **d.** Cucoana se oferă să-l scape de la moarte pe leneş şi să-i dea să mănânce fără muncă.

Scanned with OKEN Scanner

e. Pe drum, spre spânzurătoare, sătenii întâlnesc o cucoană miloasă.
f. Leneşul refuză salvarea în schimbul efortului de a mesteca singur pesmetul.

7 Realizează rezumatul operei epice ***Povestea unui om leneş***, urmărind regulile de alcătuire ale acestui tip de compunere.

Simplifică informaţia:
– păstrează logica din text a evenimentelor;
– foloseşte verbele numai la persoana a III-a.

Se poate realiza rezumatul unei poezii? Argumentează!

8 Subliniază, în lista următoare, câte un cuvânt care să corespundă personajului colectiv (sătenii) şi cucoanei, în funcţie de felul în care s-au purtat cu leneşul: mărinimia, raţiunea, ura, frica, indiferenţa, spaima.

9 Exprimă-ţi, într-o scurtă compunere, punctul de vedere despre comportamentul leneşului din povestire.

10 Explică, într-un enunţ, motivul care l-a determinat pe autor să încheie povestirea cu o formulă de basm.

11 Alcătuieşte o povestire proprie după planul de idei următor. Găseşte-i un titlu:
– Copilul se află în casa bunicilor pentru o seară.
– După cină, copilul se duce în camera lui să se culce.
– Înainte de a adormi, copilului i se pare că îşi aude jucăriile vorbind.
– Jucăriile îl invită să cunoască lumea lor.
– Dimineaţa totul pare neschimbat în ordinea jucăriilor.
* Încearcă să faci singur un plan de idei şi apoi o povestire cu titlul ***Singur acasă***.

■ VERBUL: NUCLEUL COMUNICĂRII
■ ACTUALIZAREA CUNOŞTINŢELOR DIN CICLUL PRIMAR (PERSOANĂ, NUMĂR, TIMP) 2

1 Rescrie, din textul dat, toate verbele care au rolul, în propoziţii, de predicat:

Şi-au mers aşa, până ce au dat în sfârşit de luminiş. Iedul, bucuros, o ia înainte, sărind. Dar în aceeaşi clipă căprioara se opreşte, ca de-o presimţire, adulmecând. În faţa ei, sub o cetină, ochii lupului străluceau lacomi. Un salt şi iedul ar fi fost sfâşiat. Atunci căprioara dă un zbieret adânc, sfâşietor, cum nu mai scosese încă, şi, dintr-un salt, cade în mijlocul luminişului. Lupul, văzând prada mai mare, uită iedul şi se repede la ea...

(Emil Gârleanu – ***Căprioara***)

.....
.....
.....

2 Rescrie, din textul dat la exerciţiul **1**, toate verbele care nu au funcţia sintactică de predicat:

.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

3 Pune primele două verbe, din textul dat la exercițiul **1**, la timpurile prezent și viitor:

Verb	Timp prezent	Timp viitor

4 Trece verbul *ia* (a lua) la timpul prezent, toate persoanele:

singular: I .....; II .....; III .....;
plural: I .....; II .....; III .....

5 Pune un X în caseta unde cuvântul *ia* este verb:

Ia să văd. ☐
Ia o carte. ☐

6 Transcrie, din textul dat la exercițiul **1**, verbele la timpul trecut:

.....
.....
.....

7 Trece primele două verbe, din textul dat la exercițiul **1**, respectând timpul, la persoana a II-a plural:

....

8 Schimbă forma verbelor: *a ieși, a sta, a da, a cere*, după modelul de mai jos:

Persoana	Prezent	Trecut	Viitor
Eu			
Tu			
Voi			
Ele			

Persoana	Prezent	Trecut	Viitor
Eu			
Tu			
Voi			
Ele			

Persoana	Prezent	Trecut	Viitor
Eu			
Tu			
Voi			
Ele			

Persoana	Prezent	Trecut	Viitor
Eu			
Tu			
Voi			
Ele			

Scanned with OKEN Scanner

9 Scrie câte o propoziție cu fiecare verb dat, punându-le la persoana a II-a singular: *știu, iau, dau, scriu, vin, anunț*:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

10 Alcătuiește un scurt text în care verbele *se află, sunt, eram, se găsesc* să fie predicate verbale:

.....
.....
.....
.....

11 Pune un X în caseta unde există în propoziția dată un predicat verbal:

Colegii sunt aici. ☐
Prietenii au sosit. ☐
Unde sunt colegii tăi? ☐
Oana este colega mea. ☐

12 Alcătuiește câte o propoziție în care să existe un verb care arată:

starea .....
acțiunea .....
existența .....

13 Pune un X în caseta unde ai, în propoziția dată, un predicat nominal:

Suntem bucuroși. ☐
Am fost la bunici. ☐
Ai ajuns la Andrei? ☐
Toți copiii vor fi bucuroși. ☐
Vom rămâne în clasă. ☐

14 Pune verbele dintre paranteze la persoana și numărul cerute de înțelesul textului:

Copiii (a ști) ..... să vină la ore. Ei (a fi) ..... elevi silitori. Toți (a lua) ..... note mari. Tu (a veni) ..... la școală să-i vezi?

15 Alcătuiește o compunere cu titlul ***La semafor***, în care să folosești, în maximum șase rânduri, verbe care au funcția sintactică de predicat. Subliniază toate predicatele, după redactarea compunerii.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

■ PLANUL SIMPLU DE IDEI. PLANUL DEZVOLTAT DE IDEI 3

• ***Ideea principală*** *cuprinde informația esențială dintr-un paragraf. Ea poate fi exprimată printr-o propoziție sau printr-o frază. Într-un text dat, pot fi mai multe idei principale. În cadrul unei idei principale pot fi mai multe idei secundare.*

• ***Ideile secundare*** *oferă amănunte ale ideilor principale (acțiune, loc, timp, împrejurări).*

Totalitatea ideilor principale, dintr-un text, realizează ***planul simplu*** *de idei.*

Totalitatea ideilor principale și a ideilor secundare constituie ***planul dezvoltat*** *de idei.*

1 Notează, din textul de mai jos, ideile principale și ideile secundare, alcătuind, astfel, planul dezvoltat de idei:

— Tată, am crescut în palaturile tale, m-am plimbat prin astă grădină de atâtea ori și am văzut roade foarte frumoase în pomul din fundul grădinei, dar n-am putut gusta niciodată din ele; acum a dat în copt, dă-mi voie ca nopțile astea să păzesc însumi și mă prinz că voi pune mâna pe acel tâlhar care ne jefuiește.

— Dragul meu, zise tată-său, atâția oameni voinici au păzit și n-au făcut nicio ispravă. Doresc prea mult să văz la masa mea măcar un măr din acest pom care m-a ținut atâta sumă de bani și de aceea, iată, mă înduplec să te las ca să pândești, măcar că nu-mi vine a crede că o să izbutești.

(*** – ***Prâslea cel Voinic și merele de aur***)

Idei principale	Idei secundare
.....	.....
.....	.....
.....	.....

2 Alege un fragment dintr-o operă literară studiată la lectura suplimentară, notează ideile principale și ideile secundare ale fragmentului ales:

Idei principale	Idei secundare
.....	.....
.....	.....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire 7

1. Basmul. Caracteristici ale basmului. Literatura fantastică
2. Modurile verbului (prezentare generală)
3. Elaborarea mesajului scris

■ BASMUL. CARACTERISTICI ALE BASMULUI ■ LITERATURA FANTASTICĂ

1

Citeşte cu atenţie basmul *Aleodor Împărat* şi răspunde cerinţelor formulate:

1 Selectează, dintre enunţurile de mai jos, pe acelea care sunt specifice tuturor basmelor şi numeşte-le:

Când, iată că se întâlneşte cu un corb ce avea o aripă ruptă.
A fost odată ca niciodată.
A fost un împărat.
Băiatul, de ce creştea, d-aia se făcea mai isteţ şi mai iscusit.
...Şi urcându-se din nou în scaunul împărăţiei, domni şi trăi în fericire, până se istoviră.
Iară eu încălecai p-o şea şi v-o spusei dumneavoastră aşa.

2 Povesteşte, în scris, fragmentul care corespunde următoarei idei din planul simplu al basmului: *În drum spre palat, Aleodor cruţă viaţa unei ştiuci, a unui corb şi a unui tăune.*

3 Explică semnificaţia numelui eroului – Aleodor (*sugestie: „ale" = prescurtare de la interjecţia „alelei!" sau adjectivul „ales" şi „odor").

4 Caracterizează, pe scurt, personajul de basm, având în vedere şi afirmaţia autorului anonim despre copilul Aleodor: *Băiatul, de ce creştea, d-aia se făcea mai isteţ şi mai iscusit.*

5 Motivează, în continuarea caracterizării, modul de apelare a eroului/ în care i se adresează celelalte personaje eroului: *Făt-Frumos, Făt-Frumos, decât să-ţi încarci sufletul cu mine...*

6 Recapitulează-ţi cunoştinţele despre basm, alegând din lista următoare, particularităţile acestui tip de text/ operă (marchează cu A – adevărat – toate caracteristicile corecte):

Basmul este:
a. o operă literară de mare întindere;
b. o naraţiune în versuri sau în proză;
c. prezintă înfruntarea dintre bine şi rău/ adevăr şi minciună etc.;
d. are final enigmatic sau nefericit;
e. are o desfăşurare în care evenimentele se petrec într-o ordine întâmplătoare;
f. foloseşte formule tradiţionale (iniţiale, mediane şi finale);
g. în acţiune realul nu se îmbină totdeauna cu supranaturalul;
h. este o operă care pune în valoare calităţile de excepţie ale eroului salvator.

Scanned with OKEN Scanner

7 Formulează, într-un enunț, situația nefericită care declanșează basmul.

8 Identifică, dintre situațiile/ evenimentele specifice basmului, pe acelea la care participă Prâslea/ în care el este erou/ protagonist:
– păzitul cu succes al merelor de aur;
– plecarea de acasă în căutarea hoțului;
– vicleșugul pentru *pierderea* celui mai bun dintre frați;
– călătoria pe tărâmul celălalt;
– lupta cu zmeul;
– înșelarea corbului;
– uciderea zgripsoroaicei;
– ucenicia la argintar;
– recunoașterea identității/ a adevăratului erou;
– iertarea fraților vicleni.

9 Selectează, prin subliniere, calitățile drumului pe care îl face Prâslea:
Drumul este făcut:
a. pentru a fi pe placul tatălui său;
b. pentru găsirea hoților;
c. pentru cunoașterea adevărului;
d. pentru pedepsirea zmeilor;
e. ca să-și înveselească frații;
f. pentru eliberarea fetelor de împărat;
g. ca să afle ce este pe lumea cealaltă;
h. ca să-și îngrijoreze părinții;
i. pentru eliberarea ființelor bune de sub dominația răului;
j. pentru maturizare și înțelegerea vieții.

10 Explică, pe scurt, rolul pe care îl au în basm, ființele supranaturale și obiectele cu puteri miraculoase.

11 Alege calitatea/ calitățile eroului, așa cum sunt ele prezentate în călătoria pe care o face pe spatele zgripsoroaicei: dârzenie, curaj, supunere, respectarea cuvântului dat, spirit de sacrificiu, lașitate, obrăznicie, zgârcenie, bunătate.

12 Comentează felul în care se termină basmul, urmărind ultimele evenimente: recunoașterea adevăratului erou, căsătoria și încoronarea noului împărat.

■ MODURILE VERBULUI (PREZENTARE GENERALĂ) 2

1 Rescrie primele patru verbe din textul dat, precizând și timpul de desfășurare a acțiunii lor:

Dar când ațintește ochii asupra jertfei sale, vede acel trup măreț, acea căutătură sălbatică și îngrozitoare, un tremur groaznic îl apucă, ridică satârul, îl stăpânește și, trântind la pământ satârul, fuge printre mulțimea adunată împrejur, strigând în gura mare că el nu îndrăznește a ucide pe acel om.

(Nicolae Bălcescu – ***Românii supt Mihai-Voievod Viteazul***)

Scanned with OKEN Scanner

Verbul	Timpul

2 Grupează următoarele verbe, în tabelul de mai jos, ținând cont de desfășurarea acțiunii fiecăruia: *lucrez, am citit, voi lucra, aș merge, ai începe, să vin, să știi, să înțelegi, lucrează!, notează!, ascultă!.*

Acțiune sigură	Acțiune posibilă/ îndoielnică	Acțiune dorită	Îndemn, poruncă
lucrez-	să vin	aș merge	lucrează
am citit	să știu	ai începe	notează
voi lucra	să înțelegi		ascultă

- ***Modul*** *este forma pe care o ia verbul, pentru a arăta cum consideră vorbitorul acțiunea.*
- *Acțiunea verbului:* ***sigură*** *– modul indicativ (știu; mergea; voi lucra);* ***îndoielnică*** *– modul conjunctiv (să știu; să merg; să lucrez);* ***dorită*** *– modul condițional-optativ (aș ști; aș merge; aș lucra);* ***îndemn, poruncă*** *– modul imperativ (Știi! Mergi! Lucrează!)*

3 Adaugă verbul corespunzător, notând și modul specific fiecăruia:

aș lucra – condițional-optativ;
voi ..... – .....;
ar ..... – .....;
să ..... – .....;
ați ..... – .....;
veți ..... – .....;
aș ..... – .....;
să ..... – .....

4 Verbele date mai jos sunt la persoana a II-a singular: *să știi, vei merge, mergeai, să vii, să lucrezi, ai merge, ai sosi, învață!, ascultă!, colorează!.* Trece-le la persoana a II-a plural, păstrând modul fiecăruia.

.....; .....; .....; .....; .....;
.....; .....; .....; .....; .....

5 Alcătuiește propoziții în care verbul *a citi*, să îndeplinească funcția sintactică de predicat, să fie la modul și timpul specificate mai jos și la persoana a II-a singular:

indicativ – prezent .....
– viitor .....
– trecut .....
conjunctiv .....
condițional-optativ .....
imperativ .....

6 Pune verbele următoare la persoana, numărul și modul indicate între paranteze:

a nota (persoana a II-a, singular, conjunctiv) .....
a ști (persoana a II-a, singular, indicativ) .....

Scanned with OKEN Scanner

B Pe cal.

a lucra (persoana a III-a, singular, imperativ) .....
a vedea (persoana a III-a, plural, indicativ) .....
a hotărî (persoana a II-a, plural, condiţional-optativ) .....
a începe (persoana I, singular, conjunctiv) .....

7 Rescrie dintre verbele date numai pe cele care au rol, în propoziţie, de predicat: *desenez, colorează, vii, să ştii, a aduna, ar aduna, ai merge, a-i spune, hotărând, de povestit, a povestit, v-a adus, trece, a-l asculta.*

.....
.....

8 Completează în spaţiul liber, cuvântul care lipseşte pentru modul specificat între paranteze:

..... lucra (condiţional-optativ);
..... ştii (conjunctiv);
..... merge (indicativ, viitor);
..... învinge (condiţional-optativ);
..... lucra (indicativ, viitor);
..... poţi (conjunctiv).

9 Notează cu X caseta corespunzătoare în care verbul are funcţia sintactică de predicat:

Voi înţelege.	☒	A şti lecţia.	☐
Nu repeta!	☒	A-ţi pleca.	☒
Şoaptele auzite.	☐	A regreta.	☐
Ar învăţa totul.	☒	Lecţia de spus.	☐

◆ *Acţiunea verbului:*
– *exprimă numele acţiunii – modul infinitiv (a şti);*
– *exprimă o acţiune terminată suferită de o fiinţă sau un lucru – modul participiu (ştiut);*
– *exprimă o acţiune în desfăşurare – modul gerunziu (ştiind);*
– *exprimă numele, scopul sau destinaţia unei acţiuni – modul supin (de ştiut).*

10 Rescrie, dintre verbele date, numai pe cele la modurile infinitiv şi supin: *va lucra, a lucra, aţi mers, a-l întreba, ar aduce, a aduce, de ascultat, de ascultarea, de ştiut, voi citi, a citi*:
modul infinitiv a lucra, a aduce, a citi
modul supin de ascultat, de ştiut

11 Pune verbele: *a aduce, a gândi, a vedea, a calcula, a ajunge, a şti*, la modurile gerunziu şi participiu:
modul gerunziu aducând, gândind, văzând, calculând, ştiind
modul participiu adus, gândit, văzut, calculat, ajuns, ştiut

12 Rescrie, de la textul dat la exerciţiul **1**, verbele la modurile nepredicative-nepersonale şi precizează modul fiecăruia.

.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

13 Precizează funcția sintactică a fiecărui verb de la exercițiul **12**.

.....

.....

.....

14 Alcătuiește câte un enunț cu fiecare din grupurile de cuvinte date:

s-o .....

n-aș ...rata concursul.

n-ați ...Câți pierdut nimic.

i-aș ...I-aș da sfaturi.

a-l ...E important a-l duce la doctor.

a-ți ...E bine a-ți lega șiretul, să nu te împiedici.

a-mi ...A-mi pune cărțile în geantă este responsabilitatea mea.

- *Fiecare propoziție are un predicat.*
La sfârșitul propoziției se pune punct, semnul întrebării sau exclamării etc.
- *Enunțul poate fi alcătuit dintr-o propoziție sau o frază (mai multe propoziții).*
- *Verbele la modurile nepredicative-nepersonale nu pot avea în propoziție funcția de predicat.*

15 Alcătuiește o compunere de maximum șase rânduri, cu titlul ***În recreație***. Folosește în compunere câte două verbe din fiecare mod nepredicativ-nepersonal. La sfârșitul compunerii, subliniază verbele nepredicative-nepersonale.

■ ELABORAREA MESAJULUI SCRIS 3

- *Planul simplu de idei este alcătuit după se s-a stabilit titlul compunerii.*
- *Poate fi redactat atât prin construcții fără predicat, cât și prin propoziții.*
- *Planul simplu de idei poate fi transformat în plan dezvoltat de idei, prin adăugarea ideilor secundare fiecărei etape importante în structura compunerii date.*

Exemplu:

Titlu compunere: ***În tabără***

Planul *simplu*:

a. vestea plecării în tabără;
b. pregătirea pentru drum;
c. plecarea, noile cunoștințe, drumul;
d. sosirea în tabără;
e. evenimente din tabără;
f. întoarcerea din tabără.

Planul *dezvoltat* de idei:

a. vestea plecării în tabără:
– întâlnirea cu doamna profesoară;
– confirmarea plecării;
– împărtășirea bucuriei plecării cu cei de-acasă.

Scanned with OKEN Scanner

b. Pregătirea pentru drum:
- pregătirea bagajelor;
- sfaturile date de părinți și de profesor;
- emoția înaintea plecării.

c. Plecarea, noile cunoștințe, drumul:
- sosirea la locul de întâlnire;
- noile cunoștințe;
- surprizele pe parcursul călătoriei.

d. Sosirea în tabără:
- prezentarea cadrului natural în care se află tabăra;
- noii prieteni din tabără.

e. Evenimente din tabără:
- stabilirea programului de tabără;
- surprizele oferite de organizatori;
- evenimente plăcute și evenimente neplăcute.

f. Întoarcerea din tabără:
- despărțirea de prietenii din tabără;
- drumul spre casă;
- reîntâlnirea cu părinții.

Notă: **a.-f.** : *idei principale*; – : *idei secundare.*

1 Întocmește planul simplu de idei, pornind de la un titlu ales de tine:

Titlul compunerii:

Planul simplu:

2 Notează ideile secundare ale primei idei principale a compunerii de la exercițiul **1**.

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
8

1. Opera lirică: Pastelul. Repetiția. Comparația
2. Timpurile modului indicativ
3. Scrierea imaginativă. Povestirea

■ OPERA LIRICĂ: PASTELUL. REPETIȚIA. COMPARAȚIA 1

1 Citeşte cu atenție cele două strofe reproduse mai jos:

— Uite-o cioară!
— Vezi că zboară...

— Uite-o barză!
— Las' să arză...

— Uite-un plop!
— Pune-i clop...

.....

— Uite-un cuc!
— E năuc...

— O mierliță
Şi-un mierloi

— S-a dus iarna
De la noi...

— Plugul ară!
— Primăvară!...

(Petre Ghelmez – ***Semne de primăvară***)

În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punt s-arată.
E cocostârcul tainic în lume călător,
Al primăverii dulce iubit prevestitor.

(Vasile Alecsandri – ***Oaspeții primăverii***)

a. Identifică obiectul/ tema textelor citate.
b. Alege, prin încercuirea răspunsului corect, modul de expunere dominant, în fiecare dintre texte:
– descriere de natură/ anotimp, în ambele texte;
– descrierea stării/ a sentimentului, în primul text, şi descrierea naturii, în al doilea text;
– descrierea stării poetului (mărturisire/ confesiune) în ambele texte.
c. Marchează prezența eului liric printr-un X, în dreptul textului în care acesta ți se pare a fi evident.
d. Evidențiază figurile de stil folosite de poet în fiecare text şi comentează frecvența lor, comparând fragmentele.
e. Comentează, într-un singur enunț, impresia pe care o face opoziția/ antiteza din versul *La răsărit, sub soare, un negru punt s-arată*, din al doilea text.
f. Stabileşte, ținând cont de observațiile tale şi de caracteristicile pastelului, care dintre cele două texte aparține unei poezii din această specie.

◆ *Un **pastel** este o poezie asemănătoare unei picturi (un tablou în versuri), în care domină imaginile vizuale şi auditive; autorul (eul liric) rareori îşi face simțită prezența, în mod evident, prin exprimarea directă a sentimentelor (confesiune).*

Scanned with OKEN Scanner

2 Clasifică strofele din exemplele următoare, după obiectul descrierii, în:

a. descrieri ale anotimpurilor;
b. descrieri ale unor fenomene din natură;
c. descrieri ale diferitelor momente ale zilei;
d. descrieri ale unor locuri (apreciate de poet);
e. descrieri ale activităților omului în natură;
f. descrieri/ tablouri complexe (formule combinate).
* Notează, în paralel, pe caiet, figurile de stil din fiecare text, observând frecvența folosirii lor.

Din asfințit, de peste munte,
Răsfrângeri roșii de amurg
Se sfarmă-n licăriri mărunte
Și-n Dunărea umbrită curg.

Dar unda tulbure le-n groapă
Când, subt răchitele din vale,
De-abia mai tremură pe apă
Ca niște coji de portocale.

(George Topîrceanu – ***Pastel***)

Cerințe suplimentare:
- explică legătura dintre momentul descris și sentimentul de tristețe pe care îl transmit versurile;
- comentează opoziția creată de secvențele *răsfrângeri roșii* și *Dunărea umbrită*;
- exprimă-ți punctul de vedere despre felul în care este exprimată aici imaginea înserării, asemănătoare unui somn al naturii.

Primăvara se iveşte,
Ia vezi muguru-nfrunzeşte,
Şi iarba cum încolţeşte,
Inima-mi zburdă şi creşte!

Cucul a-nceput să cânte,
Nu pe crăci uscate, frânte;
Micşuneaua, cam plăpândă,
Altor florii miros comândă,
Daleo, Doamne, ce orândă!

(Nicolae Văcărescu – ***Opere***)

Cerințe suplimentare:
- explică efectul îndemnului *Ia vezi...*;
- comentează personificarea din a doua strofă;
- exprimă-ți părerea despre modul în care influențează sentimentul poetic exclamația din ultimul vers.

Ce zarvă e în lumea porumbilor în zori,
Şi câtă bucurie în jurul casei voastre;
Priveşte, vin păunii cu crestele albastre
Şi cozile invoalte ca un ghiveci de flori.

Şi-n urma lor, curate şi lucii ca zăpada,
Păşind pe cărăruia cu albe romaniţe,
Coboar-acum alaiul de mândre păuniţe,
Că de-atâta alb deodată s-a-nveselit ograda...

(Dimitrie Anghel – ***Pastel***)

Cerințe suplimentare:
- explică efectul vizual pe care îl realizează poetul prin imaginile cromatice (culori) folosite;
- comentează folosirea imperativului și a exclamației, în prima strofă;
- exprimă-ți părerea despre folosirea personificării în ultimul vers citat.

Scanned with OKEN Scanner

A trecut întâi o boare
Pe deasupra viilor
Şi-a furat de prin ponoare
Puful păpădiilor.

Cu acorduri lungi de liră
I-au răspuns fânețele,
Toate florile şoptiră,
Întorcându-şi fețele.

(George Topîrceanu – ***Rapsodii de toamnă***)

Cerințe suplimentare:
- explică impresia artistică realizată de poet, în prezentarea anotimpului, prin folosirea repetată a verbelor;
- comentează imaginile auditive din strofa a doua;
- exprimă-ți părerea despre folosirea insistentă a personificărilor, în text.

Neguri albe, strălucite
Naşte luna argintie,
Ea le scoate peste ape,
Le întinde pe câmpie.

(Mihai Eminescu – ***Crăiasa din poveşti***)

Cerințe suplimentare:
- explică efectul unic realizat, în text, prin imaginea vizuală a culorilor în contrast, din expresia *neguri albe* (oximoron);
- comentează modul în care se construieşte imaginea nopții, în text, prin folosirea verbelor;
- identifică figura de stil din expresia poetică *luna argintie*.

La orizont – departe – fulgere fără de glas
zvâcnesc din când în când
ca nişte lungi picioare de păianjen – smulse
din trupul care le purta.

(Lucian Blaga – ***Vara***)

Cerințe suplimentare:
- explică rolul pauzelor grafice, în această strofă;
- comentează comparația din text, din perspectiva ambelor elemente componente;
- exprimă-ți punctul de vedere despre relația dintre vară şi agonie (zbaterea între viață şi moarte), pe care o creează aici poetul.

Iat-o! Plină despre munte
Iese luna din brădet
Şi se înalță, încet-încet,
Gânditoare ca o frunte
De poet.

Ca un glas domol de clopot
Sună codrii mari de brad;
Ritmic valurile cad,
Cum se zbate-n dulce ropot
Apa-n vad.

(George Coşbuc – ***Noapte de vară***)

Scanned with OKEN Scanner

Cerințe suplimentare:
- explică modul de formare și efectul comparației din text;
- comentează repetiția *încet-încet*;
- exprimă-ți părerea despre versul scurt, din finalul textului citat.

Muncitorii pe-a lor prispe dreg uneltele de muncă.
Păsărelele-și dreg glasul prin hugeagul de sub luncă.
În grădini, în câmpi, pe dealuri, prin poiene și prin vii
Ard movili buruienoase scoțând fumuri cenușii.

Caii zburdă prin ceairuri; turma zbeară la pășune;
Mieii sprinteni pe colnice fug grămadă-n răpigiune...

(Vasile Alecsandri – ***Dimineața***)

Cerințe suplimentare:
- comentează legătura evidentă dintre modul în care sunt surprinse natura și oamenii, în text, și momentul zilei, sugerat de titlul poeziei;
- explică efectul obținut, în text, prin repetarea verbului *își dreg* (*își dreg uneltele, își dreg glasul*);
- formulează, într-un singur cuvânt, starea de spirit/ sentimentul care se transmite prin versurile citate.

Vântul de la miazăzi
Cu zăpadă se hrăneşte.
într-o noapte şi-ntr-o zi
El pe dealuri o topeşte
şi când suflă şi când trece
Peste gheața ce se moaie,
Iarna tristă, iarna rece
Varsă lacrimi, lungi şiroaie.

(Vasile Alecsandri – ***Vântul de la miazăzi***)

Cerințe suplimentare:
- explică modul în care imaginea artistică a primelor două versuri este dezvoltată până la sfârșitul strofei;
- comentează impresia creată prin repetarea unor cuvinte, în text;
- exprimă-ți părerea despre imaginea iernii, în această strofă.

Încep a luci stele rând una câte una
Şi focuri în tot satul încep a se vedea;
Târzie astă-seară răsare-acum şi luna.
Şi, cobe, câteodată tot cade câte-o stea.

(Ion Heliade Rădulescu – ***Zburătorul***)

Cerințe suplimentare:
- comentează impresia artistică obținută prin contrastul lumină – întuneric, în text;
- explică efectul realizat prin folosirea repetată a conjuncției *și* la început de versuri;
- exprimă-ți părerea despre calificativul *cobe* folosit de poet în ultimul vers.

3 Alege o strofă/ un grup aparținând aceleiași poezii și argumentează calitatea ei de pastel.

Scanned with OKEN Scanner

■ TIMPURILE MODULUI INDICATIV 2

1 Se dă textul:

Astfel zise lin pădurea,
Bolți asupră-mi clătinând:
Șuieram l-a ei chemare
Ș-am ieșit în câmp râzând.

Astăzi chiar de m-aș întoarce
A-nțelege n-o mai pot...
Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?

(Mihai Eminescu – ***O, rămâi...***)

a. Transcrie verbele care sunt la modul indicativ:
zise, suieram, am ieșit, aș întoarce, n-o pot, ești

b. Notează verbele care sunt la modurile nepredicative, nepersonale:
a clătina, râzând, a-nțelege

- ***Mod indicativ*** (*acțiune sigură*).
- ***Timpuri:*** *prezent* (lucrez), *imperfect* (lucram), *perfect simplu* (lucrai), *perfect compus* (am lucrat), *mai-mult-ca-perfect* (lucrasem), *viitor* (voi lucra), *viitor anterior* (voi fi lucrat), *viitor popular* (o să lucrez).

2 Notează, în spațiul dat, ce fel de acțiune este caracteristică timpului specificat, care aparține modului indicativ:

prezent	acțiunea se desfășoară în momentul vorbirii
imperfect	.....
perfect simplu	.....
mai-mult-ca-perfect	.....
perfect compus	.....

3 Rescrie, în dreptul fiecărui verb, sufixul și desinența:

Verb	Sufix	Desinență
lucrez		
creez		
colindam		

Verb	Sufix	Desinență
cântam		
ascultai		
hotărâserăm		

- ***Sufix*** – *sunetul (sau grupul de sunete) care se pune după rădăcină (radical), arătând modul și timpul verbului.*
- ***Desinența*** – *sunetul (sau grupul de sunete) așezat la sfârșitul verbului, arătând numărul și persoana acestuia.*

Scanned with OKEN Scanner

4 Pune verbele *a crea*, *a agrea*, *a lucra*, *a aşeza*, *a coborî*, la timpurile prezent şi imperfect, persoanele a II-a şi a III-a, singular şi plural.

Prezent:

Verb	Persoana a II-a singular	Persoana a III-a singular	Persoana a II-a plural	Persoana a III-a plural
a crea				
a agrea				
a lucra				
a aşeza				
a coborî				

Imperfect:

Verb	Persoana a II-a singular	Persoana a III-a singular	Persoana a II-a plural	Persoana a III-a plural
crea				
agrea				
lucra				
aşeza				
a coborî				

5 Precizează desinenţele verbelor de la exerciţiul **4**.

Verb	Prezent	Imperfect
a crea	.....; .....; .....; .....;	.....; .....; .....; .....;
a agrea	.....; .....; .....; .....;	.....; .....; .....; .....;
a lucra	.....; .....; .....; .....;	.....; .....; .....; .....;
a aşeza	.....; .....; .....; .....;	.....; .....; .....; .....;
a coborî	.....; .....; .....; .....;	.....; .....; .....; .....;

6 Subliniază forma corectă, dintre următoarele perechi de verbe:

copiez – copii; crez – cred; angajază – angajează;
scriţi – scrieţi; ţiu – ţin; viu – vin.

7 Pune la modul indicativ, timpul imperfect, verbele: *a înfăţişa*, *a înfăşa*, *a scrie*, la toate persoanele:

Persoana	A înfăţişa	A înfăşa	A scrie
I singular			
a II-a singular			
a III-a singular			
I plural			
a II-a plural			
a III-a plural			

8 Rescrie sufixele verbelor (numai de la persoana I singular), de la exerciţiul **7**.

Verb (infinitiv)	Verb (persoana I singular)	Sufix
a înfăţişa		
a înfăşa		
a scrie		

Scanned with OKEN Scanner

9 Subliniază forma corectă, a verbelor marcate/ evidențiate, din enunțurile de mai jos:
Superiorul *ordonă/ ordonează* activitățile necesare.
Acordez/ acord instrumentul la care voi cânta.

10 Trece verbele *a aduce* și *a citi* la modul indicativ, timpurile perfect compus și perfect simplu:

Persoana	Perfect compus		Perfect simplu	
	a aduce	a citi	a aduce	a citi
I singular				
a II-a singular				
a III-a singular				
I plural				
a II-a plural				
a III-a plural				

11 Rescrie sufixele și desinențele verbelor de la exercițiul **10**, de la timpul perfectul simplu (toate persoanele):

Sufixe:

Persoana	Perfect simplu		Persoana	Perfect simplu	
	a aduce	a citi		a aduce	a citi
I singular			I plural		
a II-a singular			a II-a plural		
a III-a singular			a III-a plural		

Desinențe:

Persoana	Perfect simplu		Persoana	Perfect simplu	
	a aduce	a citi		a aduce	a citi
I singular			I plural		
a II-a singular			a II-a plural		
a III-a singular			a III-a plural		

12 Pune verbul *a coace*, la modul indicativ, timpul perfect simplu, la persoanele I singular și a III-a plural:
persoana I singular .....;
persoana a III-a plural .....

13 Construiește câte o propoziție cu fiecare dintre ortogramele date:
iau .....
i-au .....
ia .....
i-a .....
va .....
v-a .....
la .....
l-a .....
ai .....
a-i .....

Scanned with OKEN Scanner

14 Trece verbele *a merge, a aduna, a şti, a compune*, la modul indicativ, timpul perfect compus şi specifică verbul auxiliar folosit:

Verb (infinitiv)	Verb (perfect compus)						Verb auxiliar folosit
	persoana						
	I	a II-a	a III-a	I	a II-a	a III-a	
	singular			plural			
a merge							
a aduna							
a şti							
a compune							

15 Pune la modul indicativ, timpul perfect simplu, persoanele I şi a III-a singular, verbele *a socoti, a veni, a lovi, a întâlni*.

Verb (infinitiv)	Verb (perfect simplu)	
	persoana I singular	persoana a III-a singular
a socoti		
a veni		
a lovi		
a întâlni		

16 Notează cu semnul _ accentul, pentru a justifica următoarele timpuri verbale, de la persoana a III-a singular:

prezent	perfect simplu
cântă	cântă
colindă	colindă
adună	adună

17 Scrie la modul indicativ, timpul perfectul simplu, persoanele a III-a singular şi plural verbele *a rămâne, a vorbi, a ajuta*:

a rămâne .....; .....;
a vorbi .....; .....;
a ajuta .....; .....

18 Scrie verbele *a voi, a deveni, a pustii* la modul indicativ, timpul viitor:

Verb (infinitiv)	Verb (viitor)					
	persoana					
	I	a II-a	a III-a	I	a II-a	a III-a
	singular			plural		
a voi						
a deveni						
a pustii						

19 Notează forma inversă a verbelor: *voi lucra, l-am văzut, voi voi, voi deveni, ai văzut, aţi ascultat, m-ai auzit, ne-aţi adus, ne va spune*:

voi lucra *lucra-voi*; l-am văzut .....; voi voi .....;
voi deveni .....; ai văzut .....; aţi ascultat .....;
m-ai auzit .....; ne-aţi adus .....; ne va spune .....

Scanned with OKEN Scanner

20 Completează celelalte persoane ale modului indicativ, timpul viitor popular:

Verb (viitor popular)					
persoana					
I	a II-a	a III-a	I	a II-a	a III-a
	singular		plural		
o să înving					
am să înving					
oi învinge					

21 Transcrie numai verbele la modul indicativ, timpurile viitor şi viitor popular: *ai citit, va citi, o să citeşti, am să lucrez, am lucrat, aş lucra, aţi auzit, veţi merge*:

timpul viitor .....

timpul viitor popular .....

22 Scrie la modul indicativ, timpurile perfect simplu şi mai-mult-ca-perfect, la toate persoanele, următoarele verbe: *a povesti, a face*:

Persoana	Perfect simplu		Mai-mult-ca-perfect	
	a povesti	a face	a povesti	a face
I singular				
a II-a singular				
a III-a singular				
I plural				
a II-a plural				
a III-a plural				

23 Scrie de la verbul *a face*, timpul mai-mult-ca-perfect, marcând sufixele şi desinenţele:

Sufixe:

Persoana	A face (infinitiv) Mai-mult-ca-perfect	Persoana	A face (infinitiv) Mai-mult-ca-perfect
I singular		I plural	
a II-a singular		a II-a plural	
a III-a singular		a III-a plural	

Desinenţe:

Persoana	A face (infinitiv) Mai-mult-ca-perfect	Persoana	A face (infinitiv) Mai-mult-ca-perfect
I singular		I plural	
a II-a singular		a II-a plural	
a III-a singular		a III-a plural	

24 Alcătuieşte câte o propoziţie în care verbul dat să fie la modul, timpul şi persoana indicate între paranteze:

a scrie (indicativ, prezent, persoana a III-a singular)

.....

a privi (indicativ, perfect simplu, persoana a III-a singular)

.....

Scanned with OKEN Scanner

a ieşi (indicativ, perfect simplu, persoana I singular) .....

a coace (indicativ, perfect simplu, persoana I plural) .....

25 Pune verbul *a privi*, la persoanele a II-a singular şi plural, la modul indicativ, timpul specificat mai jos:

Timp	Persoana a II-a singular	Persoana a II-a plural
prezent		
imperfect		
perfect simplu		
perfect compus		
mai-mult-ca-perfect		
viitor		
viitor popular		

26 Analizează verbul din propoziția: *Maiorul şi-a fumat ţigareta până la carton.*

- *În analiza morfosintactică vei ține cont de următoarea ordine:*
- *Verb (predicativ/ nepredicativ), personal (nepersonal), mod, timp, persoană, număr, formă (afirmativă/ negativă), funcția în propoziție.*

27 Scrie în caseta dată, ***PV*** – dacă predicatul este verbal sau ***PN*** – dacă predicatul este nominal:

Suntem aici. ☐ Bunicii au fost pe la noi. ☐

Aşa este Andrei. ☐ Acolo-i colegul meu. ☐

Foile-s îngălbenite. ☐ Voi asculta totul. ☐

28 Indică, în caseta corespunzătoare, modul verbului:

am lucrat ☐ lucrează ☐ a lucra ☐

lucrând ☐ lucraserăm ☐ aş lucra ☐

lucrează! ☐ să lucrez ☐ voi lucra ☐

29 Alcătuieşte o compunere de maximum cinci rânduri, cu titlul *Colegii mei*, în care vei folosi cât mai multe timpuri ale modului indicativ. Marchează – diferit – verbele la timpurile simple şi verbele la timpurile compuse.

■ SCRIEREA IMAGINATIVĂ. POVESTIREA 3

- ***Povestirea*** *presupune:*
  - *relatarea faptelor din prisma naratorului;*
  - *participarea naratorului ca martor al unui eveniment prezentat;*
  - *urmărirea cu emoție, cu interes, a momentului relatat;*
  - *relatarea unui moment spectaculos, de către narator;*
  - *folosirea timpului trecut sau a timpului prezent, în funcție de momentul acțiunii.*

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
9

1. Basmul cult
2. Verbele auxiliare
3. Rezumatul

■ BASMUL CULT 1

Citeşte cu atenţie toate cele patru fragmente de text, care urmează:

1. *Mai-nainte însă de a veni ceasul naşterii, copilul se puse pe un plâns de n-a putut niciun vraci să-l împace. Atunci împăratul a început să-i făgăduiască toate bunurile din lume, dar nici aşa n-a fost cu putinţă să-l facă să tacă.*

— Taci, dragul tatei, zicea împăratul, că ţi-oi da împărăţia cutare şi cutare; taci, fiule, că ţi-oi da de soţie pe cutare sau cutare fată de împărat, şi alte multe d-alde astea; în sfârşit, dacă văzu şi văzu că nu tace, îi mai zise: taci, fătul meu, că ţi-oi da Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte.

Atunci, copilul tăcu şi se născu, iar slujitorii deteră în timpane şi în surle şi în toată împărăţia se ţinu veselie mare o săptămână întreagă.

(***Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte***)

2. *Şi atunci, odată pornesc şi turturica şi calul, fugind pe întrecute, când pe sus, când pe jos, după cum cerea trebuinţa.*

Dar turturica fiind mai uşoară, ajunge mai înainte; şi pândind tocmai când era soarele în cruce, de se odihneau munţii numai pentru o clipită, se repede ca prin foc şi ie trei simcele de măr dulce şi apă vie şi apă moartă, şi apoi, ca fulgerul se întoarce înapoi. Şi când pe la poarta munţilor, calul îi iese înainte, o propteşte în cale şi o ie cu măgulele, zicându-i:

— Turturică-rică, dragă păsărică, adă la mine cele trei smicele de măr dulce, apa cea vie şi cea moartă şi tu du-te înapoi de-ţi ie altele şi mi-i ajunge pe drum căci eşti mai sprintenă decât mine. Hai, nu mai sta la îndoială şi dă-mi-le căci atunci are să fie bine şi de stăpânu-meu şi de stăpână-ta, şi de mine şi de tine; iară de nu mi li-i da, stăpânu-meu Harap-Alb este în primejdie şi de noi încă n-are să fie bine.

(Ion Creangă – ***Povestea lui Harap-Alb***)

3. *Atunci Făt-Frumos îşi luă ziua bună de la părinţi, ca să se ducă, să se bată el singur cu oştile împăratului ce-l duşmănea pe tată-său. Puse pe trupul său împărătesc haine de păstor, cămeşă de borangic, ţesută în lacrimele mamei sale, mândră pălărie cu flori, cu cordele şi cu mărgele rupte de la gâturile fetelor de-mpăraţi, îşi puse-n brâu verde un fluier de doine şi altul de hore şi, când era soarele de două sulițe pe cer, a plecat în lumea largă şi-n toiul lui de voinic.*

(Mihai Eminescu – ***Făt-Frumos din lacrimă***)

4. *A fost odată un împărat ş-o împărăteasă, care aveau trei feciori: ăl mai mare să fi avut şapte anişori, ăl mijlociu vreo şase şi Prâslea vreo patru. Şi erau frumoşi şi cuminţi de ţi-era mai mare dragul să-i vezi.*

Odată, împăratul pleacă la vânat după fiare cu o sumedenie de curteni; şi merg ei cât merg călări pân păduri, pân munţi, şi numa-ntr-o livede răcoroasă, când se opresc să

Scanned with OKEN Scanner

mai răsufle caii de atâta urcuș, aud niște miorlăituri, să fi zis că e vreun cotoi sălbatic, ori cine știe ce lighioană.

Au început să sforăie caii și să-și ciulească urechile înspre partea de unde venea zgomotul. Împăratul zice: „Ce să fie?" că nu se vedea nicio mișcare în iarba înaltă a pajiștii și miorlăiturile îi dedeau zor înainte.

(I.L. Caragiale – ***Poveste***)

1 Numește asemănările și deosebirile dintre cele patru texte, cu ajutorul acestor îndrumări:

2 Identifică:
– ideea centrală a scenei/ fragmentului;
– momentul acțiunii/ narativ;
– timpul și locul acțiunii;
– personajele care participă la acțiune;
– lumea căreia îi aparțin;
– tipul/ natura personajelor și calitățile lor;
– acțiunile personajelor;
– modul de expunere folosit;
– natura cuvintelor;
– exprimarea;
– felul/ construcția frazei;
– prezența/ postura povestitorului;
– impresia/ sentimentele pe care le transmite textul.

3 Scrie observațiile pe care le-ai făcut, împărțindu-le în două coloane (asemănări și deosebiri).

4 Analizează cu atenție rezultatul cercetării tale și transcrie în două-trei enunțuri concluziile obsevațiilor asupra tuturor textelor. Acestea se pot aranja într-o definiție amplă, proprie a basmului cult.

◆ *Trebuie să ai în vedere felul în care se reflectă personalitatea autorului de basm, în text:*
– un culegător de basme se străduiește să redea întocmai basmul auzit și îl repovestește, în scris, folosind un stil foarte apropiat de cel popular, dar cu influențe ale celui personal (așa cum procedează Petre Ispirescu);
– un scriitor care vrea să păstreze imaginea de ansamblu și scopul basmului, combină imaginația populară cu propria inventivitate, în spiritul basmului (așa cum procedează Ion Creangă);
– un scriitor cu un talent excepțional transformă basmul, astfel încât acesta să redea imaginea sa despre lume și cuvânt (așa cum procedează Mihai Eminescu).

■ VERBELE AUXILIARE 2

1 Alcătuiește propoziții în care verbele *a fi*, *a avea*, *a vrea*, să fie, pe rând, verbe predicative și verbe auxiliare:

a fi (verb predicativ) Mașina este în garaj.
a fi (verb auxiliar) El ar fi găsit o soluție.

Scanned with OKEN Scanner

a avea (verb predicativ) ..... El are un spital. .....
a avea (verb auxiliar) ..... El a alergat. .....
a vrea (verb predicativ) ..... Eu vreau să fericească, ...
a vrea (verb auxiliar) ..... Voi lua un calculator. .....

2 Alcătuieşte câte o propoziţie în care verbul *a fi* să aibă, pe rând, valorile:

verb cu funcţie de predicat .....
verb copulativ .....
verb auxiliar ..... aş fi venit în România, ...

3 Rescrie verbele compuse din textul dat mai jos, subliniind verbul auxiliar şi specificând forma lui la modul infinitiv:
(exemplu: am lucrat.....a avea)

Colegii mei de clasă au note bune. Ei au aflat că vor merge într-o excursie. S-au gândit că au să meargă şi cu alţi colegi de şcoală. Aş fi bucuros să-i cunoaştem.

.....
.....
.....

4 Precizează modul (dacă ai învăţat – şi timpul) următoarelor verbe:

am ştiut	modul	timpul .....
voi afla	modul	timpul .....
are să vină	modul	timpul .....
o să vină	modul	timpul .....
voi fi aflat	modul	timpul .....
voi fi ştiut	modul	timpul .....
aş veni	modul	timpul .....
aţi venit	modul	timpul .....
ar şti	modul	timpul .....
avem să ştim	modul	timpul .....

5 Notează cu X caseta corespunzătoare verbelor la timpurile compuse:

să ştii	☐	*aţi hotărât*	☐
a pleca	☐	*va înţelege*	☐
voi asculta	☐	*să aducă*	☐
ar pleca	☐	*am aflat*	☐

6 Alcătuieşte câte o propoziţie cu fiecare dintre cuvintele (grupurile de cuvinte) date:

iau .....
i-au .....
aţi .....
a-ţi .....
ia .....
i-a .....
sar .....
s-ar .....
la .....
l-a .....

Scanned with OKEN Scanner

7 Notează cu X în caseta corespunzătoare pentru formele timpurilor scrise corect:

☐ aşi lucra	☐ vor aduce	☐ să fii venit	☐ m-ar aduce
☐ aş fi mers	☐ să fi	☐ v-ar vorbi	☐ v-aţi odihnit
☐ aţi adus	☐ nu l-aş întreba	☐ să fi venit	☐ aş lucra

8 Pune în spaţiul corespunzător verbul auxiliar potrivit:

voi ..... mers. (perfect compus)
noi ..... asculta. (viitor)
el ..... asculta. (condiţional-optativ)
ea ..... venit. (viitor anterior)

9 Scrie forma de verb predicativ sau de verb auxiliar, cerută de text:

Colegul meu (a fi) ..... *în banca a treia. El* (a avea) ..... *participat la numeroase concursuri.* (A fi) ..... *propus cel mai bun elev. Toţi colegii noştri* (a vrea) ..... *veni să-l felicite.*

■ REZUMATUL 3

◆ ***Rezumatul*** *înseamnă redarea pe scurt, scrisă sau orală, a unor opere literare, expuneri, lucrări etc.*

◆ *Pentru a realiza rezumatul, trebuie:*

– *să citeşti cu atenţie textul ales;*
– *să delimitezi textul şi să realizezi planul simplu al acestuia;*
– *să dezvolţi ideile planului simplu, folosind un limbaj propriu;*
– *să elimini descrierile, figurile de stil;*
– *să respecţi ordinea desfăşurării evenimentelor;*
– *să transformi vorbirea directă în vorbire indirectă;*
– *să nu foloseşti citate din opera literară sau aprecieri critice;*
– *să relatezi faptele la persoana a III-a;*
– *să nu foloseşti (sau să foloseşti cât mai rar), în alcătuirea rezumatului, timpuri ca: prezent, perfect simplu, imperfect;*
– *să utilizezi în alcătuirea rezumatului, formule de legătură precum: la început, apoi, între timp, de îndată, după aceea etc.;*
– *să păstrezi, în rezumat, informaţia esenţială;*
– *să eviţi repetiţiile.*

1 Realizează planul dezvoltat de idei, dintr-o povestire citită de tine, din volumul ***Din lumea celor care nu cuvântă***, de Emil Gârleanu.

2 Rezumă, în spaţiul dat, povestirea aleasă de tine, la exerciţiul **1**.

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
10

1. *Descrierea în proză. Enumerația. Tabloul de natură în proză. Neologismele*
2. *Funcția sintactică a verbului. Rolul verbelor nepredicative-nepersonale*
3. *Modul de realizare a unei descrieri*

■ DESCRIEREA ÎN PROZĂ. ENUMERAȚIA
■ TABLOUL DE NATURĂ ÎN PROZĂ. NEOLOGISMELE

1

1 Citeşte cu atenţie textul următor şi răspunde cerinţelor formulate:

Mare lucru nici n-ar fi fost, dacă ai fi putut, ca vara, să dai cu lopata de fund, ca să duci luntriţa precum îţi place; acum însă Murăşul n-avea fund, valurile erau cu mult mai iuţi decât ţi se păreau de pe ţărmure şi luntriţa-i ducea pe cei doi copii după cum voia bunul Dumnezeu.

Ochii căprui ai Persidei erau plini de văpaie: era frumos şi bine, mare minune, mai ales pe la vultori, când luntriţa se învârtea. Oamenii de pe ţărmuri se speriară, cu toate aceste, când văzură luntriţa uşoară cu cei doi copii neajutoraţi în ea şi începură să alerge, mai ales de la Sărărie, spre mori, ca să ieie o luntriţă şi să le vie într-ajutor.

Ce ar fi putut adecă să li se întâmple? Îi duceau valurile cât îi duceau şi trebuia să-i scoată în cele din urmă la ţărmure, cum scoate apa râului tot ceea ce pluteşte pe ea. Mai era însă în drum şi podul, de care nu o dată se izbesc şi se sfărâmă plutele aduse din Ardeal. Lumea alerga spre pod pentru ca de acolo să le vie cumva într-ajutor.

(Ioan Slavici – ***Mara***)

a. Numeşte modul de expunere dominant, care susţine naraţiunea în fragment.
b. Identifică locul în care se petrece acţiunea.
c. Numeşte elementele care alcătuiesc cadrul natural pe care îl descoperă Persida.
d. Enumeră două feluri diferite de imagini artistice, din text (vizuale, auditive, olfactive/ de miros, tactile/ de pipăit, dinamice/ de mişcare etc.).
e. Comentează sensul propoziţiei *Ochii căprui ai Persidei erau plini de văpaie.*
f. Exprimă-ţi părerea despre modul în care naratorul reuşeşte să imprime viaţă peisajului.
g. Scrie o scurtă compunere despre felul în care peisajul şi sufletul copiilor vibrează la unison, în fragmentul citat.

2 Citeşte cu atenţie textul următor şi răspunde cerinţelor formulate:

Şi ce frumos făcuse el în lună! Înzestrat cu o închipuire urieşească el a pus doi sori şi trei luni în albastra adâncime a cerului şi dintr-un şir de munţi au zidit domenicul său palat. Colonade – stânci sure, streşine – un codru antic ce vine în nouri. Scări înalte coborau printre coaste prăbuşite, printre bucăţi de pădure ponorâte în fundul râpelor până într-o vale întinsă tăiată de un fluviu măreţ, care părea a-şi purta insulele sale ca pe nişte corăbii acoperite de dumbrave. Oglinzile lucii a valurilor lui răsfrâng în adânc icoanele stelelor, încât, uitându-te în el, pari a te uita în cer.

(Mihai Eminescu – ***Sărmanul Dionis***)

Scanned with OKEN Scanner

a. Fixează, într-un enunț, felul peisajului descris în acest fragment; clasifică-l după caracteristicile cunoscute, din celelalte texte în:
I. peisaj asemănător realității;
II. peisaj fantastic (de basm);
III. peisaj fabulos (cu dimensiuni exagerate).
b. Transcrie propoziția care arată că peisajul este rodul imaginației naratorului.
c. Rescrie patru elemente care dau unicitate peisajului.
d. Identifică, într-un enunț, sentimentul pe care îl mărturisește naratorul în legătură cu imaginea creată.
e. Realizează o comparație cu un alt cadru natural, cu care se aseamănă acest tablou.
f. Comentează următoarele imagini: *stânci sure*, *coate prăbușite*, *fluviu măreț*, menționând diferența dintre adjectiv și epitet.
g. Exprimă-ți părerea despre bogăția figurilor de stil, folosite mai ales în a doua parte a textului.
h. Găsește, cu ajutorul dicționarului, sensul corect pentru următoarele cuvinte: *colonade*, *antic*, *streșine*.
i. Identifică persoana care este numită în forma ultimelor trei verbe: *uitându-te*, *pari*, *a te uita*.
j. Scrie o compunere în care să folosești expresii asemănătoare cu cele folosite de autorul textului citat (exemplu: *albastra adâncime a cerului*, *oglinzile lucii ale valurilor*, *icoanele stelelor* etc.).

3 Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor formulate:

Pe țărmurele despre Lipova, de la pod la deal, e Sărăria, o mare șură de scânduri, în care se adună sarea adusă pe luntri de la ocnele din Ulioara, ca să fie vândută pentru satele de dimpregiur. În fața Sărăriei sunt vara-iarna, ziua-noaptea o mulțime de care, iar din sus de Sărărie e șirul de mori plutitoare de-a lungul țărmului. [...]

Acum însă nu era vară, ci primăvară, și Murășul era lat, foarte lat, tulbure-gălbui și plin de spumă și de vuitori. Morile, care alte dăți se aflau în apropierea țărmurelui, de care erau legate prin o podișcă, acum rămăseseră departe spre mijlocul râului, de unde abia li se auzeau tocăniturile monotone.

(Ioan Slavici – ***Mara***)

a. Identifică felul fragmentului prin intermediul modului de expunere dominant.
b. Argumentează apartenența textului la descriere, prin cel puțin două elemente din text.

◆ *Ține seama că descrierea este realizată prin:*
a. asocierea mai multor imagini (vizuale, auditive etc.);
b. înșiruirea/ enumerarea mai multor calități/ detalii ale peisajului/ colțului din natură;
c. reducerea numărului de verbe;
d. sporirea numărului de adjective;
e. folosirea cu precădere a figurilor de stil.

c. Motivează impresia de pitoresc/ inedit, care se transmite cititorului, din acest text.
d. Explică, într-o scurtă compunere, în ce constă frumusețea peisajului descris.
e. Numește prilejul care îl determină pe narator să realizeze această descriere.
f. Comentează imaginea în care este descris Mureșul.
g. Exprimă-ți părerea despre comuniunea omului cu natura (legătura dintre anotimpuri și freamătul vieții în spațiul rural), evidențiată în acest fragment.

Scanned with OKEN Scanner

◆ *Ține seama de faptul că această comuniune poate fi înregistrată din:*
a. sentimentul autorului, declarat, față de natură;
b. descrierea unor personaje/ portrete, care se încadrează în peisaj;
c. atmosfera generală, care unește mișcarea naturii (umanizată) cu mișcarea oamenilor descriși.

h. Stabilește o listă de asemănări și deosebiri între cele trei tablouri/ descrieri citate în fragmentele de mai sus, ținând cont de:
- diferența real – ireal;
- obiectul descrierii;
- poziția naratorului;
- frecvența figurilor de stil.

■ FUNCȚIA SINTACTICĂ A VERBULUI
■ ROLUL VERBELOR NEPREDICATIVE-NEPERSONALE

2

1 Subliniază verbul (verbele) din enunțurile de mai jos și precizează, în caseta corespunzătoare, funcția sintactică/ funcțiile sintactice:

Am fost la munte.	auxiliar	Foaia de scris este albă.	suplitiv
Este un elev.	predicativ	Voi merge la bunici.	indicativ
Toți sunt bucuroși.	copulativ	Suntem acasă.	
Am lucrat bine.	auxiliar	Acolo-s colegii mei.	copulativ
A lucra este o bucurie.	auxiliar	Aș merge cu voi.	cond. - opt.

2 Alcătuiește două propoziții în care *a avea* să fie, pe rând, verb predicativ și verb auxiliar:
.....
.....

3 Se dă textul:

Și după ce facem noi trebușoara asta, mătușa, nu știu cum, se încâlcește prin cânepă, ori se împedecă de ceva, și cade jos. Eu, atunci, iute mă răsucesc într-un picior, fac vro două sărituri mai potrivite, mă azvârl peste gard, de parcă nici nu l-am atins, și-mi pierd urma, ducându-mă acasă și fiind foarte cuminte în ziua aceea...

(Ion Creangă – ***Amintiri din copilărie***)

Transcrie toate verbele, din text, care au funcție sintactică de predicat, precizând modul fiecăruia:

predicat	mod
facem	indicativ
știu	indicativ
se - încâlcește	conjunctiv
se - împiedică	conjunctiv
cade	indicativ
mă răsucesc	indicativ
fac	indicativ
mă azvârl	indicativ
am atins	indicativ
pierd	

Scanned with OKEN Scanner

4 Refă încrucişarea careului alăturat, cu ajutorul verbelor date:

1	2	3 G	4	5 N	6	7	8
2		I		I			■
3		R		■	E	T	C
4 U	B	■					■
5		Z		■		■	
6 E	R	E	■	M			
7		C	N	I	■	O	N
8	■	I	N	I			

– ROI
– CĂRA, CINA, MĂRI
– NARA, POZA, RATA
– EMANA, RĂCNI
– ENERVA, INIȚIA
– ELABORA, ELIMINA
– RECOPERA, REGENERA

Rebus realizat de Mihai Zgubea.

MODUL DE REALIZARE A UNEI DESCRIERI 3

- *Descrierea este un mod de expunere şi se poate realiza atât în versuri, cât şi în proză.*
- *Prin descriere se conturează trăsăturile caracteristice ale obiectelor, fenomenelor, stărilor, acțiunilor etc.*
- *Descrierea se realizează prin:*
  - *– prezentarea în detaliu a lucrurilor, a fenomenelor, a obiectelor;*
  - *– sesizarea planului apropiat şi a planului îndepărtat, a dimensiunii lucrurilor şi a culorilor specifice;*
  - *– nuanțarea aspectelor exterioare (cadru natural, nuanțe care ilustrează aspecte neobişnuite, latură vestimentară etc.);*
- *Descrierea se structurează respectând cele trei părți ale unei compuneri (introducerea, cuprinsul şi încheierea). În cadrul descrierii sunt folosite numeroase imagini artistice, procedee stilistice (comparații, enumerații etc.), figuri de stil (epitete, metafore etc.).*

1 Priveşte atent cele două imagini prezentate mai jos şi notează în cele două casete date, elementele componente ale planului apropiat şi elementele componente ale planul îndepărtat:

Foto 1. *Casa memorială Tudor Arghezi*

Scanned with OKEN Scanner

Foto 2. *Masa de lucru a lui Tudor Arghezi*

Elementele componente ale planului apropiat	***Elementele componente ale planului îndepărtat***
Foto 1	Foto 1 .....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
Foto 2	Foto 2 .....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

2 Prezintă, în trei rânduri, impresia ta privind aspectul exterior al casei memoriale ilustrate.

3 Descrie, în maximum opt rânduri, masa de lucru a scriitorului Tudor Arghezi, având ca punct de plecare fotografia dată.

4 Descrie, în maximum cinci rânduri, camera ta de lucru:

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire 11

1. Personajul literar. Caracterizarea personajului
2. Substantivul. Reactualizarea cunoştinţelor din clasele I-IV. Genul substantivelor. Numărul substantivelor
3. Organizarea textului scris. Notiţele. Temele. Extemporalele. Tezele

■ PERSONAJUL LITERAR. CARACTERIZAREA PERSONAJULUI 1

1 Citeşte cu atenţie textul următor:

Ne duceam la umbra dudului din fundul grădinii. Ea îşi înfigea furca cu caierul de in în brâu şi începea să tragă şi să răsucească un fir lung şi subţire. Eu mă culcam pe spate şi lăsam alene capul în poala ei. Fusul îi sfârâia pe la urechi. Mă uitam la cer, printre frunzele dudului. De sus mi se părea că se scutură o ploaie albastră.

— Ei, ce mai vrei? îmi zicea bunica.

Surâsul ei mă gâdila în creştetul capului.

— Să spui...

Şi niciodată nu isprăvea basmul.

Glasul ei dulce mă legăna; genele mi se prindeau şi adormeam; uneori, tresăream ş-o întrebam câte ceva; ea începea să spuie, şi eu visam înainte.

„— A fost odată un împărat mare, mare...

— Cât de mare?

— Mare de tot. Şi-şi iubea împărăteasa ca ochii din cap. Dar copii nu avea. Şi îi părea rău, îi părea rău că nu avea copii... Fireşte că e rău. Casa omului fără copii e casă pustie.

— Bunico, dar eu n-am copii şi nu-mi pare rău.

Ea lăsa fusul, râdea, îmi desfăcea părul cârlionţat în două şi mă săruta în creştetul capului. Câte-o frunză se desprindea din ramuri şi cădea legănându-se. Eu mă luam cu ochii dupe ea şi ziceam:

— Şi spune, bunico, spune.

— Şi aşa, îi părea grozav de rău că nu avea copii. Şi... nu mai putea de părere de rău că nu are copii...”

(Barbu Delavrancea – ***Bunica***)

Răspunde următoarelor cerinţe:

a. Numeşte persoanele imaginate de narator drept participante la acţiunea/ scena din text.

b. Identifică postura naratorului, în raport cu personajele cărora le dă viaţă, în text.

c. Menţionează mijloacele artistice, pe care le foloseşte naratorul în evocarea/ aducerea din memorie a unor întâmplări, reale sau imaginare, din copilărie.

d. Formulează, într-un enunţ, scopul pe care consideri că îl urmăreşte autorul în descrierea pe care o face personajului *bunica*.

e. Realizează, după o atentă recitire a textului, o împărţire a însuşirilor/ trăsăturilor bunicii, în calităţi fizice şi calităţi sufleteşti/ morale.

f. Numeşte termenul potrivit pentru a reda atmosfera care înconjoară imaginea bunicii, evocată în text. Compară apoi această atmosferă cu aceea din momentele în care îţi întâlneşti propria bunică. Există asemănări?

Scanned with OKEN Scanner

g. Comentează afirmațiile de mai jos, într-o compunere de maximum zece rânduri, despre personajul *bunica*, din textul citat:
- naratorul se confundă cu un personaj;
- personajul întruchipat de narator este un copil/ el însuşi la vârsta copilăriei;
- amintirile din copilărie sunt legate de imaginea bunicii;
- portretul bunicii se asociază cu: lumina cerului senin, cu sunetul cald al glasului care povesteşte basme şi cu fericirea somnului liniştit;
- fragmentul citat face parte dintr-o compoziție descriptivă, pentru că surprinde (parțial) trăsături fizice şi sufleteşti ale unui personaj;
- autorul foloseşte caracterizarea indirectă (desprinsă din faptele, cuvintele, aspectul personajului);
- autorul îmbină narațiunea cu dialogul (folosit ca mijloc de caracterizare) pentru a face portretul mai viu, mai real/ autentic.

h. Exprimă-ți părerea despre caracterul general al portretului bunicii, prezentat în fragmentul de mai sus.

2 Citeşte cu atenție textul următor:

Elegantă, suplă, 'naltă,
S-a oprit din zbor şi saltă
Pe un nufăr de argint,
Îmbrăcată-n mărgărint,
Ca-ntr-o flacără subțire,
Aşteptând un veşnic mire,
Visătoare şi albastră,
Numai ochi – mireasa noastră!

Vrea să vadă – vede tot!
Dau s-o prind, s-apuc nu pot,
Că-i de-a dreptul străvezie...
E... mireasă de hârtie!

Lin se leagănă în vânt,
Parcă-i umbra unui gând,
Ce luceşte de departe –
Semn şi literă de carte!

Frumusețea ei de spic
Se aprinde din nimic,
Dintr-o scamă, dintr-un solz,
Ca un bob mărunt de orz,
Dintr-o zbatere de-o clipă
A luminii pe-o aripă,
Ori pe-un pinten, la picior,
Ofilindu-se de dor.

(Petre Ghelmez – ***Libelula***)

Răspunde următoarelor cerințe:
a. Identifică un vers – caracterizare cu valoare de superlativ absolut.
b. Numeşte sentimentul care stă la baza descrierii libelulei.
c. Transcrie două versuri care conțin imagini cromatice (culori).
d. Exprimă-ți părerea despre modul original de a caracteriza un astfel de personaj.

Scanned with OKEN Scanner

e. Comentează legătura puternică dintre om și natură, stabilită prin intermediul acestei viețuitoare.
f. Numește elementele din text, care indică fragilitatea insectei.
g. Scrie o compunere de maximum zece rânduri, în care să realizezi descrierea-portret a libelulei pornind de la versul *Semn și literă de carte.*

■ SUBSTANTIVUL
■ REACTUALIZAREA CUNOȘTINȚELOR DIN CLASELE I-IV
■ GENUL SUBSTANTIVELOR. NUMĂRUL SUBSTANTIVELOR

2

1 Se dă textul:

A fost odată ca niciodată, de când făcea plopul pere și răchita micșunele, de când se băteau urșii în cozi, de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau, înfrățindu-se...

(*** – ***Prâslea cel Voinic și merele de aur***)

Notează substantivele comune din textul de mai sus.

2 Trece substantivele comune de la exercițiul **1**, la plural (cele care, în text, sunt la singular) și la singular (cele care, în text, sunt la plural):

.....
.....
.....

3 Dă câte trei exemple de substantive comune pentru fiecare din cele care denumesc:

ființe	.....;	.....;	.....
lucruri	.....;	.....;	.....
fenomene ale naturii	.....;	.....;	.....
însușiri	.....;	.....;	.....
acțiuni	.....;	.....;	.....
stări	.....;	.....;	.....

4 Precizează, în dreptul fiecărui substantiv, genul său:

plug	.....;	mamă	.....;
pom	.....;	caiet	.....;
cocoș	.....;	fiu	.....

5 Marchează cu X caseta corespunzătoare substantivele care au aceeași formă la singular și la plural:

munte ☐	unchi ☐	casă ☐	pai ☐
fabrică ☐	arbore ☐	tei ☐	pui ☐

6 Alege, prin subliniere, forma/ formele corectă/ corecte din fiecare pereche de substantive de mai jos:

înghețate – înghețăți;	roate – roți;	refrene – refrenuri;
foarfece – foarfeci;	școale – școli;	remorce – remorci;
cireșe – cireși (fruct);	chibrite – chibrituri;	ghișee – ghișeuri;
călimare – călimări;	regule – reguli;	căpșuni – căpșune (fruct).

Scanned with OKEN Scanner

7 Rescrie, dintre substantivele date mai jos, numai pe cele care au fie numai formă de singular, fie numai formă de plural: *ochelari, fotbal, icre, unchi, pui, jale, aur, Iaşi, Carpaţi, crochet* (*joc*), *grâu* (*cereală*), *grâne* (*cereale*).

Substantive care au numai formă de singular		*Substantive care au numai formă de plural*	
.....;	.....;	.....;	.....;
.....;	.....;	.....;	.....;
.....;	.....;	.....;	.....;
.....;	.....;	.....;	.....;
.....;	.....;	.....;	.....

◆ *Substantivele care au o singură formă, fie pentru singular, fie pentru plural se numesc substantive defective de număr.*

8 Alcătuieşte câte o propoziţie cu fiecare dintre substantivele date:

gheme .....
ghemuri .....
cămine .....
căminuri .....
bande .....
benzi .....
termeni .....
termene .....

9 Subliniază varianta corectă, din exemplele de mai jos:

seringă – siringă; binoclu – benoclu; diminică – duminecă; alee – aleie.

10 Subliniază cuvântul corect accentuat, din fiecare pereche de cuvinte:

prevedere/ prevedere; fenomen/ fenomen; reporter/ reporter;
butelie/ butelie; regizor/ regizor; unic/ unic.

11 Alcătuieşte o compunere, de maximum opt rânduri, în care să foloseşti substantive comune. Dă compunerii tale un titlu şi subliniază substantivele comune, alese de tine.

■ ORGANIZAREA TEXTULUI SCRIS
■ NOTIȚELE. TEMELE. EXTEMPORALELE. TEZELE

3

◆ *Notițele trebuie:*
– să fie scrise clar; – să poată cuprinde faptele importante dintr-o lecție; – să fie riguros ordonate în spațiul adecvat; – să sistematizeze mesajul, subliniind ideile importante; – să delimiteze ideile prin intermediul liniuțelor.

◆ *Atenție:*
– temele de efectuat în clasă trebuie diferențiate față de temele de efectuat pentru acasă; – să se menționeze în caietul de clasă temele de efectuat pentru acasă; – să nu se însemneze pe manual, temele date pentru acasă; – să se delimiteze punctele şi subpunctele fiecărui exercițiu.

Scanned with OKEN Scanner

◆ *Atenție! În cadrul extemporalelor şi tezelor, trebuie: – să scrii clar numele şi prenumele tău, sus, în stânga paginii; – să pui în dreapta, sus, data când susţii această probă; – să copiezi atent subiectul propus pentru dezbatere; – să citeşti cu atenție, cerințele formulate; – să scrii îngrijit, fără ştersături; – să delimitezi printr-un spațiu liber, eventualele puncte sau subpuncte dezbătute de tine.*

1 Completează, în spațiul dat, partea de sus a unei viitoare lucrări de control:

Nume şi prenume: ..... Ziua, luna, anul: .....

Lucrare de control la .....

Subiecte:

.....

.....

.....

Rezolvare:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
12

1. *Opera epică: Schița. Caracteristici ale schiței. Dialogul (I)*
2. *Substantive comune. Substantive proprii. Ortografia substantivelor proprii. Substantive epicene. Desinența*
3. *Transformarea textului dialogat în text narativ*

■ OPERA EPICĂ: SCHIȚA. CARACTERISTICI ALE SCHIȚEI ■ DIALOGUL (I) 1

1 Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor formulate.

— Vezi ce bine-i șade lui – zice mam' mare – cu costumul de marinel?
— Mamițo, nu ți-am spus că nu se zice marinel?
— Da cum?
— Marinal...
— Ei! Ziceți voi cum știți: eu zic cum am apucat. Așa se zicea pe vremea mea, când a ieșit întâi moda asta la copii – marinel.
Vezi, că sunteți proaste amândouă? întrerupe tânărul Goe. Nu se zice nici marinal, nici marinel...
— Da cum, procopsitule? întrebă tanti Mița cu un zâmbet simpatic.
— Mariner...
— Apoi, de! N-a învățat toată lumea carte ca d-ta! Zice mam' mare, și iar sărută pe nepoțel și iar îi potrivește pălăria de mariner.

(I.L. Caragiale – ***D-l Goe...***)

a. Identifică momentul acțiunii, în care se petrece scena citată în fragment.
b. Povestește pe scurt subiectul schiței până la evenimentele din fragmentul de mai sus.
c. Enumeră în scris personajele care iau parte la acest schimb de replici.
d. Numește modul de expunere dominant în fragment și efectul pe care acesta îl are asupra narațiunii.
Ține seama de posibilitatea pe care o are cititorul de a fi spectator direct/ participant la schimbul de cuvinte dintre personaje fără intervenția/ amestecul autorului.
e. Transcrie două secvențe de text, reprezentând intervenția naratorului.
f. Explică rolul pe care îl au comentariile naratorului.

◆ *Ține seama de faptul că aceste comentarii pot fi:*
– simple precizări în legătură cu personajul care vorbește (se folosesc verbe de zicere);
– aprecieri în legătură cu gesturile sau mimica/ expresia feței personajului (ce se vede);
– indicații despre sentimentele/ stările interioare (ce nu se vede);
– observații privitoare la recțiile celorlalte personaje, la replici;
– mărturisiri ale atitudinii autorului față de personajul care vorbește;
– simple indicații despre mișcarea personajelor, în timp ce vorbesc (asemănătoare indicațiilor din piesele de teatru).

g. Exprimă într-un enunț, subiectul discuției personajelor.

Scanned with OKEN Scanner

h. Scoate în evidenţă scopul/ intenţia acestui dialog, în intenţia autorului. Formulează două enunţuri, unul pentru explicarea comportamentului celor trei femei şi unul, asemănător, pentru Goe.

i. Precizează atitudinea/ postura naratorului în acest text.

◆ *Fraza trebuie să facă referiri atât la prezenţa naratorului în text, cât şi la punctul de vedere exprimat sub masca dialogului redat întocmai.*

j. Argumentează, într-o compunere de maximum zece rânduri, apartenenţa textului la schiţă.

2 Citeşte cu atenţie textul următor şi răspunde cerinţelor formulate.

— Vezi? Vezi, dacă faci nebunii? Era să-mi scoţi ochiul... Ţi-ar fi plăcut să mă omori? Sărută-mă, să-mi treacă şi să te iert!

Maiorul sare de gâtul mamei şi o sărută. Mamei îi trece, iar eu, după ce am luat dulceaţa, mă pregătesc să sorb din cafea...

— Nu vă supără fumul de tutun? întreb eu pe madam Popescu.

— Vai de mine! La noi se fumează... Bărbatu-meu fumează... şi... dumnealui... mi se pare că-i cam place.

Şi zicând „dumnealui", mama mi-arată râzând pe domnul maior.

— A! zic eu, şi dumnealui?

— Da, da, dumnealui! Să-l vezi ce caraghios e cu ţigara-n gură, să te prăpădeşti de râs... ca un om mare...

— A! asta nu e bine, domnule maior – zic eu –; tutunul este o otravă...

— Dar tu de ce tragi? mă-ntrerupe maiorul lucrând cu lingura în cheseaua de dulceaţă...

— Ajunge, Ionel! Destulă dulceaţă, mamă! Iar te-apucă stomacul...

Maiorul ascultă, după ce mai ia încă vreo trei-patru linguriţe; apoi iese cu cheseaua în vestibul.

— Unde te duci? întreabă mama.

— Viu acu! răspunde Ionel.

(I.L. Caragiale – ***Vizită...***)

a. Precizează personajele care participă la acest dialog.

b. Povesteşte pe scurt subiectul schiţei ***Vizită...***, integrând episodul din fragmentul citat.

c. Explică, într-un enunţ, poziţia autorului în text.

◆ *Ţine seama de faptul că naratorul poate să-şi asume rolul unuia dintre personajele sale şi să participe la acţiune/ dialog, pentru a crea impresia cititorului de maximă autenticitate (adevăr al faptelor relatate).*

d. Identifică trăsătura principală a personajului Ionel, aşa cum reiese aceasta din textul citat.

e. Comentează, în două-trei enunţuri, modalităţile artistice prin care se caracterizează personajul principal (Ionel), în schiţă/ în fragmentul propus.

◆ *Ţine seama de următoarele caracteristici ale schiţei:*
– personajul este construit schematic, cu o trăsătură centrală (tip uman);
– episodul ales pentru schiţă scoate în evidenţă această trăsătură;
– dialogul poate deveni mijloc de caracterizare (personajul se caracterizează vorbind sau este caracterizat de către celelalte personaje, în schimb de replici);

Scanned with OKEN Scanner

– *mersul/ derularea evenimentelor este foarte rapid(ă), accentuând comportamentul personajului;*
– *limbajul personajelor poate fi mijloc de caracterizare.*

f. Descrie, într-un enunț, relația pe care o are Ionel cu mama lui și cu musafirul, așa cum este pusă în evidență de text.
g. Exprimă-ți punctul de vedere în legătură cu obiectul criticii autorului, în acest text.

3 Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor formulate:

Când ies de dimineață din casă, o trăsură în trap mare intră pe strada mea; în trăsură, madam Caliopi Georgescu, o bună prietenă. O salut respectuos. Cum mă vede, oprește trăsura, înfigând cu putere vârful umbreluței în spinarea birjarului.
— Sărut mâna, madam Georgescu, zic eu, apropiindu-mă.
— La dumneata veneam! Răspunde cucoana emoționată.
— La mine?
— Da... Te rog să nu mă lași!
— ?!
— Să nu mă lași! Trebuie să-mi faci un mare serviciu amical... La nevoie se arată amiciția; să vedem cât ești de prietin!
— Cu cea mai mare plăcere, madam Georgescu, dacă pot...

(I.L. Caragiale – ***Bacalaureat***)

a. Identifică modurile de expunere folosite în text.
b. Explică rolul enunțurilor din primul paragraf al textului.

◆ *Ține seama de faptul că:*
– narațiunea prezintă evenimente (sau)
– narațiunea prezintă mișcările, gesturile, reacțiile personajului (autorul este ca un regizor care își conduce personajele pe scenă).

c. Observă efectul poziției duble a autorului în acest text (narator și personaj).
d. Expune-ți părerea despre folosirea liniei de dialog fără cuvinte (– ?!)
e. Realizează o scurtă compunere în care să caracterizezi personajul *madam Caliopi Georgescu*, așa cum apare el în textul citat.
*Insistă pe mijloacele de caracterizare folosite în text (mai ales dialogul).
f. Argumentează, ținând seama de definiția speciei literare, că textul aparține unei schițe.

■ SUBSTANTIVE COMUNE. SUBSTANTIVE PROPRII
■ ORTOGRAFIA SUBSTANTIVELOR PROPRII
■ SUBSTANTIVE EPICENE. DESINENȚA

2

◆ *Substantivele **epicene** au o singură formă pentru a denumi ambele sexe. Exemple: focă, râmă, elefant etc.*
◆ ***Desinența** cuprinde sunetele (sau grupurile de sunete) de la sfârșitul substantivelor, pentru a arăta numărul și genul acestora. Exempu: casă (desinența ă); case (desinența e); pom (desinența zero); pomi (desinența i).*

1 Transcrie, dintre substantivele date mai jos, numai pe cele epicene: *lebădă, gâscă, pupăză, lup, berbec, cocoș, linx, elefant, cămilă, cuc.*

.....

Scanned with OKEN Scanner

2 Notează, în caseta corespunzătoare, desinența de singular sau de plural a fiecărui substantiv dat:

bucurie	☐	vizitiu	☐	pom	☐	cocoș	☐	fiu	☐
bucurii	☐	vizitii	☐	pomi	☐	cocoși	☐	fii	☐
blană	☐	copil	☐	pârâu	☐	ministru	☐	butelie	☐
blănuri	☐	copii	☐	pâraie	☐	miniștri	☐	butelii	☐

3 Subliniază forma corectă, din fiecare pereche de cuvinte (grupuri de cuvinte) date:

Domnia Sa/ Domnia sa;
1 decembrie/ 1 Decembrie;
Evul Mediu/ evul mediu;
Anul nou/ Anul Nou;
Primul Război Mondial/ primul război mondial;
Institutul de lingvistică/ Institutul de Lingvistică.

4 Notează cu X caseta corespunzătoare formei corecte a substantivelor date:

Valea cu Brazi	☐	Poiana Lacului	☐
Valea-cu-Brazi	☐	Poiana-Lacului	☐
Brătescu-Voinești	☐	Trei Brazi	☐
Brătescu Voinești	☐	Trei-Brazi	☐
Muzeul Literaturii Române	☐		
Muzeul literaturii române	☐		

5 Precizează, prin încercuirea literei corespunzătoare răspunsului corect, dacă substantivele proprii *Deva*, *Carpați*, *Vâlcele*, *Brașov* sunt sau nu defective de număr:

a. da;
b. nu.

6 Alcătuiește o compunere de maximum opt rânduri, în care să folosești: trei nume de persoane; trei denumiri ale evenimentelor; trei titluri de opere literare; trei nume geografice. Nu uita să-i dai compunerii tale un titlu!

7 Completează spațiile, de mai jos, cu câte trei substantive proprii, care să denumească:

nume geografice .....; .....; .....;
nume de instituții sau întreprinderi .....; .....; .....;
titluri de opere literare .....; .....; .....;
denumiri ale sărbătorilor calendaristice .....; .....; .....

8 Notează, în spațiul dat, forma corectă a substantivului scris greșit, în fiecare dintre propozițiile date:

Am văzut-o pe Mama la televizor. .....;
Caietul este pe masă. .....;
Am pus Caietul pe bancă. .....;
Cumpărăm mure, Pere și struguri. .....;
Învățătura este Comoara noastră. .....;
Știm că Părinții ne ajută. .....;
Vom merge de anul nou la Bunici. .....;
De crăciun vom pleca la munte. .....;
Vom învăța la istorie mai multe despre ziua de 1 decembrie. .....

Observație: La exercițiul **8**, nu se va ține cont de regula: Orice cuvânt din cuprinsul unei propoziții poate fi scris cu inițială majusculă pentru a-l scoate în evidență, pentru a sugera anumite sentimente, atitudini (mai ales reverența) etc. (cf. ***DOOM***).

Scanned with OKEN Scanner

9 Refă încrucişarea careului alăturat, cu ajutorul următoarelor substantive:

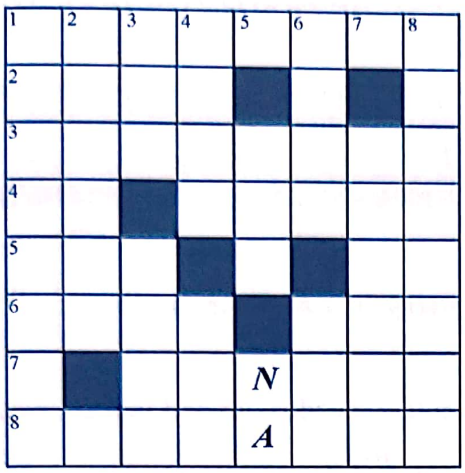

Rebus realizat de Mihai Zgubea

– IC, LA
– MIT, RAC, SET, ŞUT, TEI, ŢAP
– ARAP, ATOM, IRAN, IVĂR, POMI
– NEPOT
– AVOCAT, MINERI, ROLURI
– IMITAŢII, IRITAŢII, LOCATARI, MARINARI, MILITARI

■ TRANSFORMAREA TEXTULUI DIALOGAT ÎN TEXT NARATIV 3

- ***Vorbirea directă*** *reproduce întocmai cuvintele unui personaj sau cuvintele atribuite unei persoane.*
- ***Vorbirea indirectă*** *relatează spusele unui personaj sau spusele unei persoane.*
- *Transformarea textului dialogat în text narativ, se realizează prin:*
  - *eliminarea liniei de dialog;*
  - *transformarea persoanelor I şi a II-a, în persoana a III-a;*
  - *utilizarea verbelor de declaraţie precum: a spune, a zice, a declara, a mărturisi, a preciza etc.;*
  - *folosirea după verbele de declaraţie a unor cuvinte ca: dacă, să, ca să, unde, când, care etc.;*
  - *reproducerea cât mai exactă a cuvintelor vorbitorului;*
  - *transformarea verbelor de la modul imperativ la modul conjunctiv;*
  - *transformarea cazului vocativ în cazul acuzativ sau dativ;*
  - *eliminarea semnelor de exclamaţie şi de interogaţie.*

1 Transformă textul dialogat, de mai jos, în text narativ, ţinând cont de indicaţiile date mai sus:

— Ce este aceasta? strigă Sobieski, repezindu-se călare înaintea lor. Ce sunteţi voi?
— Străjerii din cetate, răspunse bătrânul rănit, din spatele fiului său.
— Cum! atâţia sunteţi?
— Zece din noi au pierit din mila Măriei Tale.
— Voi aţi cutezat a vă împotrivi mie şi a-mi omorî atâţia viteji? zise regele.

(Costache Negruzzi – ***Sobieski şi românii***)

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
13

1. *Opera epică: Snoava. Caracteristici ale snoavei*
2. *Variante lexicale. Sinonime. Antonime. Articolul. Articolul hotărât. Articolul nehotărât*
3. *Scrisoarea. Scrisoarea familială*

■ OPERA EPICĂ: SNOAVA. CARACTERISTICI ALE SNOAVEI 1

1 Citeşte cu atenţie textul următor:

A fost odată doi oamini bătrâni tare amândoi. Amândoi s-o dus la hotar. Unul o fost Păcală şi el o cules muşchi. Unu o fo' Tândală şi el s-o apucat de cules scoarţe de nucă. Şi sigur că oaminii s-o gândit că şi-or vinde şi marfa. Şi cum mereu şi tăt mereu numa că s-o-ntâlnit oaminii laolaltă. Şi cum să-ntâlnesc nici nu-şi dau ziua bună numa că să întreabă:

— Ce ai tu, acolo?

— Io am nuci, zise celălalt.

— Şi eu am lână, i-o tăie scurt celălalt.

— Da nu vrei să schimbăm?

— Da cum nu. Şi nu una, nu două s-o pus şi-o-nschimbat. Păcală nu mai pute de bucurie şi-o zis:

— Tili, tilili, cum l-am mai tăndălit, că l-am tăndălit. N-o fo-n samă ce-o avut, hî, hî, hî.

(*** – ***Păcală şi Tândală***)

Răspunde cerinţelor următoare:

a. Rezumă în două-trei enunţuri, textul snoavei.

b. Identifică particularităţi ale creaţiei populare, în textul citat.

c. Găseşte, în text, un sinonim pentru cuvântul *păcălit*; adaugă încă unul, cu sensul din text, prezent în vocabularul limbii literare contemporane (din ziua de azi).

d. Explică, în două-trei enunţuri, caracterizarea *oameni bătrâni tare*, care este făcută celor două personaje.

e. Comentează numele celor două personaje şi realizează legătura dintre nume şi ceea ce culeg ei din pădure.

f. Formulează într-o scurtă compunere, obiectul criticii/ tema acestei snoave.

g. Descrie relaţia în care se află cele două personaje.

h. Explică titlul snoavei.

i. Expune-ţi punctul de vedere faţă de reacţia povestitorului din finalul snoavei, marcată prin interjecţii (*hî, hî, hî*) şi printr-un comentariu.

j. Demonstrează, în două-trei enunţuri, că acest text este o snoavă (este o povestire scurtă, hazlie, care ironizează defectele oamenilor, cu intenţia de a le corecta etc.).

Scanned with OKEN Scanner

■ VARIANTE LEXICALE. SINONIME. ANTONIME
■ ARTICOLUL. ARTICOLUL HOTĂRÂT. ARTICOLUL NEHOTĂRÂT

1 Notează, în caseta corespunzătoare, desinenţele substantivelor date (dacă substantivul nu are la singular desinenţă, foloseşte semnul Ø):

arbitru ☐	codru ☐	poem ☐	vecin ☐	fiu ☐
arbitri ☐	codri ☐	poeme ☐	vecini ☐	fii ☐
vizitiu ☐	stradă ☐	copil ☐	casă ☐	cal ☐
vizitii ☐	străzi ☐	copii ☐	case ☐	cai ☐

2 Ataşează articol hotărât, substantivelor de la exerciţiul 1:

arbitru	.....;	codru	.....;	poem	.....;
arbitri	.....;	codri	.....;	poeme	.....;
vecin	.....;	vizitiu	.....;	stradă	.....;
vecini	.....;	vizitii	.....;	străzi	.....;
copil	.....;	casă	.....;	fiu	.....;
copii	.....;	case	.....;	fii	.....

3 Adaugă articol hotărât (la singular), substantivelor de mai jos, specificând vocala de legătură şi articolul hotărât (ca în exemplul dat):

	substantiv articulat	*vocala de legătură*	*articol hotărât*
pom	pomul	u	l
vânător	.....	.....	.....
copac	.....	.....	.....
cerc	.....	.....	.....
poet	.....	.....	.....
sac	.....	.....	.....
măr	.....	.....	.....

◆ *Substantivele, care au la singular desinenţa zero [Ø], când sunt însoţite de articol hotărât, au între radical/ rădăcină şi articol, o vocală de legătură!*
Exemplu: pom: desinenţa Ø, vocala de legătură *u*, articolul hotărât *l*.
Nu confunda vocala de legătură cu articolul hotărât!

4 Ataşează articol hotărât substantivelor de mai jos, după exemplul dat, punând în rubricile corespunzătoare atât substantivele articulate, cât şi articolele hotărâte:

Substantiv nearticulat	Substantiv articulat singular	Articol hotărât	Substantiv articulat plural	Articol hotărât
poet	poetul	l	poeţii	i
	poetului	lui	poeţilor	lor
stradă				
poveste				
stea				

Scanned with OKEN Scanner

Substantiv nearticulat	Substantiv articulat singular	Articol hotărât	Substantiv articulat plural	Articol hotărât
strop				
fiu				
codru				
copil				
arbitru				
ministru				
idee				
alee				
stație				

5 Adaugă articol nehotărât substantivelor, după modelul dat, punând în rubricile corespunzătoare atât substantivele articulate, cât şi articolele nehotărâte:

Substantiv nearticulat	Substantiv articulat singular	Articol nehotărât	Substantiv articulat plural	Articol nehotărât
pom	un pom	un	nişte pomi	nişte
	unui pom	unui	unor pomi	unor
stradă				
copii				
poveste				
prichindel				
creangă				
dulap				

6 Ataşează articol hotărât substantivelor, după modelul dat, punând în rubricile corespunzătoare atât substantivul articulat, cât şi articolul hotărât:

Substantiv nearticulat	Substantiv articulat	Articol hotărât
Alex	lui Alex	lui
Edith		
Mircea		

Scanned with OKEN Scanner

Substantiv nearticulat	Substantiv articulat	Articol hotărât
Viki		
Bogdan		

7 Rescrie forma corectă, din fiecare pereche de cuvinte date:

lui Andrei/ Andreiului .....;
lui Maria/ Mariei .....;
lui vrâncean/ vrânceanului .....;
lui câine/ câinelui .....;
lui băiat/ băiatului .....;
lui Rodica/ Rodicăi .....

8 Pune în locul punctelor, substantivele din paranteze, cu articole hotărâte sau nehotărâte, conform cerințelor:

I-am spus ..... (*fata* – articol hotărât) să întrebe de noul dicționar la orice librărie. ..... (*vânzător* – articol nehotărât) i-a spus că n-a primit ..... (*carte* – articol hotărât). ..... (*părere* – articol hotărât) ei a spus-o (*Mircea* – articol hotărât). ..... (*colegi* – articol nehotărât) au ajutat-o. Le-a mulțumit tuturor ..... (*colegi* – articol hotărât).

9 Transcrie, din textul dat, numai substantivele care au articol hotărât:

Maiorul şi-a fumat ţigara până la carton. Apoi se repede la mingea pe care i-am adus-o şi-ncepe s-o trântească. Mingea sare până la policandrul din tavanul salonului, unde tulbură grozav liniştea ciucurilor de cristal.

— Ionel! Astâmpără-te, mamă! Ai să spargi ceva... Vrei să mă superi? Vrei să moară mama?

Dar maiorul s-a-ndârjit asupra ghiulelei săltătoare, care i-a scăpat din mână: o trânteşte cu mult necaz de parchet.

(I.L. Caragiale – ***Vizită...***)

■ SCRISOAREA. SCRISOAREA FAMILIALĂ 3

◆ *Scrisoarea este o comunicare scrisă, trimisă cuiva prin poştă sau prin intermediul unei persoane.*

◆ *În alcătuirea scrisorii şi în completarea datelor de pe plic trebuie să se aibă în vedere că:*

– *expeditorul este cel care compune şi trimite scrisoarea;*
– *destinatarul este cel căruia i se adresează scrisoarea;*
– *data şi locul unde a fost elaborată scrisoarea trebuie indicate în partea de sus, în dreapta paginii;*
– *trebuie aleasă cea mai potrivită formulă de adresare (dragă mamă, iubiți părinți, dragii mei, distinse domn etc.);*
– *în elaborarea conținutului scrisorii trebuie respectate cele trei părți ale unei compuneri (introducerea, cuprinsul, încheierea);*
– *trebuie alese cele mai cuvenite formule de încheiere (cu drag, vă sărut, te îmbrățișează, cu prietenie, cu mult respect etc.);*
– *ar putea exista un eventual PS (post scriptum = după semnătură).*

Scanned with OKEN Scanner

• *Nu uita atunci când vei completa numele şi adresa destinatarului să treci o formulă de politeţe şi cui te adresezi (Domnului, Doamnei, Domnişoarei), adăugând, după caz, şi profesia fiecăruia (Domnului Ministru, Domnului profesor etc.)*
• *După conţinut, scrisorile pot fi: amicale, de mulţumire, de felicitare, de recomandare, familiale, de dragoste, de condoleanţe, de reproş etc.*

1 Să presupunem că eşti la bunicii tăi şi vrei să trimiţi o scrisoare părinţilor. Completează plicul de mai jos cu adresele potrivite:

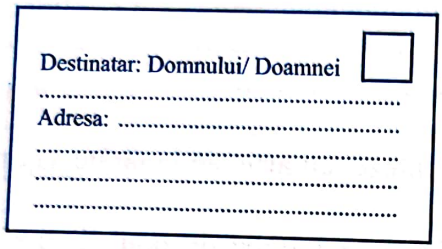

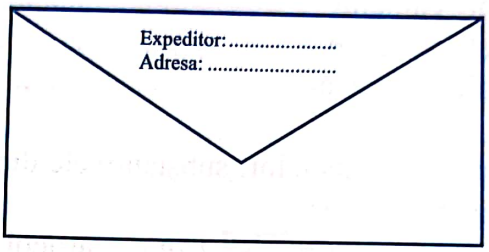

2 Să presupunem că te numeşti Marian/ Mariana Ionescu. Domiciliezi în Bucureşti, strada Rozelor nr. 24, sector 1 şi eşti elev(ă) în clasa a V-a din localitate. Compune, în maximum paisprezece rânduri, o scrisoare de tip familial adresată vărului tău/ verişoarei tale, Gabriel/ Gabriela Marinescu din oraşul Sinaia, strada Castanilor nr. 4, judeţul Prahova, în care să-i relatezi cum ţi-ai petrecut vacanţa de vară la bunici. Completează apoi aversul şi reversul plicului, conform modelului:

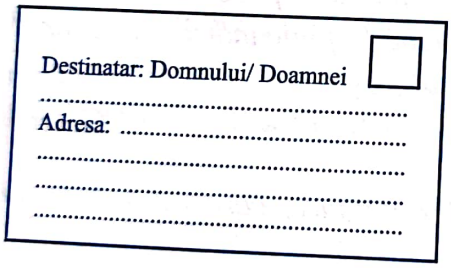

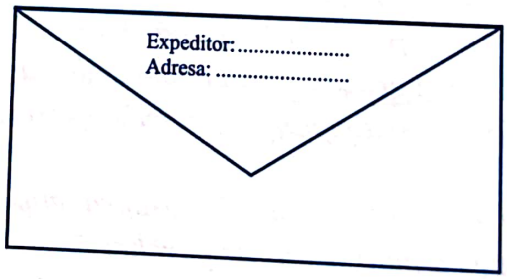

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
14

1. *Portretul literar. Tipuri de portret. Portretul literar în proză. Portretul literar în versuri*
2. *Cazurile substantivului. Nominativul. Acuzativul. Prepoziția*
3. *Scrisoarea de felicitare. Invitația*

■ PORTRETUL LITERAR
■ TIPURI DE PORTRET. PORTRETUL LITERAR ÎN PROZĂ
PORTRETUL LITERAR ÎN VERSURI

1

A **Portretul în proză**

Citeşte cu atenţie textul următor:

Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel,
Unde cură-n poale un râu mititel,
Plânge şi suspină tânăra domniță,
Dulce şi suavă ca o garofiță;
Căci în bătălie soțul ei dorit
A plecat cu oastea şi n-a mai venit.
Ochii săi albaştri ard în lacrimele,
Cum lucesc în rouă două viorele:
Buclele-i de aur cad pe albu-i sân;
Rozele şi crinii pe față-i se-ngân.

(Dimitrie Bolintineanu – ***Muma lui Ştefan cel Mare***)

1 Identifică intenția autorului/ obiectul descrierii, în fragmentul citat.

2 Realizează, pe scurt, o descriere proprie a domniței portretizate în acest fragment.

3 Explică folosirea, în text, a comparației.

4 Exprimă, într-un enunț, sentimentele autorului pentru personajul descris.

5 Comentează peisajul care susține portretul, în primele două versuri.

6 Definește tipul de portret pe care îl realizează autorul în acest fragment.

Citeşte cu atenţie textul următor:

Lică, un om ca de treizeci şi şase de ani, înalt, uscățiv şi supt la față, cu mustață lungă, cu ochii mici şi verzi şi cu sprâncenele dese şi împreunate la mijloc. Lică era porcar, însă dintre cei ce poartă cămaşă subțire şi albă ca floricelele, pieptar cu bumbi de argint şi bici de carmajin, cu codorişteа de os împodobit cu flori tăiate şi cu ghintulețe de aur.

(Ioan Slavici – ***Moara cu noroc***)

7 Găseşte, cu ajutorul dicționarului câte un sinonim pentru cuvintele: *pieptar*, *carmajin*, *codorişte*, *ghintulețe*.

Scanned with OKEN Scanner

8 Indică, prin încercuirea variantei corecte, modul în care recunoşti că fragmentul reprodus e un portret literar:

a. primul cuvânt indică totdeauna numele personajului;
b. fragmentul cuprinde amănunte despre înfăţişarea personajului;
c. fragmentul are detalii de vestimentaţie/ îmbrăcăminte şi despre profesiunea/ ocupaţia acestuia;
d. autorul pătrunde în gândurile personajului;
e. naratorul îşi exprimă sentimentele în legătură cu personajul;
f. textul cuprinde multe adjective şi mai puţine verbe;
g. răspunsurile de la punctele **b**, **c** şi **f** sunt valabile, în situaţia textului de mai sus.

9 Exprimă-ţi părerea despre portretul moral care s-ar potrivi descrierii fizice a personajului de mai sus.

Citeşte cu atenţie textul următor:

Nu vream să cunosc pe nimeni, nu exista pentru mine decât femeia aceasta cu rochie de culoarea caisei, cu braţele goale, lungi şi plinuţe, pe care în fiecare clipă eram ispitit să-mi alipesc podul palmelor. Pe podeţul de lemn, care e la intrare în parc, peste pârâiaş, s-a oprit să cerceteze mirată moara mică şi scocul ei de lemn cu muşchi verde. O priveam eu, şi o privea toată lumea pe femeia asta întoarsă cu spatele la noi, a cărei siluetă aurie toată parcă dădea încă târcoale priveliştii rustice. Când a întors ochii albaştri, erau tot aşa de limpezi ca apa care gonea peste podeala cu muşchi verde.

(Camil Petrescu – ***Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război***)

10 Identifică două particularităţi ale portretului în proză, realizat în fragmentul de mai sus.

11 Identifică şi comentează rolul comparaţiei în textul citat.

12 Dezvoltă, într-un enunţ, poziţia/ postura deosebită în care se găseşte naratorul faţă de acest personaj.

13 Selectează cinci calităţi care transmit sentimentul de încântare faţă de personajul descris.

14 Transcrie secvenţele cromatice din text comentând efectul stilistic al îmbinării culorilor.

Realizează o compunere, de maximum zece rânduri, în care să arăţi modul cum se îmbină naraţiunea cu descrierea/ portretul, într-unul dintre textele citate mai sus.

B Portretul în versuri

Citeşte cu atenţie textul următor:

Tu torci. Pe vatra veche ard,
Pocnind din vreme-n vreme,
Trei vreascuri rupte dintr-un gard
Iar flacăra lor geme;
Clipeşte-abia din când în când
Cu stingerea-n bătaie,
Lumini cu umbre-amestecând
Prin colţuri de odaie.

Cu tine două fete stau
Şi torc în rând cu tine;
Sunt încă mici şi tată n-au
Şi George nu mai vine.
Un basm cu pajuri şi cu zmei
Începe-acum o fată,
Tu taci ş-asculţi povestea ei
Şi stai îngândurată.

Scanned with OKEN Scanner

Şi firul tău se rupe des,
Căci gânduri te frământă,
Spui şoapte fără de-nţeles,
Şi ochii tăi stau ţintă.
Scapi fusul jos; nimic nu zici
Când fusul se desfiră...
Te uiţi la el şi nu-l rădici
Şi fetele se miră.

(George Coşbuc – ***Mama***)

15 Identifică două elemente care diferenţiază portretul în proză, de portretul în versuri.

◆ *Ţine seama de faptul că, pe lângă elementele de versificaţie, în poezie autorul îşi exprimă direct sentimentele faţă de „personajul" liric descris.*

16 Observă modalitatea de expunere folosită, pe lângă descriere, în textul citat.

17 Explică expresia *flacăra lor geme.*

18 Construieşte un enunţ în care să refaci portretul fiinţei dragi, descrise în aceste versuri.

19 Realizează o compunere în care să explici imaginea mamei întristate, cuprinsă în aceste versuri.

Citeşte cu atenţie textul următor:

Domnule, cu o vioară,
Şi cu frac de catifea,
Eşti tot cel de astă-vară,
Slobod prin grădina mea?
Cum apare luna nouă,
Înroşită în văpaie,
Tu, rupând vioara-n două,
Faci atâta hărmălaie!
Nu-ţi plătesc nimic: tu cânţi!
Eu muncesc, tu n-ai ce face,
Rupi arcuşul, te frământi,
Nu mă-ntrebi nici dacă-mi place!
Uite, harnica furnică
Strânge hrană pentru iarnă!
Tu ce-aştepţi? Nu-ţi este frică
Fulgii răi că-ncep să cearnă?!
Fără să-ţi dau vreo simbrie,
Cânţi întruna, nu ţi-e greu?
— Nu-i uşor, însă se ştie,
Ăsta este harul meu!
Bucuria şi durerea
Le adun pe-aceeaşi strună,
Le-mpletesc, precum mi-i vrerea,
Ca să fac lumea mai bună.

Scanned with OKEN Scanner

Cine-o dată mă ascultă,
Nu mă uită-ntreaga viață,
Le cânt stelelor la nuntă
Și dorm mult de dimineață.
N-am averi, comori, veșminte,
Și-s hulit fără pricină...
Când lipsesc, ia bine-aminte,
Viața-i goală și străină.
N-are mugur de lumină!

(Petre Ghelmez – ***Greierele***)

20 Identifică modul în care descrierea se îmbină cu dialogul în fragmentul citat, comparând și cu textul anterior.

21 Transcrie, două elemente de portret care justifică talentul insectei descrise.

22 Explică, în două-trei enunțuri, legătura dintre greiere și furnică, așa cum reiese aceasta din textul citat.

23 Comentează modul în care portretul cuprins în aceste versuri reușește să stârnească simpatia.

24 Propune un alt titlu-poreclă pentru greierele descris de poet, în concordanță cu textul de mai sus.

Citește cu atenție textul următor:

Când se născu pe lume voioasa Rândunică,
Ea nu avea făptură ș-aripi de păsărică,
Fiind al cununiei rod dulce, dismierdat,
Copilă drăgălașă de mare împărat.
Dar fost-au o minune frumoasă, zâmbitoare,
Sosită printre oameni ca zâmbetul de soare,
Gingașă comoară formată din senin,
Din raze, din parfumuri, din albul unui crin,
Și maica sa duioasă, privind-o, se temea
Să nu dispară-n aer sub formă de o stea.

(Vasile Alecsandri – ***Legenda Rândunicăi***)

25 Explică motivul pentru care este ortografiat cu majusculă (literă mare), în text, substantivul *Rândunică*.

26 Numește două elemente comune/ corespondențe între acest început de legendă și un basm.

27 Transcrie două versuri/ secvențe de vers, care indică frumusețea extraordinară a fetei de împărat.

28 Comentează comparația *ca zâmbetul de soare*.

29 Exprimă-ți părerea despre poziția poetului față de portretul descris în aceste versuri.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

■ CAZURILE SUBSTANTIVULUI
■ NOMINATIVUL. ACUZATIVUL. PREPOZIȚIA

1 Rescrie substantivele date, care pot îndeplini în propoziție funcția de subiect: *caietului, elevul, fata, unei fotografii, lui Andrei, prietenii, unor prieteni, strada, aleea.*

.....

2 Alcătuiește cu fiecare cuvânt selectat de la exercițiul **1** câte o propoziție:

.....

.....

.....

.....

.....

3 Alcătuiește câte o propoziție cu fiecare substantiv dat, astfel încât acesta să îndeplinească funcția de nume predicativ. Trece subiectul și numele predicativ, din propoziția formată, în caseta corespunzătoare:

	Fata mea este o floare.	*subiect*	*nume predicativ*
floare		Fata	o floare
stea	Acela este o stea.	Acela	stea
iarbă	Aceea este iarbă.	Aceea	iarbă
prieteni	Cristi și Mihai sunt prieteni.	Cristi și M.	prieteni
(niște) elevi	Ei sunt elevi buni.	Ei	elevi
carte	Asta este o carte nouă?	Asta	o carte
împărat	El este un împărat bun.	El	un împărat

• *În cazul nominativ, substantivele pot îndeplini funcțiile sintactice de subiect sau de nume predicativ.*

4 Notează cu X caseta corespunzătoare unde substantivul este în cazul nominativ și îndeplinește funcția sintactică de subiect. Subliniază subiectul din fiecare exemplu:

Andrei pleacă. ☐	Vorbim cu prietenii. ☐	Sunt aici copiii. ☐
Acolo-s prietenii mei. ☐	Îl văd pe Mircea. ☐	Iau caiete. ☐
Cumpăr cărți. ☐	Stau în bancă. ☐	Merg la teatru. ☐

5 Pune X în caseta corespunzătoare, unde substantivul are funcție de nume predicativ și este în cazul nominativ. Subliniază numele predicativ din fiecare exemplu:

Ei sunt colegii mei. ☐	În grădină sunt flori. ☐	Ea este Oana. ☐
Caietele sunt pe bancă. ☐	Acolo-i vecinul meu. ☐	Acolo a fost Ana. ☐
Magazinul este închis. ☐	Cartea este o comoară. ☐	Bunicul ne-a încântat. ☐

6 Alcătuiește câte o propoziție cu fiecare cuvânt dat, astfel încât acesta să îndeplinească funcția sintactică de subiect:

prieten .....

casă .....

bani .....
covoare .....
artişti .....
fete .....
şcoli .....
pomi .....

7 Alcătuieşte câte două propoziţii cu fiecare cuvânt dat (într-una să îndeplinească funcţia sintactică de subiect şi, în alta, pe cea de nume predicativ). Notează funcţia sintactică a cuvântului dat:

izvor	Izvorul este fermecător.	subiect
	El este un izvor adevărat.	nume predicativ
lecţie	Lecţia este dificilă.	subiect
	„Substantivul" este o lecţie dificilă.	nume predicativ
vecin	Vecinul meu este galagios.	subiect
	El este un vecin curios.	nume predicativ
şcoală	Şcoala este nouă.	subiect
	Clădirea aceea este o şcoală nouă.	nume predicativ
familie	Aceea este o familie frumoasă.	nume predicativ
	Familia este importantă.	subiect
pădure	Pădurea este defrişată.	subiect
	Aceea a fost o pădure frumoasă.	nume predicativ
lună	Luna martie are 31 de zile.	subiect
	Iunie este o lună de vară.	nume predicativ
alee	Aleea este frumoasă.	subiect
	Aceea este o alee cu tranda(firi)	nume predicativ
muzeu	Muzeul s-a închis.	subiect
	Acela este un muzeu de istorie	nume predicativ

8 Pune la plural substantivele date, ataşându-le articol hotărât şi subliniază articolul respectiv:

pom	*pomii*	*caiet*	.....
brad	.....	*rochie*	.....
val	.....	*stilou*	.....
stele	.....	*câine*	.....
fluviu	.....	*copil*	.....

9 Alege trei substantive de la exerciţiul **8** şi alcătuieşte cu fiecare câte o propoziţie în care substantivul ales să îndeplinească funcţia sintactică de nume predicativ:

.....
.....
.....

10 Alcătuieşte o compunere de maximum şase rânduri, în care să povesteşti o întâmplare hazlie. Foloseşte în compunerea ta substantive care îndeplinesc funcţiile sintactice de subiect (şi marchează-le cu o linie) şi nume predicativ (şi marchează-le cu două linii). Pune-i compunerii tale un titlu.

Scanned with OKEN Scanner

11 Rescrie, dintre cuvintele date mai jos, numai prepozițiile pentru cazul acuzativ: *cu, spre, care, în, astăzi, acolo, pe, din, să, fiindcă, sub, către, lângă, la, pentru, de la, pe la, pe sub, de pe la.*

.....

12 Pune fiecărei propoziții date mai jos o prepoziție potrivită, specifică numai cazului acuzativ:

L-am văzut ...pe... Andrei.
Cristina vine ...la... mare.
A trecut ...pe la... Radu.
Foile ...din... caiet sunt curate.
Am primit o vedere ...de la... munte.
Toți copiii au intrat ...în... apă.
Stă ...sub... acoperișul casei.
Cartea ...din... bibliotecă am citit-o.
...Pe... farfurie este o friptură.
Am trecut ...pe... pod.

13 Rescrie dintre prepozițiile date pentru acuzativ numai prepozițiile compuse: *a, cu, de la, spre, de pe lângă, din, de, pe sub, pe la, pentru, pe, în, din.*

• *Nu uita că prepoziția leagă atributele sau complementele de părțile de vorbire determinate/ de elementele regente. Ea se analizează împreună cu substantivul pe care-l însoțește.*

Exemple:

Merge spre școală.
(spre) școală – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția simplă „spre", funcția de complement.

Cartea de pe bancă este nouă.
(de pe) bancă – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția compusă „de pe", funcția de atribut.

Ei sunt pentru victorie.
pentru victorie – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția simplă „pentru", funcția de nume predicativ.

Scriu pe copertă.
(pe) copertă – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția simplă „pe", funcția de complement.

În cazul acuzativ, substantivul poate îndeplini funcțiile sintactice de: complement, nume predicativ, atribut.

14 Completează spațiile cu funcția sintactică și cazul substantivului subliniat, din fiecare propoziție dată:

	funcția sintactică	*cazul*
Andrei este <u>un elev</u>.	nume predicativ	Nominativ
Acasă este <u>mama</u>.	subiect	Nominativ
Vine <u>de la munte</u>.	complement	Acuzativ
Se uită <u>la film</u>.	complement	Acuzativ
Cartea o am <u>de la Ana</u>.	complement	Acuzativ
Vederile sunt <u>pentru bunici</u>.	nume predic.	Acuzativ
Vor sosi <u>niște prieteni</u>.	subiect	Nominativ
Îți voi spune părerea <u>despre vacanță</u>.	atribut	Acuzativ
Vom discuta <u>despre vreme</u>.	complement	Acuzativ

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

• *Nu uita că: un, unui, niște, unor, o, unei, unele, sunt articole nehotărâte!*

15 Rescrie, dintre cuvintele date, numai prepozițiile pentru cazul acuzativ: *cu, o, unei, la, spre, niște, care, către, de la, unui, dintre, sub, unde, cândva.*

.....

16 Pune substantivele de mai jos la nominativ-acuzativ (au aceeași formă), singular și plural, însoțite de articol hotărât:

nominativ-acuzativ

	singular	*plural*
masă	masa	mesele
idee	.....	.....
mare	.....	.....
familie	.....	.....
duel	.....	.....
știință	.....	.....
ideal	.....	.....
codru	.....	.....
fiu	.....	.....

17 Alcătuiește câte o propoziție cu fiecare dintre cuvintele: *vecin, pom, cadou, stea*, astfel încât să fie precedate de o prepoziție pentru cazul acuzativ și să îndeplinească funcția sintactică de complement. Subliniază prepoziția pentru acuzativ:

mare *Merg la mare.*

vecin .....

pom .....

cadou .....

stea .....

18 Completează spațiile libere cu funcția și cazul fiecărui substantiv subliniat:

	Nume predicativ	*Nominativ*
Suntem buni prieteni.		
Am strigat copilul.	.....	.....
Copilul a sosit.	.....	.....
Vestea despre Andrei a sosit.	.....	.....
Sunteți niște copii.	.....	.....
Văd o elevă.	.....	.....
Am cumpărat o floare.	.....	.....
Vorbesc despre aceiași copii.	.....	.....
Stau pe aceeași stradă.	.....	.....
Surpriza pentru Laura o știi.	.....	.....
În fiecare vacanță plec la munte.	.....	.....

• *Între prepoziție și substantiv se pot intercala și alte părți de vorbire!*

19 Notează cu X propoziția care conține cel puțin o prepoziție pentru cazul acuzativ:

Dau vestea aceasta unei prietene.	☐	Tezele unor copii sunt incomplete.	☐
Întreabă-i despre verișorii tăi.	☐	Pe strada mea sunt mulți copaci.	☐
Am primit o nouă casetă.	☐	Ne uităm la film.	☐
Veștile de la mare sunt bune.	☐	Sunteți niște copii isteți.	☐

20 Alcătuiește o compunere de maximum șase rânduri, în care să folosești substantive precedate de prepoziții pentru cazul acuzativ. Dă-i titlu compunerii tale și subliniază prepozițiile folosite.

■ SCRISOAREA DE FELICITARE. INVITAȚIA 3

- *Scrisoarea de felicitare este concisă și clară.*
- *Prin ea se transmit gândurile cele mai sincere celor apropiați, cu ocazia unui eveniment.*
- *Invitația este un mod de adresare, prin care se formulează o dorință, cu scopul de a participa la un eveniment deosebit din viață.*

1 Să presupunem că te numești Marcel/ Marcela Mihăescu. Domiciliezi în Bacău, strada Rotundă, nr. 4, județul Bacău și ești elev(ă) în clasa a V-a la Școala Generală Nr. 10, din localitate. Compune, în maximum zece rânduri, o scrisoare de felicitare adresată prietenului tău/ prietenei tale, Viorel/ Viorica Popescu din orașul Suceava, strada Florilor, nr. 41, județul Suceava, care a trecut cu bine examenul. Se completează aversul și reversul plicului, conform modelului:

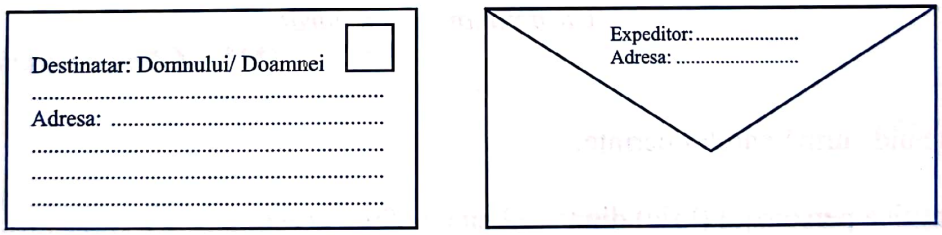

2 Să presupunem că te numești Ion/ Ionela Crișan. Domiciliezi în Buzău, strada Viei, nr. 14, județul Buzău și ești elev(ă) în clasa a V-a la Școala Generală Nr. 2, din localitate. În curând, împlinești 13 ani. Compune, în maximum opt rânduri, o invitație adresată prietenilor tăi/ prietenelor tale, prin care să-i/ să le anunți că dorești să participe la acest eveniment, care va avea loc în ziua de 22 mai la orele 17, la tine acasă:

INVITAȚIE

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
15

1. *Poezia ceremonială: Colinda. Cântecul. Rima. Personificarea. Particularități artistice. Particularități prozodice*
2. *Cazurile substantivului. Dativul. Genitivul. Articolul genitival*
3. *Organizarea dialogului. A cere o informație. A oferi o informație. A convinge*

■ POEZIA CEREMONIALĂ: COLINDA. CÂNTECUL
■ RIMA. PERSONIFICAREA
■ PARTICULARITĂȚI ARTISTICE. PARTICULARITĂȚI PROZODICE

1

Citeşte versurile de mai jos:

Găzduieşte-mă în casă,
C-afară plouă de varsă,
Că eu-s Crăciun ăl bătrân;
D-un an de zile tot vin
Şi calul mi-o ciompovit
Şi-ar trebui potcovit
Cu potcoave de colac
Şi cuie de cârnaţi
Şi calu mi-o-nseţioşat
Şi-ar trebui adăpat
Cu-n pahar de vin curat.

(*** – ***Că eu-s Crăciun ăl Bătrân***)

Răspunde următoarelor cerințe:

1 Identifică personajul (liric) din textul citat şi felul acestuia.

2 Explică forma de adresare directă pe care o foloseşte autorul anonim.

3 Comentează motivele pentru care eroul cere găzduire.

4 Indică legătura dintre momentul/ anotimpul descris în versuri şi numele eroului.

5 Comentează imaginea lui Moş Crăciun, văzut ca un călător însoţit de calul său.

6 Exprimă-ţi punctul de vedere în legătură cu apariţia drumeţului.

7 Dezvoltă, într-o compunere de cinci rânduri, imaginea belşugului mesei de sărbătoare, cuprinsă în versurile de mai sus.

8 Scrie patru argumente pentru a defini vesurile ca o colindă.

9 Numeşte două asemănări dintre colindă şi basm.

Scanned with OKEN Scanner

10 Încercuieşte varianta corectă/ variantele corecte:
a. Colinda este un portret al lui *Crăciun ăl bătrân.*
b. Colinda este o descriere (metaforă) poetică a sărbătorii Crăciunului.
c. Colinda este povestea unui drumeţ rătăcit.

Citeşte versurile populare cu titlul ***Cântecul penei*** şi indică răspunsurile corecte din lista de mai jos, după ce ai comparat acest text cu acela al colindei:
(Sâmbătă seara, se strâng fetele la mireasă şi-i zic cântecul „penei" – coroniţa de pus pe cap este numită „peană" –, iar la mire se joacă steagul – un vârf de brad împodobit cu zurgălăi şi o basma cu ciucuri pe care sunt cusute funde colorate şi fire de beteală.)

Joi florile le-am culeş,
Vineri sara le-am ales,
Sâmbătă cunună fac,
Duminică o pui pe cap.
Draga mea peană de ceară,
Eu te-aş face pân' spre seară;
Să ştiu că te fac spre bine,
Te-aş tăt face până mâine.
Să ştiu ţâpa într-un pârâu
Te-aş învăli-nvelitoare
Şi te-aş călca în picioare.
Fetelor surorilor
Eu vă las cu florile
Şi cu sărbătorile
Vă las vouă horile
Şi cărarea pân' la vale,
Scaun de şezătoare.

(*** – ***Cântecul penei***)

a. Ambele texte descriu aceeaşi sărbătoare.
b. ***Cântecul penei*** este o poezie a nunţii.
c. ***Cântecul penei*** este o descriere a iernii.
d. Poezia se numeşte „cântec", pentru că se poate cânta.
e. Al doilea text este un dialog simulat între mireasă şi coroniţă (*peană*).
f. ***Cântecul penei*** este unul de despărţire.

11 Comentează, într-un enunţ, sentimentul pe care îl transmit versurile populare din textul de mai sus.

12 Alege, din lista următoare, un alt titlu pentru acest cântec:
a. Despărţirea de feciorie;
b. Tristeţea florilor;
c. Cântecul coroniţei;
d. Cântecul păsării.

13 Marchează, cu un creion colorat, felul în care se îmbină versurile pentru a rima. Numeşte tipul de rimă.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

■ CAZURILE SUBSTANTIVULUI
■ DATIVUL. GENITIVUL. ARTICOLUL GENITIVAL

1 Pune substantivele: *câmpie, soră, femeie, mamă, băiat, carte, stradă* în cazurile dativ-genitiv, cu articol hotărât şi cu articol nehotărât, după modelul dat:

elev	elevului unui elev	elevilor unor elevi
câmpie	câmpiei unei câmpii	câmpiilor unor câmpii
soră	surorii / sorkei unei sore / unei surori	surorilor unor surori
femeie	femeii unei femei	femeilor unor femei
mamă	mamei unei mame	mamelor unor mame
băiat	băiatului unui băiat	băieților unor băieți
carte	cărții unei cărți	cărților unor cărți
stradă	străzii unei străzi	străzilor unor străzi

2 Notează, în spațiile corespunzătoare, elementul determinat şi cazul fiecărui substantiv subliniat:

	element determinat	*caz substantiv*
Părinții vorbesc <u>copilului</u>.	vorbesc	dativ
Ei spun <u>lui Bogdan</u>.	spunem	Dativ
Noi luăm <u>notițe</u>.	luăm	Acuzativ
Vlad știe <u>lecția</u>.	știe	Acuzativ
Azi povestesc <u>Florinei</u>.	povestesc	Dativ
Dăruiesc <u>copiilor</u> acadele.	Dăruiesc	Dativ

3 Completează felul părții de vorbire subliniate, după modelul:

	Prepoziție
Casa <u>de</u> lemn este refăcută.	
Îi vorbesc <u>lui</u> Ştefan.	.....
Trenul pleacă <u>spre</u> mare.	.....
Rămâne <u>în</u> localitate o zi.	.....
Povesteşte filmul <u>unui</u> băiat.	.....
Sunt <u>nişte</u> prieteni adevărați.	.....
Îi dau <u>lui</u> Adrian un bilet la film.	.....

4 Pune substantivele: *industrie, odaie, femeie, câmpie, poezie, alee, linx*, în cazul dativ, după modelul:

uşă	*uşii* *unei uşi*

câmpie	

industrie	
odaie	
femeie	

poezie	
alee	
linx	

- *Sunt specifice cazului dativ următoarele prepoziții: grație, mulțumită, datorită, potrivită, contrar, conform, asemenea, aidoma.*
- *Nu uita că aceste prepoziții cer o anumită formă a substantivului!*
  Exemple: *grație mamei; mulțumită colegilor; potrivit obiceiului; conform legii etc.*

5 Completează spațiile cu prepoziția, funcția sintactică și cazul substantivului precedat de prepoziție:

	prepoziția	*funcția*	*cazul*
Merge spre școală.	spre	complement	Ac.
Vorbește asemenea părinților.	.....	.....	.....
Gândul contrar faptei îl neliniștea.	.....	.....	.....
Îl văd pe Iulian.	.....	.....	.....
Cartea de la Oana este valoroasă.	.....	.....	.....
A reușit grație profesorilor.	.....	.....	.....

6 Pune, în caseta corespunzătoare, cazul și funcția sintactică ale substantivelor subliniate:

	caz	*funcție sintactică*
Povestesc colegilor ce știu.	D.	complement
Ideea colegilor este salvatoare.	G.	atribut
Dăruiesc prietenilor cărți.	D.	complement
Scrisoarea de la bunici o aștepta azi.	A.	atribut
Soseşte de la țară mâine-dimineață.	A.	complement
Am remarcat gestul unui coleg.	G.	atribut
Gândul unor prieteni îl încurajează.	G.	atribut
Zâmbetul Mihaelei îl bucură.	G.	atribut
Întrecerea colegilor trebuia făcută.	G.	atribut
Plecarea spre tabără era necesară.	A.	atribut
Gândul contrar faptei nu-l înțeleg.	D.	atribut

7 Completează următoarele propoziții cu forma corespunzătoare a articolului genitival:

Aceste caiete ..... fetei sunt ordonate.
Este un prieten ..... părinților.
Sunt niște prieteni ..... părinților.
Doi elevi ..... școlii sunt la munte.
Cei doi fii ..... vecinilor au plecat.
Cartea de istorie ..... Ilenei ți-o dau joi.
Muzeul de Istorie ..... României e deschis.
Locul de naștere ..... prietenilor îl știu.

Scanned with OKEN Scanner

8 Notează, în caseta corespunzătoare, felul părții de vorbire subliniate, din fiecare propoziție dată:

Aurel <u>a</u> plecat.	verb auxiliar
Prietenii <u>lui</u> Mircea au sosit.	
A dansa este <u>o</u> plăcere.	
Știe <u>a</u> munci cu spor.	
Această carte <u>a</u> colegului am citit-o.	
<u>A</u> ajuns acasă bucuros.	
Sunt <u>niște</u> reviste interesante.	
<u>Ai</u> citit multe cărți anul trecut.	
Acești prieteni <u>ai</u> lui Virgil sunt fermi.	

9 Pune în cazurile dativ și genitiv, singular, substantivele cu articol hotărât: *apă, câmpie, scânteie, fiică, Magda, Monica, Buzău, Cosmin, minge,* construind cu fiecare câte un enunț.

apă	dativ	Apei îi e dor de Soare.
	genitiv	Formula apei este cunoscută.
câmpie	dativ	Tata adus îngrășăminte câmpiei.
	genitiv	El este stăpânul câmpiei.
scânteie	dativ	Datorită scânteii a luat foc fânul
	genitiv	Forța scânteii este surprinzătoare
fiică	dativ	Fiicăi îi plac cărțile.
	genitiv	Dorința fiicei s-a împlinit.
Magda	dativ	Magdei îi plac pisicile
	genitiv	Casa Magdei este mare.
Monica	dativ	Monicăi îi plac câinii.
	genitiv	Mașina Monicăi este la reparat.
Buzău	dativ	Buzăului i-ar trebui mai multe fonduri
	genitiv	Străzile Buzăului sunt înguste.
Cosmin	dativ	Lui Cosmin i-am dat plăcinte.
	genitiv	Mama lui Cosmin este learnă.
minge	dativ	Mingii i s-a stricat culoarea.
	genitiv	Scaunul Mingii este rece.

10 Se dă textul:

Colinde, Colinde!
E vremea colindelor,
Căci gheața se-ntinde
Asemenea oglindelor.
Și tremură brazii
Mișcând rămurelele,
Căci noaptea de azi-i
Când scânteie stelele.

(Mihai Eminescu – ***Colinde, Colinde***)

a. Analizează morfologic și sintactic primul substantiv în cazul genitiv.
b. Rescrie o prepoziție pentru cazul dativ.
c. Alcătuiește o propoziție în care substantivul *colind* să fie la plural, în cazul dativ.

Scanned with OKEN Scanner

■ ORGANIZAREA DIALOGULUI
■ A CERE O INFORMAȚIE. A OFERI O INFORMAȚIE. A CONVINGE

3

1 Eşti pus în încurcătură, pentru că nu înţelegi rezolvarea unei probleme la ora de matematică. Imaginează-ţi o discuţie cu domnul profesor, prin care ai obţine informaţiile necesare pentru a te lămuri:

Elev: .....
Profesor: .....
Elev: .....
Profesor: .....
Elev: .....
Profesor: .....
Elev: .....
Profesor: .....
Elev: .....
Profesor: .....
Elev: .....
Profesor: .....
Elev: .....
Profesor: .....

2 Eşti la biblioteca şcolii şi vrei să ştii ce cărţi poţi găsi despre scriitorul Ionel Teodoreanu. Imaginează-ţi un dialog între tine şi bibliotecarul şcolii, prin care doreşti să obţii aceste informaţii:

Elev: .....
Bibliotecar: .....
Elev: .....
Bibliotecar: .....
Elev: .....
Bibliotecar: .....
Elev: .....
Bibliotecar: .....
Elev: .....
Bibliotecar: .....
Elev: .....
Bibliotecar: .....

3 Ai aflat ceva neplăcut despre colega ta/ colegul tău de bancă. Încearcă, printr-un dialog, să-i comunici discret aceste veşti pe care încă nu le ştie:

Tu: .....
Colegul tău/ colega ta: .....
Tu: .....
Colegul tău/ colega ta: .....
Tu: .....
Colegul tău/ colega ta: .....
Tu: .....

Scanned with OKEN Scanner

Colegul tău/ colega ta: .....
Tu: .....
Colegul tău/ colega ta: .....
Tu: .....
Colegul tău/ colega ta: .....
Tu: .....
Colegul tău/ colega ta: .....

4 Să presupunem că te numeşti Silviu/ Carmen. Este ziua onomastică a prietenului tău/ prietenei tale. Te-a invitat şi nu-l/ n-o poţi refuza. Încearcă printr-un scurt dialog s-o convingi pe mama ta că e cazul să aibă încredere în tine şi să te lase să-ţi sărbătoreşti prietenul tău/ prietena ta:

Silviu/ Carmen: .....
Mama: .....
Silviu/ Carmen: .....
Mama: .....
Silviu/ Carmen: .....
Mama: .....
Silviu/ Carmen: .....
Mama: .....
Silviu/ Carmen: .....
Mama: .....
Silviu/ Carmen: .....
Mama: .....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
16

Semenstrul I – Evaluare 1

■ TESTUL 1 ■

Citeşte cu atenţie poezia următoare şi răspunde cerinţelor formulate pe marginea textului:

Prin livadă, sub umbrare,
Umblă, în amiaza mare,
O cetate călătoare.

Printre plopi şi ierburi crude,
Pasul nici că i se-aude.

N-are turnuri şi crenele,
Doar o scară, în inele,
Unde stă, fără chirie,
Melcul blând, de când se ştie;
Melcul prost, care se-ndoaie,
Să privească, după ploaie,
Când în jos şi când în sus,
Dacă norii grei s-au dus.

Melcul care-n loc de pleoape,
Poartă două periscoape,
Scoase-n lume – lumii domn,
Peste mările de somn.

Când cetatea-i lângă mine,
Bat în poarta ei... Nu-i nimeni!
Jos, sub prag – speranţe, vreri,
Dorm în ceţuri şi tăceri,
Toate-aici şi nicăieri!...

Le-nviază – ce puteri?!

Urcă melcul pragul mării,
Mut, ca semnul întrebării.

(Petre Ghelmez – ***Melcul***)

1 Explică, într-un enunţ, sensul versului *O cetate călătoare.* **(10p.)**

2 Notează cu ce părţi ale corpului melcul încearcă să perceapă lumea din jurul său. **(10p.)**

3 Identifică un vers care conturează o imagine auditivă neobişnuită. **(10p.)**

4 Comentează sentimentul pe care îl trăieşte poetul la întâlnirea cu mica vietate. **(10p.)**

5 Realizează o compunere, de maximum zece rânduri, în care să descrii locul (cadrul natural) prezentat în poezie. **(10p.)**

6 Scrie un enunţ în care să explici rolul semnelor de punctuaţie, din versul:
Le-nviază – ce puteri?! **(20p.)**

7 Descrie, în zece-cincisprezece rânduri, un melc, utilizând şi imaginile din opera literară dată. **(20p.)**

Din oficiu: 10p.

Scanned with OKEN Scanner

■ TESTUL 2 ■

Citeşte cu atenţie textul următor şi răspunde cerinţelor formulate pe marginea textului:

Îi veni să strige de bucurie, dar se opri. Mânzul stătea neclintit, cu ochii ţintă spre o creangă uscată de vişin amar, parcă era o statuie de piatră. „Carevasăzică, din cauza asta nu mai sună zurgălăul?" – îşi spuse Băiatul. „Dar ce-o fi găsit Mânzul la o creangă uscată de vişin amar, ca s-o privească atâta?" Se apropie. Mânzul nu-l auzi. De-aproape, Băiatul văzu că Mânzul nu se uita la creanga de vişin, ci la o lăcustă, cu aripile verzi şi strălucitoare, cu ochii mari şi rotunzi, ca două mărgele, ieşiţi în vârful capului, cu picioarele ca nişte arcuri de sârmă tremurând, gata să ţâşnească într-un salt fulgerător.

Era atâta linişte în acest colţ de grădină, încât Băiatul le auzi celor doi gândurile:

„O! Ce namilă pe patru picioare, ca nişte răşchitoare! – zise Lăcusta.

Mă şi sperii!"

„Eu nu sunt o namilă – spuse Mânzul. Sunt un mânz mic, care mă joc de-a v-aţi ascunselea cu Băiatul..."

„Tu, mic? Ai nişte urechi cât săbiile! Şi o gură cât o şură!..."

„Mă faci să râd! Dacă ai vedea-o pe mama mea cât e de mare, ai şti şi cât sunt eu de mic. Dar tu ce arătare oi mai fi? Mai mult picioare decât cap şi trup! Se vede, cât de colo, că n-ai niciun dram de minte..."

(Petre Ghelmez – ***Mânzul de vânt***)

1 Desparte în silabe cuvintele: *neclintit, strălucitoare, într-un, răşchitoare.* **(10p.)**

2 Rescrie cuvintele, de la exerciţiul **1**, care conţin diftongi. Subliniază-i. **(10p.)**

3 Rescrie, din textul dat, două cuvinte care conţin hiat. **(10p.)**

4 Scrie câte un sinonim pentru fiecare dintre cuvintele/ grupurile de cuvinte: *să strige de bucurie, uscată, fulgerător, namilă, cât săbiile.* **(10p.)**

5 Alcătuieşte familia lexicală a substantivului *ochi* (minimum cinci cuvinte). **(10p.)**

6 Alcătuieşte câmpul lexical al substantivului *ochi* (minimum cinci cuvinte). **(10p.)**

7 Explică folosirea cratimei din structura *n-ai niciun dram de minte.* **(10p.)**

8 Notează două propoziţii în care cuvântul *ochi* să aibă două valori morfologice diferite. Numeşte-le. **(10p.)**

9 Desparte în silabe cele două părţi de vorbire de la exerciţiul **8**; subliniază, apoi, silabele accentuate. **(10p.)**

Din oficiu: 10p.

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire 17

Semenstrul I – Evaluare 2

■ TESTUL 1 ■

Citeşte cu atenţie fragmentele de la puntele **A**, **B**, **C**, **D** şi **E**.

A. *Într-o zi, cum sta pe un scăunel, crestând un băţ cu briceagul, văzuse în stratul de mărar de lângă dânsul pisica lor, pe brânci, la pândă după un stol de vrăbii, care, la patru-cinci paşi de ea, ciuguleau pe jos, ciripind, nişte mălai risipit. Uitându-se cu luare-aminte la pisică, o văzuse căscând puţin gura şi o auzise lămurit făcând din gâtlej ca vrăbiile. Parcă ar fi vrut să le ademenească, să vie înspre locul unde era ea pitită. Şi în adevăr vrăbiile se duseseră după mălai înspre dânsa. O văzuse cum îşi încordase picioarele, şi când a judecat că sunt destul de aproape, hârşti! odată s-a repezit şi a prins una în gheare.*

(I.Al. Brătescu-Voineşti – ***Niculăiţă Minciună***)

B. *Când într-o zi, ea, după ce aşeză bucatele la foc, se dete după alte treburi ale casei şi venind să mai vază de bucate, ele se afumase. Se căinea biata muiere şi se smulgea de mâhnire de ţi se rupea inima de mila ei, cum de i se afumase bucatele. Ea se gândea cât de nemulţumit are să fie bărbatul ei, când lui nu-i plac bucatele când sunt făcute după tot şartul lor, dar încămite acum, când sunt afumate. S-ar fi apucat biata femeie să facă alte bucate, dar n-avea timp. Era târziu. Trebuia să vie de prânz bărbatul.*

Puse masa şi-l aştepta cu inima cât un purice, de teamă să nu-i facă imputări. Când îl văzu că vine, se făcu mititică şi nu ştia cum să umble mai cu binişorul pe lângă dânsul.

(Petre Ispirescu – ***Bucatele afumate***)

C. *De la o vreme, mama, crezând că-s prin livadă undeva, iese afară şi începe a striga, de da duhul dintr-însa: „Ioane! Ioane! Ioane! Ioane!" şi Ion, pace! Văzând ea că nu dau răspuns de nicăiri, lasă toate în pământ şi se ia după mine la baltă, unde ştia că mă duc; şi, când colo, mă vede tologit, cu pelea goală pe năsip, cât mi ţi-i găliganul; apoi, în picioare, ţiind la urechi câte-o lespegioară ferbinte de la soare, cu argint printr-însele, şi aci săream într-un picior, aci în celalalt, aci plecam capul în dreapta şi la stânga, spuind cuvintele:*

Auraş, păcuraş,
Scoate apa din urechi,
Că ţi-oiu da parale vechi;
Şi ţi-oiu spăla cofele
Şi ţi-oiu bate dobele !

După aceea zvârleam petrele, pe rând, în ştioalna unde mă scăldam: una pentru Dumnezeu şi una pentru dracul, făcând parte dreaptă la amundoi; apoi mai zvârleam câteva, de încuiam pe dracul în fundul ştioalnei, cu bulbuci la gură; ş-apoi, huştiuliuc! şi eu în ştioalnă, de-a cufundul, să prind pe dracul de-un picior, căci aşa ni era obiceiul să facem la scăldat, de pe când Adam-Babadam.

(Ion Creangă – ***Amintiri din copilărie***)

D. *Dar deodată îşi reveni, scutură din cap, ca şi când s-ar încăpăţâna să-şi lepede o slăbiciune, şi-şi zise aspru: „Mă moleşesc ca o babă neroadă. Parcă n-aş fi în stare să*

Scanned with OKEN Scanner

mă scutur de calicie... Las' că-i bună Anuța! Aș fi o nătăfleață să dau cu piciorul norocului pentru niște vorbe".

(Liviu Rebreanu – ***Ion***)

E. *DESPOT (pe scaun lângă masă):*
O, soartă schimbătoare ce râzi de omenire!
Nebun cine se-ncrede în tine cu orbire!
Nebun cine se urcă pe-al muntelui suiș.
Prăpastia-l așteaptă cu-adâncu-i prăvăliș!
Așadar eu, sărmanul, a soartei jucărie,
Ajuns, iubit de-un înger, aproape de domnie,
Iată-mă-acum aice din raiul meu căzut
Și din lumina lumii în umbră iar căzut!...

(Vasile Alecsandri – ***Despot-Vodă***)

Observă cu atenție textele și indică diferențele care apar în cadrul narațiunii (textele **A**, **B**, **C** și **D**).

1 Selectează corect litera care corespunde fiecărui fragment, în funcție de ideea exprimată:

A. fragmentul exprimă nostalgia amintirii unor vremuri trecute, mult mai frumoase decât cele trăite în momentul vorbirii; sunt evocate evenimente amuzante petrecute în copilărie;
B. fragmentul surprinde gândurile necinstite ale unui țăran doritor de îmbogățire pe seama unei fete;
C. fragmentul descrie o secvență de viață domestică despre o gospodină și experiențele ei culinare;
D. fragmentul redă sentimentul de plăcere, pe care îl simte un băiețel, când observă lumea necuvântătoarelor. **(2p.)**

2 Analizează cu atenție modurile de expunere din fiecare text și completează spațiile punctate cu cel pe care îl consideri a fi dominant/ folosit mai mult în fragmentul citat, pe lângă narațiune: ex.: descrierea detaliilor exterioare, evocare (aducere din memorie/ amintire), descrierea impresiilor/ gândurilor/ sentimentelor, monolog: **(4p.)**

A. .....
B. .....
C. .....
D. .....

3 Identifică poziția/ postura naratorului după persoana la care se realizează narațiunea; adaugă litera corespunzătoare poziției naratorului în dreptul fiecărui fragment de text citat:

a. naratorul redă impresiile personajului, vorbind la persoana a III-a (povestire);
b. naratorul este același cu personajul care narează (redă direct impresiile personajului, folosind linia de dialog și persoana I = narațiune, relatare);
c. naratorul redă gândurile personajului, schimbând persoana a III-a cu persoana I (= narațiune + monolog);
d. naratorul este martor la evenimente: folosește persoana a III-a în realizarea tabloului pentru a reda personaje, sentimente, impresii, fapte etc. (= narațiune + descriere). **(4p.)**

Comentează diferențele pe care le observi la monologul reprodus (la textul **E**) din piesa de teatru ***Despot-Vodă***.

Scanned with OKEN Scanner

■ TESTUL 2 ■

Citeşte cu atenţie textul următor şi răspunde cerinţelor formulate pe marginea textului:

Să ştii c-o să mă întorc iar cu mâna goală, ca ieri, ca alaltăieri, fără un sitar... Şi ce frumos îi stă, bietul Tric!... De la zece paşi îi simte. Se târăşte pe brânci, ţinându-şi răsuflarea, şi abia calcă de grija ca nu cumva să foşnească iarba; iar când a ajuns la patru paşi de sitar, stă nemişcat, parcă e turnat în bronz, aşteptând să mă apropii.

Dar frunza e prea deasă. N-a dat încă o brumă s-o răărească, şi sitarii, şireţi, zboară fără a se înălţa deasupra lăstarului. Le aud fâlfâind, dar nu-i văd. Douăzeci mi-au zburat aşa alaltăieri, tot atâţia ieri şi n-am apucat să trag într-unul. Câinele o să se enerveze şi iar o să mă necăjească dând buzna peste ei ca ieri – şi iar o să mă aleg numai cu supărarea. Mai bine ar fi să aştept să dea o brumă.

Dar patima nu vrea să ştie de poveţele minţii; mă împinge, mă biciuieşte, mă îmbrânceşte. Mi-am isprăvit treburile, îmi fac socotelile. Abia sunt două după-amiază... Cu brişca în câteva minute sunt la pădure şi am până diseară patru ceasuri înaintea mea. Şi ca să-mi zădărnicească orice şovăire, Tric se gudură pe lângă mine, mă bate cu coada şi mă întreabă cu o privire mai elocventă decât vorba: „Mergem, nu e aşa? mergem"...

A! dar azi am cu ce să-i domolesc enervarea. Biciul, pe care nu-l mai iau de la un an încoace, azi îl iau, şi, ca să ştie domnul Tric ce o să însemne când i-oi striga: „Biciul!", îi strig: „Biciul!" şi-i trag şi o straşnică lovitură. El tace sub arsura care i-a încolăcit trupul şi se culcă ruşinat la picioarele mele în brişcă...

(I.Al. Brătescu-Voineşti – ***Bietul Tric***)

1 Rescrie, din textul dat, două verbe la modul indicativ, timpuri diferite. Precizează-le. **(10p.)**

2 Trece verbele, de la exerciţiul **1**, la modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, singular. **(10p.)**

3 Rescrie, din textul dat, un verb la modul gerunziu şi trece-l, apoi, la modul infinitiv. **(10p.)**

4 Rescrie, din textul dat, două verbe la modul conjunctiv şi trece-le, apoi, la modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a II-a plural. **(10p.)**

5 Rescrie, din textul dat, două verbe la timpuri compuse şi precizează la ce mod şi timp sunt acestea. **(10p.)**

6 Verbul *o să însemne* este la:
a. modul indicativ; **b.** modul conjunctiv; **c.** modul imperativ. **(10p.)**

7 Grupul de cuvinte *sunt în pădure* este:
a. predicat nominal; **b.** predicat verbal; **c.** predicat verbal + complement. **(10p.)**

8 Alcătuieşte două propoziţii în care cuvântul *vin* să aibă două valori morfologice diferite. Precizează-le. **(10p.)**

9 Alcătuieşte cinci propoziţii în care verbul *a veni* să fie la următoarele timpuri ale modului indicativ, persoana a II-a, singular: prezent, imperfect, perfect simplu, mai-mult-ca-perfect, viitor. **(10p.)**

Din oficiu: 10p.

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
18

Semenstrul I – Evaluare 3

■ TESTUL 1 ■

Oaspeții caselor noastre, cocostârci și rândunele,
Părăsit-au a lor cuiburi ș-au fugit de zile rele;
Cârdurile de cocoare, înșirându-se-n lung zbor,
Pribegit-au urmărite de al nostru jalnic dor.

Vesela verde câmpie acu-i tristă, veștejită;
Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită;
Frunzele-i cad, zbor în aer și de crengi se dezlipesc
Ca frumoasele-i iluzii dintr-un suflet omenesc.

Din tuspatru părți a lumei se ridică-nalt pe ceruri,
Ca balauri din poveste, nouri negri plini de geruri.
Soarele iubit s-ascunde, iar pe sub grozavii nori
Trece-un cârd de corbi iernatici prin văzduh croncănitori.

Ziua scade; iarna vine, vine pe crivăț călare!
Vântul șuieră prin hornuri răspândind înfiorare.
Boii rag, caii rânchează, câinii latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gânduri și s-apropie de foc.

(Vasile Alecsandri – ***Sfârșit de toamnă***)

Citește cu atenție textul poeziei și răspunde următoarelor cerințe:

1 Identifică, în prima strofă, expresia care sugerează tristețea, melancolia, regretul care se asociază imaginii sfârșitului de toamnă. **(1p.)**

2 Distinge, în aceeași strofă, poziția eului liric. **(1p.)**

3 Menționează cele două anotimpuri pe care le pune în opoziție poetul, prin imaginile cromatice (pline de culoare), din strofa a doua. **(1p.)**

4 Comentează comparația din aceeași strofă. **(2p.)**

5 Explică, în două-trei enunțuri, compararea norilor cu personajele de basm, din strofa a treia. **(2p.)**

6 Dezvoltă, într-un enunț, efectul artistic pe care îl realizează repetiția verbului *vine*, în text. **(1p.)**

7 Stabilește o legătură între starea naturii și aceea a omului, așa cum reiese ea din această poezie. **(1p.)**

8 Exprimă-ți părerea despre titlul poeziei. **(1p.)**

Scanned with OKEN Scanner

■ TESTUL 2 ■

Citeşte cu atenţie textul următor şi răspunde cerinţelor formulate pe marginea textului:

Pădurea devenea din ce în ce mai adâncă, mai misterioasă. Umbrele căpătau întunecimi de noapte, iar luminişurile începeau să semene cu nişte puternice răsărituri de soare.

Cântece de tot felul se auzeau din toate colţurile Pădurii. Unele plăcute şi tânguitoare, altele vesele şi trecătoare, multe străine şi înspăimântătoare.

La marginea Pădurii, cântecele, de tot felul, se amestecaseră unele cu altele. Umbrele şi luminile – la fel. Acum, pe măsură ce cărarea se afunda în Pădure, umbre şi lumini, cântecele, ele însele, se despărţeau tot mai clar între ele.

Deodată, Mânzul se întoarse dintr-una din alergările lui şi spuse:

— Dacă mai aveţi puţină răbdare, la o aruncătură de băţ de aici ne aşteaptă cea mai frumoasă Poiană pe care am întâlnit-o până acum în Pădure. Tocmai bună să ne odihnim puţin oasele!

Avură răbdare şi ajunseră.

O iarbă înaltă şi curată, bătută cu flori de tot felul, neatinsă de pas omenesc, acoperea Poiana.

(Petre Ghelmez – ***Băiatul şi Pădurea***)

1 Rescrie, din textul dat, cinci substantive articulate, în ordinea în care apar ele în text (substantivele pot fi însoţite atât de articol hotărât, cât şi de articol nehotărât). **(10p.)**

2 Alcătuieşte cu substantivele de la exerciţiul **1** cinci propoziţii în care substantivele selectate să fie în cazul genitiv şi să îndeplinească funcţia sintactică de atribut. **(10p.)**

3 Rescrie patru substantive, din textul dat, care sunt în cazul acuzativ şi specifică dacă sunt sau nu articulate. **(10p.)**

4 Trece primele două substantive, de la exerciţiul **3**, în cazul vocativ, alcătuind, cu fiecare, câte o propoziţie. **(10p.)**

5 Rescrie, din text, două cuvinte formate prin derivare. Notează ce părţi de vorbire sunt şi cuvintele de la care s-au format. **(10p.)**

6 Alcătuieşte cu fiecare cuvânt derivat, de la exerciţiul **5**, câte o propoziţie în care să fie în cazul genitiv. **(10p.)**

7 Analizează morfologic substantivul (*de*) *soare*, din primul alineat. **(10p.)**

8 Rescrie ultimele două substantive, din textul dat, şi trece-le la plural, păstrând acelaşi caz, dar însoţite de articole nehotărâte. **(10p.)**

9 Alcătuieşte cinci propoziţii în care substantivul *pădure*, însoţit de articol hotărât, să fie în cazurile: nominativ, acuzativ, dativ, genitiv şi vocativ (nearticulat). **(10p.)**

Din oficiu: 10p.

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
19

1. Opera epică. Legenda
2. Cazurile substantivului. Cazul vocativ. Recapitularea cazurilor
3. Scrierea de interes personal. Anunțul în interes personal

OPERA EPICĂ. LEGENDA

1

Citește cu atenție fragmentul din legenda ***Dragoș-Vodă***:

Dragoș se făcu stăpân pe țara unde se petrecuse această vestită vânătoare. Gârlei în care se înecase vrednica lui căței îi dete numele de Moldova, fiindcă pe căței o chema Molda; și toată țara dimprejur luă numele gârlei, iar semnul noii domnii din Moldova fu capul bourului ucis în apa Moldovei de viteazul Dragoș.

Răspunde următoarelor cerințe:

1 Încadrează fragmentul în textul integral, identificând momentul acțiunii.

2 Alcătuiește trei enunțuri care să cuprindă toată informația din acest fragment.

3 Identifică subiectul acestei legende, sintetizat în acest fragment.

4 Comentează titlul acestei legende (orientează-te spre importanța eroului în raport cu cele povestite în text).

5 Selectează, din text, două trăsături ale genului epic și alte două trăsături ale literaturii populare.

6 Exprimă-ți părerea despre *semnul noii domnii* despre care se vorbește în text și scrie un sinonim pentru această expresie.

7 Scrie, într-un enunț, două diferențe între sfârșitul unui basm și cel al unei legende (asemenea fragmentului reprodus).

Citește fragmentul selectat mai jos, din legenda intitulată ***Povestea ciocârliei***:

După ce copila se gândi o clipă, sări de colo:

Să mă faci, taică părinte, o păsărică. Să plutesc în apele albastre ale văzduhului, să uit jalea și dorul părinților, când și când să mă pot înălța la cer, ca să-mi văd fratele... și așa viața mea o fi mai frumoasă ca aici...

N-a apucat să mântuie bine vorba, că Lia s-a și prefăcut într-o păsărică mică, cu penele cenușii și cu ciocul ca un ghimpe de salcâm.

Răspunde următoarelor cerințe:

8 Integrează fragmentul în întregul povestirii și identifică personajele care sunt numite aici *copila* și *părintele*.

Scanned with OKEN Scanner

9 Identifică, în text, sensurile cuvintelor *jalea* şi *dorul*, prin sinonime. În ce relaţie se află cele două cuvinte?

10 Comentează, într-un enunţ, expresia *apele albastre ale văzduhului.*

11 Încercuieşte varianta corectă pentru sensul cuvântului (*să*) *mântuie*, din text:

a. să ierte;
b. să termine;
c. să-i salveze sufletul.

12 Cercetează, cu ajutorul dicţionarului, sensul cuvintelor *miraculos*, *fantastic* şi *fabulos*. Care dintre aceste atribute se potriveşte cel mai bine *poveştii ciocârliei*? Argumentează, într-un enunţ, alegerea făcută.

13 Explică potrivirea sonoră dintre numele fetei orfane şi denumirea păsării în care s-a transformat.

14 Descrie, într-o compunere de maximum cinci rânduri, modul în care crezi că s-a născut în imaginaţia poporului această legendă.

Citeşte cu atenţie fragmentul de text din ***Povestea Vrancei***:

Apoi, îmbărbătându-şi oastea adunată, plecară cu toţii peste dealuri şi, străbătând codrii la vale, izbi în coastă pe vrăjmaşi.

Toţi s-au luptat voinicește. Ştefan-Vodă era printre cei dintâi, înconjurat de flăcăii Vrâncioaiei, cari se luptau ca nişte lei, lovind în dreapta şi în stânga tigvele păgâne cari cădeau ca bostanii, înroşind pământul.

Şi astfel [...] *Ştefan a învins şi de data asta pe turci, izgonindu-i din ţară afară.*

Atunci, de bucurie, voievodul se puse de petrecu şi veseli cu ostaşii săi, iar în urmă chemă lângă ei pe cei şapte feciori ai Vrâncioaiei şi le zise:

Flăcăi, cu voi am câştigat izbânda şi am alungat pe vrăjmaşi. Dacă nu nimeream la casa mamei voastre, multă vreme turcii ne secătuiau ţara. Sunteţi vrednici de răsplata domnească. Iată, voi sunteţi şapte fraţi, iar în Vrancea sunt şapte munţi. Ai voştri să fie în veci, cu văi, ponoare şi tot ce se află acolo.

Răspunde următoarelor cerinţe:

15 Identifică două elemente specifice genului epic, în text.

16 Explică termenul de *poveste* folosit de autorul anonim în titlul legendei.

17 Indică sursa de inspiraţie în jurul căreia s-a născut această legendă.

18 Scrie o compunere de maximum zece rânduri, în care să arăţi asemănările şi deosebirile dintre personajele care apar în acest text şi personajele care apar într-un basm.

19 Comentează comparaţia din text.

20 Exprimă-ţi părerea în două-trei enunţuri, despre relaţia dintre munţii Vrancei şi feciorii Vrâncioaiei.

Scanned with OKEN Scanner

■ CAZURILE SUBSTANTIVULUI. CAZUL VOCATIV
■ RECAPITULAREA CAZURILOR

2

1 Alcătuieşte un enunţ cu fiecare dintre substantivele: *mama, Marian, copil, Ileana, băiat*, astfel încât să fie în cazul vocativ:

mama .....
Marian .....
copil .....
Ileana .....
băiat .....

2 Construieşte trei enunţuri în care substantivul în vocativ (ales de tine), să apară în caseta dată:

[ ], ...
..... [ ], ...!
....., [ ] ?

3 Formează câte o propoziţie cu fiecare dintre substantivele date în cazul vocativ:

Frate, ...!
Ţi-am spus, bunicule, ...
....., fetelor?
V-am arătat, copiilor, ...!
Soro, ...!

4 Alcătuieşte câte o propoziţie cu fiecare dintre substantivele în vocativ, de la exerciţiul **3**, astfel încât să îndeplinească funcţia sintactică de nume predicativ:

Exemplu: Frate – Adrian este fratele meu.

.....
.....
.....
.....

5 Notează cu X propoziţiile în care se află substantive în vocativ:

Ţi-am spus, vecine, de fapta ei!	☐	Tu, frate, mă vei ajuta!	☐
Noi, prietenii tăi, vom reuşi.	☐	Maică, cine te-a supărat?	☐
Copile, spune-mi totul!	☐	Ai fost la circ, prietene?	☐
Ea, colega ta, de bancă, te va întâmpina.	☐	Voi, colegii mei, veţi primi o invitaţie.	☐

6 Se dă textul:

Atunci, către mine încet:
— Nu ştii ce ştrengar se face... şi deştept...
Dar vocea de dincolo adaogă:
— Coniţă! uite Ionel! vrea să-mi răstoarne maşina!... Astâmpără-te că te arzi!
— Ionel! strigă iar madam Popescu; Ionel! vin' la mama!
— Sări, coniţă! varsă spirtul! s-aprinde!

Scanned with OKEN Scanner

— Ionel! strigă iar mama, şi se scoală repede să meargă după el. Dar pe când vrea să iasă pe uşe, apare micul maior de roşiori cu sabia scoasă şi-i opreşte trecerea, luând o poză foarte marţială. Mama ia pe maiorul în braţe şi-l sărută...

(I.L. Caragiale – ***Vizită...***)

a. Subliniază substantivele în cazul vocativ.

b. Analizează morfologic substantivele date, respectând ordinea indicată în tabelul de mai jos:

Substantiv	**Felul** comun/ propriu	**Gen**	**Număr**	**Caz**	**Articulat/ nearticulat**	**Funcţia sintactică**
Ionel						
la mama						
spirtul						
de roşiori						
pe maiorul						

• *Substantivele în cazul vocativ nu îndeplinesc nicio funcţie sintactică în propoziţie!*

7 Alcătuieşte o compunere de maximum cinci rânduri, în care să ai substantive în cazul vocativ. Subliniază substantivele în vocativ şi dă compunerii tale un titlu:

.....

.....

.....

.....

.....

8 Pune, în textul următor, semnele de punctuaţie potrivite, în caseta corespunzătoare:

— Dar tu ☐ măi ☐ întreabă jeleparul ☐ cum ai intrat în sac şi ce cauţi în el ☐

— N-am intrat ☐ răspunse Păcală ☐ ci m-au vârât alţii în el ☐

— Şi de ce te-au vârât ☐

— Ca să mă arunce în Dunăre ☐

— Şi de ce să te arunce ☐

— Iacă ☐ păcatele mele ☐ ☐ răspunse Păcală ☐ fiindcă vreau să mă facă vornic şi eu nu vreau să primesc ☐

(Ioan Slavici – ***Păcală în satul lui***)

9 Formulează enunţuri în care prepoziţiile: *pentru*, *dintre*, *despre*, *de la*, să lege complemente şi atribute de părţile de vorbire determinate/ regente:

Exemplu:

Se întreabă despre victorie. (verb – prepoziţie – complement)

Caietul de literatură este aici. (substantiv – prepoziţie – atribut)

..... (..... – prepoziţie – complement)

..... (..... – prepoziţie – atribut)

..... (..... – prepoziţie – complement)

..... (..... – prepoziţie – atribut)

..... (..... – prepoziţie – complement)

..... (..... – prepoziţie – atribut)

Scanned with OKEN Scanner

10 Trece, în spațiile punctate, substantivele dintre paranteze, respectând și cerințele date pentru fiecare:

Cartea ..... (poveste: acuzativ, plural) am luat-o ..... (bibliotecă: acuzativ, singular). Coperta ..... (carte: atribut, genitiv, singular) este atrăgătoare. Ea este ..... (carte: nominativ, singular) voluminoasă.. O să recomand și ..... (coleg: complement, plural) să o citească. ..... (prieten: vocativ, plural), fiți lângă noi!

11 Pune un X în caseta din apropierea formei corecte:

☐ pătrat – patrat	☐	☐ caet – caiet	☐
☐ blacheu – placheu	☐	☐ chilug – pilug	☐
☐ bancnotă – bacnotă	☐	☐ casierie – caserie	☐
☐ mănăstire – mânăstire	☐	☐ patinoar – patinuar	☐
☐ vagabond – vagabont	☐	☐ clovn – claun	☐

12 Subliniază substantivele corect accentuate:

avarie – avarie
vatman – vatman
antic – antic
matur – matur
scrutin – scrutin

13 Pune un X în caseta din apropierea formei corecte:

☐ uşii – uşei	☐	☐ mingii – mingiei	☐
☐ femeii – femeiei	☐	☐ străzii – stradei	☐
☐ şcoalei – şcolii	☐	☐ viii – viei	☐
☐ torţii – torţei	☐	☐ firimiturii – firimiturei	☐
☐ trompei – trompii	☐	☐ geometriii – geometriei	☐

14 Completează spațiile punctate cu articole genitivale potrivite:

Acest penar ..... fetei este nou. Aceste stilouri ..... băiatului sunt noi. Cinci cărți ..... colegului le împrumut. Aceste gume sunt ..... băiatului. Aceşti băieți ..... mamei ştiu să vorbească. Volumul de poezii ..... lui Vasile Alecsandri este cunoscut. Locul de întâlnire ..... studenților este stabilit.

■ SCRIEREA DE INTERES PERSONAL
■ ANUNȚUL ÎN INTERES PERSONAL

3

◆ *Pentru a realiza scrierea în interes personal, trebuie:*
- *să urmăreşti propriile experiențe, gânduri;*
- *să realizezi momente deosebite care să capteze cititorul;*
- *să ai o exprimare îngrijită;*
- *să înlănțui logic gândurile;*
- *să foloseşti enunțuri clare, coerente, cursive.*

◆ *Anunțul este un text redus la o informație (obiecte, vânzări, cumpărări, schimburi, pierderi, întâlniri, evenimente etc.) cu o utilitate imediată.*

Scanned with OKEN Scanner

1 Citind anunţurile, de mai jos, selectate dintr-o gazetă, alcătuieşte şase enunţuri urmărind solicitările cerute:

Vând, foarte convenabil, pui Caniche. Telefon: 632XXXX

Dăruiesc cinci pisicuţe, două luni, albastru rusesc Burma, frumoase, educate. Căutăm iubire, responsabilitate. Telefon: 34XXXXX

Cumpăr cărţi vechi româneşti şi străine. Telefon: 32XXXXX

Vând pui ciobănesc german, cu pedigree valoros, excelenţi pentru pază şi dresaj. Telefon: 67XXXXX

Slăbirea este o necesitate şi nu un moft. Slăbind, investiţi pe termen lung în sănătate! Sunaţi la 12XXXXX

Vând binoclu, microscop şi lupe. Telefon:75XXXXX

Angajăm agenţi imobiliari cu/ fără experienţă, şcolarizare gratuită, câştiguri occidentale. Telefon: 64XXXXX

Vând urgent pui de prepeliţă, zece mii de lei bucata, prepeliţe outoare, douăzeci de mii de lei, negociabil. Telefon: 56XXXXX

Vând struţi, pui şi adulţi, tot timpul anului, import Germania. Telefon: 56XXXXX

Pierdut carnet de student, pe numele Popa Ion. Îl declar nul.

Vânzare:

Cumpărare:

Ofertă de muncă:

Pierdere:

Schimb:

Felicitare, mesaj:

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
20

1. Povestirea. Momentele subiectului: desfășurarea acțiunii
2. Pronumele. Pronumele personal. Formele accentuate. Formele neaccentuate
3. Cum scriem despre textul literar?

■ POVESTIREA. MOMENTELE SUBIECTULUI 1

Citește cu atenție textul următor:

În vremea aceasta, oastea se apropiase. Regele trimise un ofițer ca să vorbească cu cei din cetate. Solul veni la poartă. Bătrânul îl salută de pe zid.

— Bine ai venit, domnule, ce pofteşti de la noi?

— Măria Sa regele Poloniei, mare duce de Lituania ş.c.l. (urmau titlurile), vă face cunoscut ca să vă închinaţi şi să-i predaţi cetatea împreună cu toate averile şi merindele; atunci garnizoana va fi slobodă a ieşi cu arme şi bagaje, fără a i se face nimică, iar cutezând a se împotrivi, cetatea se va cotropi, şi garnizoana se va trece subt ascuţişul sabiei.

— Du răspuns M[ăriei] Sale, zise bătrânul, că laude şi îngroziri de aste am mai auzit noi, şi tot nu ne-am spăriet. Mai bine M[ăria] sa şi-ar căta de drum şi ar da pace unor oameni care nu i-au făcut nimică. Cetatea n-avem de gând să i-o dăm cu una, cu două, măcar că nu sunt în ea nici averi, nici merinde. Tot ce-i putem da este plumbul din puşce, pre care i-l vom trimite noi de pe ziduri, fără să se mai ostenească să vie înăuntru.

— Plecaţi-vă, zise trimisul, şi nu vă puneţi capul în primejdie.

— Nu purta grijă de capul nostru, domnule. Gândiţi mai bine la al vostru.

— Încă o dată vă întreb, vă închinaţi ori ba?

— Ba.

Parlamentarul se duse.

Asaltul începu. Tunurile aşezate pe scaune de lemn băteau necontenit cetatea. Plăieşii răspundeau cu gloanţe care nu făceau greş. Fieştecare împuşcătură dobora câte unul din vrăjmaşi şi mai ales din ofiţeri, asupra cărora erau ţintite flintele lor. Leşii pereau fără a face spor.

În ziua dintâi, doi vânători pieriră. A doua zi şi a treia zi mai căzură cinci şi se răniră doi. A patra zi căzu împuşcat însuşi comandantul artileriei leşeşti, dar mai pieriră trei din moldoveni. Numărul bravilor scădea pe toată ziua. Seara, adunându-se pe lângă foc, văzură că au sfârşit şi muniţiile şi merindele.

— Ce este de făcut, tată? întrebă tânărul vânător pe bătrânul, care, rănit la picior, sta întins pe o laviţă.

— Câţi au perit d-ai noştri?

— Zece.

— Şi nu mai avem nici praf, nici merinde?

— Nu.

— Dacă-i aşa, apoi mâni dimineaţă urcă-te pe poartă şi leagă în vârful sâneţii un ştergar alb; spune că închinăm cetatea cu tocmeală să ne lase slobozi să ieşim şi să ne ducem unde vom voi.

(Costache Negruzzi – ***Sobieski şi românii***)

Scanned with OKEN Scanner

1 Desparte textul în fragmente, cărora să le dai câte un titlu.

2 Identifică ideile principale, pe care să le dezvolți într-un rezumat.

3 Prezintă, într-o compunere, modul de organizare a narațiunii, succesiunea tablourilor și a imaginilor.

• *Ține seama de faptul că, într-o povestire, partea cea mai importantă, care urmărește evenimentele într-o derulare logică, este denumită, de obicei, „desfășurarea acțiunii".*

4 Numește elementele semnificative pentru a încadra textul de mai sus în momentul numit „desfășurarea acțiunii" specific operei literare.

5 Explică rolul naratorului în derularea evenimentelor.

6 Evidențiază, într-o compunere, semnificațiile faptelor narate în acest fragment.

7 Alcătuiește un text, în care să imaginezi desfășurarea întâlnirii dintre români și polonezi, pe cale pașnică.

8 Compară desfășurarea acțiunii din acest fragment cu aceea din ***Povestea unui om leneș***, de Ion Creangă (vezi unitatea VI). Exprimă observațiile tale, într-un text de maximum cinci enunțuri.

■ PRONUMELE. PRONUMELE PERSONAL
■ FORMELE ACCENTUATE. FORMELE NEACCENTUATE

2

1 Notează, în spațiile date, persoana, numărul și cazul pronumelor personale, din fiecare propoziție dată:

	pronume	*persoană*	*număr*	*caz*
Tu asculți această lecție.	.....	.....	.....	.....
Voi veți asculta părinții.	.....	.....	.....	.....
Ei au ajuns la timp acolo unde vroiau.	.....	.....	.....	.....
Ea ne va arăta drumul care trebuie ales.	.....	.....	.....	.....

• *Dânsul, dânșii, dânsa, dânsele sunt pronume personale! Nu sunt pronume personale de politețe!*

2 Pune, în caseta corespunzătoare, pronumele personal din fiecare propoziție dată:

Eu voi merge la spectacol.	Eu
Dânșii vor avea de făcut un drum.	dânșii
Ele au să vină la teatru.	ele
Dânsa este vecina mea.	dânsa
Dânsul va pleca alături de copii.	dânsul
Tu ai mâncat astăzi cam mult.	Tu

Scanned with OKEN Scanner

3 Completează spațiile libere cu pronume personale potrivite:

Astăzi ..... vei pleca împreună cu sora ta. ..... este bucuroasă pentru acest lucru. ..... vom fi încântați. ..... vom da de veste și .....

4 Notează, în spațiul dat, formele neaccentuate potrivite ale pronumelui personal:

Pe mine ..... vede.
Pe noi ..... ascultă toată lumea.
Ție ..... dăruiesc totul.
Mama ..... -a scos la plajă.
Pe voi ..... laudă mereu.
Tu, ...-ai dus la spectacol?
Ție ..... spun totul.
Mie .....-e dor de vacanță.
Prietenii .....-au dat de veste.
.....-am dăruit cartea.
Nouă .....-a plăcut spectacolul.
Mie ..... place a citi.

5 Pune semnul X în caseta unde există pronume personal:

Vestea ta este neașteptată. ☐
Mie îmi dă un sfat. ☒
Dânșii au plecat. ☒
Colegii tăi au sosit. ☐
Ne vor lăuda. ☒
Ție îți voi spune. ☒
Ideea noastră va triumfa. ☐
Dânsa ne va întovărăși. ☒

6 Construiește enunțuri cu ortogramele date:

nea Nea Costică s-a mutat.
ne-a Doamna ne-a adus un film la oră.
ați Ați pierdut ceva?
a-ți Ei important a-ți spăla dinții.
laș Alex e un laș.
l-aș L-aș arunca pe geam
lați Am umeri lați.
l-ați La-ați văzut pe Zigel?
var Am dat cu var pe aici.
v-ar V-ar supăra, dacă aprind o țigară
neam Avem un neam viteaz
ne-am Ne-am cunoscut în bibliotecă.

7 Subliniază forma corectă dintre cele două cuvinte date:

priveștemă/ privește-mă
privil-aș/ privi-l-aș
spunei-aș/ spune-i-aș
spuneți-le/ spune-ți-le
văzute-ar/ văzu-te-ar
dămi-l/ dă-mi-l
dai-ar/ da-i-ar
dăle-o/ dă-le-o

8 Pune, în spațiul liber, forma potrivită de genitiv, a pronumelui personal:

Povestea ..... (persoana a III-a singular, feminin) o știu. Sosirea ..... (persoana a III-a singular, masculin) este binevenită. Problema ..... (persoana a III-a plural, masculin) este rezolvată. Fețele ..... (persoana a III-a plural, feminin) sunt expresive.

9 Completează spațiile precizând părțile de vorbire corespunzătoare:

V-am ascultat. v- pronume -am verb auxiliar
Fapta lui te va încuraja. lui pronume va verb auxiliar
Îi voi spune lui Andrei. Îi pronume lui pronume
O să-i spun. O verb aux. (vător popular) -i pronume

Scanned with OKEN Scanner

O ascult pe dânsa.	O pronume	(pe)dânsa pronume
Dă-le-o astăzi.	-le- pronume	-o pronume
Se uită la o carte.	la propoziții	o articol nehotărât
A-i spune este ușor.	A infinitiv	-i pronume
Vestea-i bună.	Vestea substantiv	-i verb auxiliar

10 Alcătuiește propoziții cu următoarele cuvinte sau grupuri de cuvinte:

va El va lua nota zece.
v-a V-a fost bine în excursie?
ia Ia cartea de pe masă!
i-a I-a spus un secret.
ea Vorbim despre ea.
îți Îți lipsește cultura.
îmi Îmi place înotul.
ți-e Ți-e dor de colegi.
s-o S-o ajuți pe bunica la cărat.
știind-o Știind-o sănătoasă, te-ai liniștit.
ați Ați pierdut jocul.
a-ți E ușor a-ți aminti trecutul.
al Caietul este al colegei.
a-l A-l ajuta pe acest sărman, este uman.

11 Trece în spațiile date, persoana, numărul, cazul și funcția sintactică ale pronumelui personal dat:

	pronume	*persoană*	*nr.*	*caz*	*funcție*
Îți voi spune.	Îți	a II-a	sg	D.	complement
V-am cunoscut.	V-	a II-a	pl	Ac.	complement
L-am rugat.	L-	a III-a	sg	Ac.	complement
Îi spun lui.	Îi	a III-a	sg	D.	complement
	lui	a III-a	sg	D.	complement
Visul despre dânșii îl știi.	despre dânșii	a III-a	pl	Ac.	atribut
	îl	a III-a	sg	Ac.	complement
Am văzut-o.	o	a III-a	sg	Ac.	complement
Mie mi-e dor.	Mie	I	sg	D.	complement
	mi-	I	sg	D.	complement
Ți-l aduc.	Ți-	a II-a	sg	D.	complement
	-l	a III-a	sg	Ac.	complement
Îl aud.	Îl	a III-a	sg	Ac.	complement
I-l spun.	I-	a III-a	sg	D.	complement
	-l	a III-a	sg	Ac.	complement
Fapta dânsului o știu.	dânsului	a III-a	sg	G.	atribut
	o	a III-a	sg	N.	complement
Suntem pentru dânșii.	(pentru) dânșii	a III-a	sg	Ac.	n.p.

12 Precizează cazul și funcția sintactică ale pronumelor personale indicate:

		cazul	*funcția sintactică*
Îi povestesc lui.	lui	.....	.....
Vorba lui o știu.	lui	.....	.....
	o	.....	.....

Scanned with OKEN Scanner

Tu, vei înţelege!	Tu	....	....
Voi aţi învins.	Voi	....	....
Voi, unde plecaţi?	Voi	....	....
Îţi amintesc.	Îţi	....	....

13 Notează cu X, în caseta dată, dacă pronumele personal nu are forme pentru cazul cerut; dacă are, pune în casetă formele corespunzătoare, atât accentuată, cât şi neaccentuată:

a. persoana a III-a, singular, masculin, genitiv — lui
b. persoana a III-a, singular, feminin, genitiv — ei
c. persoana a III-a, plural, masculin, genitiv — lor
d. persoana a III-a, plural, feminin, genitiv — lor
e. persoana I, singular, genitiv — —
f. persoana a II-a, plural, dativ — vouă, vă, v-, vi
g. persoana a II-a, plural, genitiv — —
h. persoana a II-a, singular, genitiv — —
i. persoana a II-a, singular, dativ — ție, îți, ți
j. persoana a III-a, plural, masculin, acuzativ — ii, îi, i-
k. persoana a III-a, singular, feminin, acuzativ — pe ea, o

• Nu uita că pronumele personal nu are forme la cazul genitiv, la persoanele I şi a II-a, singular şi plural! Pronumele: al meu/ tău/ său; ai mei/ tăi/ săi; a mea/ ta/ sa; ale mele/ tale/ sale; al nostru/ vostru; ai noştri/ voştri; a noastră/ voastră; ale noastre/ voastre, nu sunt pronume personale!

14 Se dă textul:

— Ionel! strigă iar mama, şi se scoală repede să meargă după el. Dar pe când vrea să iasă pe uşe, apare micul maior de roşiori cu sabia scoasă şi-i opreşte trecerea, luând o poză foarte marţială. Mama ia pe maiorul în braţe şi-l sărută...

(I.L. Caragiale – ***Vizită...***)

Analizează pronumele personale din textul dat, completând tabelul de mai jos:

Pronume	Persoană	Gen	Număr	Caz	Formă	Funcție sintactică
după el	a III-a	M	sg	Ac	ac.	complement
-i	III-	M	pl.	Ac	neac.	complement
-l	III	M	sg	Ac	neac.	complement

15 Alcătuieşte câte o propoziţie cu fiecare dintre următoarele forme neaccentuate ale pronumelui personal:

m- M-am dat în vileag.
-m ....
-m- Văzutu-m-ai la școală?
te- Te-am ajutat.
-te Te-am văzut jucându-te.
-ne Văzându-ne în curte, Rex s-a bucurat.
ne- Noi ne-am împrietenit.
v- Ce v-a dat la lucrare.
-i- Aducându-i-o acasă, s-a bucurat.

-li- Oferindu-li-o gratis, s-au bucurat.
-vă Ajutându-vă m-am simțit fericit.
-l- V-l-aduc imediat.
-ți- Nu-ți-o păstrez.

16 Redă, în maximum şase rânduri, o convorbire telefonică, pe care ai avut-o de curând, cu prietenul tău/ prietena ta.
Folosește pronume personale și, la sfârșit, subliniază-le.

- Mihuț vrei să-ți dau temele pentru mâine?
- Mulțumesc! Le-ai făcut deja?
- Eu am fost la baschet până acum.
- Ce s-a mai întâmplat la școală?
- Ele, fetele, m-au enervat iar! Mă deranjează țipetele lor.

■ CUM SCRIEM DESPRE TEXTUL LITERAR? 3

◆ *Pregătirea redactării presupune: citirea şi înțelegerea textului; înțelegerea notițelor luate în clasă; înțelegerea exercițiilor din manual; completarea noțiunilor cu alte surse avute la îndemână (caiete, ghiduri, studii etc.); folosirea unui dicționar adecvat.*

◆ *Redactarea presupune: alcătuirea introducerii (ce cuprinde date despre autor, operă, text analizat); elaborarea cuprinsului (ce cuprinde o dezbatere amplă a conținutului textului, incluzând şi semnificațiile acestuia).*

◆ *În realizarea cuprinsului, trebuie să se țină cont de: folosirea unui limbaj adecvat; respectarea semnelor de ortografie şi de punctuație; abordarea riguroasă a ideilor textului; prezentarea ideilor centrale; sentimentul specific ce reiese din textul dezbătut; realizarea încheierii (ce cuprinde o concluzie generală şi personală a textului dezbătut).*

1 Alcătuieşte o introducere, de maximum opt rânduri, folosind un text, la alegere, din manualul de clasa a V-a, de *Limba şi literatura română*.

2 Formulează încheierea, în maximum cinci rânduri, pentru acelaşi text, ales de tine, de la exercițiul **1**.

3 Notează ce surse ai folosit pentru realizarea cerințelor de la exercițiul **1**.

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire 21

1. *Parabola biblică. Termeni şi personaje biblice*
2. *Pronumele personal de politeţe. Funcţiile pronumelui personal de politeţe*
3. *Formele specifice dialogului*

■ PARABOLA BIBLICĂ. TERMENI ŞI PERSONAJE BIBLICE 1

Citeşte cu atenţie fiecare secvenţă a parabolei *Samariteanului milostiv*:

Iar el răspunzând a zis: Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta şi din tot sufletul tău, şi din toată vârtutea ta şi din tot cugetul tău, iar pe aproapele ca însuţi pe tine.

Atunci Iisus i-a spus: Drept ai răspuns. Fă aceasta şi vei fi viu.

Dar el voind să se îndepărteze pe sine însuşi, zis-a către Iisus: Şi cine este aproapele meu?

Dând răspuns, Iisus vorbit-a: Un om mergea de vale, de la Ierusalim la Ierihon, şi a căzut între tâlhari, care, după ce l-au dezbrăcat şi l-au rănit, au plecat, lăsându-l pe jumătate mort.

Din întâmplare, un preot cobora pe calea aceea, dar văzând a trecut pe alăturea.

Tot aşa şi un levit, ivindu-se pe acolo, a venit, a văzut şi a trecut pe alăturea.

Un Samaritean care călătorea, însă, sosind în dreptul lui şi văzându-l, i s-a făcut milă de el.

Şi a venit la el, i-a legat rănile turnând pe ele untdelemn şi vin, şi punându-l pe dobitocul său l-a dus la un han şi i-a purtat de grijă.

Iar a doua zi, la plecare, scoţând doi dinari, i-a dat hangiului şi i-a zis: Ai grijă de el, şi ce vei mai cheltui, eu când mă voi întoarce, îţi voi da înapoi.

Care din aceşti trei ţi se pare că a fost aproapele celui ce a fost căzut între tâlhari?

El răspunse: Cel care a avut milă de el. Atunci Iisus i-a zis: Du-te şi fă şi tu la fel.

Răspunde următoarelor cerinţe:

1 Identifică înţelesul cuvântului parabolă (poveste religioasă cu sens simbolic sau alegoric, în literatura creştină; pildă), formulând învăţătura desprinsă din acest text.

2 Stabileşte diferenţele dintre cele trei personaje care au trecut pe lângă omul rănit, ştiind că *levit* este sinonim cu preot şi *samaritean*, cu simplu membru/ locuitor al unei comunităţi/ aşezări religioase.

3 Formulează, într-un singur enunţ, caracterizarea *aproapelui* în concepţia lui Iisus, alegând dintre următoarele calităţi pe aceea considerată cea mai importantă:

– înţelepciunea;
– buna vecinătate;
– credinţa în Dumnezeu;
– vioiciunea;
– mila;
– generozitatea.

Scanned with OKEN Scanner

4 Rezumă, în patru-cinci enunțuri, conținutul acestei povestiri.

5 Comentează sensul îndemnului dat de Iisus, *Du-te și fă și tu la fel.*

6 Exprimă-ți punctul de vedere în legătură cu importanța relațiilor armonioase (bazate pe ajutor și respect) între oameni.

7 Este necesară transmiterea unor învățături despre binele făcut de oameni altor oameni?

8 Explică motivul pentru care crezi că o învățătură e bine să ia forma unei povestiri și nu a unor reguli/ norme; compară povestea bunului samaritean cu următorul cod etic (colecție de reguli):

Omul trebuie să ajute un alt om aflat în necaz!
Omul nu trebuie să rămână nepăsator la necazul semnilor săi!
Omul trebuie să cheltuiască bunurile sale pentru a-i salva pe alții!

■ PRONUMELE PERSONAL DE POLITEȚE
■ FUNCȚIILE PRONUMELUI PERSONAL DE POLITEȚE

2

1 Pune, în caseta corespunzătoare, în locul pronumelui personal, forma potrivită a pronumelui personal de politețe:

tu		ție		voi		ea	
ele		dânșii		dânsa		ei	

2 Rescrie, dintre pronumele date mai jos, numai pronumele personale de politețe: *dânsa, voi, ai noștri, ție, dumitale, dumnealor, ai voștri, mata, tălică, ele, dânsele, dumneaei.*

.....

3 Trece, în caseta corespunzătoare, forma corectă a pronumelui personal de politețe, după ce ai consultat ***Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române***:

Domnia ta/ Domnia Ta	
Înălțimea Voastră/ Înălțimea voastră	
Înălțimea sa/ Înălțimea Sa	
Prietenul dânsului/ Prietenul dumnealui	

4 Notează, în caseta dată, forma prescurtată (abreviată) a pronumelui personal de politețe:

dumneata		dumneavoastră	
dumnealui		dumnealor	
dumitale		dumneaei	

5 Alcătuiește trei propoziții în care pronumele personal de politețe să fie, pe rând, subiect, atribut în genitiv, complement în dativ:

subiect .....
atribut în genitiv .....
complement în dativ .....

Scanned with OKEN Scanner

6 Completează spațiile punctate, cu funcția sintactică și cazul pronumelor personale de politețe subliniate:

	cazul	*funcția sintactică*
Dumneavoastră veți reuși.	.....	.....
Speranța ei ești dumneata.	.....	.....
Fapta dumitale este deosebită.	.....	.....
Le spun același lucru și dumnealor.	.....	.....
V-am întâlnit pe dumneavoastră.	.....	.....
Am primit-o de la dumneata.	.....	.....
Cartea de la dumneata o voi reține.	.....	.....

7 Completează spațiile punctate cu pronume personale de politețe potrivite:

V-am zărit pe ..... . Știu că ..... nu mă veți recunoaște. V-am cunoscut, demult, alături de ..... . Mă bucur că ..... sunt prietenii ..... .

8 Prezintă, într-o compunere de cel mult șase rânduri, pe invitatul de onoare al școlii, pe care l-ați primit într-un mod deosebit. Apelează la pronumele personal de politețe, pentru a-l prezenta. Dă un titlu compunerii tale.

■ FORMELE SPECIFICE DIALOGULUI 3

◆ *Pentru realizarea unui dialog oral, în condiții deosebite, trebuie:*

– să ai curajul să întreții un dialog;

– să-ți urmărești cu destulă rigurozitate ideile, iar replica să fie logică, firească, pentru a putea menține un dialog decent;

– să știi să folosești, în fiecare moment al dialogului, anumite formule, adecvate momentului respectiv;

– să apelezi și la mimică, intonație, atunci când vorbești cu cineva, pentru a fi convingător;

– să utilizezi un ton specific, pe măsura intensității dialogului;

– să știi să-ți menții calmul și să convingi prin replici inteligente;

– să adaptezi limbajul situației de comunicare cerute în momentul potrivit;

– să asculți și să privești atent pe partener;

– să nu-l întrerupi și să nu vorbești în același timp cu el;

– să ai calmul necesar de a menține și de a continua dialogul început;

– să schimbi subiectul dialogului, cu abilitate, fără să-l jignești pe partener;

– să folosești formule potrivite de încheiere.

Într-un dialog se pot folosi formule:

– de inițiere (Bună! Ce mai faci? Bună ziua! De când vă așteptam! Vă salut, dragilor! Spuneți-mi de unde vă cunosc? Salut, prietene! etc.);

– de menținere a dialogului (Vă ascult în continuare cu plăcere! Zău! Nu se poate! Ce interesante lucruri! Mor de curiozitate! Spune, te rog, mai repede! etc.);

– de încheiere (Îți mulțumesc, Du-te sănătos, Mult noroc, Te sărut, Drum bun etc.).

1 Mama prietenului tău, Mircea, îți dă un telefon ca să afle ce s-a întâmplat cu prietenul tău, ieri, la școală. Imaginează-ți cum va decurge dialogul între tine și mama lui:

Tu: .....

Mama lui Mircea: .....

Scanned with OKEN Scanner

Tu: .....
Mama lui Mircea: .....
Tu: .....
Mama lui Mircea: .....
Tu: .....
Mama lui Mircea: .....
Tu: .....
Mama lui Mircea: .....
Tu: .....
Mama lui Mircea: .....
Tu: .....
Mama lui Mircea: .....

2 Între Alin şi Mihaela au loc replici mai puțin plăcute. După aceasta, Alin vine spre tine. Imaginează-ți un dialog între tine şi Alin, în urma celor văzute şi auzite de tine:

Tu: .....
Alin: .....
Tu: .....
Alin: .....
Tu: .....
Alin: .....
Tu: .....
Alin: .....
Tu: .....
Alin: .....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
22

1. *Dialogul (II). Text dialogat. Text narativ. Regionalisme. Arhaisme*
2. *Numeralul. Numeralul cardinal. Numeralul ordinal. Funcțiile sintactice ale numeralului*
3. *Portretul*

■ DIALOGUL (II). TEXT DIALOGAT 1
■ TEXT NARATIV. REGIONALISME. ARHAISME

Citeşte cu atenție următorul text, pentru a pune în evidență diferitele situații şi efecte stilistice ale folosirii dialogului.

- *Ține seama că dialogul este:*
  - *o situație de comunicare;*
  - *o modalitate de expunere/ de disputare a unor opinii.*
- *Dialogul este folosit mai ales în piesele de teatru, dar poate completa şi narațiunea, descrierea. Dialogul poate fi folosit şi în poezie.*

Dragă Costică, să nu mă laşi... Viu la tine sigur că n-ai să mă refuzi, ştiu cât pot conta pe amiciția ta şi nu-mi permit a mă-ndoi un moment...

— Lasă, omule, fleacurile...

— Să-i dai nota 7, cum mi-ai promis...

— Cui frate ?

— Lui Mitică Dăscălescu.

— Mitică Dăscălescu!... Nu ţiu minte să am vreun şcolar cu aşa nume.

— Nu se poate!

— Să vedem...

Şi se uită în cataloage.

— Nu; n-am niciunul Mitică Dăscălescu, în cursul inferior; ai făcut confuzie; trebuie să fie în cursul superior.

Alerg... de astă dată drept la madam Piscupescu.

— Madam Piscupescu, de ce clasă dă examen nepoţelul matale?

— De clasa VI.

— A! zic eu... Bine.

Şi dau fuga-napoi la Ionescu; zic:

— E în clasa VI Mitică Dăscălescu al meu.

— Atunci nu e la mine, e la Georgescu; îl cunoşti pe Georgescu?

— Nu. Tu nu-l cunoşti? ţi-e coleg.

— Ba da, ţine foarte mult la mine, nu e-n stare să-mi refuze nimic.

— Atunci – zic eu – mă rog ţie, nu mă lăsa!... ştiu că pot conta pe amiciția ta şi nu-mi permit...

— Iar?... eşti cu birja... hai de mă du degrabă la Georgescu.

— Haide.

Ajungem... Aştept în birje pe Ionescu. Peste câteva momente iacătă-l.

— Ai avut mare noroc c-am venit tocmai la pont; dacă mai întârziam un sfert de ceas, până la două, mergea cu cataloagele la şcoală şi trecea notele în matriculă: protejatul tău avea un 3.

Scanned with OKEN Scanner

— Şi acum?

— Are 7.

Uite-te – am gândit eu – cevasăzică o întârziere de câteva minute: cum poate nenoroci pe un tânăr! Rămânea Mitică Dăscălescu iar repetent, cu toate că ţine la el atâta mamiţă-sa Dăscălească, la care ţine Piscupeasca, la care ţine Sachelăreasca, la care ţine Iconomeasca, la care ţine Diaconeasca, la care ţine Preoţeasca, la care ţine mult graţioasa Popeasca, la care ţiu foarte mult eu, la care...

(I.L. Caragiale – ***Lanţul slăbiciunilor***)

1 Observă:

- modul în care dialogul susţine naraţiunea (în fragmentul citat nu se derulează nicio acţiune ustinută; totul se limitează la schimbul de replici dintre personajele care prezintă situaţia);
- dimensiunea fiecărei replici;
- intervenţiile autorului/ naratorului-personaj.

2 Realizează o compunere în care să caracterizezi personajele, aşa cum reies acestea din dialogul de mai sus.

3 Exprimă-ţi părerea despre limbajul folosit de către toate personajele care poartă dialogul reprodus.

Citeşte cu atenţie textul de mai jos:

Domnul: *Domnu-i acasă?*
Feciorul: *Da; dar mi-a poruncit să spun, dacă l-o căuta cineva, c-a plecat la ţară.*
D.: *Dumneata spune-i c-am venit eu.*
F.: *Nu pot, domnule.*
D.: *De ce?*
F.: *E încuiată odaia.*
D.: *Bate-i să deschidă.*
F.: *Apoi, a luat cheia la dumnealui când a plecat.*
D.: *Carevasăzică, a plecat?*
F.: *Nu, domnule, n-a plecat.*
D.: *Amice, eşti... idiot!*
F.: *Ba nu, domnule.*
D.: *Zici că nu-i acasă.*
F.: *Ba-i acasă, domnule.*
D.: *Apoi, nu ziseşi c-a plecat?*
F.: *Nu, domnule, n-a plecat.*
D.: *Atunci e acasă.*
F.: *Ba nu, da n-a plecat la ţară, a ieşit aşa.*
D.: *Unde?*
F.: *În oraş.*
D.: *Unde?*
F.: *În Bucureşti.*
D.: *Atunci să-i spui c-am venit eu.*
F.: *Păi, cum vă cheamă pe dv.?*
D.: *Ce-ţi pasă?*
F.: *Ca să-i spui.*
D.: *Ce să-i spui? De unde ştii ce să-i spui, dacă nu ţi-am spus ce să-i spui? Stăi, întâi să-ţi spui; nu te repezi... Să-i spui când s-o-ntoarce că l-a căutat....*

Scanned with OKEN Scanner

F.: *Cine?*
D.: *Eu.*
F.: *Numele dv...?*
D.: *Destul atâta! Mă cunoaşte dumnealui... suntem prieteni...*
F.: *Bine, domnule.*
D.: *Ai înţeles?*
F.: *Am înţeles.*

(I.L. Caragiale – ***Căldură mare***)

4 Observă:
- modul în care dialogul înlocuieşte total naraţiunea;
- felul în care se exprimă personajele în schimbul de replici;
- organizarea dialogului sub forma unor întrebări cu sau fără răspuns.

5 Realizează o scurtă compunere în care să caracterizezi personajele participante la dialog.

6 Exprimă-ţi punctul de vedere în legătură cu impresia artistică realizată de acest dialog.
Citeşte textul următor:

Nenorocita privighetoare
Cânta-n pădure a ei durere,
Natura-ntreagă da ascultare,
Tot împrejuru-i era tăcere, [...]

Un măgar mare ce-o ascultase,
Şi ca un aspru judecător
Capul pleoştise, sau rădicase
Câte-o ureche,-n semn de favor,

Ieşi-nainte să-i dea povaţă,
Şi c-o neroadă încredinţare:
„Am fost, îi zise, aci de faţă,
Dar zău nu-mi place a ta cântare". [...]

Atunci începe cu bucurie
Un cântec jalnic şi necioplit,
Încât de aspra lui armonie
Toată pădurea s-a îngrozit.

Privighetoarea, fără sfială,
Zise: „Povaţa e în zadar,
Căci d-aş urma-o, nu e-ndoială
Că eu în locu-ţi n-aş fi măgar".

(Grigore Alexandrescu – ***Privighetoarea şi măgarul***)

7 Observă:
- derularea poeziei/ fabulei sub forma unui dialog între nişte personaje imaginare;
- vocea poetului care este aceeaşi cu a unui narator, în textul epic;
- modul în care poetul îşi interpretează diferitele roluri, în text.

• *Fabula este o poezie în care defectele oamenilor sunt prezentate în caricatură, sub masca animalelor.*

8 Realizează o scurtă compunere în care să expui defectul uman pe care îl critică autorul în aceste versuri cu aspect de scenetă.

9 Exprimă-ţi părerea despre atitudinea poetului, aşa cum reiese aceasta din primele patru versuri.

Scanned with OKEN Scanner

■ NUMERALUL. NUMERALUL CARDINAL. NUMERALUL ORDINAL
■ FUNCȚIILE SINTACTICE ALE NUMERALULUI

1 Completează cu litere numeralele cardinale date, precizând dacă sunt simple sau compuse, conform exemplului:

11	unsprezece	compus
14	paisprezece	compus
15	cincisprezece	compus
16	saisprezece	compus
18	optsprezece	compus

2 Scrie, cu litere, următoarele numerale cardinale de mai jos:

1819 o mie opt sute nouăsprezece
1839 o mie opt sute treizeci și nouă
1850 o mie opt sute cincizeci
1852 o mie opt sute cincizeci și doi
1866 o mie opt sute șaizeci și șase
1880 o mie opt sute optzeci

3 Notează ce scriitori importanți români s-au născut în anii specificați la exercițiul **2**:

1819 V. Alecsandri
1839 Ion Creangă
1850 Mihai Eminescu
1852 I. L. Caragiale
1866 George Coșbuc
1880 Mihail Sadoveanu

o mie nouă sute șai- zeci și șapt

4 În viața ta trebuie să știi anumite date, mai ales de ordin afectiv. Trece, în cifre și în litere, ziua, luna și anul de naștere al:

mamei 25-XII-1968 douăzeci și cinci a doisprezecea
tatălui 2-IV-1969
bunicii 16-III-1945
bunicului 10-IV-1937
fratelui 2-X-2001
surorii 3-XI-1998

5 Notează, în cifre și litere, anul când:

– ai avut cea mai frumoasă amintire 2006
– ai citit prima carte 2006
– ai obținut cele mai bune rezultate 2010
– ai fost felicitat de cei mai mulți prieteni 2007
– ai cumpărat cele mai multe cărți 2009
– ai primit cele mai frumoase daruri 2009
– ai avut cea mai plăcută vacanță 2010

6 Completează valoarea substantivală sau adjectivală a numeralului cardinal subliniat:

Doi au ajuns mai devreme. Valoare substantivală
Trei colegi ne-au adus cărți. Valoare adjectivală
Cei trei prieteni vor învăța mai bine. Valoare adjectivală
Zece au învins. Valoare substantivală

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

- *Numeralul cardinal are valoare:*
  - *– substantivală, când poate înlocui un substantiv în comunicare;*
  - *– adjectivală, când determină (însoțește) substantivul și se acordă cu el în gen și caz.*
- *Uneori, numeralul cardinal este însoțit și de articolul adjectival (demonstrativ): cel – cei, cea – cele.*

Exemple: *Cei cinci au plecat; cei cinci – valoare substantivală.*
Cei cinci elevi au plecat; cei cinci – valoare adjectivală.

7 Precizează, în cele două casete date, valoarea numeralului subliniat și partea de vorbire determinată de acesta:

Doi colegi mă vor vizita.
Am cumpărat azi cinci cărți.
Rezolvăm mâine patru exerciții.
Gestul celor doi ne-a bucurat.

8 Scrie, în caseta corespunzătoare, valoarea morfologică a cuvântului subliniat:

Pe stradă trece un copil.
Un coleg explică generos celor patru fete.
Au adus o carte și două caiete.
Dau un ziar și trei reviste.
Pe stradă sunt niște prieteni.
Andrei a pierdut o floare din buchetul său.

- *Numeralul cu valoare adjectivală este ATRIBUT ADJECTIVAL.*

9 Rescrie, în caseta dată, forma corectă a numeralului, din fiecare grup dat:

paișpe/ patrusprezece/ paișprezece
opșpe/ opșpezece/ optsprezece
unșpe/ unșpezece/ unsprezece
treișpe/ treișpi/ treisprezece

10 Precizează, în casetele date, cazul și funcția numeralului subliniat:

	cazul	*funcția*
Trei vor pleca la mare.		
Douăzeci de copii îți vor spune adevărul.		
Cinci dintre voi veți hotărî.		
Sunteți doi.		
Darul de la cei trei este substanțial.		
Pe cei trei îi lăudăm.		
I-am zărit pe cei șapte.		
Le-am dăruit celor trei.		
Fapta celor două o lăudăm.		
Idealul celor trei ți-l voi spune azi.		

De exemplu: *Celor trei poate fi:* *în cazul genitiv* (*exemplu: Ideea celor trei este bună.*)
în cazul dativ (*exemplu: Spun celor trei.*)

Formele flexionare ale articolului adjectival (demonstrativ):

N. Ac. *cel, cei, cea, cele*
G. D. *celui, celor, celei, celor.*

11 Notează cu X, în caseta corespunzătoare, când numeralul, în contextul dat, devine atribut adjectival:

Reuşesc trei colegi.	☒	Povestea despre cei doi prieteni mă impresionează.	☒
Doi sosesc.	☐	Cartea pentru cele două fete era dată.	☒
Cei trei prieteni vin.	☒	Darul celor trei este mare.	☐
Am cinci casete.	☒	S-a dus vorba despre cei trei.	☐
Spun celor opt fete.	☒	Visul celor trei colegi este ireal.	☒

12 Completează genul, cazul şi funcţia sintactică pentru cuvintele indicate:

		gen	*caz*	*funcţie sintactică*
Doi colegi vor afla mâine.				
	colegi	m.	N.	subiect
	doi	m.	N.	atr. adj.
Cei trei prieteni sunt aici.				
	prieteni	m.	N.	subiect
	cei trei	m.	N.	atribut adjectival
Fapta celor opt m-a impresionat.				
	fapta	f.	N.	subiect
	celor opt	m.	G.	atribut
Povestesc celor doi nepoţi.				
	nepoţi	m.	D.	complement
	celor doi	m.	D.	atr. adj.
Povestea despre cei doi elevi o ştiţi.				
	despre elevi	m.	Ac.	atribut
	cei doi	m.	Ac.	atr. adj.

13 Transcrie, dintre exemplele de la exerciţiul **12**, numai numeralele cu valoare adjectivală (atributele adjectivale):

.....

14 Scrie, cu cifre romane, următoarele numerale ordinale:

al treisprezecelea	.....	al o mie două sute şaizeci şi şaselea	.....
al patruzecilea	.....	al treizeci şi patrulea	.....
al două mii şase sute doilea	.....	a o sută treizecea	.....

15 Rescrie, în spaţiul dat, forma corectă din perechile de numerale ordinale date:

al cincilea/ al cincelea	.....
al optulea/ al optelea	.....
al zecilea/ al zecelea	.....
clasa întâi/ clasa întâia	.....

16 Scrie, cu litere, în spaţiul alăturat, numeralul ordinal folosit în exemplele de mai jos:

Colegul meu este în banca IV-a.	.....
Clasa a VIII-a este cea mai grea.	.....

Scanned with OKEN Scanner

Caietul 4 este de matematică. .....
2 zi din vacanţă vei merge la mare. .....

17 Specifică valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

Este <u>al</u> fetei.		<u>Al</u> doilea a câştigat.	
Sunt <u>ai</u> copilei.		Erau <u>ale</u> colegilor.	
Astăzi <u>ai</u> învins.		<u>Ai</u> caietul la tine?	
Câştigul este <u>al</u> mamei.		Acelea sunt <u>ale</u> tale.	
Îl văd pe <u>al</u> treilea.		Dacă <u>ai</u> scris este bine.	
<u>Al</u> doilea este prietenul meu.		Dacă <u>ai</u> citi, m-aş bucura.	

◆ *În cadrul numeralelor ordinale, articolele genitivale* ***al – ai; a – ale*** *devin articole posesive şi nu mai cer cazul genitiv!*

Exemplu: *Rochia este a fetei.*
a = articol genitival – caz genitiv.
Această fată este a doua.
a = articol ordinal – caz nominativ.

18 Notează, în casetele date, cazul şi funcţia sintactică ale numeralelor ordinale indicate prin subliniere:

	caz	*funcţie*
<u>Al doilea</u> ne va vorbi.		
<u>Al patrulea</u> prieten îţi va spune.		
A ajuns <u>al patrulea</u>.		
A ajuns <u>al patrulea</u> elev.		
Cartea <u>de la al cincilea</u> am citit-o.		
Pe <u>cel de-al treilea</u> îl cunosc.		
<u>Cel de-al treilea</u> ne va convinge.		
Le-am dăruit <u>celui de-al doilea</u>.		
Bucuria <u>celui de-al doilea</u> am împărtăşit-o.		
Bucuria <u>celui de-al doilea</u> coleg am împărtăşit-o.		

19 Alcătuieşte un dialog, de cel mult şase replici, între doi prieteni, despre comportamentul unui coleg în timpul orei de curs. Foloseşte numerale cardinale şi numerale ordinale. Subliniază-le.

20 Din următorul text, analizează numeralele cardinale şi numeralele ordinale, respectând rubricile din tabelul dat:

Astăzi, am primit vizita scriitorului Petre Ghelmez. Au venit trei invitaţi de-ai dumnealui. Doi elevi au prezentat romanul ***Băiatul şi Pădurea****. Trei elevi au citit din romanul* ***Măgăruşul****, roman tot al scriitorului Petre Ghelmez. Scriitorul a premiat douăzeci de elevi. Al cincilea a vorbit despre desenele realizate de graficianul Constantin Baciu, desene care ilustrează cărţile scriitorului. Ce zi minunată! Suntem bogaţi! Avem cartea, autograful şi o amintire extraordinară!*

Numeralul	Felul	Genul	Cazul	Substantivul cu care se acordă	Funcţia sintactică

Scanned with OKEN Scanner

■ PORTRETUL

- *Portretul literar, ca mod de expunere, este o descriere.*
- *Descrierea, ca prezentare a portretului, surprinde trăsăturile fizice şi trăsăturile morale ale personajului, printr-o varietate de mijloace artistice.*
- *Portretul poate fi individual sau colectiv (un grup de persoane).*
- *El poate fi realizat sub forma:*
  - *schiței sau crochiului (prezentarea sumară a trăsăturilor fizice şi morale);*
  - *caricaturii (exagerarea trăsăturilor fizice sau trăsăturilor morale ale personajelor, urmărind anumite obiective, în special pentru a amuza cititorul);*
  - *autoportretului (autorul descriindu-se pe sine însuşi).*

1 Exprimă-ți, în maximum cinci rânduri, punctul de vedere pentru fiecare dintre portretele de mai jos:

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

(Desene realizate de Constantin Baciu)

2 Selectează şi rescrie, dintr-o operă literară cunoscută, un portret literar (de maximum opt rânduri), care te-a fascinat.

3 Realizează, în maximum opt rânduri, portretul colegului/ colegei de bancă.

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
23

1. Legenda. Legenda cultă
2. Adjectivul. Adjective variabile. Adjective invariabile. Adjective provenite din alte părți de vorbire
3. Anunțul publicitar

■ LEGENDA. LEGENDA CULTĂ

1

Citește cu atenție textul de mai jos:

Rândunică, rândunea,
Ce bați la fereastra mea?
Du-te-ți pune rochița,
Că te arde arșița,
Te suflă vântoaiele
Și te udă ploaiele.
Mergi în câmpul înverzit,
Că rochița a-nflorit
Și o calcă turmele
Și o pasc oițele.

(*** – ***Cântic popular***)

Cucoșu-n depărtare intonă o fanfară!
Copila cu grăbire din valuri iese-afară.
Ah! Unde-i e rochița și unde-al ei noroc...
Ea vede sburătorul cu ochii mari de foc
Ce vine ș-o cuprinde cu brațele-ntr-o clipă:
Dar grabnic se aude un freamăt de aripă.
Și dalba-mpărătească, din brațe-i dispărând.
Se schimbă-n rândunică și fuge-n cer zburând!

Atunci ș-a ei rochiță, nălțându-se în vânt,
Topitu-s-au în ploaie de raze pre pământ.
Și pân-în faptul zilei crescut-au flori din ele.
Odoare-a primăverei: Rochiți-de rândunele...

(***Legenda Rândunicăi***, culeasă de Vasile Alecsandri)

Răspunde următoarelor cerințe:

1 Încercuiește varianta corectă în legătură cu folosirea versurilor populare de către poet, în textul său:

a. cântecul propune subiectul legendei culte;
b. cântecul arată aprecierea poetului pentru rândunică;
c. cântecul indică izvorul/ sursa de inspirație a poetului.

2 Marchează, cu un X, clasificarea care ți se pare adevărată pentru poezia populară citată:

a. *cânticul* este un portret, în versuri, al rândunicii;
b. *cânticul* este o descriere a naturii;
c. *cânticul* este o descriere a ploii;
d. *cânticul* este o explicație poetică a denumirii unei flori („rochița-rândunicii").

Scanned with OKEN Scanner

3 Exprimă-ți părerea despre repetiția din primul vers al poeziei populare.

4 Identifică momentul zilei, în care are loc transformarea fetei în rândunică.

5 Numește ființa fantastică/ imaginară, care o pândește pe fată, să o răpească: zmeul, diavolul sau zburătorul.

6 Explică motivul transformării fetei în rândunică, așa cum reiese el din versurile citate.

7 Comentează expresia *dalba-mpărătească*.

8 Stabilește, într-un enunț, momentul când au răsărit florile din rochia transformată, și ea, în raze.

9 Identifică, în ultimul vers, expresia care descrie frumusețea florilor.

10 Argumentează, într-o compunere de maximum zece rânduri, apartenența acestei strofe la o legendă cultă.

Citește versurile extrase din legenda lui Dimitrie Bolintineanu, ***Mircea cel Mare și solii***:

Într-o sală-ntinsă, printre căpitani,
Stă pe tronu-i Mircea încărcat de ani.

Astfel printre trestii tinere-nverzite
Un stejar întinde brațe veștejite,

Astfel dupe dealuri verzi și numai flori,
Stă bătrânul munte albit de ninsori.

Curtea este plină, țara în mișcare,
Soli trimiși de Poartă vin la adunare.

Toți stau jos, mic, mare, tânăr și bătrân...
Era nobil omul când era român.

Solii dau firmanul. Mircea îl citește,
Apoi, cu mărire, astfel le vorbește:

„Padișahul vostru, nu mă îndoiesc,
Vrea să facă țara un pământ turcesc.

Pacea ce-mi propune este o sclavie
Până ce românul să bată știe!"

Răspunde următoarelor cerințe:

11 Numește felul strofelor din acest fragment.

12 Povestește, pe scurt, evenimentul pe care îl relatează autorul în acest fragment de legendă istorică.

13 Transcrie un vers care îl descrie pe domnitor, bătrân, dar falnic, măreț, impunător.

14 Comentează, în două-trei enunțuri, imaginile artistice cuprinse în versurile 3 și 5.

15 Identifică sentimentul transmis de autor, prin versul:
Era nobil omul când era român.

16 Argumentează, într-o scurtă compunere, dorința autorului de a realiza portretul domnitorului sub forma unei legende.

Scanned with OKEN Scanner

Citeşte versurile din secvenţele poeziei intitulate de poetul Gheorghe Asachi, ***Traian şi Dochia***:

IV

Traian vine-n astă ţară,
Şi de-a birui deprins
Spre Dochia cea fugară
Acum mâna a întins.
Atunci ea, cu grai fierbinte,
„Zamolxis, o, zeu, striga,
Te giur pe al meu părinte,
Astăzi rog nu mă lăsa!"
Când întinde a sa mână
Ca s-o strângă-n braţ Traian,
De-al ei zeu scutită, zâna
Se preface-n bolovan.

V

El pietroasa ei icoană
Nu-ncetează a iubi;
Pre ea punea-a sa coroană,
Nici se poate despărţi.
Acea piatră chiar vioaie
De-aburi copere-a ei sin,
Din a ei plâns naşte ploaie,
Tunet' din al ei suspin.
O ursită-o priveghează
Şi Dochia deseori
Preste nouri luminează
Ca o stea pentru păstori.

Răspunde următoarelor cerinţe:

17 Identifică izvorul de inspiraţie folosit de poet, pentru aceste versuri.

18 Povesteşte, pe scurt, legenda/ mitul etnogenezei româneşti.

19 Selectează, din text, două cuvinte/ expresii care o caracterizează pe Dochia, în viziunea poetului.

20 Explică, într-un enunţ, înţelesul expresiei artistice *pietroasa ei icoană*.

21 Scrie un sinonim pentru cuvântul *ursită*.

22 Comentează invocaţia lui Zamolxis, din text.

23 Exprimă-ţi punctul de vedere faţă de „legenda" lui Gheorghe Asachi, în comparaţie cu alte legende culte pe care le-ai citit.

■ ADJECTIVUL. ADJECTIVE VARIABILE. ADJECTIVE INVARIABILE
■ ADJECTIVE PROVENITE DIN ALTE PĂRŢI DE VORBIRE 2

1 Completează adjectivul potrivit însuşirii indicate:

substantiv	*însuşire*	*adjectiv*
trandafir	miros	parfumat
portocală	formă	.....
zambilă	culoare	.....
măr	mărime	.....
caisă	gust	.....
elev	calitate	.....
portar	defect	.....
fiinţă	apartenenţă	.....
univers	origine	.....

Scanned with OKEN Scanner

zgomot	intensitate	.....
pastă	culoare	.....
ceas	formă	.....
izvor	mărime	.....
bucurie	intensitate	.....
popor	origine	.....

2 Scrie, pentru adjectivele date, sinonime potrivite:

ciudat	bizar	trainic	durabil	durabil	etern
zglobiu	jucăuș	imens	imens	hazliu	glumeț
solid	puternic	mânios	furios	decis	hotărât
câinos	rău	tolerant	îngăduitor	vesel	destins
ironic	malițios	rafinat	rafinat	amabil	generos

3 Notează, pentru adjectivele date, antonime potrivite:

viu	mort	liniștit	agitat	cinstit	înșelător
corect	incorect	citeț	analfabet	logic	ilogic
statornic	instabil	stabil	instabil	vesel	trist

4 Pune X, în caseta corespunzătoare, unde adjectivul este variabil:

înalt	X	prietenos	X	mov		serios	X
ferice		limpede	X	vernil		mare	X
curată	X	asemenea		subțire	X	grijuliu	X

5 După modelul de mai jos, notează formele flexionare ale fiecărui adjectiv, precum și numărul acestora:

		număr forme flexionare
deștept	coleg deștept – colegi deștepți colegă deșteaptă – colege deștepte	4
priceput	priceput - pricepuți - pricepută - pricepute	4
inimos	inimos - inimoși - inimoasă - inimoase	4
silitor	silitor - silitori - silitoare	3
nou	nou - noi - nouă	3
fierbinte	fierbinte - fierbinți	2
verde	verde - verzi	2
subțire	subțire - subțiri -	2
solid	solid - solizi - solidă - solide	4
atrăgător	atrăgător - atrăgători - atrăgătoare	3

Scanned with OKEN Scanner

6 Trece, în casetele corespunzătoare, flexiunea fiecărui adjectiv şi numărul terminaţiilor:

		număr terminaţii
harnic	băiat harnic fată harnică	2
priceput	.....	
inimos	.....	
silitor	.....	
nou	.....	
fierbinte	.....	
verde	.....	
subţire	.....	
solid	.....	
atrăgător	.....	
solitar	.....	

7 Scrie, în casetele corespunzătoare, genul, numărul şi cazul adjectivului subliniat:

	gen	*număr*	*caz*
Este o <u>harnică</u> elevă.	f.	sg.	N.
<u>Priceputul</u> elev este admirat.	m.	sg.	N.
Spun colegilor <u>cuminţi</u> să vină aici.	m.	pl.	D.
Povestea despre <u>harnicele</u> fete o s-o cunoaşteţi.	f.	pl.	A.
<u>Frumoaselor</u> fete, ascultaţi-mă!	f.	pl.	V.

• *Adjectivul se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul determinat!*

8 Pune la plural grupurile de cuvinte date:

grijuliul elev → grijulii elevi
cenuşiul nor → .....
provizoriul pod → .....
auritul coif → .....
hazliul actor → .....
înaltul codru → .....
mijlociul copil → .....
plopul înalt → .....

9 Completează spaţiul punctat cu adjectivul format de la substantiv, precizând şi sufixul caracteristic:

substantiv	*adjectiv*	*sufix*
argint	argintiu	iu
tânăr	.....	.....
Argeş	.....	.....

Scanned with OKEN Scanner

Olt	.....	.....
trandafir	.....	.....
jale	.....	.....
munte	.....	.....
grijă	.....	.....
haz	.....	.....
lemn	.....	.....
tămâie	.....	.....

10 Scrie valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

Priceputul elev reuşeşte.	adjectiv
Harnicii au terminat de scris.	.....
Cei cuminţi vor fi recompensaţi.	.....
Cenuşiul este culoarea de fond.	.....
Neascultătorul copil nu va pricepe.	.....
Zilele însorite nu ne vor lipsi.	.....
Inimosul mă va ajuta.	.....

11 Notează cu X, caseta corespunzătoare, unde adjectivul este invariabil:

ascultător ☐	decis ☐	asemenea ☐	dulce ☐	propice ☐
verde ☐	deştept ☐	isteț ☐	nou ☐	acru ☐

12 Trece adjectivele, din textul de mai jos, grupându-le în adjective propriu-zise şi adjective provenite din alte părţi de vorbire:

Scăpat din orbitele stinse pe veci,
Viu, snopul de raze cu cifrul ţesut, în aburul fibrei, invers,
Trezeşte fluidul grăunţelor întunecate, efemeride şi reci,
Mutând logodirii-nceputul, pe malul secund şi advers.

Cetăţi călătoare, trufaşe la chip,
Sculptate de zei, iscate din aur, din sânge, din fragedă spumă,
Împart, pe acelaşi talger, mărunt, de nisip,
O glorie veşnic postumă.

(Petre Ghelmez – **„9”**, din volumul ***Gloria Lynxului***)

Adjective propriu-zise	Adjective provenite din alte părți de vorbire

Scanned with OKEN Scanner

13 Notează, din dicționar, sensul cuvintelor: *efemeride*, *advers*, *postum*, *trufaș* și alcătuiește, cu fiecare, câte o propoziție:

efemeride: .....
advers: .....
postum: .....
trufaș: .....

14 Cuplează sinonimele de mai jos:

a. rafinat	**1.** fictiv	**a – 5**
b. fantastic	**2.** serafic	... – ...
c. imaginar	**3.** insolit	... – ...
d. încăpățânat	**4.** deplorabil	... – ...
e. îngeresc	**5.** elevat	... – ...
f. neobișnuit	**6.** redutabil	... – ...
g. jalnic	**7.** fabulos	... – ...
h. temut	**8.** recalcitrant	... – ...

15 Rescrie, de la exercițiul **14**, cinci adjective neologice și alcătuiește cu fiecare câte o propoziție:

....
....
....
....
....

16 Notează un adjectiv sinonim cu grupul de cuvinte dat:

de frunte → fruntaș
de milioane → .....
la îndemână → .....
de-a fir a păr → .....
o dată și jumătate → .....
de neînchipuit → .....
ca aurul → .....

17 Subliniază forma corectă a adjectivului dat mai jos, în două variante:

incorijibilă/ incorigibilă
frustați/ frustrați
pustnic/ pusnic
corijent/ corigent
atenție distribuită/ atenție distributivă
bleumarin/ bleumaren

18 Formează câte două adjective cu fiecare prefix sau sufix dat:

-esc .....; .....;
-os .....; .....;
-ean .....; .....;
-in .....; .....;
in- .....; .....;
ne- .....; .....;
des- .....; .....;
dez- .....; .....;

19 Alcătuiește o compunere, de maximum șase rânduri, în care, folosind adjective, să descrii animalul preferat. Dă compunerii tale un titlu. Subliniază adjectivele alese.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

20 Scrie forma la plural a fiecărui adjectiv dat:

complex		zglobiu		fix	
cenuşiu		arămiu		larg	
grijuliu		ruginiu		viteaz	
japonez		olandez		blând	
timpuriu		propriu		rigid	

21 Formează câte un adjectiv de la partea de vorbire dată:

copil		rod		drept	
România		a înţelege		Franţa	
China		piatră		om	
a trece		munte		fum	
tânăr		a bate		aur	
argint		stâncă		praf	

■ ANUNȚUL PUBLICITAR 3

◆ *Jurnalul este o scriere personală, în care se notează gândurile, trăirile deosebite în legătură cu diferite momente personale din viață.*

◆ *Jurnalul:*

– *are un caracter personal;*
– *se realizează prin consemnarea momentelor deosebite din viață;*
– *se bazează pe redarea faptelor autentice;*
– *impresionează prin diversitatea faptelor;*
– *are un pronunțat caracter confidențial;*
– *poate să-ți fie o unică încercare de a te confesa, de a urmări, explica multe momente deosebite din viața ta sau a altora, la care ai fost şi tu martor;*
– *poate să-ți dea puterea de a prețui timpul, prietenii, momentele deosebite;*
– *poate să-ți descopere nu numai sinceritatea ta, dar şi stările tale diferite, momentele tale deosebite în contactul permanent cu o anumită realitate;*
– *conține ziua, luna şi anul fiecărui moment relatat;*
– *poate consemna momentele importante din viața ta, întâlniri deosebite cu personalități, reproducerea unor scrisori primite de tine, impresii despre cărțile care te-au fascinat, impresii din diferite călătorii, descrierea unor momente ale zilei sau a unor ținuturi deosebite etc.*

Printre scriitorii şi criticii literari care au scris jurnale, în literatura română se numără: Titu Maiorescu, Gala Galaction, Mircea Eliade, Constantin Noica, Mircea Zaciu etc.

Pentru exemplificare, oferim câteva fragmente din jurnalele lui Costache Negruzzi şi Ion Ghica (unele cu aspect epistolar).

Pe când uitasem că suntem români şi că avem şi noi o limbă, pe când ne lipsea şi cărți şi tipografie; pe când toată lumea se aruncase în dasii ca babele în căței şi motani, căci la şcoala publică se învăța numai greceşte; când, în sfârşit, literatura română era la darea sufletului, câțiva boieri, ruginiți în românism, neputându-se deprinde cu frumoasele ziceri, şedeau trişti şi jăleau perderea limbii. [...] *Tot însă mai rămăsese o şcoală pre care aceşti buni bătrâni o priveau ca singur azilul prigonitei limbi, şcoală unde se învăța încă româneşte, aproape de Iaşi, în monastirea Socola.*

Tatăl meu era unul din românii aceştia.

Într-o zi, viind de la şcoală, l-am găsit cu o mare carte dinainte.

Scanned with OKEN Scanner

— Ceteşti-mi, îmi zise, o viaţă d-a sfinţilor din cartea aceasta.
— Iartă-mă, părinte, eu nu pot ceti româneşte.
— Cum! apoi dar ce înveţi tu?
— Elineşte, am răspuns păunindu-mă.
— Poate să fie frumoase acele ce spui tu, zise tatăl meu, dar e ruşine să nu ştii limba ta! Mâne vei veni cu mine la Socola, unde este examen. Voi vorbi pentru tine cu dascălul, care e un om preînvăţat. [...]
— Boieri şi cucoane, zicea el, am avut cinste a arăta că limba noastră, pre care toţi socot că o ştiu, dar nime nu o ştie cumsecade, nu este fără gramatică, fără sintaxis şi fără ortografie. [...]
Ce făceam eu în vremea aceasta? Eu rămăsesem încremenit, cu ochii holbaţi, cu gura căscată, căci nu înţelegeam nimic, eu care mă ţineam că ştiu ceva! [...]
Am alergat la biblioteca tatălui meu, care era într-o ladă mare, pururе deschisă, în coridor; şi luând Istoria românilor *de Petru Maior, ajutat de abecedarul urgisit, în puţine ceasuri am învăţat a ceti.*

(Costache Negruzzi – ***Amintiri de junețe, Cum am învățat românește***)

Când am început a înţelege cele ce se petrec în lume, intrase de curând în cursul timpului un secol nou, secolul al XIX-lea, secol mare şi luminos între toate, menit a schimba faţa lucrurilor pe pământ, de la apus la răsărit; secol care a adus cu dânsul o civilizaţiune cu totul şi cu totul nouă, nebănuită şi nevisată de timpii anteriori; civilizaţiune ieşită din descoperirile ştiinţifice datorite geniului omenesc, care a dat râurilor, mărilor şi oceanelor vapoarele, a înzestrat continentele cu drumuri-de-fier, a luminat pământul cu gaz şi cu scânteia electrică, ne-a dăruit telegrafia, telefonia şi fotografia; prin mecanică şi prin chimie a transformat toate artele şi măiestriile, a însutit şi înmiit producţiunea şi a rădicat pe om din robie şi din apăsare la egalitate şi libertate; a văzut renăscând ca din cenuşe state nouă ca Grecia, ca Belgia, România, Serbia şi Bulgaria. [...]
Pe la anul 1821 tunul încetase d-a răsuna în Europa; el îşi produsese efectul: deşteptase naţionalităţile, una câte una, din amorţeala în care erau căzute de secole, şi România, scăpa din ghearele fanarioţilor. [...] *Boierii începuse a se zice români, a vorbi şi a scrie româneşte* [...].
Şcoli româneşti de învăţământ secundar se deschisese în „Sfântu Sava" şi în „Trisfetitele", şi mai mulţi tineri erau trimişi să studieze în Franţa, în Germania şi în Italia, destinaţi ca, la întoarcerea lor în ţară, să predea ştiinţele înalte: filozofia, dreptul, matematicile, ştiinţele naturale şi fizice în limba română.

(Ion Ghica – ***Scrisori către Vasile Alecsandri***)

1 Să presupunem că ai realizat un jurnal de vacanţă. Transcrie, din jurnal, două momente deosebite, consemnate de tine.

2 Redă, în maximum patru rânduri, dintr-un jurnal al unui scriitor român, momente care te-au impresionat.

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
24

1. Opera epică. Umorul. Sursele umorului. Eul narator
2. Funcțiile sintactice ale adjectivului
3. Telegrama. Biletul

■ OPERA EPICĂ
■ UMORUL. SURSELE UMORULUI. EUL NARATOR 1

Citește cu atenție fiecare dintre textele selectate mai jos din opera ***Amintiri din copilărie***, de Ion Creangă:

A. *Văzând eu că mi-am aprins paie-n cap cu asta, am șterpelit-o de-acasă numai cu beșica cea de porc, nu cumva să-mi ieie tata ciubotele și să rămân de rușine înaintea tovarășilor. Și nu știu cum s-a întâmplat, că niciunul dintre tovarăși n-avea clopot. Talanca mea era acasă, dar mă puteam duce s-o ieu? În sfârșit, facem noi ce facem și sclipuim de colo o coasă ruptă, de ici o cârceie de tânjală, mai un vătrar cu belciug, mai beșica cea de porc a mea, și, după toacă, și pornim pe la case. Ș-o luăm noi de la popa Oșlobanu, tocmai din capul satului din sus, cu gând să umblăm tot satul... Când colo, popa tăia lemne la trunchiu afară și cum a văzut că ne așezăm la fereastră și ne pregătim de urat, a început a ne trage câteva nașteri îndesate și a zice:*

De-abia s-au culcat găinile și voi ați și început? Ia stați oleacă, blăstemaților, să vă dau eu!

Noi, atunci, am pârlit-o la fugă. Iar el, zvârr! Cu o scurtătură în urma noastră, căci era om hursuz și pâclășit popa Oșlobanu.

B. *Ș-apoi gândiși că Trăsnea citea întrebarea și răspunsul, fiecare pe rând, rar și lămurit, ca să se poată înțelege ceva? Nu așa, necredincioșilor, ci iată cum: „Ce este gramatica română, este... ce este, este... este arata... nu arata, artea... artea... ce... ce... ce ne învață, învață... învață... ce ne învață; a vorbi... bi... bi... ce ne învață... ce este, este... este arata, uite dracu! Nu arata, artea ce ne învață... ce este, este". Și tot așa dondănind foarte răpede, bâlbâit și fără pic de cugetare, până la „a scrie într-o limbă corect" rar ajungea, sărmanul! Și după ce turba de cap hăt-bine, mă striga să-l ascult, că știe.*

C. *Iar, mai ales, pe la asfințitul soarelui, tocmai când intram în Iași, pe rohatca Păcurari, un flăcăoan al dracului ne-a luat în râs cum se cade, zicând:*

Moșule, ie sama de ține bine telegarii ceia, să nu ieie vânt; că Iașul ista-i mare și, Doamne ferește, să nu faci vro primejdie!...

Atâta i-a trebuit lui moș Luca, ș-apoi lasă pe dânsul! Câte parastase și panaghii, toate i le-a rădicat...

Scanned with OKEN Scanner

Răspunde cerințelor formulate pentru fiecare fragment de text:

A

1 Încercuiește răspunsul corect, după ce ai identificat postura/ poziția naratorului în textul citat:
a. naratorul este doar povestitorul faptelor lui Nică;
b. naratorul este și personajul Nică, în acest fragment;
c. naratorul este doar regizorul evenimentelor pe care le povestește la persoana a III-a.

2 Transcrie două pronume diferite, folosite de autor în acest text, pentru a arăta implicarea lui în evenimente.

3 Povestește, pe scurt, evenimentul relatat în acest text.

4 Alege, prin încercuire, elementele care redau limbajul popular și vorbirea orală, în text:
a. cuvinte și rostiri regionale;
b. propoziții interogative și exclamative;
c. interjecții;
d. expresii populare;
e. denumiri științifice și tehnice.

5 Comentează modul în care se transmite buna dispoziție la citirea textului, după ce ai identificat felul umorului:
– rezultă din situația hazlie (diferența între frumusețea colindatului și reacția dușmănoasă a preotului);
– este efectul limbajului folosit de naratorul-personaj (orientează explicația spre expresii ca: *facem noi ce facem*; *ne trage câteva naşteri*; *am pârlit-o la fugă* etc.);
– rezultă din felul în care este construit un anumit personaj (ex.: imaginea unui preot rău, avar și dușmănos, în locul unuia bun și apropiat copiilor, păstrători ai datinilor etc.).

B

6 Explică modul în care naratorul reușește să se facă înțeles de cititor, în textul citat.

7 Identifică activitatea pe care o face personajul Trăsnea.

8 Comentează, după modelul de la textul anterior, efectele umoristice ale textului.

9 Dezvoltă, într-o compunere de maximum cinci rânduri, scopul (scopurile) pe care autorul îl (le) urmărește prin redarea modului în care învăța Trăsnea.

10 Exprimă-ți punctul de vedere față de caracterizarea directă, făcută (de autor) *sărmanului* Trăsnea.

C

11 Numește personajele care iau parte la scena din textul citat.

12 Explică sensul expresiei (*ne*) *lua în râs cum se cade*, din text.

13 Comentează, într-o scurtă compunere, cuvintele flăcăului adresate nou-veniților.

Scanned with OKEN Scanner

14 Formulează, într-un enunț, starea/ reacția lui Moș Luca la cuvintele flăcăului.

15 Exprimă-ți punctul de vedere în legătură cu umorul textului citat (interpretează cuvinte și expresii precum: *telegarii*; *să nu ieie vânt*; *Doamne fereşte* etc.).

■ FUNCȚIILE SINTACTICE ALE ADJECTIVULUI 2

1 Notează, în caseta corespunzătoare, cazul și funcția sintactică ale adjectivelor subliniate:

	caz	*funcție*
Lecția este <u>interesantă</u>.		
<u>Albastra</u> mare ne fascinează.		
<u>Propriii</u> nepoți ne fac cinste.		
Este o <u>hazlie</u> poveste.		
S-au dus în <u>întunecata</u> pădure.		
Am pus o <u>imensă</u> fereastră camerei <u>mici</u>.		
I-am văzut pe <u>luminoșii</u> licurici.		
Băiete <u>drag</u>, ascultă-mă!		
Dau colegilor <u>cuminți</u> cărți <u>interesante</u>.		
O <u>nouă</u> carte a apărut.		
Rezultatul unei <u>vechi</u> probleme îl neliniștea.		
Fată <u>cuminte</u>, deschide-ți sufletul!		

2 Pune un X în caseta corespunzătoare, unde cuvântul subliniat este un adjectiv:

pisica <u>leneșă</u>	☐	merge <u>agale</u>	☐
vorbește <u>deschis</u>	☐	apă <u>liniștită</u>	☐
doarme <u>liniștit</u>	☐	vorbește <u>românește</u>	☐
ținutul <u>românesc</u>	☐	<u>inimoșii</u> ajută	☐
este <u>ascultător</u>	☐	<u>ascultătorul</u> e atent	☐
sunt <u>neprețuite</u>	☐	diamante <u>neprețuite</u>	☐

3 Formulând o propoziție pentru fiecare adjectiv dat, pune-l în cazul cerut:

durabil	N (atribut)	.....
imens	N (nume predicativ)	.....
nedrept	Ac (atribut)	.....
buni	G (atribut)	.....
luminos	N (atribut)	.....
priceput	Ac (atribut)	.....
atrăgător	D (atribut)	.....
cuminte	V (atribut)	.....

4 Trece, după modelul dat, fiecare grup de cuvinte (substantiv + adjectiv) la cazurile cerute:

	singular
N.A.	băiatul isteț
G.D.	băiatului isteț
V.	băiatule isteț

	plural
N.A.	băieții isteți
G.D.	băieților isteți
V.	băieților isteți

Scanned with OKEN Scanner

	singular
N.A.	fata cuminte
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

	singular
N.A.	zglobiul piţigoi
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

	singular
N.A.	grijuliul părinte
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

	singular
N.A.	o harnică fată
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

	singular
N.A.	plumburiul nor
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

	singular
N.A.	imensul parc
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

	singular
N.A.	un înalt acoperiş
G.D.	
V.	

	plural
N.A.	
G.D.	
V.	

5 Pune, în locul punctelor, forma corespunzătoare a adjectivelor dintre paranteze:

Copiii ..... (priceput) au venit să elaboreze macheta unei ..... (nou) reviste. Ideile ..... (original) sunt repede puse în aplicare. Paginile ..... (nou) machete arată nespus de bine. Copiii sunt ..... (bucuros) că şi anul acesta revista este deosebit de frumoasă. Profesorii ..... (grijuliu) le sunt sfătuitori ..... (apropiat). ..... (silitor) elevi, se pare, că se vor bucura de o ..... (nou) tabără!

6 Analizează adjectivele, din textul dat, conform tabelului:

Atunci se petrecu ceva nemaipomenit. Un sunet subţire, metalic, nefiresc, zgârie sticla neagră, fără de sfârşit a câmpiei, apoi altul şi altul, zeci, sute, mii, sute de mii, milioane şi miliarde de sunete cuprinseră întreg pământul, se înălţară în văzduh până când Universul întreg deveni doar un sunet, unul singur, pulsând ca o respiraţie blândă şi imensă, venind de neunde şi pornind spre neunde.

(Petre Ghelmez – ***Măgăruşul***)

Scanned with OKEN Scanner

Adj.	Propriu-zis provenit	Variabil/ invariabil	Forme flex.	Gen	Nr.	Caz	Func. sint.	Subst. determ.

7 Refă încrucişarea careului alăturat, cu ajutorul următoarelor adjective:

- FIN, MAT
- CAVĂ, RUSĂ, ZIŞI
- ROTAT, SĂRAC, UNICĂ
- FRUMOS, OȚĂRÂT, RATATĂ, ROMANĂ
- ECLATANT, FRIGUROS, IMITABIL, UTILITAR

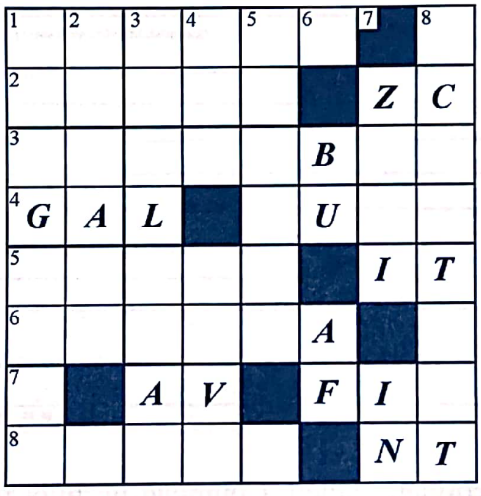

Rebus realizat de Mihai Zgubea

TELEGRAMA. BILETUL

3

- *Telegrama este o comunicare scurtă, redusă, deseori, la o singură propoziție, transmisă prin cele mai rapide mijloace tehnice.*
- *Prin telegramă: se comunică ştiri urgente (întâmplări, evenimente, fapte, urări etc.); formularea trebuie să fie concisă şi clară; dispar, uneori, elementele de legătură.*
- *Telegramele pot fi: de felicitare, de răspuns, de condoleanțe, de anunțuri, oficiale.*
- *Biletul este un text redus la câteva rânduri, prin care se transmit comunicări simple.*
- *Biletul: se adresează, de obicei, prietenilor, rudelor, şi se transmite prin cineva; trebuie să cuprindă: data, formula de adresare, comunicarea, formula de încheiere şi semnătura; trebuie să aibă un conținut decent, iar forma de prezentare să fie cuviincioasă.*

Scanned with OKEN Scanner

1 Te numeşti Cătălin/ Cătălina Enescu, domiciliezi în Bucureşti, strada Păcii, nr. 20, sector 2 şi doreşti să pleci peste câteva zile la bunicii tăi care locuiesc în Roşiorii de Vede, strada Gării, nr. 102, judeţul Teleorman. Completează telegrama de mai jos, prin care să-i anunţi pe bunici că vei sosi:

TELEGRAMĂ

TAXA

Cuvinte .....

Lei.....

Primitor .....

Transmis .....

Data ..... Ora.....

Transmițător .....

Din ..... No. .....ctg. .....cuv. ..... Data ..... ora.....

(Indicații speciale: Urgent, Fulger, etc.)

Adresa _____

(Localitatea de destinație)

(Adresa expeditorului): _____

Tipărit la Fabrica de Timbre C.N.P.R. 29-41-27 A5 tl

2 Te numeşti George/ Georgiana Iancu. Compune un bilet prin care să-i comunici colegului tău, Ion/ colegei tale, Elena, că ai cumpărat bilete pentru mâine la spectacolul de teatru, pe care a dorit să-l vadă:

(Data) .....

Dragă .....,

(Mesajul:)

.....

.....

.....

.....

.....

(Formula de încheiere)

.....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
25

1. *Descoperirea treptelor de analiză a operei literare*
2. *Adverbul. Scrierea adverbelor. Felul adverbelor. Funcția sintactică a adverbelor. Conversiunea*
3. *Cererea*

■ DESCOPERIREA TREPTELOR DE ANALIZĂ A OPEREI LITERARE (I) 1

Se propune următoarea schemă de observare/ descoperire a textului, valabilă pentru toate unitățile:

- *Treapta 1:* ***Privire asupra întregului.*** *Întrebări:*
  - *– cărui gen îi aparține fragmentul?*
  - *– care sunt modurile de expunere folosite?*
  - *– care este postura autorului/ naratorului/ poetului?*
  - *– care sunt personajele?*
- *Treapta 2:* ***Privire asupra temei fragmentului.*** *Întrebări:*
  - *– care este ideea centrală?*
  - *– care sunt ideile secundare (secvențele corespunzătoare)?*
  - *– care este modul de organizare a ideilor în text (tipuri de enunțuri, semne de punctuație etc.)?*
  - *– care este tonalitatea/ atmosfera textului?*
- *Treapta 3:* ***Privire asupra mijloacelor artistice.*** *Întrebări:*
  - *– care sunt tipurile de cuvinte/ grupuri/ câmpuri semantice folosite?*
  - *– care este frecvența părților de vorbire folosite?*
  - *– care este valoarea artistică a cuvintelor etc.?*
- *Treapta 4:* ***Privire asupra mesajului artistic transmis de fragment.*** *Întrebări:*
  - *– ce imagine ne propune autorul?*
  - *– care sunt sentimentele pe care le transmite?*
  - *– care este legătura cu semnificația titlului etc.?*

Citeşte textul, pentru a descoperi mesajul artistic şi modalitățile de formulare ale acestuia:

— ...Codrule, codruțule,
Ce mai faci drăguțule,
Că de când nu ne-am văzut
Multă vreme au trecut
Şi de când m-am depărtat,
Multă vreme am îmblat.
— Ia, eu fac ce fac de mult,
Iarna viscolul-l ascult,
Crengile-mi rupându-le,
Apele-astupându-le,
Troienind cărările
Şi gonind cântările;
Şi mai fac ce fac de mult,
Vara doina mi-o ascult.

Pe cărerea spre isvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Împlându-şi cofeile,
Mi-o cântă femeile.

Scanned with OKEN Scanner

— Codrule cu râuri line,
Vreme trece, vreme vine,
Tu din tânăr precum eşti
Tot mereu întinereşti.

(Mihai Eminescu – ***Revedere***)

1 Scrie două argumente, pentru a susține apartenența textului la genul epic.

2 Descrie, într-un enunț, poziția/ postura eului liric, în textul citat.

3 Identifică modul de expunere folosit de poet, în text.

4 Explică, într-o compunere de maximum cinci rânduri, apariția *vocii* codrului, în poezie.

5 Alege, dintre elementele următoare, pe acelea care indică influența creației populare asupra poeziei citate, prin folosirea:

a. dialogului om – natură;
b. adresărilor directe/ chemări adresate naturii;
c. cuvintelor/ expresiilor populare (regionalisme);
d. repetițiilor;
e. versului scurt şi a rimei împerecheate.

6 Numeşte un sinonim aflat în text al cuvântului *cântările*.

7 Explică semnificația celor două anotimpuri citate în legătură cu existența codrului, aşa cum reiese aceasta din text.

8 Scrie o compunere, de maximum zece rânduri, în care să redai imaginea codrului eminescian, pornind de la cele trei secvențe de caracterizare aflate în text: *drăguțule*, *cu râuri line* şi *tânăr*.

9 Evidențiază sentimentul pe care îl transmit cititorului, versurile date, motivându-l într-un enunț.

10 Exprimă-ți opinia despre titlul poeziei.

■ ADVERBUL. SCRIEREA ADVERBELOR
■ FELUL ADVERBELOR. FUNCȚIA SINTACTICĂ A ADVERBELOR 2
■ CONVERSIUNEA

1 Trece adverbele date, după felul în care sunt alcătuite, în tabelul de mai jos: *bineînțeles*, *azi*, *totodată*, *apoi*, *bine*, *undeva*, *niciodată*, *altfel*, *puțin*, *ba*, *uşor*, *întotdeauna*, *cumva*, *afară*:

Adverbe simple	Adverbe compuse

Scanned with OKEN Scanner

2 Selectează adverbele şi grupează-le pe cele corespunzătoare, după înţeles, conform rubricilor date: *agale, încă, mai, tocmai, negreşit, aşa, aici, atunci, acolo, nimeni, cândva, oricum, fiecare, oricine, abia, odată, niciodată, mâine, altminteri, îndată, iar, unde, când, cum, oriunde, cât*:

Adverbe de loc	Adverbe de timp	Adverbe de mod

3 Alcătuieşte, cu ajutorul sufixelor (prin derivare), adverbe de la substantivele:

bărbat .....; tânăr .....;
voinic .....; bătrân .....;
prieten .....; a târî .....;
şcolar .....; oraş .....;
şoim .....; viteaz .....;
piept .....; coleg .....;
zi .....; francez .....;
cruce .....; câine .....

4 Trece, în casete, valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

râu <u>adânc</u>		vorbeşte <u>adânc</u>	
glas <u>frumos</u>		spune <u>frumos</u>	
apă <u>limpede</u>		vorbeşte <u>limpede</u>	
este <u>deschis</u>		gândeşte <u>deschis</u>	
postim <u>vinerea</u>		<u>vinerea</u> este norocoasă	
<u>vara</u> a sosit		<u>vara</u> admirăm grădina	
<u>iarna</u> este geroasă		<u>iarna</u> vom patina	

◆ *Conversiunea sau schimbarea valorii gramaticale este mijlocul de îmbogăţire internă a vocabularului, prin care o parte de vorbire poate, în alt context, să aibă altă valoare morfologică.*

Exemplu: *Dan este blând.* *blând – adjectiv;*
Vorbeşte blând. *blând – adverb.*

5 Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

a. Mersul <u>încet</u> o enervează.
b. Vine <u>încet</u>.
c. <u>Frumosul</u> este peste tot.
d. Copilul este întotdeauna <u>frumos</u>.
e. Copilul este întotdeauna <u>frumosul</u> mamei.
f. Ea are un chip <u>frumos</u>.

6 Notează, în locurile corespunzătoare, cuvântul determinat/ regent şi funcţia sintactică a fiecărui adverb:

	adverbul	*cuvântul determinat*	*funcţia sintactică*
Astăzi vom pleca la bunici.	astăzi	.....	.....
Acolo o să-ţi aminteşti de prieteni.	acolo	.....	.....
Aşa vom începe vacanţa.	aşa	.....	.....

Scanned with OKEN Scanner

Cadoul de astăzi te va bucura.	de astăzi	.....	.....
Mersul agale te va liniști.	agale	.....	.....
Vom scrie iar la matematică.	iar	.....	.....
Jocurile de altădată îl captivau.	de altădată	.....	.....
Așa este Monica.	așa	.....	.....
Altfel era colegul tău.	altfel	.....	.....

7 Construiește câte două propoziții cu fiecare dintre cuvintele date, astfel încât să fie, pe rând, substantive și adverbe:

vara substantiv .....
adverb .....
lunea substantiv .....
adverb .....
noaptea substantiv .....
adverb .....
dimineața substantiv .....
adverb .....

8 Construiește câte o propoziție cu fiecare cuvânt sau grup de cuvinte:

niciodată .....
nici o dată .....
întruna .....
într-una .....
numai .....
nu mai .....
altfel .....
alt fel .....
odată .....
o dată .....
de cât .....
decât .....
bineînțeles .....
bine înțeles .....
de loc .....
deloc .....
bine venit .....
bine-venit .....
bine crescut .....
bine-crescut .....

9 Scrie câte un sinonim pentru fiecare grup de cuvinte de mai jos:

zi de zi	.....	pe nepusă masă	.....
ceas de ceas	.....	clipă de clipă	.....
când și când	.....	cu chiu cu vai	.....
din loc în loc	.....	târâș-grăpiș	.....

10 Subliniază, din exemplele date, forma corectă a adverbelor:

au fost *puțin* numeroși/ au fost *puțini* numeroși
au venit *destui* de mulți/ au venit *destul* de mulți
gânduri *ușor* de realizat/ gânduri *ușoare* de realizat

Scanned with OKEN Scanner

suntem fermi convinşi/ suntem ferm convinşi
cadouri pentru noi-născuţi/ cadouri pentru nou-născuţi
ferestre larg deschise/ ferestre largi deschise.

11 Analizează adverbele din textul de mai jos, conform tabelului dat:

Astăzi chiar de m-aş întoarece
A-nţelege n-o mai pot...
Unde eşti, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?

(Mihai Eminescu – *O, rămâi...*)

Felul adverbului		**Funcţia sintactică**	**Însoţit sau nu de prepoziţie**
după structură simple, compuse	**după înţeles** de loc, de timp, de mod		

12 Alcătuieşte o compunere, de cel mult cinci rânduri, în care să prezinţi emoţia care te-a cuprins înaintea unui moment deosebit. Foloseşte, în redactarea compunerii şi adverbe. Subliniază-le. Dă compunerii un titlu adecvat momentului ales.

■ CEREREA 3

◆ *Cererea este o compunere adresată unei persoane cu atribuţii oficiale, în scopul solicitării unei probleme de interes personal.*
◆ *Cererea se realizează pe o foaie distinctă şi are în componenţa ei următoarele: formula de adresare; numele, prenumele şi adresa solicitantului; are un conţinut formulat concis, clar; semnătura solicitantului; locul şi data întocmirii cererii; funcţia celui solicitat şi instituţia pe care o conduce.*

1 Te numeşti George/ Cristina Ivaşcu şi domiciliezi în Piteşti, strada Exerciţiului, nr. 12, judeţul Argeş. Eşti elev(ă) în clasa a V-a, la Şcoala Nr. 3, din localitate. Alcătuieşte o cerere, pe o foaie distinctă, adresată directorului şcolii, prin care soliciţi eliberarea unei adeverinţe de elev, necesară pentru obţinerea unei legitimaţii la biblioteca orăşenească.

Model:

Domnule Director,

Subsemnatul, George Ivaşcu, elev .....
.....
.....
.....

Cu mulţumiri,
George Ivaşcu

14.08.2009
Domnului Director al Şcolii Nr. 3, Piteşti

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
26

1. *Moduri de expunere: Narațiunea. Basmul cult*
2. *Interjecția. Felul interjecțiilor. Funcțiile sintactice ale interjecțiilor. Ortografie. Punctuație*
3. *Elemente verbale. Elemente nonverbale*

■ MODURI DE EXPUNERE. NARAȚIUNEA. BASMUL CULT 1

Citește textul, pentru a descoperi mesajul artistic și modalitățile de formulare ale acestuia.

Tot în acea vreme, și la împărăție straşnică zvoană s-a făcut, și însuși împăratul cu sfetnicii săi, văzând această mare minune, grozav s-au spăriet, și temându-se împăratul să nu i se întâmple ceva rău, a făcut sfat și a găsit cu cale să deie fata după feciorul moșneagului și de îndată a și trimis-o […].

[…] *Nuntă n-a mai făcut, căci cu cine era s-o facă? Fata împăratului, cum a ajuns la casa mirelui, i-au plăcut palaturile și socrii; iar când a dat cu ochii de mire pe loc a încremenit, dar mai pe urmă, strângând ea din umere a zis în inima sa: „Dacă așa au vrut cu mine părinții și Dumnezeu apoi așa să rămâie". Și s-a apucat de gospodărie. Purcelul toată ziua muşluia prin casă, după obiceiul său, iară noaptea, la culcare, lepăda pelea cea de porc și rămânea un fecior de împărat foarte frumos!*

(Ion Creangă – ***Povestea porcului***)

1 Scrie două argumente pentru definirea textului ca o poveste care aparține genului epic.

2 Selectează patru elemente care susțin crearea unei lumi fantastice în acest text.

3 Numește personajele care iau parte la acțiunea derulată în acest fragment.

4 Transcrie un enunț/ o propoziție care arată că personajele din poveste se comportă, uneori, ca și cele din realitate.

5 Scrie câte un cuvânt/ o expresie cu același înțeles pentru expresiile: *să nu i se întâmple ceva de rău*; *a face sfat* și *a da fata după*... (*fecior*).

6 Identifică postura naratorului, în textul citat. Comentează rolul întrebării ...*cu cine era s-o facă?*, în relația care se stabilește între narator și cititor.

7 Explică folosirea semnelor citării pentru secvența: *Dacă așa au vrut cu mine părinții și Dumnezeu, apoi așa să rămâie.*

8 Indică formele din limba actuală, pentru cuvintele: *spăriet* și *pelea*.

9 Rezumă fragmentul în maximum cinci rânduri.

10 Comentează schimbarea eroului de basm, menționată în ultimul alineat citat, punându-l în legătură cu metamorfozele altor eroi din basmele cunoscute/ comentate de tine.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

■ INTERJECȚIA. FELUL INTERJECȚIILOR
■ FUNCȚIILE SINTACTICE ALE INTERJECȚIILOR
■ ORTOGRAFIE. PUNCTUAȚIE

2

1 Completează spațiile cu interjecții care exprimă:

– sentimente (stări sufleteşti) de:

satisfacție	Ura!	.....	.....	.....	.....
supărare	Vai!	.....	.....	.....	.....
surpriză	Zău!	.....	.....	.....	.....
îndoială, spaimă	A!	.....	.....	.....	.....

– diferite senzații de:

durere	Ah!	.....	.....	.....	.....
oboseală	Uf!	.....	.....	.....	.....
frig, căldură	Bârr!	.....	.....	.....	.....

– manifestări de voință:

chemare	Hai!	.....	.....	.....	.....
îndemn	Hăis!	.....	.....	.....	.....

– sunete emise de:

animale	Ham!	.....	.....	.....	.....
zgomote din natură	Fâş!	.....	.....	.....	.....

2 Notează, în casetele date, interjecții:

propriu-zise				
onomatopee				
provenite din alte părți de vorbire				

• *Onomatopeele redau sunete scoase de animale, zgomote din natură, exteriorizează senzații sau provin din alte părți de vorbire (exemplu: drace!).*

3 Trece, în casetele corespunzătoare, interjecții:

simple:	Au!				
compuse:	ding-dang!				

4 Notează, în casetă, funcția sintactică a interjecțiilor subliniate:

	funcție sintactică
Hai la prietenii noştri!	
Era vai de prietenul vostru!	
Imediat se aude boc!	
Pădurea făcea fâş! fâş! pretutindeni.	

5 Scrie, în casetă, valoarea morfologică a cuvintelor date:

		valoare morfologică
Ia să-l văd pe acela!	ia	
Radu ia toate stilourile.	ia	
Vine şi verişoara mea aici!	şi	

Şi?! Ce să-ţi spun!	şi	
Na cartea asta!	na	
Are un hop de trecut.	un hop	
Mârâitul nu-l suportă.	mârâitul	

6 Notează, în fiecare casetă, verbul format de la interjecţia dată:

Of!	ofta	Miorlau!		Poc!	
Buf!		Mac-mac!		Fâş!	
Vâj!		Zdrong!		Piu!	

7 Pune, în spaţiile date, semnele de punctuaţie corespunzătoare:

Uite ... băiete ... acesta este locul tău ...
Hai ... fetiţo ... învaţă ...
Iată ... mămico ... surpriza zilei ...
O ... dragul meu ...
Arş ... m-am fript ...

8 Notează interjecţiile, din fragmentul dat, respectând cerinţele din tabel:

Din fagul de-alături, Ciocănitoarea bătu urgent o telegramă către marele ziar de după-amiază „Coţofana şi Computerul”:

— Taca-tac! Taca-tac! Târrr! Târrr! Tac! Tac! Tac! Târrr... Târrr! Taca-tac! Târrr!

[...]

Cei doi Pădurari îşi vedeau de lucrul lor.

— Hârşşş! Hârşşş! – tăia unul copacii într-o margine a Poienii.

— Zdup! Zdup! – aşeza celălalt puieţii în lăcaşurile lor, în cealaltă margine.

(Petre Ghelmez – ***Băiatul şi Pădurea***)

Interjecţia	**Felul**		**Cu sau fără funcţie sintactică**
	simplă/ compusă	propriu-zisă/ onomatopee/ provenită	

9 Pune semne de punctuaţie în spaţiile indicate:

— Şi ce vrea să spună ☐ întreabă mirat bărbatul ☐
— Uite ☐ grăi Păcală ☐ şi puse urechea la piele ☐
Mare minune ☐ Zice să cauţi la căpătâiul patului ☐ c ☐ o să găseşti rachiu ☐
Bărbatul caută şi găsi ☐

(Ioan Slavici – ***Păcală în satul lui***)

10 Alcătuieşte o compunere, de maximum cinci rânduri, în care să relatezi o furtună în mijlocul pădurii. Foloseşte interjecţii şi, apoi, subliniază-le. Pune un titlu compunerii tale.

Scanned with OKEN Scanner

ELEMENTE VERBALE. ELEMENTE NONVERBALE 3

- *Comunicarea verbală presupune transmiterea orală a unui mesaj.*
- *Elementele nonverbale sunt folosite în scopul întăririi mesajului verbal (gesturi, privire, aspect exterior, expresia feței, poziția corpului, pauze în vorbire etc.).*
- *Selectarea elementelor nonverbale îl ajută pe receptor să înțeleagă ce poate fi dincolo de comunicarea verbală.*

1 Completează, în spațiile date, un posibil dialog, ținând cont de elementele nonverbale.

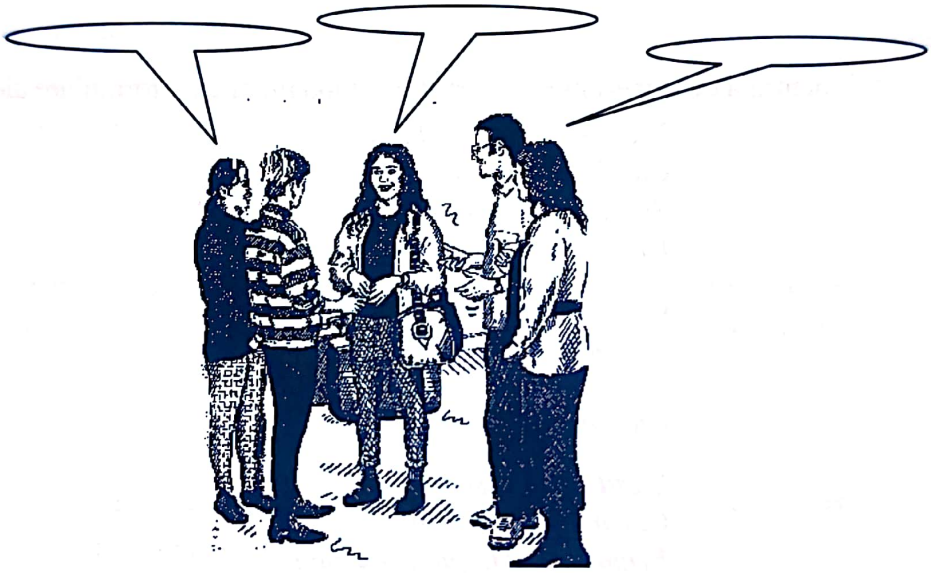

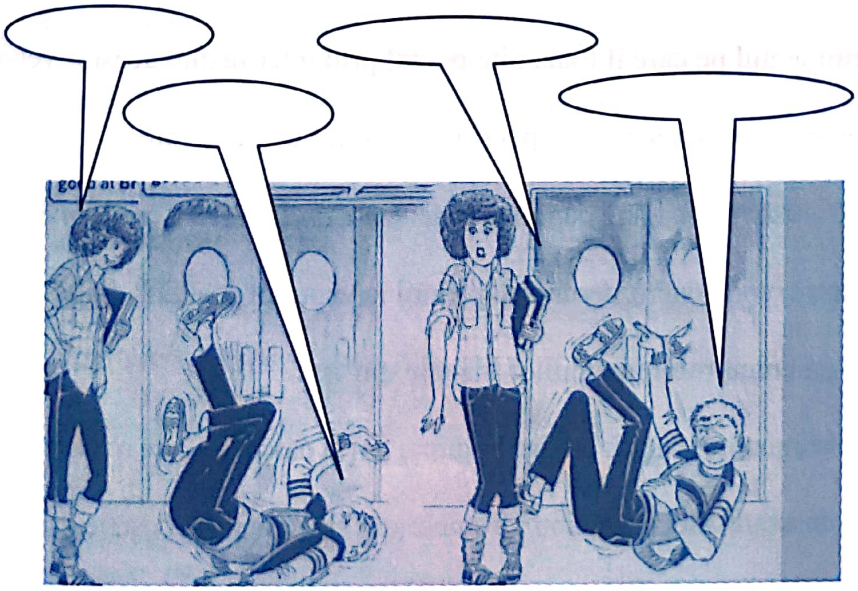

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
27

1. Moduri de expunere: Descrierea. Descrierea în versuri
2. Conjuncția. Felurile conjuncțiilor. Rolul conjuncțiilor în propoziție. Rolul conjuncțiilor în frază. Alte părți de vorbire cu același rol ca al conjuncțiilor
3. Caracterizarea personajului

■ MODURI DE EXPUNERE: DESCRIEREA. DESCRIEREA ÎN VERSURI 1

Citește textul, pentru a descoperi mesajul artistic și modalitățile de formulare ale acestuia:

Frumoasă ești, pădurea mea,
Când umbra-i încă rară
Și printre crengi adie-abia
Un vânt de primăvară...

Când de subt frunze moarte ies
În umbră viorele,
Iar eu străbat huceagul des
Cu gândurile mele...

Când strălucesc subt rouă grea
Cărări de soare pline,
Frumoasă ești, pădurea mea,
Și singură ca mine...

(George Topîrceanu – ***Cântec***)

1 Scrie două argumente pentru apartenența acestui text la genul liric.

2 Identifică sentimentul pe care îl transmite poetul prin intermediul acestor versuri.

3 Motivează folosirea punctelor de suspensie la finalul fiecărei strofe.

4 Explică efectul artistic al imaginii cuprinse în versul: *Când umbra-i încă rară*.

5 Comentează, într-o compunere, descrierea pădurii în viziunea poetului, din aceste versuri.

6 Dezvoltă într-un enunț rolul imaginilor vizuale din text.

7 Explică sensul comuniunii/ unirii de simțiri dintre om și natură pe care o mărturisește poetul.

8 Dezvoltă, într-un enunț, asocierea dintre frumusețe și singurătate în descrierea pădurii.

9 Scrie un sinonim pentru cuvântul *huceagul*, folosit în text.

10 Comentează într-o compunere liberă propria imagine despre pădure.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

■ CONJUNCȚIA. FELURILE CONJUNCȚIILOR
■ ROLUL CONJUNCȚIILOR ÎN PROPOZIȚIE. ROLUL CONJUNCȚIILOR ÎN FRAZĂ
■ ALTE PĂRȚI DE VORBIRE CU ACELAȘI ROL CA AL CONJUNCȚIILOR

2

1 Alcătuiește propoziții în care conjuncția *și* să lege:

– două subiecte .....
– două nume predicative .....
– două complemente .....
– două atribute .....

2 Transcrie, pe un rând, conjuncțiile și, pe alt rând, prepozițiile din cuvintele (grupurile de cuvinte) de mai jos:

să, pe, dacă, prin, că, în, sub, deci, sau, dintre, contrar, contra, și, ori, fiindcă, de pe la.

conjuncții .....
prepoziții .....

3 Transcrie, pe un rând, conjuncțiile și, pe alt rând, adverbele, din cuvintele de mai jos:

astăzi, așa, cum, fiindcă, deoarece, încât, cum, cumva, dar, acolo, iar, iarăși, oriunde, undeva.

conjuncții .....
adverbe .....

4 Notează ce părți de vorbire leagă conjuncțiile, din exemplele de mai jos:

Caietele *și* cărțile sunt pe masă. .....
Cumpăr pixuri *și* creioane. .....
Pădurile mari *și* dese sunt mai rare. .....
Suntem ascultători *și* inteligenți. .....
Am venit, *dar* nu a fost acasă. .....
S-a înnoptat *și* n-a apărut. .....

5 Notează, în casetă, valoarea morfologică a cuvântului dat:

a. A sosit *și* mama. ☐
b. Desenele *și* tabelele au fost adunate. ☐
c. A venit *iar* la bunica. ☐
d. Toți lucrează, *iar* Ana stă. ☐

◆ Conjuncția este partea de vorbire care leagă:
– *două părți de propoziție de același fel;*
– *două propoziții de același fel sau diferite.*

Conjuncții coordonatoare:
– *copulative: și, nici;*
– *adversative: dar, iar, însă, ci;*
– *disjunctive: fie, ori, sau;*
– *conclusive: deci, așadar, prin urmare.*

Conjuncții subordonatoare:
– *că, dacă, încât, fiindcă, deoarece etc.*

◆ *Sunt şi alte părţi de vorbire care se folosesc cu aceleaşi valenţe, dar acestea au funcţii sintactice: (pronume interogativ-relative:) care, cine, ce,* ***cât****; (adverbe interogativ-relative:) când, unde, cum,* ***cât****; (pronume nehotărâte:) oricare, oricine, orice, oricât; (adverbe nehotărâte:) oricând, oriunde, oricum, oricât etc.*

6 Rescrie, în spaţiul dat, conjuncţiile şi prepoziţiile compuse, dintre cele date mai jos: *de, la, de pe, pe sub, ci şi, ca să, de prin, între, încât*:

conjuncţii compuse .....
prepoziţii compuse .....

7 Formează câte o frază (alcătuită din două propoziţii), în care cuvântul de legătură (conjuncţia) să fie:

fiindcă .....
şi .....
deci .....
sau .....
că .....
dar .....
iar .....
însă .....

8 Rescrie, în spaţiile date, conjuncţiile şi prepoziţiile din textul de mai jos:

Iară dacă îngropară pe fraţii cei mai mari, făcură nuntă mare şi Prâslea luă pe fata cea mică. Toată împărăţia s-a bucurat că le-a adus Dumnezeu sănătos pe fiul cel mai mic al împăratului şi se mândrea, fălindu-se, de vitejiile ce făcuse el; iară după moartea tătâne-său se sui el în scaunul împărăţiei şi împărăţi în pace de atunci şi până în ziua de astăzi, de or fi trăind.

(* * * – ***Prâslea cel Voinic şi merele de aur***)

conjuncţii .....
prepoziţii .....

9 Trece, în caseta corespunzătoare, cuvântul (sau grupul de cuvinte) care leagă cele două propoziţii:

Ştiu că va învinge.	☐	Este bine dacă ne va asculta.
A spus ce va face.	☐	Vorbeşte în timp ce priveşte la televizor.
Vorbeşte cum vrea.	☐	Pleacă, fiindcă nu l-a găsit acasă.
Se duce unde doreşte.	☐	S-a supărat, din cauză că nu ştie de Paul.
Întreabă orice vrea.	☐	Vine când o să-l sun.

■ CARACTERIZAREA PERSONAJULUI 3

◆ *Caracterizarea personajului este o compunere, în care sunt prezentate trăsăturile fizice şi sufleteşti, precum şi mijloacele artistice prin care autorul prezintă personajul literar.*
◆ *În realizarea caracterizării, se vor urmări etapele:*
– *prezentarea generală care cuprinde:*
* *specificarea operei din care face parte personajul literar;*

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

** prezentarea autorului operei literare;*
** precizarea locului, timpului în care apare personajul, mediul şi împrejurările în care este înfăţişat;*
** raportul personajului cu o anumită realitate;*
** relaţiile cu celelalte personaje;*

– ilustrarea, pe rând, a trăsăturilor fizice şi a trăsăturilor sufleteşti caracteristice personajului literar:
** specificarea mijloacelor prin care se realizează caracterizarea;*
** caracterizarea poate fi: directă, când este realizată de autor, de alt personaj, de personajul însuşi (autocaracterizare); indirectă, când poate fi desprinsă din faptele săvârşite de personaj, din acţiunile, gândurile, frământările sale sufleteşti, din aspectul exterior al personajului, din mediul în care trăieşte, din dialog;*
** selectarea imaginilor artistice necesare caracterizării: sinteza trăsăturilor; semnificaţia trăsăturilor;*
** raportarea trăsăturilor personajului la titlul operei literare;*
** sentimentul autorului faţă de personaj;*
** comparaţii cu alte personaje, asemănătoare ca structură, din alte opere literare.*

1 Se dă textul:

Atunci, către mine încet:
— Nu ştii ce ştrengar se face... şi deştept...
Dar vocea de dincolo adaogă:
— Coniţă! uite Ionel! vrea să-mi răstoarne maşina!... Astâmpără-te, că te arzi!
— Ionel! strigă iar madam Popescu; Ionel! vin' la mama!
— Sări, coniţă! varsă spirtul! s-aprinde!
— Ionel! strigă iar mama, şi se scoală repede să meargă după el. Dar pe când vrea să iasă pe uşe, apare micul maior de roşiori cu sabia scoasă şi-i opreşte trecerea, luând o poză foarte marţială. Mama ia pe maiorul în braţe şi-l sărută...

(I.L. Caragiale – ***Vizită...***)

a. Notează două trăsături sufleteşti ale personajului principal, din textul dat;
b. Trece două dintre modalităţile de caracterizare a personajului şi justifică fiecare modalitate de caracterizare, printr-un enunţ:

I. .....
.....
.....
II. .....
.....
.....

c. Notează modul de expunere dominant, din textul dat, şi argumentează-l printr-un enunţ.

.....
.....
.....
.....
.....

unitatea de pregătire
28

1. *Moduri de expunere. Narațiunea. Descrierea*
2. *Sintaxa propoziției. Predicatul verbal. Predicatul nominal*
3. *Compunerea cu titlu dat*

■ MODURI DE EXPUNERE. NARAȚIUNEA. DESCRIEREA 1

Citește textul, pentru a descoperi mesajul artistic și modalitățile de formulare ale acestuia:

În sfârșit, ceata de tâlhari căzuse prinsă în capătul pădurii Dobrenilor. Doi ani de zile, vreo câțiva voinici, spoiți cu cărbuni pe ochi, foarte-ndrăzneți și foarte cruzi, băgaseră spaima în trei hotare. Întâi începuseră cu hoție de cai; apoi o călcare, două cu cazne; pe urmă omoruri. Între altele, făcuseră acum în urmă o vizită despre ziuă lui popa Iancu din Podeni.

Popa era un om cu dare de mână; rămas văduv, deși foarte tânăr, trăia cu maică-sa. Îi mergeau treburile cât se poate de bine. În timp de un an și jumătate, cumpărase două sfori de moșie, ridicase un han și o pereche de case de piatră; vite multe, oi, cinci cai, și mai avea, se zice, și bănet. Astea băteau la ochi: toată lumea credea că popa găsise vreo comoară. La așa stare, trebuia, se-nțelege, să se oprească ochii tâlharilor...

(I.L. Caragiale – ***În vreme de război***)

1. Formulează ideile principale, în funcție de secvențele identificate în textul de mai sus.
2. Precizează personajele prezente în fragment.
3. Identifică două elemente prin care secvențele date se aseamănă și alte două prin care aceleași fragmente se diferențiază.
4. Numește figura de stil prin intermediul căreia naratorul adună detalii semnificative atât narativ, cât și descriptiv.
5. Indică timpul în care s-au desfășurat acțiunile din fragmentul citat.
6. Explică expresiile *om cu dare de mână* și *a bate la ochi*, folosite în fragment.
7. Realizează, în două-trei enunțuri, portretul personajului popa Iancu, așa cum reiese acesta din text.
8. Comentează atitudinea naratorului evidențiată, mai ales, în ultimele fraze ale fragmentului.
9. Relevă semnificația frazei *toată lumea credea că popa găsise vreo comoară.*
10. Compară fragmentul narativ cu un film de acțiune și numește asemănările și deosebirile dintre acestea.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

■ SINTAXA PROPOZIȚIEI
■ PREDICATUL VERBAL. PREDICATUL NOMINAL

1 Notează, în caseta dată, dacă propozițiile sunt simple sau dezvoltate:

Prietenii au înțeles. [v]
Bunico, spune povestea! [v]
Înălțătoarea operă este cunoscută. [x]
Bunicii și părinții au sosit. [v]
Suntem atenți și fericiți. [x]
Bogdan, ai învins! [v]

◆ *Propoziția este o comunicare cu un singur predicat.*

2 Precizează felul propozițiilor date, respectând următoarea ordine:

propoziție	*simplă sau dezvoltată*	*exclamativă sau interogativă*	*afirmativă sau negativă*
Căprioara conține fuga.	dez.	enun.	af.
Nu trece dincolo de poiană!	dez.	ex.	neg.
Vom merge la munte.	sim.	en.	af.
Prietenii n-au sosit?	sim.	in.	neg.
Colegii au răspuns.	sim.	en.	af.
Paul rămâne la bunici?	dez.	in.	af.
Ce bucuros este colegul tău!	dez.	ex.	af.
Prietene, vei înțelege?	sim.	in.	neg.
Astăzi ne vom distra.	dez.	en.	af.

3 Alcătuiește câte o propoziție, conform fiecărei scheme indicate:

subiect + predicat + complement + atribut
Mașina stă în parcarea mică.
atribut + subiect + complement + predicat
Vechea clădirea o să se dărâme.
verb + complement + complement
Plouă cu grindină și vânt

4 Precizează, în spațiile corespunzătoare, funcția sintactică, modul și timpul verbelor:

	funcția sintactică	*modul*	*timpul*
Suntem în vacanță.			
Venii (eu) de la vecini.	predicat verb.	indicativ	perfect simplu
Am fost la toți prietenii.	predicat verb.	indicativ	perfect compus
Cât este acest caiet?	predicat verbal	indicativ	prezent
Nu observa toate amănuntele.	predicat verb.	imperativ	—
Aș începe o nouă viață.	predicat verb	cond.-opt.	prezent
Să fii acolo imediat!	predicat verb.	conj.	prezent
Nu asculta de acelea.	predicat verb	imperativ	—
Nu veni la mine seara!	P.V.	imperativ	—
Am să vin înaintea ta.	P.V.	indicativ	viitor popular
Să asculți orice sfat!	P.V.	imperativ	—
Ați înțelege, dacă ați și.	P.V.	cond.-opt	prezent

Scanned with OKEN Scanner

- *Predicatul nominal arată ce este, cine este şi cum este subiectul.*
- *Predicatul nominal este alcătuit din (1) **nume predicativ** şi din (2) **verb copulativ** (ca element de legătură între subiect şi numele predicativ; în termeni sintactici, acesta se numeşte **semipredicat**).*

substantiv (pronume, numeral etc.)	verb copulativ	substantiv (adjectiv, pronume, numeral etc.)
↑ **Dan** **El** ↓	↑ **ajunge** **este** ↓	↑ **inginer.** **cuminte.** ↓
subiect	semipredicat	nume predicativ

5 Trece, în casetele corespunzătoare, predicatele, specificând şi felul acestora:

Toți colegii din clasă sunt prietenii mei.	PN
Voi cânta alături de ei.	PV
Am să vin la timp.	PV
Vom rămâne în aceeaşi tabără.	PV
Suntem mândri de faptele lor.	PN
Vom rămâne aceiaşi prieteni.	PV
Au ieşit pe la locul indicat. Au ieşit doctori.	PV ; PV
Bună şi deşteaptă era colega mea.	PN
Frumos este acest copil.	PN
Pricepută-i eleva de la tine din clasă.	PN

6 Pune un X în caseta unde verbul dat este la un mod predicativ-personal:

va învăța	☐	a afla	☐	am aflat	☒
de câştigat	☐	să fi mers	☐	a fi lucrat	☒
are să priceapă	☒	a şti	☐	mergând	☒
va şti	☒	să înceapă	☒	aş pricepe	☐
a citi	☐	de aflat	☒	Nu lucra!	☐
Nu pleca!	☐	a plăcea	☒	aţi afla	☒

- *Numele predicativ poate fi:*
  - *simplu – când este alcătuit dintr-un termen (Exemplu: Este bun.);*
  - *multiplu – când este alcătuit din mai mulți termeni (Exemplu: Este bun şi priceput.).*

7 Notează cazul şi funcția sintactică ale cuvintelor subliniate, din fiecare exemplu dat:

	caz	*funcție sintactică*
Florile sunt daruri minunate.	N	
Desenele sunt frumoase.	N	nume pred.
Priceputǎ este mama ta.	N	nume pred.
Andrei este al doilea pe listă.	N	nume pred.
Obiceiurile lor sunt asemenea părinților.	N	nume pred.
Colegii voştri au ieşit primii la olimpiadă.	N	nume pred.
Au devenit, pe neaşteptate, înțelegători.	N	nume pred.
Au rămas buni prieteni.	N	nume pred.

• *Între termenii numelui predicativ multiplu se pune virgulă sau o conjuncție (și, dar, sau etc.).*
• Atenție! *Să nu confunzi subiectul cu numele predicativ!*

8 Analizează predicatele din strofa de mai jos, ținând cont de modelul dat:

— O, priviți-i cum visează
Visul codrului de fagi!
Amândoi ca-ntr-o poveste
Ei își sunt așa de dragi!

(Mihai Eminescu – ***Povestea codrului***)

Exemple: <u>am aflat</u> – verb predicativ, verb personal, forma afirmativă, mod personal-predicativ (indicativ), timpul perfect compus, persoana I, singular, predicat verbal.

<u>suntem bucuroși</u> – predicat nominal, alcătuit din:

suntem – verb copulativ, verb personal, forma afirmativă, mod personal-predicativ (indicativ), persoana I, plural, în cadrul predicatului nominal este semipredicat;

bucuroşi – adjectiv, variabil, are patru forme flexionare, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ, în cadrul predicatului nominal este nume predicativ.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

■ COMPUNEREA CU TITLU DAT 3

1 Scrie o compunere cu titlul ***O călătorie imaginară***.

Planul de idei:

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
29

1. Descoperirea treptelor de analiză a operei literare (II)
2. Subiectul. Acordul predicatului cu subiectul. Subiect inclus. Subiect subînțeles
3. Cuvinte încrucișate. Jocuri distractive

■ DESCOPERIREA TREPTELOR DE ANALIZĂ A OPEREI LITERARE (II) 1

Citește textul, pentru a descoperi mesajul artistic și modalitățile de formulare ale acestuia:

De Anul Nou

În munții noștri astăzi zăpezile torc leneș,
Izvoarele înghață în clinchete subțiri,
Și caprele de munte nervoase prin poiene-și
Urmează-n taină calea iernaticei iubiri.
.....
Oh, lumea cenușie cum se spărgea deodată
Și năvălea într-însa al datinei popor! –
Strălucitoare capre cu lâna colorată
Și toboșari de basme săltând într-un picior.

Și feți-frumoși cu stele de-oglinzi din tălpi în creștet,
Și draci blajini, tot focul punându-și-l în joc,
Și ursul cu daireaua purtând cojocul veșted,
Și dorul de pădure purtându-l în cojoc,

Sau clopoțeii molcomi cernuți pe-ntreaga vale,
Care-aduceau colinde la noi în lung convoi,
Când ascultam la geamuri și palma dumitale
Îmi mângâia obrajii îmbujorați și moi.
.....

(Nicolae Labiș – ***Scrisoare mamei***)

1 Identifică sentimentul dominant în portretul liric pe care îl face poetul mamei.

2 Explică efectul artistic al elementelor de basm evocate în text.

3 Numește două asemănări între această poezie și un pastel.

4 Argumentează legătura pe care o face poetul, în text, între obiceiurile de iarnă și portretul mamei.

5 Comentează efectul artistic al reluării/ repetiției conjuncției *și*, în text.

6 Transcrie, din text, versul care descrie ninsoarea (metafora ninsorii).

Scanned with OKEN Scanner

7 Relevă valoarea artistică a caracterizării copilului/ copilăriei.

8 Exprimă-ți părerea despre sentimentul de iubire maternă, așa cum reiese el din textul citat.

9 Compară imaginea copilăriei din această poezie cu imaginea propriei copilării, în câteva enunțuri.

■ SUBIECTUL. ACORDUL PREDICATULUI CU SUBIECTUL ■ SUBIECT INCLUS. SUBIECT SUBÎNȚELES 2

1 Alcătuieşte propoziţii în care cuvintele date să aibă funcţie sintactică de subiect:

a. Părinții .....
b. Bunicul .....
c. Cluj-Napoca .....
d. Bucureştiul .....
e. Doi .....
f. Cei trei .....
g. Al patrulea .....
h. Cel de-al doilea .....
i. Cei şapte .....
j. Noi .....
k. Dânşii .....
l. Dumneata .....

2 Pune, în caseta corespunzătoare literei de la exerciţiul **1**, partea de vorbire prin care este exprimat subiectul, folosind ca prescurtare prima literă pentru fiecare parte de vorbire (*s* – substantiv, *n* – numeral, *p* – pronume etc.):

a.	b.	c.	d.	e.	f.	g.	h.	i.	j.	k.	l.

3 Notează dacă subiectul este simplu sau multiplu, precum şi cazul acestuia:

	subiectul	*subiect simplu/ multiplu*	*caz*
Florile sunt proaspete.	florile	simplu	Nominativ
Fluturii şi libelulele m-au încântat.	.....	.....	.....
Au sosit fetele şi băieții.	.....	.....	.....
Douăzeci de porumbei vor zbura astăzi.	.....	.....	.....
Mama, tata şi bunicul sunt aici.	.....	.....	.....
Harnicele albine vor străbate un drum lung.	.....	.....	.....
Pe bancă erau cărți multe şi caiete puține.	.....	.....	.....
I-ar fi plăcut a lucra în oraşul acela.	.....	.....	.....

◆ *Subiectul neexprimat poate fi:*
- *subînțeles – când este cunoscut din propoziția anterioară (persoana a III-a);*
- *inclus – când nu este exprimat printr-un cuvânt, dar poate fi aflat din forma verbului (persoanele I şi a II-a singular şi plural).* Exemplu: *Mergem la bibliotecă. (subiect inclus „noi").*

Scanned with OKEN Scanner

4 Trece, în casetele date, subiectul, partea de vorbire prin care este exprimat acesta, dacă este exprimat sau neexprimat (subînțeles sau inclus) și cazul fiecăruia:

Exemplu: Ei știu [1]/ că vor respecta legea. [2]/

subiect	*parte de vorbire*	*exprimat/ neexprimat (subînțeles sau inclus)*	*caz*
Ei	pronume	exprimat	N
Ei	pronume	subînțeles	N

Am fost chemați la timp.
....

A lucra este pentru el o plăcere.
....

Toate cărțile vor fi citite până în vacanță.
....

Prietene, vei merge în excursie?
....

Au fost scutiți de orele de sport.
....

Vom afla de faptele lor azi.
....

Copile, astăzi vei învăța!
....

Știm că ne vor premia.
....

Tu, de ce nu mă înțelegi?
....

5 Notează, în spațiile date, subiectele și părțile de vorbire prin care acestea sunt exprimate:

	subiect	*parte de vorbire*
Pe bancă este cartea lui Alex.	.....	.....
Întreaga clasă este nerăbdătoare.	.....	.....
I-ar fi plăcut mersul pe jos.	.....	.....
Fetelor, unde-s carnetele?	.....	.....
Dimineață vom ști dacă a plouat noaptea.	.....	.....
Dimineața, la munte este răcoare.	.....	.....
A hotărât a pleca mai devreme.	.....	.....
Ce bucuroasă e colega mea!	.....	.....
În clasă vor fi toți colegii tăi.	.....	.....
E suficient a-i spune orice lucru.	.....	.....

- *Se întâmplă ca propoziția să nu aibă subiect.*
  Exemple: *Plouă. Se înserinează.*
- *Acțiunea verbului nu poate fi realizată de o persoană!*

6 Notează forma corectă a verbului scris între paranteze, stabilind, în acest fel, acordul dintre subiect și predicat:

Copiii ..... lecția. (a ști)
Voi ..... la timp. (a ajunge)
Ele ..... harnice. (a fi)
Ei ..... artiști. (a fi)

Scanned with OKEN Scanner

Elena şi Mihaela ..... cărţi. (a cumpăra)
Eu şi tu ..... (a învăţa)
Noi şi voi ..... (a sosi)

7 Trece, în spaţiul liber, forma corectă a numelui predicativ, pentru a realiza acordul cu subiectul (simplu sau multiplu) din fiecare propoziţie dată:

Verişorul şi verişoara sunt ..... (bucuros)
Ionel şi Ana sunt ..... (tânăr)
Caietul şi cartea sunt ..... (curat)
Napolitanele şi biscuiţii sunt ..... (gustos)
Munţii şi dealurile sunt ..... (înalt)
Dealurile şi munţii sunt ..... (înalt)
Morcovii şi guliile sunt ..... (proaspăt)
Guliile şi morcovii sunt ..... (proaspăt)
Fetele şi băieţii sunt ..... (voios)
Băieţii şi fetele sunt ..... (voios)
Garoafele şi trandafirii sunt ..... (parfumat)
Trandafirii şi garoafele sunt ..... (parfumat)

• *Când subiectul multiplu este exprimat prin substantive nume de lucruri, de genuri diferite, acordul la plural al numelui predicativ exprimat prin adjectiv, se face cu substantivul cel mai apropiat.*

Exemple: ***Câmpiile şi munţii sunt înverziţi.***
Munţii şi câmpiile sunt înverzite.

8 Pune un X în casetele corespunzătoare, în care numele predicativ se acordă cu subiectul:

		gen	*număr*	*caz*
a. Foile cărţii sunt colorate.	se acordă în	☐	☐	☐
b. Caietele sunt ale fetei.	se acordă în	☐	☐	☐
c. Ceasul ei este de aur.	se acordă în	☐	☐	☐
d. Întrebările sunt ale băieţilor.	se acordă în	☐	☐	☐
e. Nota ei este asemenea tezei.	se acordă în	☐	☐	☐

9 Trece, în casetele date, cazurile subiectelor şi numelor predicative de la exerciţiul **8**:

Propoziţia	**Cazul**	
	subiectului	numelui predicativ
a.		
b.		
c.		
d.		
e.		

10 Se dă textul:

— Părinte, grăi ea cu stăpânire, nu ştiu ce s-a făcut omul meu. Am început să am grijă.

Părintele Daniil îşi arătă dinţii puternici şi răspunse cu voie bună:

— Ce griji? Caută-ţi de treabă. Omul se află la afacerile lui.

(Mihail Sadoveanu – ***Baltagul***)

Scanned with OKEN Scanner

a. Analizează două subiecte exprimate prin substantive comune (analiză sintactico-morfologică).

b. Rescrie subiectele exprimate, din textul dat.

.....

11 Alcătuieşte o compunere, de maximum cinci rânduri, în care să prezinţi o faptă bună pe care ai făcut-o. Foloseşte, în compunerea ta, subiecte exprimate, subiecte neexprimate şi subiecte multiple. Subliniază-le şi dă compunerii tale un titlu.

■ CUVINTE ÎNCRUCIŞATE. JOCURI DISTRACTIVE 3

Jocul silabelor

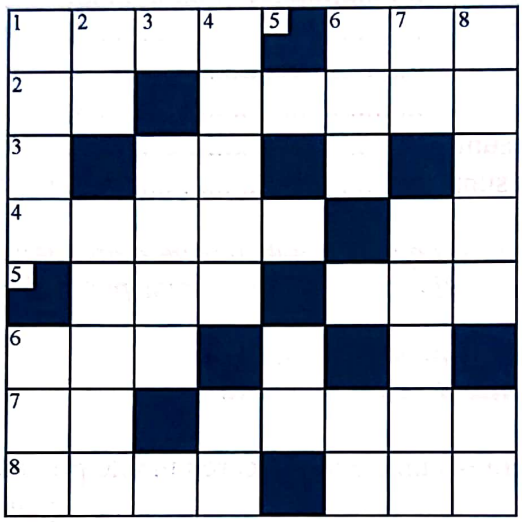

Rebus realizat de Mihai Zgubea

1 Completarea careului se va face scriind câte o silabă în fiecare pătrăţică, astfel formându-se cuvântul-soluţie:

ORIZONTAL: **1.** Presare – Narativă. **2.** A tăia iarba – Lăcomie mare de bani, sete de câştig. **3.** Unelte agricole. **4.** Ieşite la spălat – A deceda. **5.** Punere de mine – Maică (dim.). **6.** Hotărâte. **7.** Nivel – Controlate. **8.** Cele de pe margini – Trăsurică uşoară (pl.).

VERTICAL: **1.** Semne grafice în formă de arc – A pleca în zbor. **2.** A merge pe jos – Caracter comic. **3.** Încăperi destinate primirii musafirilor (dim.). **4.** Luare înapoi – Pânze de corabie. **5.** A sălta. **6.** A tipări – Foaia personală de la bibliotecă. **7.** Pâinea ţăranului – Acţiunea de a mumifica şi rezultatul ei. **8.** Precisă, hotărâtă – Musca somnului.

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
30

1. Descoperirea treptelor de analiză a operei literare
2. Atributul. Complementul. Complemente circumstanțiale. Complemente necircumstanțiale
3. Prezentarea unei opere plastice

■ DESCOPERIREA TREPTELOR DE ANALIZĂ A OPEREI LITERARE (III) 1

Citeşte textul, pentru a descoperi mesajul artistic şi modalităţile de formulare ale acestuia:

S-o muştrat dracu c-on om. O zis omu către dracu să-i dăie nişte bani împrumut.
Ţ-oi da şi bani da să ştii ce te-oi întreba, zise dracu şi începe să-l întrebe:
Ce-i unu?
La fântâna bună, mulţ' boi s-adună, zise omu.
Ce-i doi?
Omu cu doi ochi bine vede.
Ce-i tri?
În casa cu tri fereşti bine se vede.
Ce-i patru?
Caru cu patru roate bine mere.
Ce-i cinci?
Omu cu cinci jeite bine lucrează.
Ce-i şesă?
Plugu cu şesă boi bine mere.
Ce-i şepte?
Unde-s şepte fete-n casă şezătoarea-i deplin.
Ce-i opt?
Unde-s opt feciori în casă să nu te bagi mânios, că nu ieşi sănătos.
Ce-i nouă?
Crepe dracu-n două!
Ce-i zăce?
Cu ruda te-oi petrece. Şi dracu o fo' musai să-i dăie banii, că omu i-o ştiut răspunde tăt ce l-o-ntrebat.

(*** – ***Disputa din om şi drac***)

1. Numeşte sinonimul pentru cuvântul (*s-o*) *muştrat*, din text.
2. Scrie două argumente pentru încadrarea acestui text în categoria snoavelor.
3. Înlocuieşte, cu ajutorul dicţionarului, regionalismele din text cu variante ale cuvintelor folosite în limba (literară contemporană) de astăzi.
4. Explică titlul acestei snoave.
5. Scrie două asemănări între această snoavă şi o ghicitoare.

Scanned with OKEN Scanner

6 Numeşte altă operă populară, în care eroul este supus unor probe.

7 Transformă într-o povestire dialogul dintre cele două personaje.

8 Identifică posibilele sensuri ale definiţiilor amuzante, date numerelor de către om.

9 Observă de unde sunt împumutate elementele cu care sunt asociate numerele.

10 Comentează aprecierea povestitorului, din ultima frază a snoavei.

■ ATRIBUTUL
■ COMPLEMENTUL. COMPLEMENTE CIRCUMSTANŢIALE COMPLEMENTE NECIRCUMSTANŢIALE

2

1 Notează, în caseta corespunzătoare, elementul determinat/ regent şi partea de propoziţie a cuvântului subliniat:

	element determinat	*parte de propoziţie*
Flori <u>parfumate</u> sunt în toată grădina.	flori	Atributul
Nuferii <u>albi</u> acoperă tot lacul.	nuferi	atribut
<u>Înalţii</u> munţi uimesc privitorul.	ei	atribut
Noi, <u>câştigătorii</u>, îi vom anunţa.	noi	atribut
Ea, <u>vecina</u> mea de la ţară, ne-a dat de veste.	ea	atr.
Doi <u>dintre scriitori</u> ne vor vizita.	doi	atr.
Trei <u>dintre poezii</u> au fost publicate în revista şcolii.	munţi	atr.
<u>Îndepărtata</u> corabie va fi urmărită cu interes.	poezii	atr.
	corabie	atr.

2 Notează, în casetele corespunzătoare, atributul adjectival, prin ce se exprimă el (prin adjectiv propriu-zis, prin adjectiv provenit din substantiv sau verb, prin numeral) şi cazul fiecăruia:

	atributul adjectival	*fel*	*caz*
Casele ţărăneşti dau zonei autenticitate.	ţărăneşti	Adj.	N.
O adiere plăcută este peste tot.	plăcută	Adj.	N.
Vesela natură ne încântă.	vesela	Adj.	N.
Portul românesc nu-şi pierde din frumuseţe.	românesc	Adj.	N.
Am admirat o grădină înflorită.	înflorită	Adj.	Ac.
Doi tineri vor merge la spectacol.	doi	Num.	N.
Cel de-al patrulea fir este colorat.	cel de-al patrulea	Num.	N.
Primul câştigător îl vei afla astăzi.	primul	Num.	Ac.
Zece caiete au fost date acelora.	zece	Num.	N.
O veche amintire îi apăsa sufletul.	veche	Adj.	N.
Au desenat trei pitici.	trei	Num.	Ac.
Fapta celor trei fete îl bucura.	celor trei	Num.	D.

3 Se dă textul:

O! tablou măreţ, fantastic!... Mii de stele argintii
În nemărginitul templu ard ca vecinice făclii.

Scanned with OKEN Scanner

Munții sunt a lui altare, codrii organe sonoare
Unde crivățul pătrunde, scoțând note-ngrozitoare.

(Vasile Alecsandri – ***Mezul iernei***)

Analizează atributele adjectivale, din textul dat mai sus, completând rubricile din tabelul de mai jos:

Atributul adjectival	= atribut exprimat prin adjectiv	Propriu-zis/ provenit	Variabil/ invariabil	Forme flexionare	Gen	Nr.	Caz
măret		P	V	4	—	sg	V
fantastic		P	V	4	—	sg	V
argintii		P/dr.	V	3	f.	pl	N
nemărginită		gov.	V	4	f.	sg	Ac
veșnicie		P	V	4	f.	sg	Ac
sonore		P	V	4	—	pl	N
îngrozitoare		P/der.	V	3	f.	pl	Ac

4 Realizează acordul adjectivelor care au funcția sintactică de atribut adjectival, cu substantivele regente/ determinate de acestea, din următorul text:

Și Băiatul desluși în vocea aceea profunda (profund), *venind parcă de undeva de departe, vocea Bătrânului Stejar, pe care ferăstrăul Pădurarului îl uitase demult, ori nu voia să-și încerce colții* agerii (ager) *și* neiertători (neiertător) *în carnea sa* atoasa (ațos) *și* pietroasă (pietros), tabacite (tăbăcit) *de vânturi și ploi* nemiloase (nemilos), *de arșițe și geruri* cumplite (cumplit), *de-a lungul atâtor amar de ani!*

(Petre Ghelmez – ***Băiatul și Pădurea***)

5 Rescrie adjectivele de la exercițiul **4** provenite din alte părți de vorbire, specificând cuvântul de bază și sufixul sau prefixul cu ajutorul căruia s-a format:

Adjectiv	Cuvânt de bază	Sufix/ prefix
neiertător	a ierta	-tor ; ne-
atoasa	ață	-os
pietroasă	piatră	-os
tăbăcita	a tăbăci	-it
nemiloasă	milă	-os , ne-

6 Completează funcția sintactică, elementul/ cuvântul determinat/ regent, cazul și articolul substantivului dat (conform exemplului):

Povestea băiatului o cunoști.

băiatului	atribut	povestea	genitiv	art. hotărât

Vorba mamei o prețuiesc.

mamei	atribut	vorba	G	art. hot.

În caietul lui Radu sunt desene multe.

lui Radu	atribut	caietul	G	lui

Această dorință a copiilor va fi îndeplinită.

a copiilor	atribut	dorința	G	-lor

Scanned with OKEN Scanner

Plecarea lui Vlad a fost o surpriză.
lui Vlad — atribut — plecarea — G — lui

Aceste premii ale şcolii ne vor bucura.
ale şcolii — atribut — premii — G — ale/i

Blând îngânat de-al valurilor glas.
al valurilor — atribut — glas — G — al/lor

Desenele de pe copertă le vei recunoaşte.
de pe copertă — atribut — desenele — AC — —

Gestul lui Alex te va bucura.
lui Alex — atribut — gestul — G — lui

Materialele pentru revistă sunt gata.
pentru revistă — atribut — materialele — AC — —

Copiii asemenea părinţilor tăi sunt un model.
părinţilor — atribut — copii — D — lor

- ***Atributul adjectival*** *poate fi exprimat prin:*
  - *adjectiv propriu-zis;*
  - *adjectiv provenit din: * substantiv; * verb la modul participiu; * numeral.*
- ***Atributul substantival*** *poate fi:*
  - *atribut substantival genitival, care se exprimă printr-un substantiv în cazul genitiv;*
  - *atributul substantival prepoziţional, care se exprimă printr-un substantiv în cazul acuzativ sau dativ, precedat de o prepoziţie corespunzătoare cazului.*
- ***Atributul pronominal*** *poate fi exprimat prin:*
  - *pronume personal;*
  - *pronume personal de politeţe.*

7 Cuplează cuvintele, din coloane, şi alcătuieşte propoziţii, astfel încât adjectivele din prima coloană să determine substantivele corespunzătoare din coloana a doua:

a. aurii	**1.** nori	a…6	Aurii peşti brăzdează apa.
b. explicabilul	**2.** efect	b-2	
c. luminosul	**3.** cer	c-3	
d. cenuşii	**4.** cai	d-1	
e. veselii	**5.** dans	e-7	
f. antice	**6.** peşti	f-8	
g. frunzosul	**7.** copii	g-9	
h. surii	**8.** vestigii	h-4	
i. muntenescul	**9.** pom	i-5	

8 Notează, în casetele corespunzătoare, cazul, funcţia sintactică, forma de nominativ şi felul pronumelui dat:

Fapta lui o cunoşteam.

lui | atribut | genitiv | el | pron. pers.

Scanned with OKEN Scanner

Povestea ei era de neimaginat.

ei	A	g	Dt	pron. pers.

Gândul despre ei îl bucura nespus.

despre ei	a.	Ac	ei	pron. pers.

Activitățile lor erau cunoscute.

lor	a	G	lor	pron. pers.

Atitudinea dânșilor nu le era cunoscută.

dânșilor	a.	G	dânșii	pron. pers.

Gafa dumneaei era motivată de oboseală.

dumneaei	a.	G	dumneaei	pron. pers. N.

Scrisorile despre dânșii nu erau elocvente.

(despre) dânșii	a.	Ac	dânșii	pron. pers.

9 Alcătuiește câte o propoziție cu fiecare cuvânt dat mai jos, astfel încât acesta să îndeplinească funcția sintactică de atribut și să fie în cazul acuzativ:

aur Halatul de aur se vede din depărtare.
argint Lacul de argint este fascinant.
fum Norii de fum acoperă cerul.
inimă Cântecul despre inimoși este frumos.
român Limba de român este mare.
prieten Întâlnirea cu acest prieten m-a încântat.

10 Transformă substantivele de la exercițiul **9** în adjective și alcătuiește cu fiecare câte o propoziție:

aur aurită
argint argintiu
fum fumurie
inimă inimos
român românesc
prieten prietenos

11 Analizează sintactic și morfologic cuvintele date, din textul de mai jos:

Caiet cu scoarță verde – larg șesul meu de-acasă.
Neodihnit sub fierul acestui gând plugar,
Cu ispitirea caldă a foilor mă lasă
Uitat o zi măcar
La frageda răcoare și umbra de mătasă
Ce-o torc din lună plopii-n ciudatul tău hotar.

(Ion Brad – ***Caiet***)

(cu) scoarță .....
Verde .....
(sub) fierul .....
(a) foilor .....
caldă .....

Scanned with OKEN Scanner

12 Rescrie, din textul de mai jos, conjuncțiile:

Să vii cu mine iar și iară,
Să nu mă uiți, să nu m-alungi,
O nesfârșită zi de vară
Să ne-nfășoare-n plete lungi.

(Petre Ghelmez – ***Munții***)

.....

13 Alcătuiește o compunere, de maximum șase rânduri, în care să folosești atribute substantivale, adjectivale și pronominale. Pune compunerii tale un titlu. Subliniază, apoi, atributele.

14 Trece, în casetele corespunzătoare, partea de vorbire, cazul și funcția sintactică ale cuvintelor date:

Am văzut pădurea de aramă.			
pădurea	substantiv	acuzativ	complement
Ați trecut peste podul acela?			
peste podul			
Mă gândesc la temele nefăcute.			
la temele			
Auzind cântecele ei, ne-am întors.			
cântecele			
Îi dădu de veste străinului.			
străinului			
Lui îi aducea o nouă bucurie.			
îi			
Le vorbesc tuturor.			
Le			
Am primit noutăți de la ea.			
(de la) ea			
I-am adus-o, fără să afle.			
I-			
-o			
Astăzi va avea un recital.			
astăzi			
Gândul lui era departe.			
departe			
Acasă îi vor aștepta noi surprize.			
acasă			

◆ ***Complementul*** *este partea secundară de propoziție, care determină un verb, adverb sau adjectiv.*

◆ *Complementele pot fi:*

– ***complemente circumstanțiale:***
* *de loc;*
* *de timp;*
* *de mod.*

– ***complemente necircumstanțiale:***
* *complement direct;*
* *complement indirect;*
* *complement de agent.*

Scanned with OKEN Scanner

15 Completează spațiile libere, specificând raporturile de coordonare și subordonare (vezi exemplul dat):

Devreme, prietenii vor pleca într-o nouă excursie.

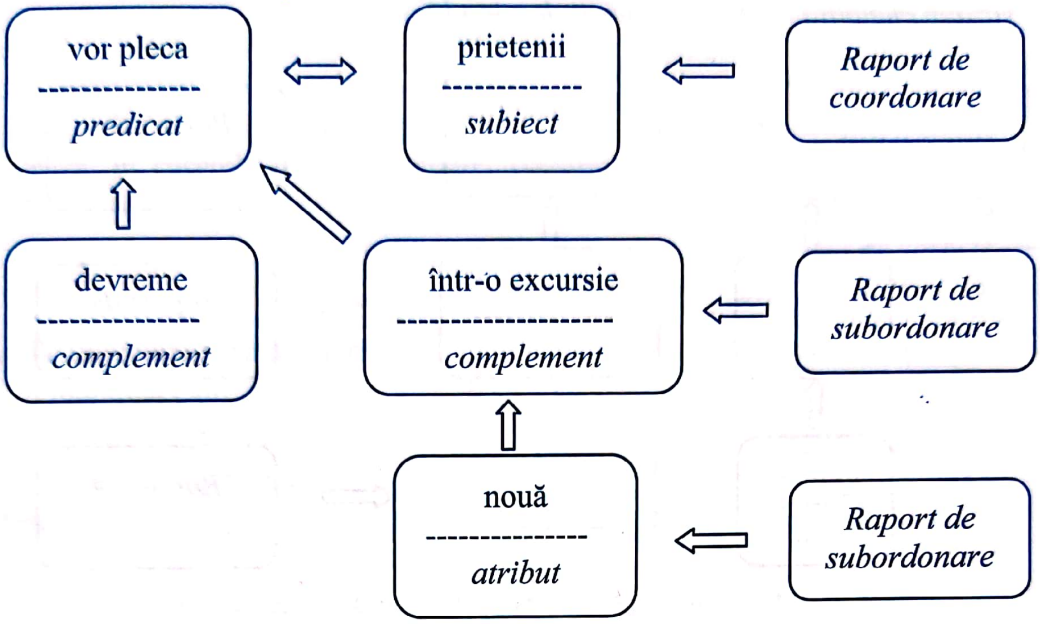

Prietenii de la țară mă vor asculta.

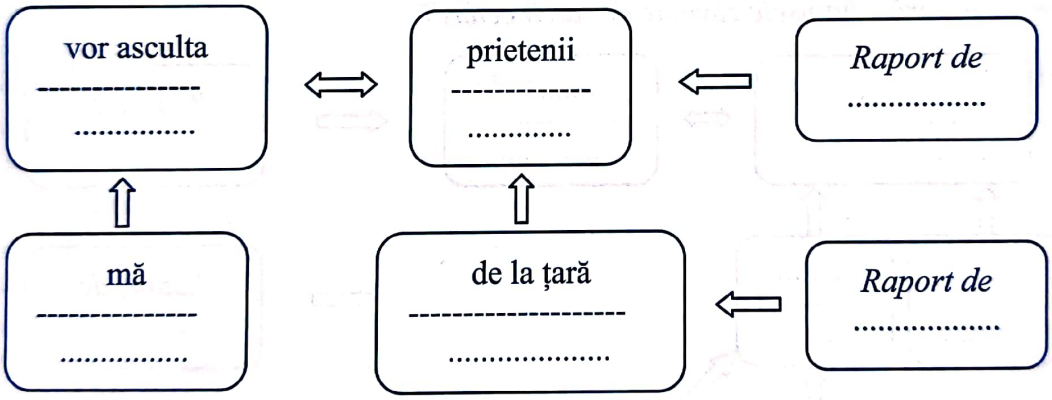

Pe tine, astăzi, colegii te vor asculta pentru ideile bune.

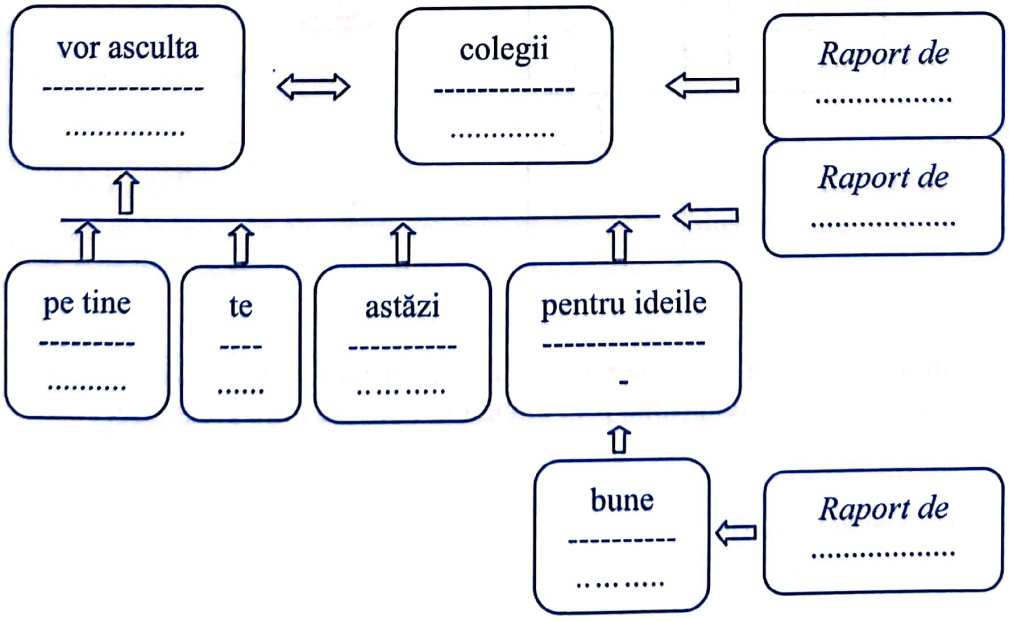

Scanned with OKEN Scanner

16 Având ca model exercițiul **15**, realizează, pornind de la cele două raporturi, schemele următoarelor propoziții:

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă.

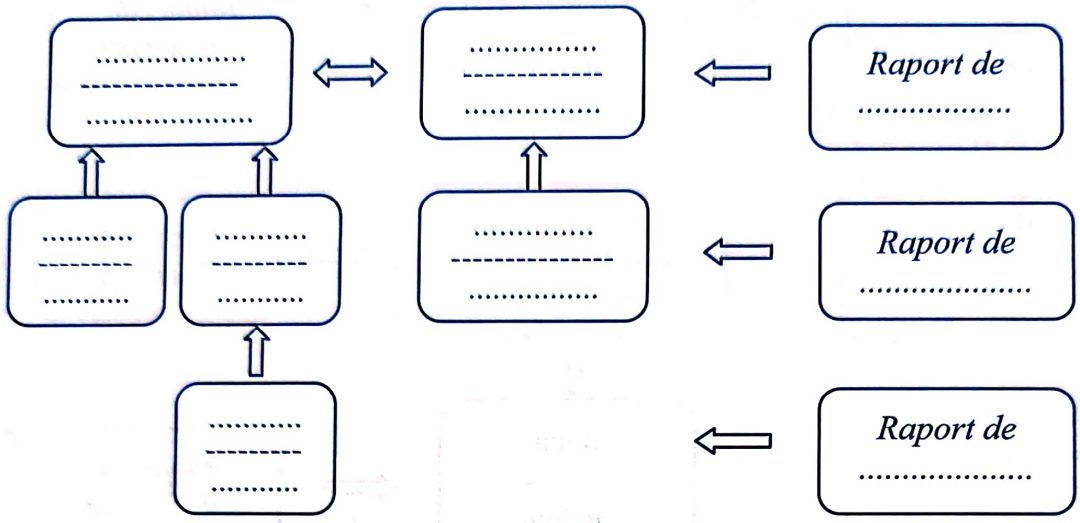

Am văzut iarăşi întinsele zăvoaie de sălcii cenuşii...

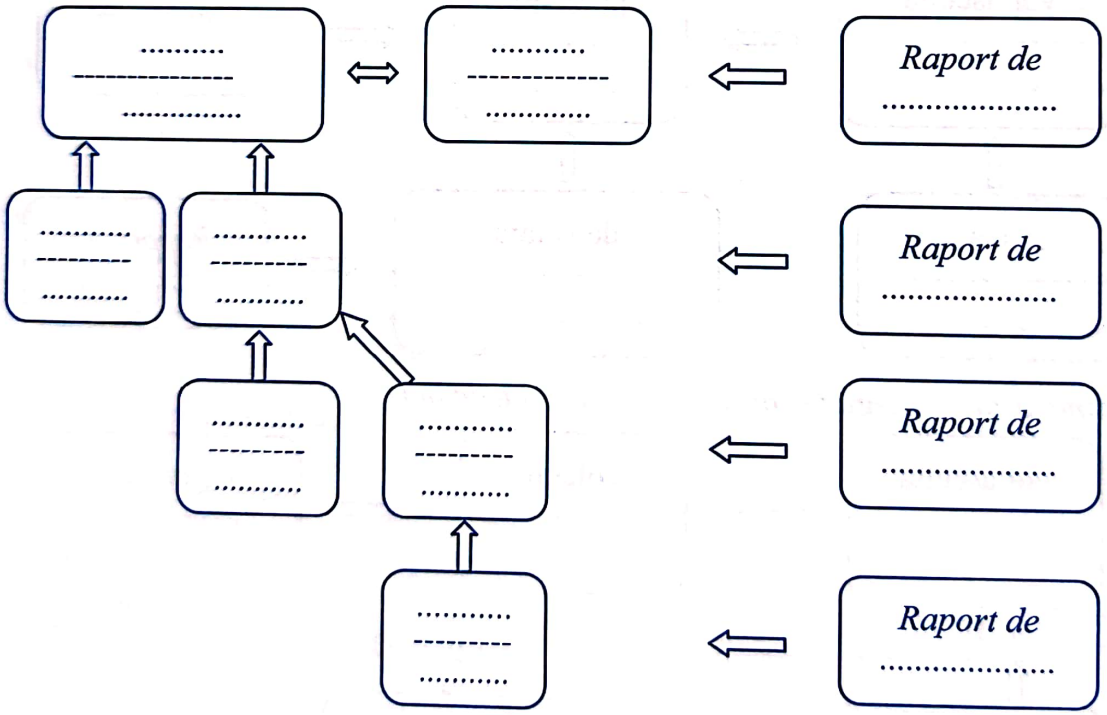

17 Alcătuieşte propoziții în care complementul circumstanțial de loc să răspundă la întrebările date mai jos şi să fie exprimat prin cuvintele indicate între paranteze:

unde? (acolo)

.....

de unde? (de la bunici)

.....

Scanned with OKEN Scanner

încotro? (până la țară)

.....

până unde? (până la mare)

.....

pe unde? (pe stradă)

.....

18 Notează, în casetele corespunzătoare, complementul circumstanțial de loc, partea de vorbire prin care este exprimat și cazul acestuia:

	complementul circumstanțial de loc	*partea de vorbire prin care se exprimă*	*cazul*
Au făcut un drum până la țară.			
S-au îndreptat către ei.			
S-au așezat lângă cei doi.			
Vor trece, mâine, pe la tine.			
Merg spre dumnealor.			

19 Completează partea de vorbire prin care se exprimă complementul, elementul determinat/ regent al complementului circumstanțial de loc, partea de vorbire prin care este exprimat elementul determinat/ regent și modul acestuia, conform exemplului:

Au ajuns *acolo* la timp.

acolo (adverb)	au ajuns	verb	indicativ
Aș pleca departe de oraș.			
departe (.....)	.....	.....	.....
Are să rămână *la munte*.			
la munte (.....)	.....	.....	.....
Să vină *la țară*!			
la țară (.....)	.....	.....	.....
Mergând *spre casă* i-a venit o idee.			
spre casă (.....)	.....	.....	.....
Mergi *înainte*, tinere!			
înainte (.....)	.....	.....	.....
A sta *la mare* este o plăcere.			
la mare (.....)	.....	.....	.....

20 Alcătuiește propoziții în care complementul circumstanțial de timp să răspundă la întrebările date mai jos și să fie exprimat prin partea de vorbire indicată între paranteze:

când? (adverb)

.....

de când? (adverb)

.....

până când? (substantiv)

.....

cât timp? (adverb)

.....

Scanned with OKEN Scanner

21 Completează partea de vorbire prin care este exprimat complementul circumstanțial de timp, cazul acestuia și elementul determinat/ regent, conform exemplului:

Astăzi te vom sărbători.

Astăzi	adverb	nu are caz	vom sărbători
În vacanță vom citi mult.			
În vacanță	.....	.....	.....
În concediu te voi lua și pe tine.			
În concediu	.....	.....	.....
Seara e vremea poveștilor.			
Seara	.....	.....	.....
Când are să vină la mine?			
Când	.....	.....	.....
De când n-a fost la mare?			
De când	.....	.....	.....
Astăzi te voi aștepta.			
Astăzi	.....	.....	.....
Trecând apa, l-am zărit pe Ștefan.			
Trecând	.....	.....	.....
De mic, l-am cunoscut pe el.			
De mic	.....	.....	.....
A doua zi, își va dovedi istețimea.			
A doua zi	.....	.....	.....
A plecat *înainte*.			
înainte	.....	.....	.....
Dimineața vom pleca la pescuit.			
Dimineața	.....	.....	.....

22 Alcătuiește propoziții în care fiecare dintre cuvintele date mai jos să îndeplinească funcția sintactică de complement circumstanțial de timp:

dimineața .....
toamna .....
vara .....
uneori .....
când .....
seara .....
din copilărie .....
mâine .....

23 Notează, în casetele date, valoarea morfologică și cazul cuvintelor subliniate:

	valoare morfologică	*caz*
<u>Dimineața</u> este răcoroasă.		
<u>Primăvara</u> totul va înflori.		
<u>Ziua</u> este călduroasă.		
<u>Ziua</u> te voi suna.		
<u>La venirea</u> vacanței toți se bucură.		
<u>Altădată</u> te voi chema.		

Scanned with OKEN Scanner

24 Analizează, pornind de la exemplele date, complementele circumstanțiale de loc și complementele circumstanțiale de timp, din textul de mai jos:

Foicică trei migdale,
S-o cănit codrul la poale,
Haiducii coboară-n vale,
Când frunza s-a-ngălbenit,
Voinicelul șade trist.
Și frunza când a picat,
Voinicelul mi-a plecat.
Răsai iute, bobule,
Și-nfrunzește, codrule!
Când văd frunza verde-n tine,
Crește inimioara-n mine.

(Folclor)

Exemple:

Merge *spre casă.*

spre casă – complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția simplă *spre.*

Astăzi va răspunde.

astăzi – complement circumstanțial de timp, exprimat printr-un adverb simplu, de timp etc.

25 Alcătuiește propoziții care conțin complemente circumstanțiale de mod, exprimate prin părți de vorbire indicate între paranteze și care să răspundă la întrebările date mai jos:

în ce mod? (substantiv) .....
cum? (adverb) .....
în ce fel? (adverb) .....
cum? (substantiv) .....

26 Completează spațiile punctate cu complementul circumstanțial de mod, partea de vorbire prin care este exprimat, cazul acestuia și elementul determinat/ regent, conform modelului:

		exprimat prin	*caz*	*element regent*
Venea *agale.*	*agale*	adverb	nu are	venea (verb)
Îi adusese *iute* floarea dorită.	*iute*	.....	.....	.....
Se îndepărtaseră *repede* de ei.	*repede*	.....	.....	.....
A plecat *cu plăcere* în vacanță.	*cu plăcere*	.....	.....	.....
Gândește *limpede* totul.	*limpede*	.....	.....	.....
Vecinul tău vorbește *fără logică.*	*fără logică*	.....	.....	.....
Ia, *cu poftă,* din toate!	*cu poftă*	.....	.....	.....

27 Completează spațiile punctate cu elementul determinat/ regent al complementului circumstanțial de mod, partea de vorbire prin care este exprimat elementul determinat/ regent și modul acestuia, conform exemplului:

		element regent	*parte de vorbire*	*mod*
Așa merge acesta.	*așa*	merge	verb	indicativ
Aș lucra *imediat* cu tine.	*imediat*	.....	.....	.....
A dansa *bine* este o încântare pentru ei.	*bine*	.....	.....	.....
Mergând *încet,* n-a ajuns la timp.	*încet*	.....	.....	.....

Scanned with OKEN Scanner

Vom câştiga *mereu.*	*mereu*	.....	.....	.....
Vorbeşte *deschis.*	*deschis*	.....	.....	.....
Se poartă *frumos.*	*frumos*	.....	.....	.....

28 Din textul dat mai jos, analizează sintactic şi morfologic cuvintele indicate, respectând ordinea din tabel:

Tovarăşul meu, pe lângă aceste dispoziţii de ştiinţă strategică, mai poseda şi aplecări artistice; el suna din drâmbă cu un talent la care nu am putut ajunge niciodată şi pe care-l admiram mai mult decât am admirat mai târziu talentul lui Liszt...; ştia să imiteze şuierul şerpilor şi să-i cheme astfel la el, când ne rătăceam împreună prin fânaţele înflorite din lunca de la Mirceşti...; şi însă toate aceste aptitudini ale lui fiind nesocotite, el a fost destinat a deveni pitar.

(Vasile Alecsandri – ***Vasile Porojan***)

	Funcţia sintactică	**Partea de vorbire**	**Felul (comun/ propriu)**	**Gen**	**Nr.**	**Caz**	**Art./ neart.**
Tovarăşul							
de ştiinţă							
strategică							
talentul							
lui Liszt							
şuierul							
şerpilor							

29 Alcătuieşte o compunere, de maximum şase rânduri, cu titlul *În vacanţa mare*, în care să foloseşti complementele circumstanţiale învăţate. Subliniază-le.

30 Notează, în casetele date, funcţia sintactică, cazul şi elementul regent/ determinat al cuvântului dat:

	funcţia sintactică	*cazul*	*elementul determinat*
Iau cartea de la tine.			
cartea	complement direct	acuzativ	iau (verb)
Au cumpărat noi caiete.			
caiete			
Ascult, astăzi, tot concertul.			
concertul			
I-am văzut pe prietenii tăi.			
I-			
pe prietenii			
O văd pe bunica ta.			
o			
pe bunica			
Îl văd pe dânsul.			
Îl			
pe dânsul			
I-am remarcat pe cei doi.			
I-			
pe cei doi			

Scanned with OKEN Scanner

Pe al doilea l-ai aplaudat.

pe-al doilea			
l-			

Toţi mă cunoşteau pe mine.

mă			
pe mine			

Îl ştiu pe dumnealui.

îl			
pe dumnealui			

31 Notează ce parte de vorbire este fiecare cuvânt dat, de la exerciţiul **31**.

cartea	.....;	caiete	.....;	concertul	.....;
l-	.....;	pe prietenii	.....;	o	.....;
pe bunica	.....;	îl	.....;	pe dânsul	.....;
l-	.....;	pe cei doi	.....;	pe al doilea	.....;
l-	.....;	mă	.....;	pe mine	.....;
Îl	.....;	pe dumnealui	.....;		

- *Complementul direct se exprimă prin: substantiv; pronume; numeral.*
- *Cazul complementului direct este acuzativul.*
- *Complementul indirect se exprimă prin: substantiv în cazul dativ; substantiv în cazul acuzativ; pronume personal în cazul dativ; pronume personal în cazul acuzativ (cu prepoziţie); numeral cu valoare substantivală.*

32 Notează, în casetele date, cazul, funcţia sintactică şi elementul determinat/ regent al cuvântului dat:

	funcţia sintactică	*cazul*	*elementul determinat*
Dăruiesc o carte colegilor mei.			
o carte	complement direct	acuzativ	dăruiesc (verb)
colegilor	complement indirect	dativ	dăruiesc (verb)
Spune băieţilor povestea mea.			
băieţilor			
Îi dau fetei o veste bună.			
Îi			
fetei			
Se gândeşte la rezultatele ei.			
la rezultatele			
Îi dăruiesc ei.			
Îi			
ei			
Se vorbea despre a doua.			
(despre) a doua			

33 Trece, în casetele date, cazul şi funcţia substantivelor subliniate:

	cazul	*funcţia sintactică*
Spun copiilor aceeaşi poveste.		
Fapta copiilor este lăudată.		
Numărul străzii nu-l ştia.		

Scanned with OKEN Scanner

Ideea lui o cunoştea.
Povestea lui Alin era fascinantă.
I-a dat străzii alt nume.
Au vorbit despre idealurile lor.
Lor le-am dăruit un zâmbet.

34 Pune în locul potrivit, semnele de punctuație corespunzătoare:

Spunea fata ☐ la serbare ☐ era totul emoționant ☐
S-a schimbat ☐ imediat ☐ imaginea aceea ☐
Altădată ☐ am fost la un spectacol deosebit ☐
Prietenii mei au venit ☐ încet ☐ încet pe uşă ☐
Ziua plouă ☐ noaptea plouă ☐ dimineața e frumos ☐

35 Notează, în casetele corespunzătoare, genul, numărul, cazul şi funcția sintactică ale cuvintelor date din următoarele versuri:

Vom visa un vis ferice,
Îngâna-ne-vor c-un cânt
Singuratece isvoare,
Blânda batere de vânt;

(Mihai Eminescu – ***Dorința***)

	gen	*număr*	*caz*	*funcție sintactică*
un vis				
ferice				
(c)-un cânt				
isvoare				
batere				
de vânt				

■ PREZENTAREA UNEI OPERE PLASTICE 3

◆ *Pentru a sesiza cât mai multe înțelesuri, simboluri dintr-o operă plastică, trebuie avut în vedere:*

– *prim-planul;*
– *planul de adâncime (perspectiva);*
– *elementele esențiale;*
– *detaliile semnificative;*
– *plasarea elementelor în cadru (în centru, în stânga, în dreapta, în planul din spate);*
– *diversitatea formelor; varietatea culorilor etc.*

Scena dominantă a laturii de miazănoapte a bisericii mănăstirii Sucevița este dedicată temei vieții călugărești prin scena scării virtuților, o scară de lemn ce urcă de jos din dreapta în sus spre stânga într-un unghi de 45° şi ale cărei trepte sunt indicate prin numiri. La dreapta, este reprezentat urcuşul obositor al părinților călugări, urcuş însoțit de şase rânduri de îngeri, aşezați paralel cu treptele, iar la stânga sunt reprezentați părinții călugări prăbuşindu-se în prăpastie şi devenind pradă dracilor. Unii se țin încă atârnați cu încheieturile genunchilor de scară, în timp ce trupurile lor se scufundă deja în adânc.

Scanned with OKEN Scanner

La dreapta, ordinea e clară, iar la stânga domină zona haotică a groazei, a prăbuşirii trupurilor cu capul în jos. Prin această scenă, treptele scării sunt văzute ca virtuţi (ca puteri), care reprezintă un urcuş prin lupta fiecăruia asupra puterilor potrivnice.

SUCEVIŢA. *Latura de miazănoapte. Scara virtuţilor, după Ioan Scărarul (fragment)*

1 Descrie un tablou, din opera unui pictor român, şi prezintă în cinci-şase rânduri, impresiile tale, identificând planul apropiat, planul îndepărtat, peisajul, culorile, anotimpul etc.

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
31

1. *Descoperirea treptelor de analiză a operei literare*
2. *Fraza. Propoziția principală. Propoziția secundară. Topica*
3. *Alcătuirea de fișe din operele literare*

DESCOPERIREA TREPTELOR DE ANALIZĂ A OPEREI LITERARE (IV) 1

Poarta era sfărâmată şi voinicul intră. Luna răsărise dintre munţi şi se oglindea într-un lac mare şi limpede, ca seninul cerului. În fundul lui se vedeau sclipind, de limpede ce era, un nisip de aur; iar în mijlocul lui, pe o insulă mare de smarald, înconjurat de un crâng de arbori verzi şi stufoşi, se ridica un mândru palat de o marmură ca laptele, lucie şi albă – atât de lucie, încât în ziduri se răsfrângea ca-ntr-o oglindă de argint: dumbravă şi luncă, lac şi ţărmuri. O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului lângă poartă; mândre şi senine. Făt-Frumos se sui-n luntre şi, vâslind, ajunse până la scările de marmură ale palatului. Pătruns acolo, el văzu în boltele scărilor candelabre cu sute de braţe, şi-n fiecare braţ ardea câte o stea de foc. Pătrunse în sală. Sala era înaltă, susţinută de stâlpi şi de arcuri, toate de aur, iar în mijlocul ei stătea o mândră masă, acoperită cu alb, talgerele toate săpate din câte-un singur mărgăritar mare.

(Mihai Eminescu – ***Făt-Frumos din lacrimă***)

Citeşte textul, pentru a descoperi mesajul artistic şi modalităţile de formulare ale acestuia.

1 Argumentează, în maximum cinci rânduri, apartenenţa acestui text la un basm (cult).

2 Explică, în două-trei enunţuri, modul în care se îmbină naraţiunea cu descrierea.

3 Numeşte cuvântul prin care povestitorul îl caracterizează, în text, pe Făt-Frumos.

4 Selectează patru imagini vizuale care creează impresia de strălucire.

5 Numeşte culorile dominante din acest tablou şi comentează modul în care completează ele frumuseţea descrierii.

6 Explică verbele/ expresiile *se oglindea*, *se vedea sclipind*, *răsfrângea* şi efectul folosirii acestora în text.

7 Relevă două elemente fabuloase prezente în cadrul descris.

8 Comentează o comparaţie din text, numind ambele elemente ale acestui procedeu stilistic.

9 Exprimă-ţi părerea despre peisajul mirific, descris în fragment.

10 Numeşte sentimentul pe care îl transmite cititorului această descriere.

Scanned with OKEN Scanner

■ FRAZA. PROPOZIȚIA PRINCIPALĂ. PROPOZIȚIA SECUNDARĂ ■ TOPICA

2

- *O îmbinare de două sau mai multe propoziții formează o* ***frază****.*
- *O frază trebuie să cuprindă cel puțin o* ***propoziție principală****.*
- ***Propoziția principală*** *are un înțeles de sine stătător (nu depinde de înțelesul altei propoziții).*
- ***Propoziția secundară*** *(subordonată) depinde de înțelesul altei propoziții, pe care o determină.*
- ***Propoziția subordonată*** *depinde de un cuvânt din propoziția determinată/ regentă și se leagă de aceasta printr-un cuvânt de relație (conjuncție, adverb, pronume).*

1 Se dă textul:

Desfrunzit și prea bătrân
Tremură de frig gorunul.
Au căzut și-ntâii fulgi
Și l-am prins din zbor pe unul.

(Nicolae Labiș – ***Fulg***)

Desparte în propoziții textul de mai sus, respectând următoarele etape:
– citește textul cu atenție;
– subliniază predicatele;
– marchează elementele de legătură;
– separă, printr-o linie oblică sau verticală, fiecare propoziție și numeroteaz-o.
– notează cu: PP – propoziția principală și cu
PS – propoziția secundară.
– rescrie predicatele.....

– rescrie elementele de legătură .....

– rescrie propozițiile din strofa dată:
P1.....
P2.....
P3.....
– specifică felul fiecărei propoziții:
P1 = ...
P2 = ...
P3 = ...

2 Notează, în casetele date, felul propozițiilor, elementele de legătură și specifică raportul dintre propoziții (vezi exemplele date și urmărește etapele de la exercițiul **1**):

	felul propozițiilor	*elementele de legătură*	*raportul dintre propoziții*
Pv PP Pv PP Astăzi vine [1]/ și te voi anunța. [2]/	P1 – PP; P2 – PP	și	coordonare
Pv PP Pv PP Pv PP Vine, [1]/ anunță [2]/ și pleacă. [3]/	P1 – PP; P2 – PP; P3 –PP	și	coordonare

Scanned with OKEN Scanner

PV PP PV PS
Știu [1]/ că mă va înțelege. [2]/

P1 – PP; P2 – PS	că	subordonare
Când vine acasă, îl vei recunoaște.		
.....	.....	.....
Unii îl sfătuiau să-l ude mereu.		
.....	.....	.....
Ar sări în ocniță, dar e prea sus.		
.....	.....	.....
Apoi tace și, cu ochii țintiți la motan, așteaptă să se scoboare.		
.....	.....	.....

Raportul de coordonare între propoziții se ilustrează astfel:

A venit și a răspuns bine.

P1 – A venit – *propoziție principală;*

P2 – și a răspuns bine – *propoziție principală*

PP 1 *și* *PP* 2 *raport de coordonare*

Știe să scrie și să citească.

P1 – Știe – *propoziție principală;*

P2 – să scrie – *propoziție secundară;*

P3 – și să citească – *propoziție secundară.*

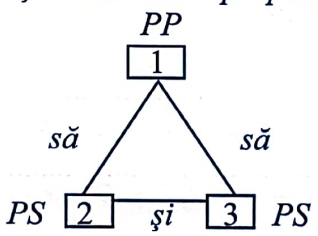

raport de subordonare

raport de coordonare

3 Se dă fraza:

El l-a luat, l-a mângâiat și i-a spus.

Rescrie predicatele: .....

Rescrie propozițiile din frază și notează felul acestora (principale sau secundare).

.....

.....

.....

Specifică raporturile existente între propoziții:

.....

.....

4 Se dă fraza:

Scăparea lor era lăstarul, dar tocmai dintr-acolo venea vânătorul.

Rescrie predicatele: .....

Rescrie propozițiile din frază și notează felul acestora (principale sau secundare):

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Menţionează raporturile existente între propoziţii:

.....

.....

5 Alcătuieşte, pe rând, câte o frază compusă din două propoziţii legate între ele prin următoarele cuvinte de legătură:

şi .....

să .....

când .....

dacă .....

iar .....

cum .....

fiindcă .....

ce .....

cine .....

6 Desparte fraza de la exerciţiul **4**, specificând felul propoziţiilor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7 Notează, în casetele corespunzătoare părţilor de vorbire, fiecare element de legătură de la exerciţiul **4**:

Conjuncţii	*Adverbe*	*Pronume*

8 Rescrie, din strofa de mai jos, fiecare propoziţie, specificând şi felul fiecăreia (după ce ai parcurs etapele corespunzătoare):

A trecut pe lângă mine Vântul...
Nu l-am auzit.
Au trecut pe lângă mine Ziua,
Şi Noaptea, şi Luna şi Soarele...
Nu le-am văzut.

(Nicolae Dragoş – ***A trecut pe lângă mine***)

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

1 Completează casetele de mai jos (fişe cu citate), cu versuri care surprind cadrul natural eminescian:

„.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
....."

(„....." – .....)

„.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
....."

(„....." – .....)

„.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
....."

(„....." – .....)

„.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
....."

(„....." – .....)

2 Completează casetele de mai jos (fişe cu citate), cu aprecieri critice despre opera lui Mihai Eminescu:

„.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
....."

(„....." – .....)

„.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
....."

(„....." – .....)

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
32

Semestrul II – Evaluare 1

■ TESTUL 1 ■

1 Realizează rezumatul basmului ***Prâslea cel voinic şi merele de aur.*** **(5p.)**

- *Urmăreşte structura basmului (nu numai faptele) şi păstrează logica alcătuirii naraţiunii/ înlănţuirea evenimentelor!*
- *Condensează informaţia, în funcţie de planul de idei!*
- *Respectă instrucţiunile de redactare (modul de alcătuire) proprii rezumatului!*

Indicaţii:

Planul de idei:

- *Stăpânul unei împărăţii este trist, deoarece i se fură merele de aur din grădină. (locul, timpul întâmplării, personaje caracteristice basmului şi motivul generator de nemulţumire/ lipsa ce trebuie remediată).*
- *Toate încercările de a prinde hoţii, chiar şi ale fiilor mai mari ai împăratului, sunt fără succes (încercări de a remedia lipsa cu mijloace obişnuite).*
- *Prâslea îşi încearcă şi el norocul la păzitul grădinii şi reuşeşte să gonească hoţii (apariţia eroului şi dovada calităţilor sale deosebite).*
- *Încercările prin care trece protagonistul, pentru a prinde hoţii şi pentru a recupera merele.*
- *Încheierea cu succes a pedepsirii zmeilor hoţi şi eliberarea prinţeselor captive este prilej de nouă aventură pentru Prâslea (eroul este înlocuit de falşii eroi – fraţii invidioşi).*
- *Prâslea reuşeşte să ajungă în lumea oamenilor şi să ajungă acasă, fără să fie însă recunoscut (întoarcerea la matcă).*
- *Eroul face dovada calităţilor sale unice scoţând din mărul fermecat obiectele cerute de fata cea mică de împărat (recăpătarea identităţii).*
- *Prâslea învinge şi piedicile puse în calea dezvăluirii adevărului (recunoaşterea eroului şi pedepsirea impostorilor: biruinţa adevărului asupra minciunii întregeşte biruinţa binelui asupra răului).*
- *Prâslea se însoară cu fata cea mică şi este declarat succesorul părintelui său la tronul împărăţiei (răsplata/ eroul primeşte însemnele puterii depline).*

În ajutorul tău: aranjează în ordinea firească următoarele enunţuri aparţinând rezumatului:

a. Deşi mulţi paznici au încercat să prindă hoţii, nimeni nu a reuşit, nici măcar fiii cei mari ai împăratului.

b. Într-un timp fabulos/ mitic, într-o împărăţie mare exista o grădină miraculoasă. În fundul grădinii creştea un măr care făcea mere de aur. Împăratul era supărat că nu apuca să se bucure de merele de aur din cauza unor hoţi care i le furau noaptea.

c. Prâslea, cel mai mic dintre fiii împăratului, reuşeşte să rănească hoţul şi să salveze merele de aur ale tatălui său.

Scanned with OKEN Scanner

d. Prâslea, singurul care are curajul să coboare în prăpastie până pe tărâmul celălalt, găseşte hoţii merelor de aur, care erau trei fraţi zmei şi stăpâneau ţinutul. El găseşte, în cele trei palate ale zmeilor, trei fete de împărat răpite şi ţinute captive de aceştia. Prâslea se luptă şi îi învinge pe primii doi zmei, eliberând fetele.

e. Cei trei fraţi pornesc pe urmele de sânge lăsate de hoţ, pentru a-l prinde. Drumul îi duce pe cei trei până la poarta dintre cele două lumi.

f. Mezinul se căsătoreşte cu fata cea mică şi urmează tatălui său în scaunul împărăţiei.

g. La ieşirea în lumea oamenilor, cei doi fraţi invidioşi, pun la cale omorârea lui Prâslea. Acesta scapă de vicleşugul fraţilor, punând în locul său un bolovan la capătul frânghiei care îl ridica la suprafaţă.

h. Lupta cu cel de-al treilea zmeu este cea mai dificilă căci durează până seara şi cei doi se luptă nu numai ca oameni, ci şi ca două flăcări. Prâslea este ajutat să învingă zmeul de un corb şi de fata cea mică de împărat.

i. Prâslea se întoarce acasă şi, fiind de nerecunoscut în hainele ţărăneşti, pe care le purta, află informaţii despre fraţii săi şi despre fata cea mică, rămasă singură, în aşteptarea lui.

j. După ce salvează de la moarte nişte pui de zgripsor, Prâslea e adus în lumea oamenilor de mama acestora, drept mulţumire pentru gestul său.

k. Fraţii mincinoşi îşi primesc pedeapsa hărăzită de soartă pentru vina lor.

l. El transformă, apoi, palatele zmeilor în mere de aur, pe care le dă fetelor de împărat, pentru a le duce în lumea oamenilor. Pe ultimul, al mezinei şi logodnicei lui Prâslea, îl păstrează la el.

m. Eroul, angajat ca ucenic la un argintar, îndeplineşte dorinţele fetei celei mici, puse peţitorilor săi, şi îi oferă obiectele cerute din mărul fermecat, pe care îl avea asupra sa.

n. Prâslea este recunoscut astfel de către fată şi de către părinţii săi.

2 Scrie o compunere în care să dezvolţi cel puţin patru argumente pentru susţinerea ideii că fragmentul de mai jos aparţine unui basm: **(5p.)**

Văzând palaturile de aur în care locuia zmeul cel mic, rămase cam pe gânduri, dară, luându-şi inima în dinţi intră înăuntru.

Cum îl văzu fata, îl rugă ca pe Dumnezeu să o scape de zmeu, care zicea, e hotărât ca, îndată ce se va face sănătos bine, să o silească oricum să se însoţească cu dânsul.

Abia isprăvise vorba, şi buzduganul, izbind în uşă şi în masă, se puse în cui. Prâslea întrebă ce putere are zmeul şi îi spuse că aruncă buzduganul cale de trei conace; atunci, el aruncă şi mai departe, lovindu-l în piept.

Zmeul, turbat de mânie, se întoarse numaidecât acasă.

- *Urmăreşte toate secvenţele definiţiei basmului!*
- *Argumentează apartenenţa la basm prin potrivirea elementelor din definiţie cu cele din text!*
- *Ţine seama şi de caracteristicile literaturii populare: caracterul oral, caracterul anonim, caracterul colectiv;*
  - *semnalează prezenţa personajelor fantastice;*
  - *remarcă existenţa palatelor de aur;*
  - *compară puterile zmeului cu cele ale lui Prâslea;*
  - *subliniază calităţile fabuloase ale buzduganului.*

Scanned with OKEN Scanner

■ TESTUL 2 ■

Citeşte cu atenţie următorul text propus ca suport pentru cerinţele formulate mai jos:

Numai când şi alţii din clasă începură să bage de seamă, doctorul se ridică de la locul lui, se opri în faţa băncii întâia şi întinse mâna înspre locul acela, vorbind de departe:

— Domnule, cum te cheamă pe dumneata?

— Matei Stelian.

— Eşti slujbaş undeva?

— Da. Telegrafist la Calea Ferată.

Vecinul fetei cu ochi mici avea fruntea îmbrobonată de sudoare; iar la colţul gurii lui încremenise, la adăpostul mustăţilor, o zâmbire batjocoritoare, pe care numai cine nu ştie ce este disperarea poate săvârşi nedreptatea s-o osândească.

Dar doctorul era un om încercat şi cuminte. Pricepu încurcătura şi se întoarse iute către fată.

— Bine, fetiţo, tu nu eşti în stare să îţi păzeşti înscrisul? Dacă dumnealui nu se sfieşte să copieze de la tine, învaţă-l tu cel puţin minte. Fă-l să simtă că te fură, fă-l să priceapă ca e destul de ruşinos ca un om mare să se bucure aşa de munca unui copil. Sunt sigur că nici nu-l cunoşti.

— Ba da...

Şi lacrimi ca picăturile unei ploi după secetă începură să cadă cu repeziciune din ochii mici şi stinşi ai fetei de-a dreptul pe bancă.

(I.Al. Bassarabescu – ***Un om în toată firea***)

1 Rescrie, din textul dat, primul pronume personal şi precizează cazul şi funcţia sintactică ale acestuia. **(10p.)**

2 Alcătuieşte cu pronumele personal *el* cinci propoziţii în care să fie, pe rând, atribut în genitiv, atribut în acuzativ, complement în dativ, complement în acuzativ, nume predicativ în nominativ. **(10p.)**

3 Rescrie, din textul dat, două pronume personale de politeţe, precizând cazul şi funcţia sintactică ale fiecăruia. **(10p.)**

4 Alcătuieşte cinci propoziţii în care pronumele personal de politeţe *dumneata*, să îndeplinească, pe rând, funcţiile sintactice de subiect (nominativ), nume predicativ (genitiv), atribut (genitiv), atribut (acuzativ), complement (dativ). **(10p.)**

5 Transcrie, din textul dat, două adjective provenite din alte părţi de vorbire. Precizează cazul şi funcţia sintactică ale acestora. **(10p.)**

6 Notează partea de vorbire, cazul, genul, funcţia sintactică ale cuvântului *întâia*, din structura *în faţa băncii întâia...* **(10p.)**

7 Transcrie două substantive în cazul vocativ, din textul dat, alcătuind apoi, cu fiecare câte o propoziţie în care să îndeplinească funcţia de subiect. **(10p.)**

8 Analizează morfosintactic cuvântul *cuminte*, din propoziţia *Dar doctorul era un om încercat şi cuminte.* **(10p.)**

Scanned with OKEN Scanner

9 Notează primele cinci pronume personale, din text, şi trece-le apoi în cazul nominativ. **(10p.)**

Din oficiu: 10p.

■ TESTUL 3 ■

Citeşte cu atenţie textul următor şi răspunde cerinţelor formulate pe marginea textului:

În vremea asta Niculăiţă se şi apucase de lucru şi, scoţând cu cleştele cuiele uşii celei vechi, se gândea că maică-sii şi lui tată-său tot trebuie să le spuie, n-are încotro.

— Ce lucrezi acolo, mă Niculăiţă ?

Băiatul ridică ochii, în care a înflorit un zâmbet de fericire de la întâiul sunet al glasului care-l întreabă, şi vede pe Salomia. E urcată pe un buştean, cu braţele pe gard. Vântul îi flutură-n părul auriu şi ochii ei verzi, ca apa adâncă şi limpede la umbră, zâmbesc a batjocură...

— Dreg uşa de la podu şopronului, răspunse Niculăiţă, şi se gândeşte: „Nu, ei nu-i spui, că nu mă crede şi o să spuie la alţii râzând de mine. Mai bine să afle singură de la alţii, când s-o ivi păgubaşul"...

S-a ivit păgubaşul. E colo, pe linia satului, în mijlocul mulţimii de femei şi de copii adunaţi în jurul lui. Călăreţul care a trecut adineauri în buiestru, ăla e păgubaşul.

Salomia, care de pe buşteanul pe care era urcată, vede copii alergând într-acolo, se coboară şi dă fuga la poartă zicând:

— Nu-ş' ce s-a întâmplat pe linie, că văd că dau copiii fuga-n sus.

Niculăiţă îşi lasă lucrul şi iese şi el pe poartă. O femeie care vine dintr-acolo îl dumireşte:

— E un negustor care cică a pierdut o pungă cu bani şi întreabă dacă n-a găsit-o cineva.

Niculăiţă se duce grăbit într-acolo îşi face loc printre copii şi, ajuns lângă negustor, îl atinge de braţ şi-l întreabă:

— Cum era punga dumitale?

(I.Al. Brătescu-Voineşti – ***Niculăiţă Minciună***)

1 Rezumă fragmentul dat. **(3p.)**

2 Notează personajul principal şi locul de desfăşurare a acţiunii, din textul dat. **(3p.)**

3 Transcrie două cuvinte care conţin diftongi şi două cuvinte care conţin hiat. Subliniază-i. **(3p.)**

4 Rescrie primele patru predicate, din textul dat, precizând modul şi timpul fiecăruia. **(3p.)**

5 Transcrie un regionalism, din textul dat, şi alcătuieşte cu acesta o propoziţie. **(3p.)**

6 Precizează valoarea morfologică şi cazul cuvântului *lui,* din sintagma *lui tată-său.* **(3p.)**

7 Notează patru valori morfologice ale cuvântului *o.* **(3p.)**

Scanned with OKEN Scanner

8 Transcrie, din fraza: — *E un negustor care cică a pierdut o pungă cu bani şi întreabă dacă n-a găsit-o cineva*, două substantive, precizând cazul şi funcţia fiecăruia. **(3p.)**

9 Notează două verbe la modul indicativ, timpul perfect compus şi pune-le, apoi, la timpul perfect simplu, la aceeaşi persoană. **(3p.)**

10 Precizează valorile morfologice ale cuvintelor din grupul de cuvinte, din următorul text: *a trecut adineauri în buiestru.* **(3p.)**

11 Alcătuieşte o compunere, pornind de la următorul fragment, din textul dat:

— E un negustor care cică a pierdut o pungă cu bani şi întreabă dacă n-a găsit-o cineva.

Niculăiţă se duse grăbit într-acolo îşi face loc printre copii şi, ajuns lângă negustor, îl atinge de braţ şi-l întreabă:

— Cum era punga dumitale? **(60p.)**

Din oficiu: 10p.

ATENŢIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerinţă, dând un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere;
- ai folosit elemente de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri, precum şi normele ortografice, de punctuaţie, acordul, aşezarea în pagină.

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
33

Semestrul II – Evaluare 2

■ TESTUL 1 ■

Caracterizarea personajului: compuneri posibile

1 Scrie o compunere în care să caracterizezi personajul principal al schiței, așa cum reiese aceasta din fragmentul citat: **(10p.)**

— Nu!... nu e voie să scoți capul pe fereastră, mititelule! Zice unul dintre tineri lui d.Goe, și-l trage puțin înapoi.

— Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul smucindu-se.

Și după ce se strâmbă la urâtul, se spânzură iar cu amândouă mânile de vergeaua de alamă și scoate iar capul. Dar n-apucă să răspundă ceva urâtul, și mititelul își retrage îngrozit capul gol înăuntru și-ncepe să zbiere.

— Mamițoo! Mam'maree! Tantii!

— Ce e? Ce e? sar cocoanele.

— Să oprească! zbiară și mai tare Goe, bătând din picioare. Mi-a zburat pălăria! Să oprească!!!

— Tot într-un timp, iacătă conductorul intră să vază cine s-a suit de la stația din urmă.

— Biletele, domnilor!

(I.L. Caragiale – ***D-l Goe...***)

- *Caracterizarea urmărește doar acele calități și defecte, care alcătuiesc portretul parțial al personajului, pe baza fragmentului citat.*
- *O asemenea compunere poate face încadrarea acestui portret în caracterizarea generală a personajului, fără să se abată totuși de la fragment.*
- *Se vor accentua trăsăturile puse în valoare de mijloacele artistice folosite de autor, în fragment .*

Poți urmări schema de mai jos pentru realizarea compunerii:

a. Introducere

– fixarea fragmentului reprodus în întregul schiței;
– se enunță tema schiței, orientată asupra personajului;
– se arată importanța fragmentului pentru portretul realizat eroului;

mai simplu:
– care este tema schiței?
– cine este Goe?
– de unde este „decupat" fragmentul în legătură cu faptele lui Goe și de ce?

b. Cuprins

– se realizează caracterizarea personajului urmărind comportamentul, cuvintele și gesturile sale, reacțiile celorlalte personaje și comentariile autorului.

mai simplu:
– în ce situație e Goe/ unde?
– cu cine?
– cum se comportă?

Scanned with OKEN Scanner

– cum vorbește?
– cum răspund/ comentează celelalte personaje?

◆ *NU UITA! procedeele artistice/ mijloacele de caracterizare/ modul de expunere/ figurile de stil/ limbaj etc.*

mai simplu: la fiecare trăsătură se adaugă forma artistică de exprimare.

c. Încheiere

– se realizează o concluzie a trăsăturilor/ trăsăturii evidențiate în fragment și se stabilește tipul de portret realizat (încadrat în portretul mai amplu al schiței);

mai simplu: – care este trăsătura (calitate sau defect)?
– care este portretul pe care îl întregește (moral sau fizic)?
– care este poziția/ atitudinea scriitorului, în fragment (față de modelul Goe)?

2 Realizează, într-o compunere, caracterizarea personajului Goe din schița ***D-l Goe...***, de I.L. Caragiale. **(10p.)**

Urmărește schema de caracterizare:

a. Introducere

Schița ***D-l Goe...*** se construiește în jurul unui personaj prezentat caricatural, critic, ca un model negativ de comportament. **(1p.)**

b. Cuprins

– caracterizarea începe din titlul schiței (comentariu); **(1p.)**
– scurtă explicație formulată de autor; conține elementele de bază ale portretului tipului uman/ de copil descris (se enunță tipul copilul prost-crescut – comentariu); **(1p.)**
– felul copilului/ tipul de portret realizat: generalizat (încă de la început, prin fixarea locului și categoriei sociale căreia îi aparține copilul); **(1p.)**
– trăsăturile fizice: nu există (sunt înlocuite cu amănuntele despre vestimentație/ îmbrăcăminte, pentru a întări generalizarea, și pregătesc portretul moral); **(1p.)**
– trăsăturile morale: leneș, răsfățat, obraznic, incult, agresiv, profitor, mincinos etc.
trăsăturile:
• se identifică în succesiunea textului; **(1p.)**
• se exemplifică prin citate sau referiri la diferite scene; **(1p.)**
• se comentează în relație cu modalitățile artistice de realizare. **(1p.)**
– mijloace de realizare: **(2p.)**
• caracterizare directă:
– făcută de autor;
– făcută de celelalte personaje (cele trei rude).
• caracterizare indirectă:
– din comportament:
◦ față de rude;
◦ în locuri publice;
◦ în relație directă cu străinii.
– din modul de exprimare:
◦ ce spune;
◦ cum spune;
– din atitudinea scriitorului – ironică.

Scanned with OKEN Scanner

Mijloacele de realizare se menționează pe parcursul lucrării/ paralel cu expunerea trăsăturilor/ pe secvențele textului!

c. Încheiere

– recapitulare, în esență, a trăsăturilor/ portretul personajului caracterizat;

– legătura dintre personaj și specificul textului (personaj de schiță prin modalitățile de realizare). **(1p.)**

opțional: intenția autorului prin modelul de comportament propus (critică și avertizează).

■ TESTUL 2 ■

Citește cu atenție poezia următoare și răspunde cerințelor formulate pe marginea textului:

Nesfârșit e cerul
Care se-ncepu,
Nesfârșită-i ziua
Unde ești și tu.

Soarele e palid,
Dus în vechi povești –
Nesfârșită-i zarea
Largă, unde ești.

(Nicolae Labiș – ***Tu***)

1 Rescrie o prepoziție, din versurile date, alcătuind cu ea o propoziție. **(10p.)**

2 Analizează morfosintactic cuvântul *ziua,* din versurile date. Alcătuiește o propoziție în care acest cuvânt să aibă o altă valoare morfologică decât cea din textul dat. Numește-o. **(10p.)**

3 Analizează morfosintactic ultimul verb al primei strofe. **(10p.)**

4 Notează câte un sinonim pentru cuvintele, din versurile date: *palid, nesfârșit.* **(10p.)**

5 Rescrie substantivele în cazul nominativ, din prima strofă. Alcătuiește, cu fiecare, câte o propoziție, punându-le în cazul genitiv. **(10p.)**

6 Explică rolul cratimei, din prima strofă. **(10p.)**

7 Transcrie, din ultima strofă, substantivele articulate, și analizează morfosintactic pe ultimul dintre cele selectate. **(10p.)**

8 Rescrie adverbele, din prima strofă, și analizează-le morfosintactic. **(10p.)**

9 Alcătuiește două propoziții în care cuvântul *și* să aibă altă valoare morfologică, decât cea din versurile date. Precizeaz-o. **(10p.)**

Din oficiu: 10p.

Scanned with OKEN Scanner

■ TESTUL 3 ■

Citeşte cu atenţie următorul text propus ca suport pentru cerinţele formulate mai jos:

Vuietul Pădurii crescu dintr-odată înalt şi nelămurit în jurul lor. Cine ştie câţi alţi băieţi, alţi măgăruşi şi alţi mânji de vânt cântau în momentul acela în alte colţuri ale Pădurii, mai depărtate, ori mai apropiate... Vocile lor nu se puteau distinge, fiecare în parte, şi astfel se amestecau cu toatele în acelaşi murmur, fără început şi fără sfârşit, ce se ridica de peste tot şi de nicăieri.

— Măi, să fie! Eu nu ştiu ce se-ntâmplă, ori ce nu se-ntâmplă, dar cred că noi am fost pe-aici... Am mai trecut pe cărarea asta!... – spuse după o vreme Năsturel.

— Vezi-ţi de treabă, Năsturel, cum să mai fi trecut? De când am intrat în Pădure noi am mers tot înainte şi-atât! – îi răspunse Măgăruşul.

Dar Năsturel nu se lăsă:

— Vrei tu să mă contrazici, Măgăruşule, dar eu îţi spun că am mai trecut! Uite, n-am mai văzut noi bradul ăla din faţa noastră, înalt până la cer, înainte de a intra în Poiana unde ne-am odihnit sub pâlcul de stejari?

Băiatul interveni şi el în discuţie:

— Ţi se pare ţie, Năsturel. În Pădure toţi brazii sunt la fel. Mânzul de vânt însă fu de partea lui Năsturel:

— Bine, bine, dacă în Pădure toţi brazii sunt la fel, atunci de ce şi piatra asta, pe care m-am odihnit eu mai înainte de a intra în Poiană, este aceeaşi?

— Dar eşti sigur că este aceeaşi, Mânzule? – îl întrebă serios Băiatul.

— Sunt! – răspunse cu hotărâre Mânzul, şi de emoţie se transformă într-o pânză de ceaţă subţire, care dispăru printre lăstărişurile Pădurii.

— Şi-a găsit cine să vorbească! zâmbi cu înţeles Băiatul. Tocmai el, care e cel mai puţin sigur pe sine! Acum cine ştie când o să se mai adune de prin răcătăniile Pădurii!

(Petre Ghelmez – ***Băiatul şi Pădurea***)

1 Rezumă fragmentul dat. **(3p.)**

2 Precizează două personaje, din textul dat. **(3p.)**

3 Transformă vorbirea directă în vorbire indirectă, începând cu propoziţia: *Băiatul interveni şi el în discuţie.* **(3p.)**

4 Alcătuieşte un enunţ în care substantivul *pânză* să aibă un alt înţeles decât cel din textul dat. **(3p.)**

5 Notează câte un sinonim pentru fiecare dintre cuvintele/ grupurile de cuvinte: *vezi-ţi de treabă; înalt până la cer; se transformă; o să se adune.* **(3p.)**

6 Explică scrierea cu iniţială majusculă a cuvântului *Pădurii*, din textul dat. **(3p.)**

7 Notează subiectele, din fraza: *Bine, bine, dacă în Pădure toţi brazii sunt la fel, atunci de ce şi piatra asta, pe care m-am odihnit eu mai înainte de a intra în Poiană, este aceeaşi?* **(3p.)**

8 Precizează cazul şi funcţia substantivelor, din fragmentul de la exerciţiul 7. **(3p.)**

Scanned with OKEN Scanner

9 Alcătuieşte o propoziţie în care cuvântul *Pădurii*, din prima frază a textului dat, să aibă o altă funcţie sintactică decât cea din text. Precizeaz-o. **(3p.)**

10 Rescrie verbele predicative, precizând şi modul lor, din fraza: *Şi-a găsit cine să vorbească! zâmbi cu înţeles Băiatul. Tocmai el, care e cel mai puţin sigur pe sine.* **(3p.)**

11 Pornind de la fragmentul dat, alcătuieşte o compunere în care să surprinzi un moment deosebit petrecut în copilărie. **(60p.)**

Din oficiu: 10p.

ATENŢIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
– te-ai încadrat în cerinţă, dând un titlu potrivit/ sugestiv;
– ai folosit diferite moduri de expunere;
– ai folosit elemente de expresivitate artistică;
– expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
– ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum şi normele ortografice, de punctuaţie, acordul şi aşezarea în pagină.

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
34

Semestrul II – Evaluare 3

■ TESTUL 1 ■

Citeşte textul următor şi răspunde cerinţelor formulate:

Sosi zmeul şi se luară la bătaie: în săbii se bătură ce se bătură şi se rupseră săbiile; în suliţi se loviră ce se loviră şi se rupseră suliţile; apoi se luară la luptă; se zguduiau unul pe altul de se cutremura pământul; şi strânse zmeul pe Greuceanu o dată, dară acesta, băgând de seamă ce are de gând zmeul, se umflă şi se încordă în vine şi nu păţi nimic, apoi şi Greuceanu strânse o dată pe zmeu, tocmai când el nu se aştepta, de-i pârâi oasele.

(*** – ***Greuceanu***)

Varianta a.
Explică, în cinci rânduri, relaţiile dintre cele două personaje de basm, aşa cum reies ele din textul citat. **(10p.)**

Varianta b.
Rezumă, în cinci rânduri, faptele povestite în textul citat. **(10p.)**

Vartianta c.
Realizează, într-un enunţ de maximum cinci rânduri, portretul lui Greuceanu, aşa cum este el descris în textul citat. **(10p.)**

■ TESTUL 2 ■

Citeşte cu atenţie următorul text propus ca suport pentru cerinţele formulate mai jos:

Oraşul era un savant conglomerat de linii curbe. Niciun bulevard nu era complet rectiliniu, clădirile înseşi treceau pe nesimţite una în cealaltă, într-un joc de linii şi volume perfect armonic, dar în acelaşi timp lipsit de rigiditate şi ostentaţie. Acolo unde amploarea spaţiului friza grandiosul, intervenea vegetaţia, îmblânzind prin soluţii cât se poate de simple aerul metropolitan. Cum nimeni nu se grăbea, nicio faţă nu era ursuză, nimeni nu ţi se băga în suflet, extremele care marcau comportamentul tereştrilor erau evitate de la bun început. Nicio expresie crispată, nimic aspru, orgolios în privirile ahrienilor, sau extravagant în vestimentaţia lor, făcută să nu violenteze privirea şi să se încadreze firesc în decor.

(Horia Aramă – ***Planeta celor doi sori***)

1 Analizează predicatul din prima propoziţie a textului dat. **(10p.)**

2 Transcrie cinci neologisme, din textul dat, trece sensul lor din dicţionar şi alcătuieşte cu fiecare câte o propoziţie. **(10p.)**

Scanned with OKEN Scanner

3 Analizează primele două subiecte exprimate, din textul dat. **(10p.)**

4 Analizează un verb la un mod nepredicativ-nepersonal, din textul dat. **(10p.)**

5 Analizează primele două atribute, din textul dat. **(10p.)**

6 Rescrie, din textul dat, o propoziție principală și o propoziție secundară. **(10p.)**

7 Propoziția *Orașul era un savant conglomerat de linii curbe*, este: **(10p.)**

a. enunțiativă, propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată, principală;
b. enunțiativă, propriu-zisă, afirmativă, simplă, secundară;
c. enunțiativă, propriu-zisă, negativă, dezvoltată, secundară.

8 În ultima frază, a textului dat, există:

a. două propoziții;
b. trei propoziții;
c. patru propoziții. **(10p.)**

9 Alcătuiește două fraze după următoarea structură: PP + PP + PS; PS + PS + PP. (PP = propoziție principală, PS = propoziție secundară). **(10p.)**

Din oficiu: 10p.

■ TESTUL 3 ■

Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor formulate pe marginea textului:

Măgăruşul mai făcu vreo câțiva paşi, ca să se apropie de făptura aceea ciudată, îmbrăcată toată în alb, făcută mai mult din aripi decât din trup.

— Sunt Măgăruşul, vreau să stăm puțin de vorbă, dacă nu te superi!

— Nu mă supăr! – zise Fluturele. Nimeni din neamul nostru nu s-a supărat vreodată! Tocmai de aceea noi n-avem nici colți cu care să muşcăm, nici gheare cu care să sfâşiem...

Şi Fluturele se ridică iarăşi, în zborul lui pâlpâit, mutându-se pe o altă floare, mai dinspre vârful tufelor de soc.

— Nic! eu nu sunt din vreun neam de zurbagii – zise Măgăruşul. Ar fi bine dacă ai veni mai aproape, să ne cunoaştem...

— Ce-ai zis? Ce să naştem? Mai spune o dată, că n-am înțeles! – zise Fluturele, aşezându-se pe altă floare aflată şi mai către vârful crengilor de soc.

— Nu să naştem!... – strigă Măgăruşul, stârnind cu vocea lui groasă câțiva pui de vrabie, care se pitulară într-o clipită în cuiburile lor. Să ne cunoaştem!

— Acum am înțeles! – zise Fluturele, mutându-se pe o altă floare... Să ne cum naştem! Sunt de acord... Uite, n-o să-ți vie să crezi, dar eu m-am cum născut dintr-o omidă!

(Petre Ghelmez – ***Măgăruşul***)

1 Rezumă fragmentul dat. **(3p.)**

2 Precizează două personaje, din textul dat. **(3p.)**

Scanned with OKEN Scanner

3 Transformă vorbirea directă, în vorbire indirectă, din ultima parte a textului, începând cu propoziția: — *Ce-ai zis?* **(3p.)**

4 Alcătuiește patru propoziții în care cuvântul *vârf* să aibă sensuri diferite. **(3p.)**

5 Notează câte un sinonim pentru fiecare dintre cuvintele/ grupurile de cuvinte, din textul dat: *nu te superi*; *neam de zurbagii*; *se pitulară*; *mutându-se.* **(3p.)**

6 Explică rolul semnelor de întrebare, din propozițiile: *Ce-ai zis? Ce să naștem?* **(3p.)**

7 Notează subiectele din fraza: *Acum am înțeles! – zise Fluturele, mutându-se pe o altă floare...* **(3p.)**

8 Precizează cazul și funcția substantivelor: (*de*) *făptura*; (*sunt*) *Măgăruşul*; (*pe o*) *floare*, din textul dat. **(3p.)**

9 Alcătuiește o propoziție în care cuvântul *lui*, din contextul *cu vocea lui groasă* să aibă altă valoare morfologică decât cea din textul dat. Precizeaz-o. **(3p.)**

10 Rescrie verbele, precizând și modul lor, din fraza: *Și Fluturele se ridică iarăși, în zborul lui pâlpâit, mutându-se pe o altă floare, mai dinspre vârful tufelor de soc.* **(3p.)**

11 Pornind de la fragmentul dat, alcătuiește o compunere în care să surprinzi o întâmplare deosebită petrecută în pădure. **(60p.)**

Din oficiu: 10p.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerință, dând un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere;
- ai folosit elemente de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri, precum și normele ortografice, de punctuație, acordul, așezarea în pagină.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

unitatea de pregătire
35

Evaluare finală

■ TESTUL 1 ■

Se oferă următoarea secvență de text:

Liniște neturburată în cer și pretutindeni! Și niciun vânt din cele patru zări nu-și părăsise încă culcușul său, spre a învia codrii adormiți. Peste deșertul înalt și plin de lumină al văilor adânci, numai gaia, cu țipet flămând și ascuțit, spintecă văzduhurile ca o săgeată neagră și iute. [...] *în zadar cercetai cu privirea întinderea cerurilor până în cele mai depărtate margini ale sale: nicio pată de nor nu plutea peste seninu-i albastru și limpede.*

(Calistrat Hogaș – ***În Munții Neamțului***)

Varianta a.
Argumentează, în maximum zece rânduri, folosirea descrierii în fragmentul citat. **(10p.)**

Varianta b.
Argumentează, în maximum zece rânduri, modalitatea de realizare a tabloului literar din textul citat. **(10p.)**

■ TESTUL 2 ■

Citește cu atenție poezia următoare și răspunde cerințelor formulate pe marginea textului:

Grele, trupurile copacilor s-au desfăcut,
Crăpându-le pielea sub ploi. Casele
S-au dilatat. S-au umflat rădăcinile-n lut.
Cât vrăbiile grase, pe gard – chiparoasele!
Rar se mai zăreşte un loc. Între ele
Aripile ciocârliilor se lovesc înfundat.
Lucrurile-şi sorb reciproc răsuflarea. Stele
Cresc, acoperind cu sângele lor marea. Răzbat
Tot mai greu prin molecula de aer.
Şi tot mai adânc, înfăşurându-mă-n vaer.

Cine ne-aşteaptă la răspântia lunii de jos?

Drumul e lunecos. Muntele are sunet de iască.
Clar, roua pe ramuri începe să fiarbă.
Prieteni, mi-e teamă să nu ne strivească
Firele-acestea, înlăcrimate, de iarbă.

(Petre Ghelmez – ***Viziune***)

1 Analizează morfosintactic cuvintele din sintagma *trupurile copacilor*. **(10p.)**

2 Analizează morfosintactic adjectivul, din versul al patrulea. **(10p.)**

3 Scrie câte un sinonim pentru fiecare cuvânt/ grup de cuvinte, din versurile date: *s-au dilatat*; *grase*; *lunecos*; *înlăcrimate*. **(10p.)**

4 Rescrie, din ultimele două versuri ale poeziei, primul substantiv cu articol nehotărât şi pune-l la plural sau singular (dacă sunt la plural), respectând cazul, din contextul dat. **(10p.)**

5 Rescrie, din versurile date, un substantiv precedat de o prepoziţie pentru cazul acuzativ. Alcătuieşte cu acesta o propoziţie în care substantivul dat să îndeplinească funcţia de nume predicativ. Precizează-i şi cazul acestuia. **(10p.)**

6 Rescrie, din versurile date, un verb la modul gerunziu. Alcătuieşte o propoziţie în care verbul selectat să fie la modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a singular. **(10p.)**

7 Explică rolul virgulei din penultimul vers al poeziei. **(10p.)**

8 Rescrie primele două prepoziţii, din poezia dată. **(10p.)**

9 Comentează, într-un enunţ, folosirea semnului de întrebare, din versurile date. **(10p.)**

Din oficiu: 10p.

■ TESTUL 3 ■

Citeşte cu atenţie poezia următoare şi răspunde cerinţelor formulate pe marginea textului:

Fraţii mei sunt întotdeauna pe stânci
Între fulgere şi prăpăstii – cumpănă dreaptă.
Pân-acolo s-au urcat pe brânci,
Munte cu munte,
Veac cu veac,
Treaptă cu treaptă.

Pe verticală – coloanele infinitului
Peste hăuri făcură statornică punte,
Şi-au ajuns case, paratrăsnete, chinul cioplitului,
Veac cu veac,
Treaptă cu treaptă,
Munte cu munte.

Mă uit la ei. Îi ascult când vuiesc şi când tac,
Suind în spaţii linia zborului,
Treaptă cu treaptă,
Munte cu munte,
Veac cu veac,
Drepţi ca rachetele viitorului.

(Ion Brad – ***Brazii***)

1 Transcrie, din versurile date, un epitet şi o comparaţie. **(3p.)**

Scanned with OKEN Scanner

2 Rescrie un vers în care eul liric vorbeşte în numele prietenilor. **(3p.)**

3 Explică, în cinci-şase rânduri, semnificaţia primelor două versuri ale poeziei. **(3p.)**

4 Precizează măsura versurilor date. **(3p.)**

5 Notează două cuvinte, din prima strofă, care conţin diftongi. Precizează-i. **(3p.)**

6 Grupul de cuvinte *fraţii mei* este în cazul: **(3p.)**

a. nominativ;
b. acuzativ;
c. vocativ.

7 Analizează morfosintactic substantivele: *pe stânci*, *viitorului*. **(3p.)**

8 Explică rolul cratimei din structura *pân-acolo*. **(3p.)**

9 Notează funcţia şi cazul cuvintelor, din sintagma: *în spaţii linia zborului*. **(3p.)**

10 Explică rolul ultimelor trei virgule din poezia dată. **(3p.)**

11 Alcătuieşte o compunere, pornind de la primele două versuri date. **(60p.)**

Din oficiu: 10p.

■ TESTUL 4 ■

Citeşte cu atenţie textul următor şi răspunde cerinţelor formulate pe marginea textului:

A trecut pe lângă mine Vântul...
Nu l-am auzit.
Au trecut pe lângă mine Ziua,
Şi Noaptea, şi Luna şi Soarele...
Nu le-am văzut.
Au trecut pe lângă mine florile,
Şi ierburile pământului, şi frunzele pomilor...
Nu le-am putut cuprinde aromele.
Au trecut pe lângă mine, căutându-şi cântecul,
Păsările cerului. Nu le-am putut desluşi
Taina zborului, şoapta aripilor.
Anotimpurile au trecut pe lângă mine
Şi mi-au lăsat semnele lor,
Şi mi-au brumat tâmplele
Şi mi-au deschis răni în carne
Şi m-au dojenit cu ele, spre a le auzi
Drumurile, ritualurile, naşterea
Şi moartea unora din altele...
Eu, necredinciosul, le-am crezut veşnice.
M-am legănat în iluzia
Că ele sunt ale mele,
Nu eu al lor.

(Nicolae Dragoş – ***A trecut pe lângă mine***)

1 Rescrie o enumeraţie, din versurile date. **(10p.)**

2 Notează, din poezia dată, trei elemente din natură, esenţiale pentru dezvăluirea imaginii interioare a eului liric. **(10p.)**

3 Transcrie două construcţii prin care sunt ilustrate imagini vizuale. **(10p.)**

Scanned with OKEN Scanner

4 Explică, în cinci-şase rânduri, semnificaţia ultimelor trei versuri ale poeziei date. **(10p.)**

5 Pronumele personal *al lor*, din versurile date, este în cazul: **(10p.)**
a. nominativ;
b. vocativ;
c. genitiv.

6 Desparte în silabe cuvintele sau grupurile de cuvinte: *ierburile*; *căutându-şi*; *necredinciosul.* **(10p.)**

7 Cuvântul *a* (*trecut*), din primul vers, este: **(10p.)**
a. verb auxiliar;
b. interjecţie;
c. prepoziţie.

8 Notează cazurile şi funcţiile sintactice ale substantivului şi pronumelui din versul: *au trecut pe lângă mine florile.* **(10p.)**

9 Explică rolul punctelor de suspensie, din poezia dată.

10 Transcrie o propoziţie dezvoltată. **(10p.)**

11 Alcătuieşte o compunere, pornind de la înţelesul ultimelor trei versuri ale poeziei. **(60p.)**

Din oficiu: 10p.

■ TESTUL 5 ■

Citeşte cu atenţie următorul text propus ca suport pentru cerinţele formulate mai jos:

Biserica stă tristă pe golul mal al mării –
O noapte-a fost, cumplită, iar valul revărsat
Cu vuiet îngropat-a sub el întregul sat.
Şi bârne, şi cadavre, şi semne-ale pierzării
Rămaseră-n amestec prin mucedul nămol
Când apa se retrase lăsând iar câmpul gol.
Când trec corăbierii în dreptul ei, pe mare,
Fac cruce, şi cu vâsla bat apa mai grăbit.
Se joacă vântul jalnic cu clopotul dogit,
Prin spartele ferestre cântând cu desperare.
Amurgul vine roşu, vin galbenele zori,
Şi noaptea peste lună trec turmele de nori,
Ea stă, tăcutul martor, pe veşteda colină
Umplând singurătatea de spaimă şi fiori...

(George Coşbuc – ***Biserica ruinată***)

1 Notează trei expresii prin care este ilustrată determinarea temporară a cadrului poetic. **(3p.)**

Scanned with OKEN Scanner

2 Transcrie trei construcţii care să conţină imagini auditive. **(3p.)**

3 Scrie trei structuri care să conţină epitete. **(3p.)**

4 Explică, în cinci-şase rânduri, semnificaţia versurilor:
Se joacă vântul jalnic cu clopotul dogit,
Prin spartele ferestre cântând cu desperare. **(3p.)**

5 Dă câte un sinonim pentru cuvintele: *tristă, jalnic, dogit.* **(3p.)**

6 Analizează morfosintactic, din versurile date, primul substantiv în cazul genitiv şi primul adjectiv. **(3p.)**

7 Alcătuieşte trei propoziţii în care substantivul *sat*, să îndeplinească următoarele funcţii sintactice: nume predicativ în genitiv, nume predicativ în acuzativ, atribut în acuzativ. **(3p.)**

8 Notează cazul şi funcţia fiecărui cuvânt din sintagma *iar câmpul gol.* **(3p.)**

9 Alcătuieşte un enunţ în care cuvântul *iar*, din sintagma *iar câmpul gol*, să aibă altă valoare morfologică, decât cea din textul dat. Specific-o. **(3p.)**

10 Precizează cazul şi funcţia cuvântului (*de*) *spaimă.* **(3p.)**

11 Alcătuieşte o compunere, pornind de la semnificaţia ultimelor patru versuri ale poeziei date. **(60p.)**

Din oficiu: 10p.

■ TESTUL 6 ■

Citeşte cu atenţie textul următor şi răspunde cerinţelor formulate pe marginea textului:

— Eu, domnule, mă repet pe mine, domnule – zise Mag cel puternic şi bun. Eu, domnule, nu-i repet pe alţii...

— ...Domnule! – se amuză Măgăruşul.

— Uite, dacă o să-ţi tot mai râzi atâta de vorbele mele – zise Mag cel puternic şi bun – să ştii că eu pot să te fac să şi plângi... Pun mâna pe urechile tale şi-o să vedem noi dacă mai ai chef de râs... Spui, sau nu spui odată ce era sub tufele de liliac?

— Ghici! Un Arici! Nici mai mult, nici mai puţin, decât un Arici, cu o mie de suliţi, de săgeţi, de ace şi de ţepi în spinare, pe care, vezi, dragă doamne, îl cam deranjasem, când am vrut să mă aşez, nimerind, cu totul din întâmplare, peste el.

— Un Arici?! Un Arici cu botul ca de purcel şi cu ochii ca două mărgele? Şi de o pocitanie ca asta te-ai speriat tu şi-ai început să ţipi de m-ai trezit din somn! Halal viteaz! Acum, abia, fac eu legătura cu visul meu. Când tu ai început să ţipi şi să urlii, atunci, cred eu, că am început să-l visez pe Cel mai tare om din lume, care venea furios spre tine vrând să te sugrume, iar tu strigai de mama focului şi eu am sărit să te scap şi atunci m-am trezit... Vezi, domnule, cum se leagă visul cu viaţa, domnule?!

(Petre Ghelmez – ***Măgăruşul***)

Scanned with OKEN Scanner

1 Numeşte două personaje, din textul dat. **(3p.)**

2 Notează câte două trăsături pentru cele două personaje, alese de tine, din fragmentul dat. **(3p.)**

3 Transformă din vorbire directă, în vorbire indirectă următorul fragment: **(3p.)**

— Eu, domnule, mă repet pe mine, domnule – zise Mag cel puternic şi bun. Eu, domnule, nu-i repet pe alţii...

— ...Domnule! – se amuză Măgăruşul.

— Uite, dacă o să-ţi tot mai râzi atâta de vorbele mele – zise Mag cel puternic şi bun – să ştii că eu pot să te fac să şi plângi... Pun mâna pe urechile tale şi-o să vedem noi dacă mai ai chef de râs... Spui, sau nu spui odată ce era sub tufele de liliac?

4 Modul dominant din text este: **(3p.)**

a. narațiunea;
b. descrierea;
c. dialogul.

5 Alcătuieşte două propoziţii în care verbul *a plânge* să aibă alte înțelesuri decât cel din textul dat. **(3p.)**

6 Notează părţile de vorbire şi specifică funcţiile lor sintactice, din grupul de cuvine: *Un Arici cu botul ca de purcel.* **(3p.)**

7 Transcrie primele două interjecţii, din textul dat. Alcătuieşte cu una dintre ele o propoziție în care interjecția să aibă altă valoare morfologică decât cea din textul dat. **(3p.)**

8 Rescrie verbele, din fraza de mai jos, notând modul şi timpul primelor două:

— Uite, dacă o să-ţi tot mai râzi atâta de vorbele mele – zise Mag cel puternic şi bun – să ştii că eu pot să te fac să şi plângi... **(3p.)**

9 Rescrie substantivele proprii, din fragmentul de mai jos, precizând cazul şi funcţia acestora:

— Eu, domnule, mă repet pe mine, domnule – zise Mag cel puternic şi bun. Eu, domnule, nu-i repet pe alţii...

— ...Domnule! – se amuză Măgăruşul. **(3p.)**

10 Denumeşte şi explică semnul de ortografie, din grupul de cuvinte:

— Uite, dacă o să-ţi tot mai râzi atâta de vorbele mele. **(3p.)**

11 Alcătuieşte o compunere, pornind de la următorul fragment:

Acum, abia, fac eu legătura cu visul meu. Când tu ai început să ţipi şi să urlii, atunci, cred eu, că am început să-l visez pe Cel mai tare om din lume, care venea furios spre tine vrând să te sugrume, iar tu strigai de mama focului şi eu am sărit să te scap şi atunci m-am trezit... Vezi, domnule, cum se leagă visul cu viaţa, domnule?! **(60p.)**

Din oficiu: 10p.

Scanned with OKEN Scanner

■ TESTUL 7 ■

Citeşte cu atenţie următorul text propus ca suport pentru cerinţele formulate mai jos:

Băiatul îl ajută, prinzându-l în braţe, prin sârma ghimpată a gardului ce înconjura Castelul.

— Acum lasă-mă jos, Băiatule! M-am făcut prea greu, nu mă mai poţi ţine în braţe! – şopti abia auzit căţelul.

— Nu te las! – zise Băiatul. Tu eşti prietenul meu, cum o să te las? Spune-mi ce-ai păţit?

— Nimic, Băiatule... Am ostenit... Puterile Castelului sunt mai mari şi mai rele decât mi-aş fi închipuit... Motociclistul aici îşi avea culcuşul, să ştii!...

— Ce prostie am făcut, abătându-ne prin părţile astea! – zise-nciudat Băiatul. Dacă ocoleam Castelul, nu ni s-ar fi întâmplat nimic din nenorocirea asta...

— Degeaba-ţi pare rău, Băiatule! – zise Năsturel, cu glasul stins. Castelul nu poate fi nicicum ocolit! Pădurarul acela avea dreptate: altă cale nu-i... Cine vrea să ajungă în Poiana Pădurarilor trebuie să treacă mai întâi pe la Castel...

Mânzul privea înspăimântat la Năsturel.

— Eu sunt vinovat! Eu sunt vinovat! – izbucni el printre lacrimi. Dacă nu mă duceam eu acolo, n-avea să se întâmple ce s-a-ntâmplat... Iartă-mă, Nasturel, iartă-mă, prietene!

— Nu tu eşti vinovat, Mânzule! Vinovate sunt puterile rele ale Castelului. Capcanele de la intrarea în Pădure sunt simple jucării pe lângă acestea... Castelul este adevărata capcană a Pădurii! Străluceşte, îi ademeneşte pe călători, cu lumina lui irezistibilă şi, la cea mai mică neatenţie, îi preface în scrum! Să nu-ţi pară rău că te-ai dus acolo... Numai aşa, urmărindu-ţi jocul neastâmpărat, am putut afla de unde venea răul... Curiozitatea ta s-a dovedit şi de astă dată bună la ceva...

— Bună la ce? – spuse Mânzul cu tristeţe. Bună să te poarte pe tine spre primejdie?

— Nimic de soi nu se face în lumea asta fără primejdie, Mânzule! Fără jertfă! Tu ştii lucrul ăsta foarte bine... Şi Măgăruşul îl ştie... Învăţaţi-l şi pe Băiat!... spuneţi-i măcar o parte din poeziile pe care le ştiţi voi... Toate poeziile adevărate vorbesc despre dragoste şi despre jertfă! Acum daţi-mi puţină apă!... Simt că mi se usucă sufletul de sete...

(Petre Ghelmez – ***Băiatul şi Pădurea***)

1 Notează locul unde se desfăşoară acţiunea, din textul dat. **(3p.)**

2 Notează primele două idei principale, din fragmentul dat. **(3p.)**

3 Argumentează, în cinci-şase rânduri, de ce Castelul este o adevărată capcană a Pădurii. **(3p.)**

4 Modul de expunere dominant, în textul dat, este:

a. naraţiunea;
b. dialogul;
c. descrierea. **(3p.)**

5 Explică, printr-un enunţ, de ce Castelul şi Pădurea se scriu cu iniţială majusculă. **(3p.)**

6 Notează două neologisme, din textul dat, şi alcătuieşte cu fiecare, câte o propoziţie. **(3p.)**

7 Analizează morfosintactic două substantive proprii, care au articol hotărât. **(3p.)**

8 Scrie cazul şi funcţia sintactică ale substantivelor, din fraza de mai jos: **(3p.)**

Iartă-mă, Nasturel, iartă-mă, prietene!

Scanned with OKEN Scanner

9 Notează funcția sintactică a fiecărui cuvânt din propoziția: *Castelul este adevărata capcană a Pădurii!* **(3p.)**

10 Explică rolul virgulelor din fraza de la exercițiul **8**. **(3p.)**

11 Alcătuiește o compunere pornind de la următoarele fraze ale textului dat: **(60p.)**

— Nimic de soi nu se face în lumea asta fără primejdie, Mânzule! Fără jertfă! Tu știi lucrul ăsta foarte bine... Și Măgărușul îl știe... Învățați-l și pe Băiat!...

Din oficiu: 10p.

■ TESTUL 8 ■

Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor formulate pe marginea textului:

Un vaier prelung străbătu întreaga Pădure: „Vaaaiii!" Lumina enormă din creștetul Bătrânului Stejar se aprinse și mai tare, se zbătu aprig de câteva ori, înseninând Poiana, cât vedeai cu ochii, ca apoi să înceapă să scadă din ce în ce mai mult. Printre crengi se auzi un foșnet ușor, ca un oftat de ușurare. Moale, cu un zgomot înfundat, la rădăcina scorburoasă, năpădită de ierburi, de mușchi și licheni, a Bătrânului Stejar, căzu o vietate mică, speriată, cenușie, țupăind ametită încolo și încoace.

— Iepurele Șchiop! Iată-l pe Iepurele Șchiop! V-am spus eu că lumina aceea misterioasă este Iepurele Șchiop! – strigă victorios Mânzul de vânt.

Deasupra Bătrânului Stejar, un punct rece, depărtat, strălucea ca un pinten de zăpadă. Era Steaua Polară.

Băiatul se repezi cu brațele întinse spre vietatea de jos, neajutorată, care privea la el cu doi ochi mari, rotunzi, străbătuți de vinișoare aurii, clipind repede și întrebător.

Fata Pădurarului îl urmă pe Băiat.

Când să atingă ființa aceea plăpândă, Băiatul se opri neîncrezător.

— Spune-mi, tu ești cu adevărat Iepurele Șchiop?! – întrebă el. Vietatea de la rădăcina Bătrânului Stejar mustăci de câteva ori, mirosi iarba din jur, cu botul său ca de șobolan, făcu câteva salturi caraghioase într-o parte și cealaltă, și răspunse aproape bosumflată:

— Eu sunt, ce mai întrebi? Nu vezi că-mi și sângeră piciorul stâng din cauza ta?!

(Petre Ghelmez – ***Băiatul și Pădurea***)

1 Transcrie, din textul dat, o personificare. **(3p.)**

2 Realizează câmpul lexical al substantivului *pădure*. **(3p.)**

3 Argumentează, în cinci-șase rânduri, semnificația frazei: *— Iepurele Șchiop! Iată-l pe Iepurele Șchiop! V-am spus eu că lumina aceea misterioasă este Iepurele Șchiop! – strigă victorios Mânzul de vânt.* **(3p.)**

4 Modul de expunere dominant, în textul dat, este: **(3p.)**
a. narațiunea;
b. descrierea;
c. dialogul.

5 Rescrie două neologisme, din textul dat, și alcătuiește cu primul o propoziție. **(3p.)**

Scanned with OKEN Scanner

6 Notează primele două cuvinte, din textul dat, care conțin diftongi. Subliniază-i. **(3p.)**

7 Desparte în silabe cuvintele: *scorburoasă, înfundată, neîncrezător.* **(3p.)**

8 Transcrie, din textul dat, două adjective cu valoare stilistică de epitet. **(3p.)**

9 Analizează morfologic, din prima propoziție, a textului dat, cuvintele: *un vaier, străbătu.* **(3p.)**

10 Scrie subiectul din propoziția: *Printre crengi se auzi un foşnet uşor, ca un oftat de uşurare.* **(3p.)**

11 Alcătuieşte o compunere, pornind de la ultimul dialog al fragmentului dat. **(60p.)**

Din oficiu: 10p.

Scanned with OKEN Scanner

SUBIECTE PENTRU PERFORMANȚĂ ȘCOLARĂ ȘI OLIMPIADE

TESTUL 1

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

În fața mării, toți devenim copii:
Călărim caii valurilor, imaginari,
Herghlii în galopuri pe loc, nărăvașe,
Stăm de vorbă cu firele de nisip sidefii,
Imitând filozofii elini
Descoperiți prin ruinele cetăților pontice
În chip statuar,
Jucăm mingea soarelui încă din zori
De la șase.

În fața mării, toți devenim copii –
Noi care-i biruim furtunile-n larguri
Cu flote întregi de cetăți plutitoare,
Care-i coborâm și urcăm adâncile praguri
Nesărutate de soare,
Și-i scriem poeme pe albe faleze
Cu strofele-blocuri în linii sublime
Ce știu să vibreze
Crescute în cer de la mare-adâncime,
Noi, în fața mării, copii...

Ne uimesc însoritele spații,
Cercurile orizontului
Peste care-am alungat noaptea și singurătatea.
Nu degeaba spun învățații
Că leagănul lumii e marea.
În fața ei, devenim copii.

Singurul dor, lin cântat, de-a muri,
L-am lăsat statuii nemuritoare-a poetului.
Pe noi, cu liniștea și neliniștea ei,
Încrezători,
Spre veșnicia mișcării ne-ndrumă
Marea-poem, marea de zbucium în zori,
Tivită cu fulgere albe de spumă.

(Ion Brad – ***La marginea mării***)

Scanned with OKEN Scanner

CERINȚA/ CERINȚELE

1. Notează două cuvinte/ expresii prin care este precizat locul surprins de eul liric.
2. Rescrie două cuvinte/ sintagme în care este prezent eul liric.
3. Explică, în patru, cinci rânduri semnificația versurilor:

În fața mării, toți devenim copii;
Călărim caii valurilor, imaginari,
Herghelii în galopuri pe loc, nărăvașe,
Stăm de vorbă cu firele de nisip sidefii.

4. Găsește, din opera lirică dată, câte un sinonim, pentru fiecare din cuvintele: *imaginari, sidefii.*
5. Rescrie, din primele două versuri ale strofei întâi, cuvintele care conțin diftongi.
6. Transcrie, din strofa a II-a, un predicat nominal.
7. Precizează cazul și funcția cuvintelor *cu firele, de nisip*, din versul: *Stăm de vorbă cu firele de nisip sidefii.*
8. Desparte în silabe cuvintele: *sidefii, descoperiți, cetăți.*
9. Explică al doilea semn de punctuație, din primul vers al primei strofe.
10. Având ca reper prima strofă, alcătuiește o compunere în care să ilustrezi miracolul mării în neașteptata întâlnire cu vârsta copilăriei.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
– te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
– ai folosit diferite moduri de expunere (ex.: narațiune, descriere etc.);
– ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
– expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
– ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.
Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p**. (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p**.

TESTUL 2

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Era odinioară un neam de frați născuți tot dintr-o mumă și dintr-un tată... și veni acel neam într-o țară lată și mănoasă pe căile cerului de se pomenește și astăzi... Și frații se iubeau între sine și creșteau în avuție și fericire... turme nenumărate ca stelele păşunau în câmpii întinse... vecinii și hoții pizmuiau unirea, puterea și bogăția lor, dar le era teamă de dânșii, căci bărbăția lor îi îngrozea... și astfel acești frați trăiau fericiți, și copiii lor în moștenirea cea mai rămasă de la părinții lor... Când vreo nevoie vine dintr-o parte, ei alergau cu toții într-acolo... cădeau cu toții împreună, când vijelie mare

Scanned with OKEN Scanner

îi dobora, dar se ridicau iarăşi cu toţii împreună şi izbândeau... astfel se pleacă şi se rădică în timp de viscol vârfurile codrilor.

După ce trăiră într-acest chip vreme multă, nepoţii ziseră într-o zi între dânşii: Pentru ce să mai trăim amestecaţi unii cu alţii, mai bine să împărţim moştenirea părintească, şi fiecare să ie partea sa... Atuncea trasară cu funia şi-şi împărţiră moştenirea în mai multe părţi: una la miazăzi, alta la apus şi una la miazănoapte... Săpară şanţuri şi puseră râurile şi munţii între dânşii... şi de atuncea fraţii nu se mai puteau vede între ei... şi vecinii se umplură de bucurie... Nu trecu mult, şi fiecare, şezând închis în moşia sa, agiunse că copiii din aceiaşi părinţi uitară de tot unii de alţii, şi de vorbeau tot o limbă... dar nu se mai înţelegeau... şi când unele din ramurile acelui neam se stingeau de pe faţa pământului, înecate de vecini, ceilalţi fraţi nu simţeau nicio durere... căci acum erau străini şi duşmani între dânşii, şi se ridicau cu duşmanii împotriva sângelui lor!...

Şi aceste neamuri, care încă se numesc între sine români, în ochii celorlalte popoare sunt numai seminţii rătăcite, al căror izvor s-a stins din ţinerea de minte a oamenilor!...

(Alecu Russo – ***Cântarea României***)

CERINŢA/ CERINŢELE

1 Rescrie, din textul dat, o comparaţie.

2 Notează prima idee principală, a textului dat.

3 Explică, în patru, cinci rânduri semnificaţia ultimei fraze.

4 Rescrie dintre cuvintele: *neam, pizmuiau, trăiau, copiii, înţelegeau, strângeau*, numai pe acelea care conţin triftongi.

5 Rescrie patru cuvinte care se abat de la forma literară şi notează şi forma lor corectă.

6 Găseşte sinonime pentru cuvintele: *mănoasă, întinse, se stingeau* din textul dat.

7 Transcrie, din textul dat, două verbe la modul indicativ, timpul imperfect şi două verbe la moduri nepredicative, nepersonale.

8 Notează funcţia şi cazul cuvintelor: *seminţii, izvor*, din ultima frază a textului dat.

9 Rescrie două cuvinte derivate, din textul dat.

10 Alcătuieşte o compunere, pornind de la următoarea frază, din textul dat:

Pentru ce să mai trăim amestecaţi unii cu alţii, mai bine să împărţim moştenirea părintească, şi fiecare să ie partea sa...

ATENŢIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerinţă, dând şi un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex.: naraţiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularităţi/ modalităţi) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum şi normele ortografice, de punctuaţie, acordul şi aşezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p.** (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p.**

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 3

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Cândva arborii aveau ochi,
Pot să jur,
Știu sigur
Că vedeam când eram arbore,
Îmi amintesc că mă mirau
Ciudatele aripi ale păsărilor
Care-mi treceau pe dinainte,
Dar dacă păsările bănuiau
Ochii mei,
Asta nu îmi mai aduc aminte.
Caut zadarnic ochii arborilor acum.
Poate nu-i văd
Pentru că arbore nu mai sunt,
Sau poate-au coborât pe rădăcini
În pământ,
Sau poate,
Cine știe,
Mi s-a părut numai mie
Și arborii sunt orbi dintru-nceput...
Dar atunci de ce
Când trec de ei aproape
Simt cum
Mă urmăresc cu privirile,
Într-un fel cunoscut,
De ce, când foșnesc și clipesc
Din miile lor de pleoape,
Îmi vine să strig –
Ce-ați văzut?...

(Ana Blandiana – ***Când arborii aveau ochi***)

CERINȚA/ CERINȚELE

1 Transcrie o personificare, din opera literară dată.

2 Opera literară dată este operă lirică. Notează două caracteristici care aparțin acesteia.

3 Explică, în patru-cinci rânduri semnificația ultimelor două versuri.

4 Scrie câte un sinonim pentru cuvintele: *mă urmăresc*, *foșnesc*, din textul dat.

5 Transcrie, din opera literară dată, un adverb și alcătuiește cu el o propoziție.

6 Notează două verbe la modul indicativ, timpul prezent și pune-le la modul imperativ, forma negativă, persoana a II-a, singular.

7 Specifică valoarea morfologică și funcția sintactică a cuvântului *i* (*nu-i văd*).

8 Explică, din versul *Ce-ați văzut?...*, primul semn de punctuație folosit.

9 Notează funcția sintactică a fiecărei părți de vorbire din sintagma/ grupul de cuvinte: *au coborât pe rădăcini*.

10 Alcătuiește o compunere, pornind de la următoarele versuri:

Îmi vine să strig –
Ce-ați văzut?...

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex.: narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;

Scanned with OKEN Scanner

– ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum şi normele ortografice, de punctuaţie, acordul şi aşezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p**. (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p**.

TESTUL 4

PREMISA/ PREMISELE

Citeşte cu atenţie următorul text propus pentru cerinţele formulate mai jos:

Dincolo de frunză,
dincolo de dor,
dincolo de râu-n
lună legănat,
clopoţel de iarbă,
cântec într-un nor,
către chipul mamei
ţara o străbat.

Mari amiezi de aur,
păsări săgetând
îmi veghează mersul
spre ştiutul loc;
dincolo de aripi,
dincolo de gând,
unde-n ploi de greieri
spicele se coc.

Pescăruşi albaştri,
pescăruşi de var,
sar din coasta verii,
umăru-l ating;
brazii, ca o horă,
curcubeul clar,
îşi apleacă vârful
pe luceafăr: cling!

Dincolo de frunză,
dincolo de stea,
dungă argintie –
drumul s-a încins;
chipul mamei, iată-l,
în inima mea,
rug de apă vie,
peste câmpuri nins!

(Petre Ghelmez – ***Chipul mamei***)

CERINŢA/ CERINŢELE

1. Transcrie o comparaţie, din opera literară dată.
2. Alcătuieşte familia lexicală a substantivului *frunză.*
3. Notează trei substantive, unul nearticulat, altul articulat cu articol hotărât, altul cu articol nehotărât, din opera literară dată.
4. Desparte în silabe cuvintele: *veghează, pescăruşi, umăru-l, brazii.*
5. Găseşte câte un sinonim pentru fiecare dintre cuvintele: *săgetând, veghează.*
6. Notează funcţiile şi cazurile cuvintelor: (*de*) *aur*, (*de*) *greieri.*
7. Notează valoarea morfologică a fiecărui cuvânt din sintagma: *chipul mamei iată-l.*
8. Precizează valoarea morfologică a cuvântului *o*, din grupul de cuvinte: *ţara o străbat.*
9. Transcrie, din textul dat în premisă, două verbe la moduri diferite. Precizează-le.
10. Alcătuieşte o compunere în care să prezinţi chipul mamei, utilizând şi imagini din textul dat în premisă.

Scanned with OKEN Scanner

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerință, dând un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere;
- ai folosit elemente de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri, precum și normele ortografice, de punctuație, acordul, așezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p**. (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p**.

TESTUL 5

PREMISA/ PREMISELE

Citește cu atenție următorul text propus pentru cerințele formulate mai jos:

Când dintre pomi spre mare se răsucise vântul,
Și-n catifeaua umbrei nisipul amorțea,
L-a scos un val afară cu grijă așezându-l
Pe-un cimitir de scoici ce strălucea.

La marginea vieții clocotitoare-a mării
Stă nesfârșit de țeapăn, trufaș, însă răpus.
Privește încă parcă talazurile zării
Cu gâtul galeș, îndoit în sus.

Murdare și sărate-s aripile-i deschise,
Furtuna ce-l izbise, îi cântă-un surd prohod,
Lucesc multicolore în juru-i scoici ucise
Al căror miez căldurile îl rod.

De valuri aruncate pe țărmul sec și tare
Muriră fără luptă sclipind acum bogat.
Le tulbură lumina lor albă, orbitoare,
Aripa lui cu mâl întunecat.

Deasupra țipă-n aer dansând în salturi bruște,
Sfidând nemărginirea, un tânăr pescăruș.
Războinicul furtunii zvârlit între moluște
Răsfrânge-n ochiu-i stins un nou urcuș.

Când se-ntețește briza aripa-i se-nfioară
Și, renviat o clipă de-un nevăzut îndemn,
Îți pare că zbura-va din nou, ultima oară,
Spre-un cimitir mai sobru și mai demn.

(Nicolae Labiș – ***Albatrosul ucis***)

CERINȚA/ CERINȚELE

1 Rescrie, din opera literară dată, un epitet.

2 Notează, din textul dat, patru cuvinte care delimitează spațiul pescărușului.

Scanned with OKEN Scanner

3 Transcrie două cuvinte sau grupuri de cuvinte, din textul dat în premisă, care marchează starea sufletească a pescărușului.

4 Explică, în patru-cinci rânduri, starea sufletească a eului liric, datorată momentului de suferință a pescărușului.

5 Găsește un alt sens pentru cuvântul *se răsucise*, din opera literară dată, și alcătuiește cu acesta o propoziție.

6 Notează funcțiile sintactice ale cuvintelor din sintagma: *-s aripile-i deschise.*

7 Scrie, într-un context, o altă valoare morfologică a cuvântului *i*, din versul: *Răsfrânge-n ochiu-i stins un nou urcuș.*

8 Explică rolul cratimei, din structura: *Furtuna ce-l izbise.*

9 Notează atributul din primele două versuri, ale textului dat în premisă.

10 Alcătuiește o compunere, având ca punct de plecare ultima strofă a operei literare date.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerință, dând un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere;
- ai folosit elemente de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri, precum și normele ortografice, de punctuație, acordul, așezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p.** (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p.**

TESTUL 6

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Câinele pe gerul tare,
Când ningea zăpada mare,
Să-ncovrigase cu totul,
Vârându-și sub coadă botul,
Ș-ntr-a lui tremurătură,
Clănțănindu-i dinții-n gură
Zicea: O, cât e de bine vara!
Că doarme omul afară
Și de niciun frig nu-i pasă,
Fuge de purici din casă.
Dar acum casa-i e dragă,
Aleargă-ntr-însa să bagă,
Și pe mine-n vânt mă scoate,
Să-i păzesc din curte toate.
Dar vezi cap sec și la mine!
C-astă vară fuse bine,
Și era destule oase
Prin curte de mine roase.
N-am strâns să le fac grămadă,
Ci au rămas sub zăpadă.
Numai cu ce-mi da din masă
Puteam să-mi zidesc o casă,
Că după cum mi se pare
Nu trebuie așa mare,
Uite-mi capul, uite-mi coada,
Mai se-mpreună cu noada.
Dar lasă, d-acu nainte,
Patima mă-nvață minte,
Cum va sosi vara-ndată,
Precum a mai fost odată,
S-apuc să strâng oase goale,
Tot cioloane din rasoale.

(Anton Pann – ***Câinele***)

Scanned with OKEN Scanner

CERINȚA/ CERINȚELE

1 Notează timpul şi locul de desfăşurare a acțiunii, din textul dat. **(3p.)**

2 Precizează rima şi ritmul primelor două versuri, din opera literară dată. **(3p.)**

3 Rescrie, din primele două versuri, două substantive care au trei silabe. **(3p.)**

4 Notează un sinonim pentru cuvintul: *tare* şi alcătuieşte un enunț în care să aibă un alt sens decât cel din textul dat. **(3p.)**

5 Rescrie, din textul dat, un substantiv provenit din verb. **(3p.)**

6 Transcrie, din textul dat, trei verbe la moduri predicative, personale diferite. Precizează-le. **(3p.)**

7 În versurile: **(3p.)**

Şi-ntr-a lui tremurătură,
Clănțănindu-i dinții-n gură,
sunt:
a. două pronume personale;
b. trei pronume personale;
c. un pronume personal.

8 Rescrie, din textul dat, o propoziție exclamativă şi precizează modul verbului predicativ. **(3p.)**

9 Explică, din sintagma: *Uite-mi*, rolul semnului de ortografie. Precizează-l. **(3p.)**

10 Alcătuieşte o compunere în care să prezinți două personaje, având comportamente diferite. **(63p.)**

Din oficiu: 10p.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerință, dând şi un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex.: narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum şi normele ortografice, de punctuație, acordul şi aşezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p.** (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p.**

TESTUL 7

PREMISA/ PREMISELE

Citeşte cu atenție textul următor şi răspunde cerințelor formulate pe marginea textului:

Ce bucurie!... Nicio comoară nu putea plăti acea izbândă.

Tovarăşul meu, pe lângă aceste dispoziții de ştiință strategică, mai poseda şi aplecări artistice; el suna din drâmbă cu un talent la care nu am putut ajunge niciodată şi pe

Scanned with OKEN Scanner

care-l admiram mai mult decât am admirat mai târziu talentul lui Liszt...; ştia să imiteze şuierul şerpilor şi să-i cheme astfel la el, când ne rătăceam împreună prin fânaţele înflorite din lunca de la Mirceşti...; şi însă toate aceste aptitudini ale lui fiind nesocotite, el a fost destinat a deveni pitar.

Într-o bună dimineaţă, Porojan a fost dat pe mâna unui brutar, pentru ca să înveţe a plămădi pâni, ciurecuri, colaci, cozonaci etc., şi eu am fost trimis la pansionul d-lui Victor Cuenin, ca să învăţ tot ce se învăţa pe atunci: un pic de franţuzească, un pic de nemţească, un pic de grecească, şi ceva istorie şi ceva geografie pe deasupra.

Adio nepăsare a copilăriei! adio libertate! adio fericire!

(Vasile Alecsandri – ***Vasile Porojan***)

CERINŢA/ CERINŢELE

1 Rescrie o enumeraţie, din textul dat în premisă. **(3p.)**

2 Notează personajele, din fragmentul dat în premisă. **(3p.)**

3 Precizează două trăsături morale ale personajului principal, din opera literară dată. **(3p.)**

4 Rescrie, din textul dat, două cuvinte care se abat de la normele literare actuale. **(3p.)**

5 În fraza *Într-o bună dimineaţă, Porojan a fost dat pe mâna unui brutar, pentru ca să înveţe a plămădi pâni, ciurecuri, colaci, cozonaci etc., şi eu am fost trimis la pansionul d-lui Victor Cuenin, ca să învăţ tot ce se învăţa pe atunci: un pic de franţuzească, un pic de nemţească, un pic de grecească, şi ceva istorie şi ceva geografie pe deasupra,* sunt:

a. trei propoziţii;
b. patru propoziţii;
c. cinci propoziţii. **(3p.)**

6 Notează funcţia şi cazul cuvintelor: *ca să înveţe a plămădi pâni.* **(3p.)**

7 Precizează două predicate şi specifică felul lor, de la fraza de la exerciţiul **5**. **(3p.)**

8 Notează modul verbelor, din fraza: *...Nicio comoară nu putea plăti acea izbândă.* **(3p.)**

9 Explică rolul semnului exclamării, din prima propoziţie a textului dat în premisă. **(3p.)**

10 Pornind de la fragmentul: *Adio nepăsare a copilăriei! adio libertate! adio fericire!* alcătuieşte o compunere în care să-ţi imaginezi clipe minunate ale copilăriei petrecute alături de bunicii tăi. **(3p.)**

Din oficiu: 10p.

ATENŢIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerinţă, dând un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere;
- ai folosit elemente de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri, precum şi normele ortografice, de punctuaţie, acordul, aşezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p**. (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p**.

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 8

PREMISA/ PREMISELE

Citeşte cu atenţie textul următor şi răspunde cerinţelor formulate pe marginea textului:

Băiatul, rămas singur, între tufele de mături, nu mai putea de râs. Mergea tiptil către Mânz şi către Năsturel, îi lua pe amândoi de câte o ureche şi-i aducea iarăşi la locul cu pricina, de unde aceştia o tuleau înapoi, înspăimântaţi.

Aşa, o dată, de două ori, de trei ori. Mort de curiozitate să afle despre ce este vorba, Măgăruşul îşi schimbă locul de lângă gard, băgă botul printr-o spărtură în imediata apropiere a Băiatului; şi ce văzu? Undeva, la câţiva paşi buni de tufele de mături şi de cei doi cireşi amari, care străjuiau grădina, în mijlocul vrejurilor de bostani, se ridica o namilă de om, pe două picioare ca două picioroange. Îmbrăcată într-o manta soldăţească, arătarea purta o pălărie mare şi caraghioasă, avea înfăşurat în jurul gâtului un fular gros, de lână, deşi soarele frigea ca în luna lui cuptor. Nasul mare şi roşu, de ardei, împungea cerul cu obrăznicia lui. Nişte ochelari de soare scâlciaţi dădeau arătării aceleia, cu lentilele lor fumurii, o notă şi mai mare de mister. Într-adevăr, privind la arătarea răsărită acolo, în mijlocul bostanilor, ca dintr-o altă lume, puteai să te înspăimânţi. Dar asta numai aşa, dacă aveai minte doar cât Mânzul şi Năsturel, şi nu stăteai să judeci cu sânge rece, să vezi despre ce este vorba.

(Petre Ghelmez – ***Măgăruşul***)

CERINŢA/ CERINŢELE

1 Transcrie o comparaţie, din fragmentul dat în premisă.

2 Alcătuieşte un enunţ în care verbul *împungea*, din textul dat, să aibă alt sens decât cel din contextul dat. Alcătuieşte cu acesta o propoziţie.

3 Numeşte personajele, din textul dat.

4 Notează primele două idei principale ale fragmentului dat în premisă.

5 Desparte în silabe cuvintele: *amândoi, Măgăruşul, obrăznicia, soldăţească.*

6 Transcrie primele două substantivele, precizând şi funcţia lor sintactică, din fragmentul: *Nişte ochelari de soare scâlciaţi dădeau arătării aceleia, cu lentilele lor fumurii, o notă şi mai mare de mister.*

7 Notează formele de genitiv-dativ, singular, cu articol hotărât, ale substantivelor: *mături, spărtură, grădină, soarele.*

8 Scrie următoarele verbe: *aducea, schimbă, împungea, privind*, la modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, singular.

9 Rescrie două imagini vizuale care surprind portretul *namilei de om* surprinse de *Măgăruş, Năsturel* şi *Băiat.*

10 Alcătuieşte o compunere în care să ilustrezi o situaţie neobişnuită din copilărie.

ATENŢIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerinţă, dând un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere;

Scanned with OKEN Scanner

– ai folosit elemente de expresivitate artistică;
– expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
– ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri, precum şi normele ortografice, de punctuaţie, acordul, aşezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p.** (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p.**

TESTUL 9

PREMISA/ PREMISELE

Citiţi cu atenţie următorul text propus ca suport pentru cerinţele formulate mai jos:

Când văzu flăcăul una ca asta, ce-şi zise el: de acu' încolo n-o să mai duc eu grijă de nimic, până la sfârşitul zilelor mele! Şi, plin de voioşie, porni să colinde lumea, după bunul său plac. Nu se mai sinchisea de era hanul bun sau rău, sau de avea să găsească sau nu de mâncare. Ba, câteodată, nici nu mai căuta adăpost în vreun han, ci, sub acoperişul cel albastru al cerului, pe câmp, în pădure sau pe câte-o pajişte, după cum i se năzărea lui, dădea jos măsuţa din spinare, o punea frumuşel dinainte, şi doar atât spunea: Aşterne-te, masă! Şi masa se încărca cu tot ce-i poftea inima.

Într-un târziu, îi trecu flăcăului prin minte să se întoarcă la taică-său, căruia, de bună seamă, i se domolise de mult inima şi avea să-l primească bucuros şi să se minuneze de măsuţa cea năzdrăvană.

Şi s-a întâmplat că în drum spre casă să poposească la un han plin de călători. După ce-i dădură bineţe, călătorii îl poftiră să se împărtăşească din bucatele lor, arătându-i că era slabă speranţa ca la bucătăria hangiului să mai găsească ceva de-ale gurii.

— Vă mulţumesc din inimă, răspunse tâmplarul, dar n-aş vrea să mă înfrupt, din puţinul pe care-l aveţi. Mai bine poftiţi Domniile Voastre la masa mea!

Drumeţii începură a râde, crezând că şuguieşte, dar flăcăul puse pe dată măsuţa în mijlocul odăii şi spuse: Aşterne-te, masă! Şi, ca prin farmec, se iviră pe masă tot soiul de bucate una mai gustoasă decât alta, pe care hangiul n-ar fi fost în stare să le pregătească niciodată, şi mirosul lor îmbietor începu să gâdile plăcut nările oaspeţilor.

(Fraţii Grimm – ***Feciorii croitorului***)

CERINŢA/ CERINŢELE

1. Notează, din textul dat, locurile prin care trece flăcăul.
2. Notează ideile principale ale fragmentului dat.
3. Alcătuieşte familia lexicală a substantivului *inimă*.
4. Găseşte câte un sinonim pentru cuvintele: *să colinde*, *nu se sinchisea*, *să se împărtăşească*, *şuguieşte*, din textul dat.
5. Rescrie, din textul dat, două verbe la moduri nepredicative, nepersonale şi pune-le la modul imperativ, forma negativă, persoana a II-a, singular.
6. Alcătuieşte două enunţuri în care verbul *a zice* să îndeplinească funcţiile sintactice de atribut şi complement.

Scanned with OKEN Scanner

7 În fraza: *Nu se mai sinchisea de era hanul bun sau rău, sau de avea să găsească sau nu de mâncare*, există:

a. două adverbe;
b. trei adverbe;
c. niciun adverb.

8 Specifică valorile morfologice ale lui *n-o*, din sintagma *n-o să mai duc eu grija.*

9 Explică rolul virgulei din propoziția: *Așterne-te, masă!*

10 Alcătuiește o compunere în care să-ți imaginezi alte fapte neobișnite ale flăcăului.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex.: narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p**. (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p**.

TESTUL 10

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Prichindel urcă pe grămezile de fân și-și caută un loc potrivit pentru culcuș. Gândea să-și odihnească oasele, cuibărit în pătucelul ăsta moale, până-n revărsatul zorilor, și-apoi să se reîntoarcă acasă, la părinții lui. Dar vezi că i-a fost hărăzit să mai pătimească și să mai treacă prin nenumărate belele, că multe necazuri și nenorociri trebuie să întâmpine omul pe lumea asta. Cum se crăpă de ziuă, slujnica se sculă să dea de mâncare la vite. Mai întâi intră în șură, de unde luă un braț de fân, și se nimeri ca tocmai în fânul acela să-și fi aflat Prichindel culcușul. Dar flăcăiașul nostru era atât de adâncit de somn, că nu prinse de veste și nu se trezi decât când fu în gura unei vaci, care-l apucase odată cu fânul.

— Ah, Doamne, se minună el, cum de ajunsei în moara asta!?

Dar își dădu numaidecât seama unde se afla și se feri cu grijă, să nu-l macine vaca între măsele.

Dar în cele din urmă se pomeni alunecând în pântecele vacii.

Ce întuneric e în încăperea asta! Pesemne c-au uitat să facă ferestre, își zise Prichindel, și d-aia n-are pe unde pătrunde soarele... Și barem de-aș avea la îndemână vreo lumânare, da' de unde să-ți faci rost pe-aici de așa ceva?!... De altfel, adăpostul nu-i era câtuși de puțin pe plac, și ceea ce-l supăra și mai mult era fânul care venea în grămezi, sporind necontenit, astfel că locul cu pricina se strâmtora din ce în ce mai mult. De frică, Prichindel începu să strige cât îl ținea gura:

— Nu-mi mai dați fân! Nu-mi mai dați fân!

În clipa aceea, slujnica tocmai mulgea vaca și auzind glas de om și nevăzând pe nimeni, și fiindcă recunoscuse că era tot glasul care-o trezise din somn peste noapte, se

Scanned with OKEN Scanner

înspăimântă într-atât, că alunecă de pe scăunel şi răsturnă laptele, care se risipi pe jos. Alergă ea apoi în fugă la stăpânu-său şi-i zise, abia trăgându-şi sufletul:

— Văleu, părinte, vaca noastră vorbeşte!

— Pesemne că ţi-ai pierdut minţile, femeie!... o înfruntă popa.

(Fraţii Grimm – ***Prichindel***)

CERINŢA/ CERINŢELE

1. Notează locurile prin care trece *Prichindel*, din fragmentul dat.
2. Rescrie, din textul dat, o propoziţie sau frază, în care sunt surprinse gândurile lui *Prichindel.*
3. Notează, din fragmentul dat, o întâmplare hazlie.
4. Transcrie fonetic următoarele cuvinte: *pătuceanul*, *Prichindel.*
5. Notează, din textul dat, două cuvinte formate prin compunere.
6. Rescrie, din textul: *Prichindel urcă pe grămezile de fân şi-şi caută un loc potrivit pentru culcuş*, substantivele în cazul acuzativ.
7. Specifică valoarea morfologică a cuvântului *-l*, din construcţia *care-l apucase odată cu fânul*, şi alcătuieşte un enunţ în care partea de vorbire specificată să îndeplinească funcţia de atribut în cazul genitiv.
8. Notează o interjecţie, din textul dat, explicând rolul ei în context.
9. Rescrie o propoziţie exclamativă, motivând folosirea semnului de punctuaţie.
10. Pornind de la textul dat, alcătuieşte o compunere în care să prezinţi un personaj, asemenea lui *Prichindel* capabil de fapte neobişnuite.

ATENŢIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerinţă, dând şi un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex.: naraţiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularităţi/ modalităţi) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum şi normele ortografice, de punctuaţie, acordul şi aşezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p**. (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p**.

TESTUL 11

PREMISA/ PREMISELE

Citiţi cu atenţie următorul text propus ca suport pentru cerinţele formulate mai jos:

Se aud sănii venind dinspre târg... Uite-le, cotesc la colţ, şi în bătaia lămpii electrice de la răspântie, Nicuşor recunoaşte pe conu Mişu şi-l aude râzând cu poftă. Repede o ia la fugă să-i iasă înainte. Cine ştie? Poate chiar fără să-i spuie nimic, văzându-l, o să-l ia să i-l arate, că e om bun. A ajuns! Aci e altă cotitură: Hei! La o parte! Strigă birjarul din sanie şi văzând copilul în drum:

— În drum, hai? Drace împieliţat! Să te calce sania. Marş acasă!

Scanned with OKEN Scanner

Şi săniile trec... E noapte... nu se pot vedea lacrimile care au năpădit în ochişorii negri, catifelaţi, dulci ca o mângâiere...

I-a zis aşa: Marş acasă! Dar ce să facă acasă? Nu e nimeni acasă, nimeni... Şi coşul de la sobă ţiuie... Şi-i e urât... Şi cum stă în drum, parcă-i şopteşte cineva la ureche: Ştii ce? poate că se vede de la poartă prin ferestre. O ia la fugă înspre curtea boierească. Se dă la o parte lângă uluci ca să treacă săniile care ies; apoi, când au trecut, face doi paşi în curte şi se uită cu încordare... Ies valuri de lumină pe ferestre, dar pomul nu se vede... Şi mai face doi paşi, strângându-şi la piept paltonul lung şi larg, făcut dintr-o scurteică veche a mă-sii, în care parcă e un pui de lăutar... Ferestrele sunt prea sus... degeaba... A! Ştie el un loc de unde ar putea vedea, d-acolo de pe prispa unde mănâncă boierii vara! Acolo, a văzut el prin crăpăturile ulucilor, sunt ferestrele jos. Da, dar câinii!!! Gândul ăsta îl face să se retragă repede din curte... Ce bine ar vedea el d-acolo pomul de Crăciun!! Stă... şi-şi face în gând socoteli de om mare. Nu se poate să fie câinii dezlegaţi acum când vine lume... Asta nu se poate! ce, să muşte pe lume? Face câţiva paşi în curte, trăgând cu urechea şi neputându-şi dezlipi ochii de la lumina ferestrelor... Ocoleşte în vârful picoarelor casa... mai sunt câţiva paşi... A ajuns!... na! Perdelele lăsate... ba nu, una e ridicată! Păşeşte binişor... binişor... Aaaa! Ce frumos! Ce frumos!

(I.Al. Brătescu-Voineşti – ***Nicuşor***)

CERINŢA/ CERINŢELE

1 Notează personajele, din fragmentul dat.

2 Scrie o repetiţie, din textul dat.

3 Precizează locurile pe unde trece Nicuşor.

4 Explică, în patru, cinci rânduri, semnificaţia fragmentului: *Şi săniile trec... E noapte... nu se pot vedea lacrimile care au năpădit în ochişorii negri, catifelaţi, dulci ca o mângâiere...*

5 Rescrie, din textul dat, două cuvinte diminutivale.

6 Notează o interjecţie predicativă, din textul dat, şi alcătuieşte cu ea un enunţ.

7 Transcrie, din textul dat, un adjectiv provenit din altă parte de vorbire.

8 Precizează valorile morfologice ale fiecărui cuvânt din fragmentul: *Aaaa! Ce frumos! Ce frumos!*

9 Explică rolul cratimei din sintagma: *să-i iasă înainte.*

10 Alcătuieşte o compunere în care să-ţi imaginezi alte peripeţii ale lui *Nicuşor*, în zilele de sărbătoare.

ATENŢIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerinţă, dând şi un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex.: naraţiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularităţi/ modalităţi) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum şi normele ortografice, de punctuaţie, acordul şi aşezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p**. (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p**.

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 12

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Să știi c-o să mă întorc iar cu mâna goală, ca ieri, ca alaltăieri, fără un sitar... Și ce frumos îi stă, bietul Tric!... De la zece pași îi simte. Se târăște pe brânci, ținându-și răsuflarea, și abia calcă de grija ca nu cumva să foșnească iarba; iar când a ajuns la patru pași de sitar, stă nemișcat, parcă e turnat în bronz, așteptând să mă apropii.

Dar frunza e prea deasă. N-a dat încă o brumă s-o rărească, și sitarii, șireți, zboară fără a se înălța deasupra lăstarului. Le aud fâlfâitul, dar nu-i văd. Douăzeci mi-au zburat așa alaltăieri, tot atâția ieri și n-am apucat să trag într-unul. Câinele o să se enerveze și iar o să mă năcăjească dând buzna peste ei ca ieri – și iar o să mă aleg numai cu supărarea. Mai bine ar fi să aștept să dea o brumă.

Dar patima nu vrea să știe de povețele minții; mă împinge, mă biciuiește, mă îmbrâncește. Mi-am isprăvit treburile, îmi fac socotelile. Abia sunt două după-amiază... Cu brișca în câteva minute sunt la pădure și am până diseară patru ceasuri înaintea mea. Și ca să-mi zădărnicească orice șovăire, Tric se gudură pe lângă mine, mă bate cu coada și mă întreabă cu o privire mai elocventă decât vorba: Mergem, nu e așa? Mergem...

A! dar azi am cu ce să-i domolesc enervarea. Biciul, pe care nu-l mai iau de un an încoace, azi îl iau, ca să știe domnul Tric ce o să însemne când i-oi striga: Biciul!, îi strig: Biciul! și-i trag și o strașnică lovitură. El tace sub arsura care i-a încolăcit trupul și se culcă rușinat la picioarele mele în brișcă...

(I.Al. Brătescu-Voinești – ***Bietul Tric***)

CERINȚA/ CERINȚELE

1. Scrie prima idee principală a fragmentului dat.
2. Notează personajele, din fragmentul dat.
3. Rescrie cuvintele care surprind cadrul natural, din fragmentul dat.
4. Rescrie forma corectă, din perechile de cuvinte: *enervare/ inervare*, *elocvență/ elogvență* și alcătuiește cu fiecare cuvânt câte un enunț.
5. Desparte în silabe cuvintele: *isprăvit*, *ceasuri*, *îmbrâncește*, *strașnică*.
6. Transcrie un substantiv care provine dintr-o interjecție și alcătuiește cu acesta un enunț.
7. Scrie două verbe, din textul dat, la moduri nepredicative, nepersonale, precizându-le și modul.
8. Notează o altă valoare morfologică a lui *iar*, din sintagma *și iar o să mă necăjească*, și alcătuiește cu aceasta o propoziție.
9. Notează valorile morfologice ale cuvintelor din sintagma: *i-oi (striga)*.
10. Alcătuiește o compunere în care să relatezi o întâmplare neobișnuită din lumea necuvântătoarelor.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex.: narațiune, descriere etc.);

Scanned with OKEN Scanner

– ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
– expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
– ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p**. (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p**.

TESTUL 13

PREMISA/ PREMISELE

Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor formulate pe marginea textului:

Baba se mai muia puțin. Orișicât de bătrână ar fi baba, i se-nveselește inima când o crezi încă tânără, și cel mai rău om se moaie și el nițel când alții îl cred bun.

— O fi, n-o fi cum zici – grăi dânsa – de mare lucru te-ai apucat, și mult mi-e milă de tine, că de venit ai venit cum ai venit, dar nu știu cum o să te întorci.

Mult ar fi dorit ca să știe cum a potrivit Lia lucrurile ca să răzbească întreagă și nevătămată și să vie cale atât de lungă fără ca să îmbătrânească.

— Ce te-a adus? adăugă ea, și asta era întâia din cele trei întrebări.

— Ajută, ca să te ajuți! îi răspunse Lia. Cum am venit, așa o să mă și întorc, și val-vârtej dacă s-ar răsturna toate, drumul degeaba n-o să-mi fie.

Când auzi asemenea vorbe, Bunica Ielelor iar începu să tremure, însă mai puțin de mânie și mai mult de frică.

— Cum mă vezi? întrebă iar dânsa.

— Cu ochii, răspunse Lia fără ca să știe că răspunde la a doua întrebare.

— Și ce cauți? fu a treia întrebare.

— Omul, răspunse Lia, cât umblă pe pământ, tot moartea o caută.

Acum baba se cutremură.

— Ia să mă uit mai bine-n ochii tăi, îi zise, și se apropie de dânsa răzămându-se în cele două bețe, i se uită în ochi și-i puse mâna pe umărul gol.

Ochii Liei erau stinși, iar trupul ei era rece ca sloiul de gheață.

Nu știa Lia, săraca, că-i vindecase șarpele, mângâind-o cu limbile lui, toate rănile și-o făcuse nevătămată, ca nici sabia să n-o taie, nici focul să n-o ardă, dar îi făcuse și sângele rece ca al lui, stinsese tot focul vieții din ea și-i oprise viața în loc, ca, orișicât ar mai sta pe pământ, tot așa cum e să rămâie.

(Ioan Slavici – ***Limir Împărat***)

CERINȚA/ CERINȚELE

1. Transcrie o comparație, din textul dat.
2. Precizează personajele, din textul dat.
3. Notează, în cinci-șase rânduri, starea sufletească a Liei, din fragmentul dat.
4. Transcrie două cuvinte derivate, din textul dat în premisă.
5. Alcătuiește familia lexicală a substantivului *pământ*.
6. Rescrie, din textul dat, două cuvinte care aparțin limbajului popular.

Scanned with OKEN Scanner

7 Transcrie, din textul dat, un substantiv diminutival.

8 Alcătuieşte două propoziţii în care verbul *a rămâne* să îndeplinească funcţiile sintactice de verb predicativ şi verb copulativ.

9 Explică rolul cratimei din structura *că-i vindecase.*

10 Alcătuieşte o compunere, pornind de la următorul fragment:

Când auzi asemenea vorbe, Bunica Ielelor iar începu să tremure, însă mai puţin de mânie şi mai mult de frică.

— Cum mă vezi? întrebă iar dânsa.

— Cu ochii, răspunse Lia fără ca să ştie că răspunde la a doua întrebare.

— Şi ce cauţi? fu a treia întrebare.

— Omul, răspunse Lia, cât umblă pe pământ, tot moartea o caută.

ATENŢIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerinţă, dând un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere;
- ai folosit elemente de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri, precum şi normele ortografice, de punctuaţie, acordul, aşezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p**. (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p**.

TESTUL 14

PREMISA/ PREMISELE

Citiţi cu atenţie următorul text propus ca suport pentru cerinţele formulate mai jos:

— Uite, bunăoară, chiar de mâine, adăugă Zâna, ai să-ncepi să te duci la şcoală. (Lui Pinocchio îi pieri un picuţ din veselie.) Pe urmă ai să-ţi alegi după placul inimii o artă sau un meşteşug...

Acum Pinocchio se posomorî.

— Ce tot mormăi printre dinţi? întrebă Zâna niţeluş supărată.

— Spuneam... gemu Pinocchio cu gura pe jumătate, că mi se pare prea târziu să mai merg acum la şcoală...

— Nu, domnule. Ţine minte bine că pentru învăţătură şi pentru educaţie, niciodată timpul nu-i trecut!

— Dar eu nu vreau să învăţ nimic. Nici artă şi nici vreun meşteşug...

— Şi pentru ce, mă rog?

— Pentru că mi se pare tare greu să munceşti!

— Copilul meu, spuse Zâna, cei ce vorbesc aşa ca tine o sfârşesc totdeauna rău. Ori în temniţă, ori în spital. Omul, ca să ştii şi tu, fie că se naşte bogat, fie că se naşte sărac, trebuie să facă ceva pe lumea asta. Să nu stea degeaba, ci să muncească. Vai de tine, dacă ai să te laşi cuprins de trândăvie! Trândăvia este o boală şi încă una tare urâtă. Trebuie vindecată repede, de mic copil. Dacă nu, când eşti mare, nu se mai vindecă niciodată!

(Carlo Collodi – ***Pinocchio***)

Scanned with OKEN Scanner

CERINȚA/ CERINȚELE

1. Notează, din textul dat, personajele.
2. Transcrie, din textul dat, două cuvinte în jurul cărora se dispută dialogul dintre cele două personaje.
3. Scrie ideea principală a fragmentului dat.
4. Alcătuiește familia lexicală a verbului *a învăța*.
5. Transcrie fonetic următoarele cuvinte: *degeaba, muncească*, precizând literele și sunetele din fiecare cuvânt.
6. Rescrie, din textul dat, două predicate nominale, specificând din ce părți de vorbire sunt formate.
7. Rescrie, din textul dat, un atribut în cazul genitiv.
8. Transcrie un verb la un timp compus, din textul dat. Specifică modul și timpul acestuia.
9. Explică rolul punctelor de suspensie din fragmentul:
   Spuneam... gemu Pinocchio cu gura pe jumătate, că mi se pare prea târziu să mai merg acum la școală...
10. Alcătuiește o compunere în care să relatezi o întâmplare din viața unui copil.

ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerință, dând și un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex.: narațiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularități/ modalități) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum și normele ortografice, de punctuație, acordul și așezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p**. (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p**.

TESTUL 15

PREMISA/ PREMISELE

Citiți cu atenție următorul text propus ca suport pentru cerințele formulate mai jos:

Va fi o vară lungă ca aerul fierbinte,
Va fi lumina zilei, trecând biruitor,
Va fi un stol de păsări ca aburul ușor,
Și un luceafăr – serii căzându-i dinainte
Vor fi păduri și stele, oceane de cuvinte,
Grădini de curcubee și ceruri fără nor,
Vor fi și flori și arbori, și fluturi mari în zbor.
Lăcuste, greieri limpezi și boabe dulci de linte.

Scanned with OKEN Scanner

Vor fi amieze roşii cu pletele de aur,
Va fi un deal, şi-o vale, şi umbra unei vii,
Va fi-ngânarea frunzei şi foşnetul de plaur,
Vor fi lăstuni prin aer ca peştii sidefii,
Poteci frigând în soare, şi-un glas nebun, de graur
Vom fi şi noi acolo... Vom fi, şi nu vom fi...

(Petre Ghelmez – ***Va fi o vară lungă...***)

CERINŢA/ CERINŢELE

1 Notează o comparaţie, din textul dat.

2 Notează două epitete, din opera literară dată.

3 Explică, în patru/ cinci rânduri semnificaţia versului: *Vom fi şi noi acolo... Vom fi, şi nu vom fi...*

4 Notează cuvintele care ilustrează lumea/ universul micilor vietăţi şi lumea/ universul cosmic.

5 Precizează măsura şi rima, din primele patru versuri.

6 Precizează funcţia şi cazul substantivelor, din primele două versuri.

7 Alcătuieşte un enunţ în care cuvântul *roşii* să aibă alt sens decât cel din opera lirică dată.

8 Alcătuieşte un enunţ în care cuvântul *uşor* să aibă o altă valoare morfologică decât în textul dat. Precizeaz-o.

9 Explică rolul virgulei din versul: *Lăcuste, greieri limpezi şi boabe dulci de linte.*

10 Folosind cuvinte care ilustrează universul terestru şi universul cosmis, din opera lirică dată în premisă, alcătuieşte o compunere în care să surprinzi amurgul unei veri.

ATENŢIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerinţă, dând şi un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere (ex.: naraţiune, descriere etc.);
- ai folosit (fără a le numi!) elemente (particularităţi/ modalităţi) de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri; precum şi normele ortografice, de punctuaţie, acordul şi aşezarea în pagină.

Punctajul se acordă astfel: (1) – (9) câte **3p.** (10 x 3 = **27p.**); (10) – **63p.** Din oficiu – **10p.**

ESEURI CU RĂSPUNS RESTRÂNS

OBIECTIV:

Înţelegerea relaţiilor dintre anumite părţi/ elemente ale textului.
Prelucrarea informaţiei oferite de text, în mod creativ.

NOTĂ:

Cerinţele sunt valabile pentru toate textele propuse.

Scanned with OKEN Scanner

■ VARIANTA A ■

Explică în câteva (10-15) rânduri natura relațiilor dintre personajele citate în fragment, pe de o parte, și angajarea autorului față de acestea, pe de altă parte.

Atenție!
În realizarea compoziției/ eseului tău vei urmări:
– recunoașterea/ identificarea personajelor implicate în narațiune, în funcție de elementele de portret evidențiate de text;
– respectarea înlănțuirii logice a ideilor/ derulării evenimentelor din care se conturează caracteristicile personajelor;
– identificarea mijloacelor artistice prin care sunt evidențiate trăsăturile acestora;
– departajarea unor secvențe/ elemente de text care conțin obsevații/ elemente ce explică atitudinea autorului față de evenimentele narate/ modelul de personaj propus;
– exprimarea unei opinii personale, în legătură cu elementele de text analizate.

■ VARIANTA B ■

Rezumă în 5-10 rânduri faptele/ evenimentele narate în textul citat.

Atenție!
În realizarea rezumatului tău este indicat să procedezi gradat:
– departajarea fragmentului în secvențe narative;
– stabilirea ideilor principale/ secundare;
– identificarea eventualelor pasaje cu dificultăți în rezumare (descrieri, comentarii ale autorului, dialoguri etc.);
– selectarea vocabularului necesar rezumării eficiente.

■ VARIANTA C ■

Realizează în 10-15 rânduri portretul/ caracterizarea personajului principal/ protagonistului/ eroului din textul propus, în funcție de trăsăturile rezultate numai din fragmentul citat.

Atenție!
În realizarea caracterizării tale vei urmări:
– selecția corectă a tuturor elementelor de portret, în funcție de secvențele propuse;
– ordonarea trăsăturilor personajului, în funcție de tipul de portret realizat (fizic, comportamental, moral, pozitiv, negativ etc.);
– încadrarea personajului într-o categorie, identificată;
– evidențierea mijloacelor de realizare a portretului/ caracterizării personajului;
– aprecierea mesajului inclus în modelul comportamental propus de autor prin acest personaj.

Scanned with OKEN Scanner

■ VARIANTA D ■

Realizează compoziții scurte, pornind de la textele propuse, în care:

– să-ți exprimi opinia despre personaje/ evenimente/ mentalitatea epocii reflectate în text; și/ sau

– să recreezi personajul/ personajele/ situațiile/ evenimentele în funcție de realitatea actuală/ de interesele/ preocupările tale.

Atenție!

Compozițiile/ eseurile se vor adapta, în funcție de cerința aleasă, la un anumit grad de libertate în creație, folosind, totuși, textul ca reper.

Fiecare opinie/ personaj/ scenariu va fi luat în considerare și validat în funcție de argumentele contextuale care îl susțin.

Limbajul/ elementele de stil pot fi împrumutate din text, prelucrate sau originale, dar vor fi apreciate în funcție de pertinența lor în textul nou creat.

Text 1:

Când d. Stavrache se-ntorcea de la parastasul de nouă zile al maică-sii, pe la-nceputul lui decemvrie – (bătrâna, după ce zăcuse de inimă rea vreo câteva săptămâni, murise dimineața la 28 noiemvrie) – se-ntâlni cu factorul rural... O scrisoare cu timbrul de la Turnu-Măgurele și cu data din ajunul morții bătrânii. Neică Stavrache a cunoscut slova. Repede, omul, deprins a nu mai aștepta zadarnic vești de la acela pe care-l credea pierdut de-a binele, se închise în odăiță și desfăcu nervos plicul:

„Iubite neică, mai întâi nu lipsesc a cerceta despre scumpa dv. sănătate, a dumitale și a maichii..." D. Stavrache își șterse ochii cu colțul șorțului și, foarte înduioșat, urmă semnele pe petecul de hârtie, sosit așa de departe ca să aducă în liniștitul sat un fel de răsunet al zbuciumului din locurile războiului. Fugarul era dinaintea Plevnei. Se bătuse cu mare curaj și cu mult noroc în trei rânduri; luase un steag de la inamic, într-o încăierare unde ai noștri erau aproape zdrobiți, fusese numit sergent pe câmpul de onoare, căpătând „Virtutea militară" și o decorație rusească. În curând Plevna avea să fie atacată cu toată puterea armatelor aliate. Curios lucru! Cine ar fi văzut figura lui neică Stavrache, presupunând că acela ar fi fost un om deprins să descifreze înțelesuri din chipurile omenești, ar fi rămas în mirare pricepând bine că în sufletul fratelui mai mare nu se petrecea nimic analog cu bucuria la citirea veștilor despre succesul de bravură al răspopitului.

Hangiul mototoli hârtia după ce mai privi bine data: în adevăr, scrisoarea era expediată cu trei zile mai-nainte de luarea Plevnei. Dar acuma...

(I.L. Caragiale – ***În vreme de război***)

Text 2:

Odată venise lui Oșlobanu rândul să cumpere lemne; și așa, cu toată cărpănoșia lui, iese câne-cânește în medean, aproape de gazda noastră, și găsește un țăran de la Sasca, pare-mi-se, ori de la Baia, cu un car încărcat cu lodbe de fag.

Scanned with OKEN Scanner

— Cât cei pe car, bade? zise Oşlobanu, căruia nu-i era a cumpăra lemne cum nu mi-e mie acum a mă face popă.

— Trei husăşi, dascăle.

— Ce spui, bădişorule, pentru un braţ de lemne?! Da' că le duc în spate pe toate odată păn-acasă...

— Dacă le-i duce, dascăle, ţi le dau degeaba.

— Zău, nu şuguieşti, bade?

— Nicio şagă, dascăle; să vedem cum le-i duce, şi halal să-ţi fie!

Oşlobanu iè atunci lemnele din carul omului câte unul-unul şi le razămă în picioare lângă braţu-i; după aceea descinge brâul de pe lângă sine şi le împrejură, legându-le frumuşel, să nu se hrentuiască; apoi, săltându-le şi aburcându-le cam anevoie, le umflă-n spate şi la gazdă cu dânsele. Un băietan nebunatic de-alăturea, văzând asta, zise cu glas mare:

— Dascăle-Trascăle, be-he-he! Dracul să te iè!

Iar ţăranul, făcându-şi cruce, a rămas cu gura căscată, fără să bleştească un cuvânt.

(Ion Creangă – ***Amintiri din copilărie***)

Text 3:

— Alei! oameni buni, zise cucoana, înfiorându-se; păcat, sărmanul, să moară ca un câne, fără de lege! Mai bine duceţi-l la moşie la mine; iacătă curtea pe costişa ceea. Eu am acolo un hambar plin cu posmagi, ia aşa, pentru împrejurări grele, Doamne fereşte! A mânca la posmagi şi-a trăi şi el pe lângă casa mea, că doar ştiu că nu m-a mai perde Dumnezeu pentr-o bucăţică de pâne. Dă, suntem datori a ne ajuta unii pe alţii.

— I-auzi, măi leneşule, ce spune cucoana: că te-a pune la coteţ, într-un hambar cu posmagi, zise unul dintre săteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunericul să te bată, uriciunea oamenilor! Sai degrabă din car şi mulţămeşte cucoanei, că te-a scăpat de la moarte şi-ai dat peste belşug, luându-te sub aripa dumisale. Noi gândeam să-ţi dăm sopon şi frânghie. Iar cucoana, cu bunătatea dumisale, îţi dă adăpost şi posmagi; să tot trăieşti, să nu mai mori! Să-şi puie cineva obrazul pentru unul ca tine şi să te hrănească ca pe-un trântor, mare minune-i şi asta! Dar tot de noroc să se plângă cineva... Bine-a mai zis cine-a zis că „Boii ară şi caii mănâncă". Hai, dă răspuns cucoanei, ori aşa, ori aşa, că n-are vreme de stat la vorbă cu noi.

— Dar muieţi-s posmagii? zise atunci leneşul, cu jumătate de gură, fără să se cârnească din loc.

— Ce-a zis? întrebă cucoana pe săteni.

— Ce să zică, milostivă cucoană, răspunde unul. Ia, întreabă, că muieţi-s posmagii?

— Vai de mine şi de mine, zise cucoana cu mirare, încă asta n-am auzit! Da' el nu poate să şi-i moaie?

(Ion Creangă – ***Povestea unui om leneş***)

Text 4:

De mic copil, Hagiul fusese copil cuminte şi aşezat. Nu i s-auzea gurita, nici paşii. Nu rupea pantofii. Nu-şi hărtănea rochiţa. Pe ce punea mâna, punea bine.

Ajuns calfă la găitănărie, vorbea frumos şi cu patimă în mijlocul tovarăşilor săi.

Scanned with OKEN Scanner

— De când eram de-o şchioapă pricepusem lumea, le zicea el. Înţelesesem bine de tot că o cârpă din gunoi este o muncă de om pe care te faci stăpân dacă o pui doparte. Şi dacă mama îmi dădea un ban de trei, să-mi iau un simit, eu mă uitam în ghiozdan: de aveam felia de pâne, sănătate bună, aveam ce mânca. Nu te saturi cu pâne? Ce-ţi trebuie simiţi? Şi puneam banul bine. Şi un ban peste altul fac doi, peste doi dacă pui altul, fac trei... Râdeţi voi... râdeţi... Da, vânturaţi banii în mâni şi veţi simţi ce răcoare ţine când vă e cald şi ce cald când vă e frig. E destul să te gândeşti ce poţi face cu banii, ca să şi guşti bucuria lucrului pe care l-ai cumpărat. Ai simţit bucuria?... De ce să-l mai cumperi? Râdeţi voi, râdeţi... Ce lucru poate fi mai luminat ca un jăratec de galbeni întinşi pe o masă?... Voi râdeţi... râdeţi cu hohote... Nişte risipitori... În viaţa voastră n-o să gustaţi adevărata bucurie...

(Barbu Delavrancea – ***Hagi-Tudose***)

Text 5:

— Din partea mea, mâncarea-i numai o zăbavă: băuturica mai este ce este, zise Setilă; şi aş ruga pe Luminarea Sa că, dacă are de gând a ne ospăta, după cum s-a hotărât, apoi să ne îndesească mai mult cu udeala, pentru că acolo stă toată puterea şi îndrăzneala. Vorba ceea: „Dă-i cu cinstea să peară ruşinea”. [...]

— Acum, de ne-ar da odată ce ne-ar da, zise Flămânzilă, căci mă roade la inimă de foame ce-mi e!

— Ia mai îngăduiţi oleacă, măi, zise Ochilă, că doar nu v-au mas şoarecii în pântece. Acuş s-or aduce şi bucatele, şi vinul, şi numai de-aţi avea pântece unde să le puneţi.

— Îndată vi s-a aduce şi demâncare şi băutură, zise împăratul, numai de-ţi putea dovedi cât vă voi da eu, că, de nu-ţi fi mâncători şi băutori buni, v-aţi găsit beleaua cu mine, nu vă pară lucru de şagă!

— De ne-ar da Dumnezeu tot atâta supărare, Luminarea Voastră, zise atunci Flămânzilă, ţinându-se cu mânile de pântece.

— Şi Înălţimei Voastre gând bun şi mână slobodă, ca să ne daţi cât se poate mai multă mâncare şi băuturică, zise Setilă, căruia îi lăsa gura apă, că din mâncare şi băutură las' dacă ne-a întrece cineva; numai la treabă nu ne prea punem cu toţi nebunii.

(Ion Creangă – ***Povestea lui Harap-Alb***)

Text 6:

Făt-Frumos se avântă pe el şi-n răstimpul câtorva gânduri fericite ajunse la castelul încolţit al Genarului.

De astă dată Genarul vâna departe cale de şapte zile.

El o luă pe fată pe cal dinaintea lui. Ea-i cuprinse gâtul cu braţele ei şi-şi ascunsese capul în sânul lui, pe când poalele lungi ale hainei ei albe atingeau din sbor năsipul pustiei. Mergeau aşa de iute, încât i se părea că pustiul şi valurile mării fug, iar ei stau pe loc. Şi numai încet se auzea motanul mieunând din câte şapte capetele.

Pierdut în păduri, Genarul îşi aude calul nechezând.

— Ce e? – îl întreabă.

— Făt-Frumos îţi fură fata, – răspunse calul năzdrăvan.

Scanned with OKEN Scanner

— Putè-l-om ajunge? întreabă Genarul mirat, pentru că ştia că-l omorâse pe Făt-Frumos.

— Nu zău, răspunse calul – pentru c-a încălecat pe un frate al meu, care are şapte inimi, pe când eu n-am decât două.

Genarul îşi înfipse pintenii adânc în coastele calului, care fugea scuturându-se... ca o vijelie. Când îl văzu pe Făt-Frumos în pustiu, zise calului său: „Spune frăţâne-tău să-şi arunce stăpânul în nori şi să vină la mine, că l-oi hrăni cu miez de nucă şi l-oi adăpa cu lapte dulce".

Calul Genarului îi necheză frăţâni-său, ceea ce-i spusese, iar frate-său i-o spuse lui Făt-Frumos.

— Zi frăţâni-tău, zise Făt-Frumos calului său, să-şi arunce stăpânu-n nori, şi l-oi hrăni cu jăratec şi l-oi adăpa cu pară de foc.

Calul lui Făt-Frumos o necheză asta frăţâni-său, şi acesta asvârli pe Genarul până în nori. Norii cerului înmărmuriră şi se făcură palat sur şi frumos – iar din două gene de nour se vedea doi ochi albaştri ca cerul, ce răpezeau fulgere lungi. – Erau ochii Genarului exilat în împărăţia aerului.

(Mihai Eminescu – ***Făt-Frumos din lacrimă***)

Scanned with OKEN Scanner

INFORMAȚII. SUGESTII. REZOLVĂRI

PARTEA ÎNTÂI – UNITĂȚI DE PREGĂTIRE

Unitatea 1 (2)

2. şco-la-rii; fii; co-dru; ur-şii; î-no-ta; an-to-nim/ ant-o-nim; i-ne-ga-la-bil/ in-e-ga-la-bil; ca-lei-dos-cop/ ca-lei-do-scop; des-cri-e-re/ de-scri-e-re.

5. *a bate din palme*/ a aplauda;
a bate toba/ a spune peste tot un secret/ a avea accese de tuse;
a bate palma cu cineva/ a încheia o afacere cu cineva;
a se bate cu pumnii în piept/ a se lăuda;
a bate un record/ a atinge treapta cea mai înaltă (în ceva);
a bate capul cuiva/ a cicăli, a plictisi;
a bate câmpii/ a divaga, a vorbi aiurea.

14. înghețate; ciocolate; livezi; uşi; piețe; căpşuni/ căpşune; cireşi/ cireşe; coperte/ coperți; găluşte/ găluşti; monede.

17. Domnia Sa; dumnealui; dumneata.

20. *spre*, *cu*, *ca să*, *şi*, *pe*, *de pe*.

Unitatea 2 (2)

7. *a trage de mânecă*/ a face semn, a atenționa;
a fi tras pe sfoară/ a fi înşelat;
a trage sforile/ a conduce în ascuns (o acțiune reprobabilă), a unelti;
a trage cu ochiul/ a se uita pe furiş;
a trage o spaimă/ a se speria foarte rău.

11. bomboane; cearşaf/ cearceaf; a escalada; detaliat; corigent/ corijent; start; vehicul; pioneză/ piuneză.

Unitatea 3 (2)

8. a. dezgoli; dezgropa; dezghioca; dezgheța.
b. desfăcut; desfrunzire; deshidrogena; despăduri; desperechea; deshuma.
c. încetățeni; încolăci; încondeia; încununa; înfiora; înfrumuseța.
d. împături; împietri; împuşca; împrieteni; îmbujorat.

12. muschetar/ muşchetar; binoclu; personaj; bleumarin; feminin; clujean; aşază; aragaze; seringă; start; anteriu; greacă.

31. detaliat; concis; corner.

32. proroc; corigență/ corijență; bancnotă; inopinat.

34. Sinonime: MONOTONI; OCOLI; AN; RAR; PORT; AROMA; AR; LAC; RUTE; I; ORI; OM; ZIS; TURA; AFIS; MIT.

35. Antonime: FRUMOS; F; RĂSĂRIȚI; IT; ȚĂRAN; GĂSI; ENE; RU; STAT; RISIPIRE.

Unitatea 4 (2)

4. cireşe; ğam; k'ioşc;
caşcă; bač; čoplit;
cisternă; k'ipeş.

8. alee; el; poezie; poem; creație; știință; idee; poet.

11. iau; vai; i-a; v-au; ne-a; mi-a; soare; te-a.

20. alee; ființă; poet.

21. Cratima: VAGONCISTERNA; ZÂNAZORILOR; BABAOARBA; POSTRESTANT; PIEIROŞII; LUAREAMINTE; LĂSATASECULUI.

Scanned with OKEN Scanner

Unitatea 5 (2)

3. a-pă; linc-şii; su-bli-ni-a/ sub-li-ni-a; pa-tru; ro-uă; a-xi-o-mă.
6. aidoma; simbol; butelie; taxi; iaurt; trafic/ trafic.

Unitatea 6 (2)

9. *ştii; iei; dai; scrii; vii; anunţi.*
11. sunt; au sosit; sunt.
13. suntem bucuroşi; vor fi bucuroşi.

Unitatea 7 (2)

8. aş lucra; să ştii; voi merge; aş învinge; voi lucra; să poţi.
9. înţelege; nu repeta!; ar învăţa.
10. a lucra; a-l întreba; a aduce; de ascultat; de ştiut; a citi.

Unitatea 8 (2)

3.

verb	*sufix*	*desinenţă*
lucrez	Ø	-ez
creez	Ø	-ez
colindam	-a-	-m
cântam	-a-	-m
ascultai	-a-	-i
hotărâserăm	-â-;-se-	-răm.

17. rămase/ rămaseră; vorbi/ vorbiră; ajută/ ajutară.
27. Predicate verbale: suntem; au fost; -i; voi asculta.
Predicate nominale: aşa este; -s îngălbenite.

Unitatea 9 (2)

2. Este la bunici. (este = verb cu funcţie de predicat)
Este silitor. (este = verb copulativ)
Aş fi mers în excursie. (aş fi = verb auxiliar)
5. aţi hotărât; va înţelege; voi asculta; ar pleca; am aflat.
7. aş fi mers; aţi adus; vor aduce; nu l-aş întreba; v-ar vorbi; să fi venit; m-ar aduce; v-aţi odihnit; aş lucra.
9. este; a; a fost; vor.

Unitatea 10 (2)

4. Verbul: REGENERA; ELIMINA; CĂRA; ETC; UB; NARA; POZA; V; C; ERE; MĂRI; RĂCNI; ON; A; INIŢIA.

Unitatea 11 (2)

5. Substantive cu aceeaşi formă la singular şi plural: *unchi, tei, pui.*
6. îngheţate; foarfeci; cireşe/ cireşi; călimări; roţi; şcoli; chibrituri; reguli; refrene; remorci; ghişee; căpşune/ căpşuni.
9. seringă; duminică; binoclu; alee.
10. prevedere; butelie; fenomen; regizor; reporter; unic.

Unitatea 12 (2)

2.

bucurie	-e	ministru	-u	fiu	-u	pârâu	-u
bucurii	-i	miniştri	-i	fii	-i.	pâraie	-ie
blană	-ă	pom	-Ø	cocoş	-Ø		
blănuri	-uri	pomi	-i	cocoşi	-i		

3. Domnia Sa; 1 Decembrie; Evul Mediu; Primul Război Mondial; Institutul de Lingvistică.
9. Substantivul: MARINARI; IVĂR; R; R; LOCATARI; IC; NEPOT; ŢAP; I; LA; ATOM; ŞUT; R; MINERI; IMITAŢII.

Unitatea 13 (2)

1. arbitru -u; arbitri -i; vecin -Ø; vecini -i; copil -l; copii -i etc.
2. arbitrul; arbitrii; vecinul; vecinii; copilul; copiii etc.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Unitatea 14 (2)

5. colegii; o comoară etc.
14. *un elev* – nume predicativ, cazul nominativ;
mama – subiect, cazul nominativ;
de la munte – complement, cazul acuzativ;
la film – complement, cazul acuzativ;
de la Ana – complement, cazul acuzativ;
pentru bunici – nume predicativ, cazul acuzativ.
15. *cu, la, spre, către, de la, dintre, sub.*

Unitatea 15 (2)

5. (asemenea) *părinților* – cazul dativ, complement; (contrar) *faptei* – cazul dativ, atribut; (pe) *Iulian* – cazul acuzativ, complement; (de la) *Oana* – cazul acuzativ, atribut; (grație) *profesorilor* – cazul dativ, complement.
6. (povestea) *colegilor* – cazul dativ, complement; (ideea) *colegilor* – cazul genitiv, atribut; (dăruiesc) *prietenilor* – cazul dativ complement; (scrisoarea) *de la bunici* – cazul acuzativ, atribut.
8. *lui* (Mircea) – articol hotărât; *o* (plăcere) – articol nehotărât; *a* (munci) – prepoziție; *a* (colegului) – articol genitival etc.

Unitatea 16 – Testul 1

2. *cetatea* (cochilia); *periscoapele* (coarnele).
3. *Printre plopi și ierburi crude,*
Pasul nici că i se-aude.
4. Sentimentele sunt de uimire, de miracol, de vrajă.
6. Grația, uimirea, teama, curiozitatea eului liric etc.

Unitatea 16 – Testul 2

1. *ne-clin-tit, stră-lu-ci-toa-re, în-tr-un, răș-chi-toa-re.*
2. *strălucitoare, răşchitoare.*
3. *bucurie, săbiile.*
4. *să strige de bucurie* – să se înveselească; *uscată* – ofilită, bătrână, trecută; *fulgerător* – rapid; *namilă* – uriaș; *cât săbiile* – ascuțite, enorme, uriașe.
5. *ochios, ochișor, a ochi, ochitor* etc.
6. *față, sprâncene, gene, frunte, obraz* etc.
7. *Fonetic: elidarea unei vocale; unește două părți de vorbire diferite; morfologic – desparte două părți de vorbire;*
8. *ochi* – substantiv; *ochi* – verb (Ochi bine drumul.).
9. *ochi; o-chi.*

Unitatea 17 – Testul 2

1. *stă* – indicativ, prezent; *(mi-)am isprăvit* – indicativ, perfect compus.
2. *stătu, isprăvi.*
3. *fâlfâind – a fâlfâi.*
4. *au zburat, a încolăcit; ați zburat, ați încolăcit.*
5. *o să se enerveze* – indicativ, viitor popular; *oi striga* – indicativ, viitor.
6. a.
7. c.
8. Vinul este alb. (substantiv); Vin de la bunici. (verb)
9. vii, veneai, veniși, veniseși, vei veni. (Vii la munte?)

Unitatea 18 – Testul 2

1. *pădurea, umbrele, luminișurile, răsărituri, colțurile.*
2. pădurii, umbrelor, luminișurilor, răsăriturilor, colțurilor. *În colțurile pădurii era multă liniște.*
3. *de noapte, de soare, în Pădure, cu flori.* (nearticulate)
4. noapte, soare, Pădure, florilor. (*Pădure, ce tânără ești!*) etc.
5. *înspăimântătoare* – adjectiv, format din verb; *omenesc* – adjectiv, format din substantiv.
6. înspăimântătoarei – *Vremea înspăimântătoarei clipe a sosit. Dulceața graiului omenesc îl fascinase.*

7. (*de*) *soare* – substantiv comun, simplu, singular, nearticulat, cazul acuzativ.
8. *de pas, poiana; de paşi, poieni.*
9. pădurea; despre pădure; pădurii (dăruiesc pădurii); pădurii (copacii pădurii); Pădure, primeşte-mă! etc.

Unitatea 19 (2)

8. — *Dar tu, măi, întreabă jeleparul, cum ai intrat în sac şi ce cauţi în el?*
— *N-am intrat, răspunse Păcală, ci m-au vârât alţii în el.*
— *Şi de ce te-au vârât?*
— *Ca să mă arunce în Dunăre.*
— *Şi de ce să te arunce?*
— *Iacă – păcatele mele! – răspunse Păcală, fiindcă vreau să mă facă vornic şi eu nu vreau să primesc...*
11. pătrat; blacheu; bancnotă; mănăstire – mânăstire (ambele forme sunt corecte); vagabond; caiet; chilug; casierie; patinoar; clovn.
12. avarie (a nu se confunda cu avariţie); vatman; antic – antic; matur; scrutin.
13. uşii; femeii; şcolii; torţei; trompei; mingii; străzii; viei; firimiturii; geometriei.

Unitatea 20 (2)

5. *Mie îmi* dă un sfat. *Dânşii* au plecat. *Ne* vor lăuda. *Ţie îţi* voi spune. *Dânsa ne* va întovărăşi.
13. a. lui; **b.** ei; **c.** lor; **d.** lor; **e.** nu are formă; **f.** vouă, vă, vi; **g.** nu are formă; **h.** nu are formă; **i.** ţie, ţi, îţi; **j.** (pe) ei, îi, i; **k.** (pe) ele, le.

Unitatea 21 (2)

2. *dumitale*; *dumnealor*; *mata*; *tălică*; *dumneaei.*
4. d-ta; d-lui; d-tale; d-voastră; d-lor; d-ei.
6. *dumneavoastră* – cazul nominativ, subiect; *dumneata* – cazul nominativ, nume predicativ; *dumitale* – cazul genitiv, atribut; *dumnealor* – cazul dativ, complement; (pe) *dumneavoastră* – cazul acuzativ, complement; (de la) *dumneata* – cazul acuzativ, complement; (cartea de la) *dumneata* – cazul acuzativ, atribut.

Unitatea 22 (2)

6. *doi* – valoare substantivală; *trei* – valoare adjectivală; *cei trei* – valoare adjectivală; *zece* –valoare substantivală.
8. *un* (copil) – articol nehotărât; *un* (coleg) – articol nehotărât; *o* (carte) – numeral cu valoare adjectivală; *un* (ziar) – numeral cu valoare adjectivală; *o* (floare) – numeral cu valoare adjectivală.
11. Reuşesc trei colegi. Cei trei prieteni vin. Am cinci casete. Spun celor opt fete. Povestea despre cei doi prieteni mă impresionează. Visul celor trei colegi este ireal.

Unitatea 23 (2)

7. *harnică* – genul feminin, numărul singular, cazul nominativ;
priceputul – genul masculin, numărul singular, cazul nominativ;
harnicele – genul feminin, numărul plural, cazul acuzativ;
frumoaselor – genul feminin, numărul plural, cazul vocativ.
10. *harnicii* – substantiv; *cei cuminţi* – substantiv; *cenuşiul* – substantiv; *neascultătorul* – adjectiv; *însorite* – adjectiv; *inimosul* – substantiv.
16. *de milioane* – simpatic, plăcut; *la îndemână* – accesibil, uşor de folosit; *de-a fir a păr* – amănunţit, minuţios; *o dată şi jumătate* – extraordinar, strălucit; *de neînchipuit* – incredibil; *ca aurul* – valoros, auriu.

Unitatea 24 (2)

2. (pisică) *leneşă*; (ţinutul) *românesc*; (este) *ascultător*; (sunt) *nepreţuite*; (apă) *liniştită*; (diamante) *nepreţuite.*
7. FRUMOS; E; ROTAT; ZC; IMITABIL; GAL; RUSĂ; UNICĂ; IT; RATATĂ; A; O; AV; FIN; SĂRAC; NT.

Unitatea 25 (2)

5. a. adjectiv; **b.** adverb; **c.** substantiv; **d.** adjectiv; **e.** substantiv; **f.** adjectiv.

Unitatea 26 (2)

4. *hai* – predicat; *vai* – nume predicativ; *boc!* – subiect; *fâş* – complement.
9. — *Şi ce vrea să spună? întreabă mirat bărbatul.*
— *Uite! grăi Păcală, şi puse urechea la piele.*

Scanned with OKEN Scanner

Mare minune! Zice să cauți la căpătâiul patului, c-o să găsești rachiu.
Bărbatul caută și găsi. (Ioan Slavici – ***Păcală în satul lui***)

Unitatea 27 (2)

2. conjuncții: *să, dacă, că, deci, sau, și, ori, fiindcă.*
5. **a.** *și* – adverb; **b.** *și* – conjuncție; **c.** *iar* – adverb; **d.** *iar* – conjuncție.

Unitatea 28 (2)

4. *suntem* – predicat, modul indicativ, timpul prezent;
venii – predicat, modul indicativ, timpul perfect simplu;
am fost – predicat, modul indicativ, timpul perfect compus etc.
7. *daruri* – cazul nominativ, nume predicativ;
frumoase – cazul nominativ, nume predicativ;
pricepută – cazul nominativ, nume predicativ;
al doilea – cazul nominativ, nume predicativ;
(asemenea) *părinților* – cazul dativ, nume predicativ;
primii – cazul nominativ, nume predicativ;
înțelegători – cazul nominativ, nume predicativ;
prieteni – cazul nominativ, nume predicativ.

Unitatea 29 (2)

8. **a.** Se acordă în: gen, număr, caz;
b. Nu se acordă nici în gen, nici în număr, nici în caz;
c. Se acordă în număr;
d. Se acordă în număr;
e. Se acordă în: gen, număr.

Unitatea 29 (3)

1. Jocul silabelor: A PA SA RE; E PI CA; CO SI; CU PI DI TA TE; LA; SA PE; TA; GO; DE CO LO RA TE; MU RI; MI NA RE; MA MI CA; DE CI SE; SA; FI; CO TA; VE RI FI CA TE; LA TE RA LE; SA RE TE.

Unitatea 30 (2)

6. *mamei* – atribut, element determinat *vorbă*, genul feminin, cazul genitiv, articulat cu articolul hotărât *i*; *lui Radu* – atribut, element determinat *caietul*, genul masculin, articulat cu articolul hotărât *lui*; *a copiilor* – atribut, element determinat *dorință*, genul masculin, articulat cu articolul hotărât *lor*, precedat de articolul genitival *a*.
11. (*cu*) *scoarță* – complement indirect, exprimat printr-un substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, nearticulat, precedat de prepoziția simplă *cu*, cazul acuzativ.
14. (peste) *podul* – substantiv, cazul acuzativ, complement; (la) *temele* – substantiv, cazul acuzativ, complement; *cântecele* – substantiv, cazul acuzativ, complement.
23. *dimineața* – substantiv, cazul nominativ; *primăvara* – adverb, nu are caz; *ziua* – substantiv, cazul nominativ; *ziua* – adverb, nu are caz ; (la) *venirea* – substantiv, cazul acuzativ; *altădată* – adverb, nu are caz.
33. *copiilor* – cazul dativ, complement; *poveste* – cazul acuzativ, complement; *copiilor* – cazul genitiv, atribut; *străzii* – cazul genitiv, atribut.

Unitatea 31 (2)

1. Predicatele: *tremură*; *au căzut*; *am prins*. Element de legătură: *și*.
Propoziții:
P1 *Desfrunzit și prea bătrân/ Tremură de frig gorunul./*
P2 *Au căzut și-ntâii fulgi/*
P3 *Și l-am prins din zbor pe unul./*
Felul propozițiilor: P1 – PP; P2 – PP; P3 – PP.
8. P1 *A trecut pe lângă mine Vântul...*
P2 *Nu l-am auzit.*
P3 *Au trecut pe lângă mine Ziua și Noaptea, și Luna și Soarele*
P4 *Nu le-am văzut.*
Felul propozițiilor: P1 – PP; P2 – PP; P3 – PP; P4 – PP.

Scanned with OKEN Scanner

Unitatea 32 – Testul 2

1. *lui* – atribut. **10p.**

2. atribut – genitiv: Gândul lui îl cunosc. **2p.**
atribut – acuzativ: Povestea despre el este fantastică. **2p.**
complement – dativ: Îi spun lui. **2p.**
complement – acuzativ: Vorbesc despre el. **2p.**
nume predicativ – nominativ: Minunea este el. **2p.**

3. *pe dumneata* – acuzativ, complement;
dumnealui – nominativ, subiect. **10p.**

4. subiect – nominativ: Dumneata eşti bucuros. **2p.**
nume predicativ – genitiv: Haina este a dumitale. **2p.**
atribut – genitiv: Privirea dumitale îmi place. **2p.**
atribut – acuzativ: Povestea despre dumneata o ştiu. **2p.**
complement – dativ: Îţi vorbesc dumitale. **2p.**

5. *încercat* – cazul nominativ, atribut;
stinşi – cazul acuzativ, atribut. **10p.**

6. *întâia* – numeral, cazul genitiv, genul feminin, atribut.

7. *domnule* – Domnul a reuşit.
fetiţo – Fetiţa a cântat bine. **10p.**

8. *cuminte* – adjectiv propriu-zis, invariabil, două forme flexionare, genul masculin, numărul singular, cazul nominativ, funcţia sintactică de atribut.

9. *lui* – el; *lui* – el; *o* – ea; *tu* – tu; *îţi* – tu. **10p.** Din oficiu **10p.**

Unitatea 32 – Testul 3

1. Niculăiţă s-a gândit că trebuie să le spună părinţilor secretul. Salomia l-a întrebat ce face, iar el a răspuns că repară uşa de la podul şopronului. Păgubaşul a apărut pe linia satului, iar Salomia s-a dus şi ea să vadă. Acolo s-a aflat negustorul care a pierdut o pungă cu bani. Niculăiţă s-a dus şi el acolo şi l-a întrebat pe negustor de punga pierdută.

2. Personaj principal: Niculăiţă. Acţiunea se petrece în preajma şopronului, apoi, pe linia satului.

3. *vremea, cuiele* (diftongi); *Niculăiţă, linia* (hiat).

4. *se apucase* (indicativ, mai-mult-ca-perfect), *se gândea* (indicativ, imperfect), *trebuie* (indicativ, prezent), *să spuie* (conjunctiv, prezent).

5. *şopron;* Niculăiţă repară uşa şopronului.

6. *lui* – articol hotărât, genitiv.

7. *o* – articol nehotărât (o elevă); *o* – pronume personal (o văd); *o* – verb auxiliar (o să vină); *o* – interjecţie (O, ce interesant!).

8. *un negustor* (nume predicativ, caz N.); *o pungă* (complement direct, caz Ac.).

9. *s-a ivit – se ivise; a trecut – trecu.*

10. verb, adverb, prepoziţie, substantiv.

Unitatea 33 – Testul 2

1. *în (vechi);* Mergem în excursie.

2. a) *ziua* – substantiv comun, simplu, gen feminin, număr singular, articulat cu articolul hotărât *a*, cazul nominativ, funcţia de subiect. b) Ziua vom învăţa. (adverb)

3. *eşti* – verb predicativ, personal, modul indicativ, timpul prezent, persoana a II-a, singular, forma afirmativă, predicat verbal.

4. *palid* – stins; *nesfârţit* – imens.

5. *a) cerul, ziua;* b) cerului, zilei (Străbat oglinda cerului.) etc.

6. *Nesfârşită-i.* Fonetic: elidarea unei vocale; formează o silabă din două cuvinte diferite; morfologic: desparte două părţi de vorbire; prozodic: ajută la formarea măsurii, rimei.

7. *(în) poveşti* – substantiv comun, simplu, gen feminin, număr plural, caz acuzativ, nearticulat, funcţia sintactică de complement circumstanţial de loc.

8. *unde* – adverb simplu, de loc, funcţia sintactică – complement circumstanţial de loc.

9. a) *şi* – adverb; b) Bunicii şi părinţii ne ajută. (conjuncţie)

Scanned with OKEN Scanner

Unitatea 33 – Testul 3

1. Vuietul Pădurii a crescut şi, probabil, multe alte voci nu se mai puteau auzi. Năsturel a crezut că mai străbătuse cărarea aceea, dar a fost contrazis de Măgăruş. Ca argument, Năsturel a vorbit de bradul cel înalt, dar Băiatul nu a fost de acord etc.

2. Personajele, din textul dat, sunt: *Năsturel*, *Măgăruşul*, *Băiatul*, *Mânzul de vânt.*

3. Băiatul interveni în discuţie şi-i spuse lui Năsturel că i se pare. Mânzul de vânt fu de părere că toţi brazii sunt la fel etc.

4. Pânza semnului de carte este nouă.

5. *vezi-ţi de treabă* – fii serios, potoleşte-te; *înalt până la cer – mare, imens*; *se transformă* – se prefăcu; *o să se adune* – o să apară.

6. Pădurea pare însufleţită, este miraculoasă, are puteri nebănuite etc.

7. *brazii*, *piatra*, *eu.*

8. *în Pădure* – acuzativ, complement circumstanţial de loc; *brazi* – subiect, nominativ; *piatra* – subiect, nominativ; *în Poiană* – acuzativ, complement circumstanţial de loc.

9. a) Mărturisesc Pădurii tainele mele. b) complement indirect, dativ.

10. *a găsit* – modul indicativ; *să vorbească* – modul conjunctiv; *zâmbi* – modul indicativ.

Unitatea 34 – Testul 1

Varianta a.:

câte 2 puncte pentru fixarea statutului fiecărui personaj (2+2=4);
4 puncte pentru descrierea relaţiilor de conflict dintre personaje, prin referire la text;
2 puncte pentru respectarea limitei de spaţiu.

Varianta b.:

4 puncte pentru selecţia corectă a faptelor narate;
4 puncte pentru folosirea corectă a limbii (operezi cu acele cuvinte impuse de text, foloseşti corect timpurile verbelor, persoana şi numărul, stabileşti corect relaţiile adverbiale etc.);
2 puncte pentru respectarea limitei de spaţiu.

Vartianta c.:

4 puncte pentru selecţia corectă a trăsăturilor personajului, din textul dat;
4 puncte pentru folosirea corectă a limbajului adecvat unui portret sumar;
2 puncte pentru respectarea limitei de spaţiu.

Unitatea 34 – Testul 2

1. *era un conglomerat* – predicat nominal, alcătuit din:

era – verb copulativ, verb personal, forma afirmativă, mod personal-predicativ (indicativ), timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular, în cadrul predicatului nominal este semipredicat.

un conglomerat – substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, articulat (are articolul nehotărât *un*), cazul nominativ, în cadrul predicatului nominal este semipredicat nume predicativ. **10p.**

2. *savant*; *conglomerat*; *bulevard*; *complet*; *rectiliniu.*

Era, cu adevărat, un savant. Toate erau un conglomerat. Stătea aproape de bulevard.
Avea un set complet. Mişcarea lui era rectilinie. **10p.**

3. *oraşul* – subiect, exprimat printr-un substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, articulat (are articolul hotărât *l*), cazul nominativ.

bulevard – subiect, exprimat printr-un substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, nearticulat, cazul nominativ. **10p.**

4. *îmblânzind* – verb predicativ (nefiind nici *auxiliar*, nici *copulativ*), verb personal (nefiind nici *unipersonal*, nici *impersonal*), mod nepredicativ-nepersonal (gerunziu, neintrând în acord cu vreun pronume-subiect), funcţia sintactică de complement circumstanţial de mod. **10p.**

5. *savant* – atribut exprimat printr-un adjectiv propriu-zis, variabil, patru forme flexionare, genul masculin, numărul singular, cazul nominativ.

(*de*) *linii* – atribut exprimat printr-un substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul plural, cazul acuzativ, articulat (are articolul hotărât *i*), precedat de prepoziţia simplă *de*. **10p.**

6. *Oraşul era un savant conglomerat de linii curbe.* – propoziţie principală;
Cum nimeni nu se grăbea, – propoziţie secundară. **10p.**

7. a. 10p.

8. a. 10p.

Scanned with OKEN Scanner

9. PP + PP + PS: Cântă şi dansează, deoarece îi place melodia aceasta.
PS + PS + PP: Când o să vină şi când o să afle, se va bucura. **10p.**
Din oficiu: **10p.**

Unitatea 34 – Testul 3

1. Măgăruşul s-a apropiat de o făptură ciudată, hotărându-se să poarte un dialog... Fluturele, emoţionat, neînţelegând bine cuvintele, a hotărât să se prezinte Măgăruşului şi să-i vorbească despre sine. **3p.**
2. Măgăruşul şi Fluturele. **3p.**
3. Fluturele neînţelegând, l-a rugat pe Măgăruş să mai spună odată despre ce este vorba. Etc. **3p.**
4. *a ajuns în vârf*; *stă pe vârfuri*; *este în vârf*; *este cu vârf şi...* **3p.**
5. *nu te superi* – nu te necăji; *neam de zurbagii* – de scandalagii, de certăreţi; *se pitulară* – se ascunse-seră; *mutându-se* – schimbându-şi locul. **3p.**
6. Arată nedumerirea Fluturelui la cele spuse de Măgăruş. **3p.**
7. a) subiect inclus; b) Fluturele. **3p.**
8. (*de*) *făptura* – complement indirect, acuzativ; (*sunt*) *Măgăruşul* – nume predicativ, nominativ; (*pe o*) *floare* – complement, acuzativ. **3p.**
9. *lui* – pronume personal; lui (Aurel) – articol hotărât. **3p.**
10. *se ridică* – indicativ, perfect simplu; *mutându-se* – gerunziu. **3p.**

Unitatea 35 – Testul 1

Varianta a.:

4 puncte pentru selecţia corectă a două trăsături specifice descrierii ca modalitate de expunere (folosirea structurilor adjectivale, predicatul rar folosit sau chiar deloc (eliptic), construirea unor imagini artistice, care se adresează simţurilor, mai ales celui vizual etc.);
4 puncte pentru susţinerea selecţiei cu exemple argumentate din text;
2 puncte pentru respectarea restricţiei de spaţiu.

Varianta b.:

6 puncte pentru selecţia a trei imagini specifice (vizuale, auditive, cromatice etc.) şi a figurilor de stil, prin care sunt realizate;
2 puncte pentru numirea modului de expunere folosit (descrierea);
2 puncte pentru respectarea limitei de spaţiu.

UNITATEA 35 – Testul 2

1. a) *trupurile* – substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, însoţit de articolul hotărât *le,* cazul nominativ, funcţia sintactică de subiect; b) *copacilor* – substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, însoţit de articolul hotărât *lor*, cazul genitiv, funcţia sintactică de atribut substantival genitival. **10p.**
2. *grase* – adjectiv, variabil, patru forme flexionare, genul feminin, numărul plural, cazul acuzativ, funcţia sintactică de atribut adjectival. **10p.**
3. *s-au dilatat* – s-au mărit; *grase* – mari; *lunecos* – nesigur; *înlăcrimate* – întristate, supărate. **10p.**
4. a) *prieteni* – prieten(e). **10p.**
5. a) (*de*) *iarbă*; b) Aranjamentul floral este de iarbă. (caz acuzativ) **10p.**
6. a) *înfăşurându-(mă)*; b) înfăşură. **10p.**
7. Virgula marchează prezenţa unui substantiv în cazul vocativ. **10p.**
8. *sub*, *în*. **10p.**
9. Nedumerirea eului liric în faţa necunoscutului; tristeţea părăsirii unei lumi, nesiguranţa, teama în faţa altui univers care se iveşte. **10p.**

Unitatea 35 – Testul 3

1. a) epitet – *statornică* (*punte*); comparaţie – *Drepţi ca rachetele viitorului.* **3p.**
2. *Fraţii mei sunt întotdeauna pe stânci.* **3p.**
3. Dorinţa de autodepăşire, de schimbare, de nou, de împlinire spirituală, profesională. **3p.**
4. măsura: de la 3 la 13 silabe. **3p.**
5. *fraţii – ii ; veac – ea.* **3p.**
6. a. 3p.

Scanned with OKEN Scanner

7. *pe stânci* – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul plural, nearticulat, precedat de prepoziția simplă *pe*, cazul acuzativ, funcția sintactică de complement circumstanțial de loc; *viitorului* – substantiv comun, simplu, genul neutru, însoțit de articolul hotărât *lui*, cazul genitiv, funcția sintactică de atribut substantival genitival. **3p.**

8. Elidarea unei vocale; formarea unei silabe (fonetic); despărțirea a două cuvinte (morfologic); formarea măsurii versurilor, rimei (prozodic). **3p.**

9. a) *în spații* – complement circumstanțial de loc, acuzativ; b) *linia* – complement direct, acuzativ; c) atribut substantival, genitiv. **3p.**

10. Prezența unei enumerații. **3p.**

11. ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerință, dând un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere;
- ai folosit elemente de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri, precum și normele ortografice, de punctuație, acordul, așezarea în pagină. **60p.**

Unitatea 35 – Testul 4

1. O enumerație: *Au trecut pe lângă mine Ziua,*
Și Noaptea, și Luna și Soarele... **10p.**

2. *Vântul, florile, păsările, anotimpurile.* **10p.**

3. *Și ierburile pământului, și frunzele pomilor...* **10p.**

4. Iluzia unui timp interior etern; vremelnicia vieții în contrast cu eternitatea naturii. **10p.**

5. c. 10p.

6. *ierburile*: *ier-bu-ri-le*; *căutându-și*: *că-u-tân-du-și*; *necredinciosul*: *ne-cre-din-cio-sul*. **10p.**

7. a. 10p.

8. *au trecut* – predicat verbal, nu are caz; *pe lângă mine* – complement circumstanțial de loc, acuzativ; *florile* – subiect, nominativ. **10p.**

9. Nedumerirea, teama, uimirea, miracolul, drama în fața unei situații deosebite. **10p.**

10. *Și mi-au brumat tâmplele*. **10p.**

11. ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerință, dând un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere;
- ai folosit elemente de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri, precum și normele ortografice, de punctuație, acordul, așezarea în pagină. **60p.**

Unitatea 35 – Testul 5

1. *O noapte-a fost; ...Amurgul vine; ...vin galbenele zori.* **3p.**

2. *iar valul revărsat/ Cu vuiet...; ...cu vâsla bat apa mai grăbit; Se joacă vântul jalnic cu clopotul dogit.* **3p.**

3. (*noapte*) *cumplită;* (*vântul*) *jalnic; tăcutul* (*martor*). **3p.**

4. Printre alte idei se pot surprinde și:
- atmosfera tristă, apăsătoare;
- pustiul care cuprinde totul;
- imposibilitatea de a uita un moment dramatic;
- prelungirea durerii prin intermediul naturii;
- folosirea mijloacelor artistice pentru a reda un moment extrem de tensionat (personificarea, epitetul, imaginile auditive, imaginile vizuale). **3p.**

5. *tristă* – posomorâtă: Copiii sunt posomorâți; *jalnic* – dureros: Amintirile neplăcute sunt dureroase; *dogit* – hodorogit: Are un căruț hodorogit. **3p.**

6. *al mării* – substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul genitiv, articulat (are articolul hotărât *i* și articolul genitival *al*), funcția sintactică de atribut.

Scanned with OKEN Scanner

golul – adjectiv propriu-zis, variabil, patru forme flexionare, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, articulat (are articolul hotărât *l*, preluat de la substantivul determinat/ regent, *mal*), funcția sintactică de atribut. **3p.**

7. Izlazul este al unui sat de câmpie. (*sat* – nume predicativ în genitiv);
Amintirea este despre acest sat. (*sat* – nume predicativ în acuzativ);
Ajutorul pentru sat a fost obținut. (*sat* – atribut în acuzativ). **3p.**

8. *iar* – nu are caz, complement circumstanțial de mod; *câmpul* – acuzativ, complement direct; *gol* – acuzativ, atribut. **3p.**

9. Mergem la mare, iar ei merg la munte. (*iar* – conjuncție) **3p.**

10. (*de*) *spaimă* – cazul acuzativ, complement indirect. **3p.**

11. – expunerea corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată: **10p.**
– respectarea normelor de redactare, de alcătuire a unei compuneri: **5p.**
– încadrarea în cerințele formulate: **10p.**
– exprimarea artistică, elementele de expresivitate (de orice nivel de abordare a textului): **15p.**
– așezarea corectă a textului în pagină: **1p.**
– unitatea compoziției: **5p.**
– coerența textului: **10p.** (claritatea enunțului: **2p.**; varietatea lexicului: **2p.**; proprietatea termenilor: **1p.**; sintaxa adecvată: **1p.**; registrul de comunicare: **1p.**; stilul adecvat conținutului compunerii: **2p.**; vocabularul adecvat conținutului compunerii: **1p.**)
– ortografia: **2p.** (0-1 greșeli: **2p.**; 2 greșeli: **1p.**).
– punctuația: **2p.** (0-1 greșeli: **2p.**; 2 greșeli: **1p.**). Din oficiu: **10p.**

Unitatea 35 – Testul 6

1. a) *Mag cel puternic și bun*; b) *Măgăruşul*. **3p.**

2. Curiozitatea, teama, frica. **3p.**

3. Mag cel puternic a zis că se repetă pe sine, nu repetă pe alții. Etc. **3p.**

4. c. 3p.

5. *plânge pe la colțuri*; *plânge de bucurie*; *plânge de dorul lui*. **3p.**

6. *Un Arici* – substantiv propriu, subiect; *cu botul* – substantiv comun, atribut; *ca de purcel* – substantiv comun, atribut. **3p.**

7. *domnule, domnule, uite;* Domnul a venit la mine. (substantiv) **3p.**

8. a) *o să râzi, să știi, pot, să fac, să plângi*; b) *o să râzi* – modul indicativ, timpul viitor popular; *să știi* – modul conjunctiv, timpul prezent. **3p.**

9. *Mag cel puternic* – cazul nominativ, subiect; *Măgăruşul* – cazul nominativ, subiect. **3p.**

10. a) cratima (*să-ți*); b) elidarea unei vocale; formează o silabă din două părți de vorbire (fonetic), desparte două părți de vorbire diferite (morfologic). **3p.**

11. ATENȚIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:
- te-ai încadrat în cerință, dând un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere;
- ai folosit elemente de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri, precum și normele ortografice, de punctuație, acordul, așezarea în pagină. **60p.**

Unitatea 35 – Testul 7

1. în apropierea Castelului. **3p.**

2. Băiatul îl ajută pe Năsturel să treacă prin sârma ghimpată a gardului. Năsturel, la părerea de rău a Băiatului, argumentează că altă cale nu mai era spre Poiana Pădurarilor. **3p.**

3. Argumentarea trebuie să cuprindă:
– numeroasele capcane din interiorul Castelului;
– strălucirea Castelului care îi ademenește pe călători;
– lumina lui irezistibilă care-i preface pe călători în scrum. **3p.**

4. b. 3p.

5. Pădurea și Castelul se scriu cu majuscule, pentru că ele constituie adevărate capcane în drumul personajelor. **3p.**

Scanned with OKEN Scanner

6. *irezistibilă* – Lumina Castelului era irezistibilă; *curiozitatea* – Avea o curiozitate ieşită din comun. **3p.**

7. *ale Castelului* – substantiv propriu, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul genitiv, articulat (are articolul hotărât *lui* şi articolul genitival *ale*), funcţia sintactică de atribut.

Mânzule – substantiv propriu, simplu, genul masculin, numărul singular, cazul vocativ, articulat (are articolul hotărât *le*), nu are funcţie sintactică. **3p.**

8. *Năsturel* – caz vocativ, nu are funcţie sintactică;

prietene – caz vocativ, nu are funcţie sintactică. **3p.**

9. *Castelul* – subiect; *este* – verb copulativ/ semipredicat; *adevărata* – atribut; *capcană* – nume predicativ; *a Pădurii* – atribut. **3p.**

10. Cele trei virgule despart substantive în cazul vocativ. (Folosirea lor nu are nicio legătură cu verbele la modul imperativ.) **3p.**

11. – expunerea corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată: **10p.**

– respectarea normelor de redactare, de alcătuire a unei compuneri: **5p.**

– încadrarea în cerinţele formulate: **10p.**

– exprimarea artistică, elementele de expresivitate (de orice nivel de abordare a textului): **15p.**

– aşezarea corectă a textului în pagină: **1p.**

– unitatea compoziţiei: **5p.**

– coerenţa textului: **10p.** (claritatea enunţului: **2p.**; varietatea lexicului: **2p.**; proprietatea termenilor: **1p.**; sintaxa adecvată: **1p.**; registrul de comunicare: **1p.**; stilul adecvat conţinutului compunerii: **2p.**; vocabularul adecvat conţinutului compunerii: **1p.**)

– ortografia: **2p.** (0-1 greşeli: **2p.**; 2 greşeli: **1p.**).

– punctuaţia: **2p.** (0-1 greşeli: **2p.**; 2 greşeli: **1p.**). Din oficiu: **10p.**

Unitatea 35 – Testul 8

1. *V-am spus eu că lumina aceea misterioasă este Iepurele Şchiop! – strigă victorios Mânzul de vânt.* **3p.**

2. *pădure* – iarbă, copaci, flori, frunze, cărare etc. **3p.**

3. Uimirea în faţa apariţiei unui personaj straniu; bucuria întâlnirii cu fiinţele nemaivăzute. **3p.**

4. a. 3p.

5. *enormă, misterioasă*; Fiinţa apărută era enormă. **3p.**

6. *vaier* (*va-ier*); *întreaga* (*în-trea-ga*). **3p.**

7. *scorburoasă*: *scor-bu-roa-să*; *înfundată*: *în-fun-da-tă*; *neîncrezător*: *ne-în-cre-ză-tor*. **3p.**

8. *prelung; înfundat*. **3p.**

9. *un vaier* – substantiv comun, simplu, genul neutru, articulat nehotărât, cazul nominativ;

străbătu – verb, predicativ, personal, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, singular. **3p.**

10. *un foşnet*. **3p.**

11. ATENŢIE! Vei primi punctajul acordat, dacă:

- te-ai încadrat în cerinţă, dând un titlu potrivit/ sugestiv;
- ai folosit diferite moduri de expunere;
- ai folosit elemente de expresivitate artistică;
- expunerea ta este corectă, coerentă, cursivă, logică, argumentată;
- ai respectat regulile de redactare/ de alcătuire a unei compuneri, precum şi normele ortografice, de punctuaţie, acordul, aşezarea în pagină. **60p.**

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A DOUA – SUBIECTE PENTRU PERFORMANȚĂ ȘCOLARĂ ȘI OLIMPIADE

Test 1

1. *în fața mării*; *firele de nisip.* **3p.**

2. *toți devenim copii*; *coborâm și urcăm.* **3p.**

3. În explicarea versurilor pot fi cuprinse idei precum: privirea mării oferă libertatea de a zbura cu gândul spre tărâmuri necunoscute; posibilitatea, prin joc, de a percepe sensurile vieții, de a descifra înțelepciunea generațiilor; reîntoarcerea spre sine însuși/ însăși. **3p.**

4. *imaginari* – fictivi, închipuiți; *sidefii* – albicioase. **3p.**

5. *mării* (*ii*), *copii* (*ii*), *caii* (*ii*). **3p.**

6. *devenim copii.* **3p.**

7. *cu firele* – acuzativ, complement; *de nisip* – acuzativ, atribut; *sidefii* – acuzativ, atribut. **3p.**

8. *si-de-fii*; *des-co-pe-riți*; *ce-tăți*. **3p.**

9. Semnul grafic, două puncte, marchează începutul unei enumerații. **3p.**

10. unitatea compoziției – **6p.**; coerența textului (claritatea enunțului – **2p.**, varietatea textului – **2p.**, proprietatea termenilor – **1p.**, sintaxa adecvată – **1p.**, registrul de comunicare – **1p.**, stilul adecvat registrului comunicării – **2p.**, vocabularul adecvat conținutului compunerii – **1p.**); ortografia – **2p.**, punctuația – **2p.** Din oficiu: **10p.**

Test 2

1. comparația: *turme... ca stelele;* epitet: *(semințiii) rătăcite.* **3p.**

2. Neamul de altădată a fost puternic prin unirea frățească. **3p.**

3. Printre ideile propuse (orientativ): timpul a separat popoarele care aveau aceeași limbă; neputința străinilor de a înțelege rădăcinile acestor popoare. **3p.**

4. *neam*, *pizmuiau*, *trăiau.* **3p.**

5. *mumă* – mamă; *se rădicau* – se ridicau; *să ie* – să ia; *agiunse* – ajunse. **3p.**

6. *mănoasă* – bogată; *întinse* – nesfârșite; *se stingeau* – dispăreau. **3p.**

7. Modul indicativ, timpul imperfect: *se iubeau*, *creșteau*; modul infinitiv – *vedea*; modul gerunziu – *șezând.* **3p.**

8. *semințiii* – nume predicativ, nominativ; *izvor* – subiect, nominativ. **3p.**

9. *bărbăția*, *părintească.* **3p.**

10. unitatea compoziției – **6p.**; coerența textului (claritatea enunțului – **2p.**, varietatea textului – **2p.**, proprietatea termenilor – **1p.**, sintaxa adecvată – **1p.**, registrul de comunicare – **1p.**, stilul adecvat registrului comunicării – **2p.**, vocabularul adecvat conținutului compunerii – **1p.**); ortografia – **2p.**, punctuația – **2p.** Din oficiu: **10p.**

Test 3

1. *Și arborii sunt orbi dintru-nceput...* **3p.**

2. Este operă lirică deoarece: este scrisă la persoana I, eul liric exprimându-și în mod direct sentimentele; impresionează cititorii, îi sensibilizează prin folosirea figurilor de stil; se utilizează un limbaj figurat. **3p.**

3. Bucuria eului liric este de a se reîntoarce spre clipele de altădată ale copilăriei. Timpul, însă, produce o ruptură între planul trecutului cu prezentul. O tristețe nemăsurată cuprinde ființa eului liric. **3p.**

4. *mă urmăresc* – mă cercetează; *foșnesc* – murmură, tresar. **3p.**

5. *cândva* – Cândva soarele o să ne zâmbească. **3p.**

6. *trec*, *urmăresc* – Nu trece! Nu urmări! **3p.**

7. *-i*, pronume personal, complement (direct). **3p.**

8. Totul parcă a fost o iluzie. Clipele, vraja imaginilor din copilărie nu mai pot răspunde, în prezent, pe aceleași coordonate. **3p.**

9. predicat, complement. **3p.**

10. unitatea compoziției – **6p.**; coerența textului (claritatea enunțului – **2p.**, varietatea textului – **2p.**, proprietatea termenilor – **1p.**, sintaxa adecvată – **1p.**, registrul de comunicare – **1p.**, stilul adecvat registrului comunicării – **2p.**, vocabularul adecvat conținutului compunerii – **1p.**); ortografia – **2p.**, punctuația – **2p.** Din oficiu: **10p.**

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Test 4

1. *brazii, ca o horă.*
2. *frunză*: *frunzar, frunziș, înfrunzit, frunzos, a frunzări* etc.
3. *de frunză* (nearticulat); *mamei* (articulat cu articol hotărât); *un nor* (articulat cu articol nehotărât).
4. *veghează*: *ve-ghea-ză*; *pescărușii*: *pes-că-ruși*; *umăru-l*: *u-mă-ru-l*; *brazii*: *bra-zii.*
5. *săgetând* – parcurgând, străbătând; *veghează* – ocrotește.
6. (*de*) *aur* – atribut substantival prepozițional, acuzativ; (*de*) *greieri* – atribut substantival prepozițional, acuzativ.
7. *chipul* – substantiv comun; *mamei* – substantiv comun; *iată* – interjecție; *-l* pronume personal.
8. *o* – pronume personal.
9. *străbat* – modul indicativ, timpul prezent; *s-a închis* – modul indicativ, timpul perfect compus.

Test 5

1. *(ochiu-i) stins.*
2. *mare, nisip, scoici, furtună.*
3. *Stă nesfârșit de țeapăn, trufaș, însă răpus*; *Răsfrânge-n ochiu-i stins un nou urcuș.*
4. Admirație, compasiune, dragoste, prețuire pentru curajul său de a înfrunta nemărginirea etc.
5. *se răsucise* – se schimbase.
6. *-s* verb copulativ; *aripile* – subiect; *-i* – atribut pronominal; *deschise* – atribut adjectival.
7. Acolo-i colegul meu. *i* – verb.
8. *ce-l* – elidarea unei vocale; formează o silabă din două părți de vorbire (fonetic); desparte două părți de vorbire (morfologic).
9. *umbrei* – atribut substantival.

Test 6

1. a) timpul: iarna; b) locul: curtea boierească. **3p.**
2. rima împerecheată, ritmul trohaic. **3p.**
3. *câinele, zăpada.* **3p.**
4. a) *tare* – straşnic, nemilos, pătrunzător; b) Ghiozdanul este tare. (rezistent). **3p.**
5. *tremurătură.* **3p.**
6. *ningea* – indicativ, imperfect; *să păzesc* – conjunctiv; *vezi!* – imperativ. **3p.**
7. a. 3p.
8. *Dar vezi cap sec şi la mine! vezi* – modul imperativ. **3p.**
9. Cratima marchează: fonetic – elidarea vocalei *î,* formarea unei silabe din două cuvinte (interjecție, pronume personal); morfologic – desparte două părți de vorbire diferite; prozodic – participă la formarea măsurii versului. **3p.**
10. unitatea compoziției – **6p.**; coerența textului (claritatea enunțului – **2p.**, varietatea textului – **2p.**, proprietatea termenilor – **1p.**, sintaxa adecvată – **1p.**, registrul de comunicare – **1p.**, stilul adecvat registrului comunicării – **2p.**, vocabularul adecvat conținutului compunerii – **1p.**); ortografia – **2p.**, punctuația – **2p.** Din oficiu: **10p.**

Test 7

1. *pentru ca să învețe a plămădi pâni, ciurecuri, colaci, cozonaci* etc. **3p.**
2. Naratorul; Vasile Porojan. **3p.**
3. Îndemânarea, talentul, bunătatea. **3p.**
4. *imiteze, fânațele.* **3p.**
5. c. 3p.
6. (*ca să*) *învețe* – predicat verbal, nu are caz; *a plămădi* – complement direct, nu are caz; *pâni* – complement direct, acuzativ. **3p.**
7. *să învăț* – predicat verbal; *se învăța* – predicat verbal. **3p.**
8. *nu putea* – modul indicativ, timpul imperfect; *plăti* – modul infinitiv. **3p.**
9. Bucuria prieteniei, satisfacția înțelegerii, miracolul talentului. **3p.**

Test 8

1. *pe două picioare ca două picioroange.*
2. Sulița a fost împunsă în zidul de lemn.

3. *Mânzul, Năsturel, Băiatul.*

4. Băiatul încearcă să-i ducă pe prietenii săi la acel loc ciudat. Privirea curioasă a Măgăruşului spre locul misterios.

5. *amândoi: a-mân-doi;* *Măgăruşul: Mă-gă-ru-şul;*
obrăznicia: o-brăz-ni-ci-a; *soldăţească: sol-dă-ţeas-că.*

6. *Nişte ochelari* – substantiv comun, subiect; *de soare* – substantiv comun, atribut substantival.

7. *măturii – măturii; spărtură – spărturii; grădină – grădinii; soarele – soarelui.*

8. *aduse; schimbă; împunse; privi.*

9. *Nasul mare şi roşu, de ardei, împungea cerul cu obrznicia lui. Nişte ochelari de soare scâlciaţi dădeau arătării aceleia, cu lentilele lor fumurii, o notă şi mai mare de mister.*

Test 9

1. *adăposturi pe la hanuri, sub cerul albastru, pe câmp, în pădure, pe câte-o pajişte.* **3p.**

2. a) Flăcăul fericit colindă lumea fără grijă. b) Hotărârea de a se întoarce la tatăl său. c) Popasul la ultimul han şi uimirea drumeţilor despre masa fermecată. d) Hangiul reuşeşte, cu vicleşug, să-i fure masa fermecată. **3p.**

3. *inimă* – inimos, inimioară, inimoi, inimoşie, neinimoşi. **3p.**

4. *să colinde* – să cutreiere; *nu se sinchisea* – nu-i păsa, nu-l deranja; *să se împătăşească* – să mănânce, să se înfrupte; *şuguieşte* – glumeşte. **3p.**

5. *arătându-i* – nu arăta!; *a râde* – nu râde! **3p.**

6. Dorinţa de a-i zice era mare. (atribut). Încerca a-i zice. (complement). **3p.**

7. a. 3p.

8. *nu* – adverb de negaţie; *o* – verb auxiliar. **3p.**

9. Virgula marchează prezenţa unui substantiv în cazul vocativ. **3p.**

10. unitatea compoziţiei – **6p.**; coerenţa textului (claritatea enunţului – **2p.**, varietatea textului – **2p.**, proprietatea termenilor – **1p.**, sintaxa adecvată – **1p.**, registrul de comunicare – **1p.**, stilul adecvat registrului comunicării – **2p.**, vocabularul adecvat conţinutului compunerii – **1p.**); ortografia – **2p.**, punctuaţia – **2p.** Din oficiu: **10p.**

Test 10

1. *grămezile de fân, gura unei vaci, pântecele vacii.* **3p.**

2. *...cum de ajunsei în moara asta!* **3p.**

3. Prichindelul, intrat în pântecele vacii, se gândea că-i o încăpere în care nu poate să pătrundă soarele, din cauza lipsei ferestrelor. **3p.**

4. *pătuceanul* – pătučanul; *Prichindel* – Prik'indel. **3p.**

5. *numaidecât, pesemne, de altfel.* **3p.**

6. *pe grămezile, de fân, un loc, pentru culcuş.* **3p.**

7. a) *-l pronume personal*; b) Povestea lui o ştiu. (*lui* – atribut, genitiv). **3p.**

8. a) *Văleu.* b) interjecţia surprinde uimirea personajului în faţa unei situaţii deosebite.

9. — *Văleu, părinte, vaca noastră vorbeşte!* b) mirarea, uimirea în faţa unei situaţii neobişnuite.

10. unitatea compoziţiei – **6p.**; coerenţa textului (claritatea enunţului – **2p.**, varietatea textului – **2p.**, proprietatea termenilor – **1p.**, sintaxa adecvată – **1p.**, registrul de comunicare – **1p.**, stilul adecvat registrului comunicării – **2p.**, vocabularul adecvat conţinutului compunerii – **1p.**); ortografia – **2p.**, punctuaţia – **2p.** Din oficiu: **10p.**

Test 11

1. *Nicuşor, conu Mişu, birjarul.* **3p.**

2. *Păşeşte binişor... binişor...* **3p.**

3. Drumul, la o cotitură, curtea boierească. **3p.**

4. În faţa sărbătorilor, copilul, din cauza lipsei materiale, nu se putea bucura, încercând să vadă măcar bradul împodobit din casa boierească. **3p.**

5. *ochişorii, binişor.* **3p.**

6. a) *Uite-le, cotesc la colţ, şi în bătaia lămpii.*b) Uite pomul de iarnă. **3p.**

7. *boierească* (de la boier). **3p.**

8. *Aaaa!* – interjecţie; *ce* – adverb; *frumos* – adjectiv. **3p.**

Scanned with OKEN Scanner

9. fonetic – elidarea vocalei *î* şi formarea unei silabe din două părţi de vorbire diferite; morfologic – desparte două părţi de vorbire diferite. **3p.**
10. unitatea compoziţiei – **6p.**; coerenţa textului (claritatea enunţului – **2p.**, varietatea textului – **2p.**, proprietatea termenilor – **1p.**, sintaxa adecvată – **1p.**, registrul de comunicare – **1p.**, stilul adecvat registrului comunicării – **2p.**, vocabularul adecvat conţinutului compunerii – **1p.**); ortografia – **2p.**, punctuaţia – **2p.** Din oficiu: **10p.**

Test 12

1. Dorinţa naratorului de a pleca împreună cu Tric la vânătoare. **3p.**
2. Naratorul, Tric. **3p.**
3. *iarba, frunza, lăstarul, pădurea.* **3p.**
4. a) *enervare, elocvenţă.* b) S-au enervat din nimic. Elocvenţa-i era recunoscută. **3p.**
5. *isprăvit*: is-pră-vit; *ceasuri*: cea-suri; *îmbrânceşte*: îm-brân-ceş-te; *straşnic*: straş-nic. **3p.**
6. *fâlfâitul*; Se auzea fâlfâitul sitarului. **3p.**
7. *ţinându-şi* – modul gerunziu; *fără a se înălţa* – modul infinitiv. **3p.**
8. a) *iar* – conjuncţie b) Zilele trec, iar vacanţa vine. **3p.**
9. *i* pronume personal; *oi* – verb auxiliar. **3p.**
10. unitatea compoziţiei – **6p.**; coerenţa textului (claritatea enunţului – **2p.**, varietatea textului – **2p.**, proprietatea termenilor – **1p.**, sintaxa adecvată – **1p.**, registrul de comunicare – **1p.**, stilul adecvat registrului comunicării – **2p.**, vocabularul adecvat conţinutului compunerii – **1p.**); ortografia – **2p.**, punctuaţia – **2p.** Din oficiu: **10p.**

Test 13

1. *iar trupul ei era rece ca sloiul de gheaţă.* **3p.**
2. *Baba, Lia.* **3p.**
3. Teamă, precauţie, dorinţă de a învinge. **3p.**
4. *bătrânică, nevătămată, să îmbătrânească.* **3p.**
5. *pământ* – pământesc, pământiu, pământos, împământenit etc. **3p.**
6. *niţel, orişicât.* **3p.**
7. *bătrânică.* **3p.**
8. a) Rămâne la prieteni. (verb predicativ); Rămâne bucuros. (verb copulativ) . **3p.**
9. *că-i* – elidarea unei vocale; formează o silabă din două cuvinte diferite (fonetic); desparte două părţi de vorbire (morfologic) etc. **3p.**

Test 14

1. *Zâna, Pinocchio.* **3p.**
2. *munca, trândăvia.* **3p.**
3. Hotărârea Zânei de a-l convinge pe Pinocchio să meargă la şcoală. **3p.**
4. *a învăţa* – învăţat, neînvăţat, învăţătură, învăţăcel, învăţământ. **3p.**
5. *degeaba* – değaba; *muncească* – munčască, *degeaba* – 7 litere, 6 sunete; *muncească* – 9 litere, 8 sunete. **3p.**
6. *este o boală* – verb, substantiv; *eşti mare* – verb, adjectiv. **3p.**
7. *inimii* (*după placul inimii*). **3p.**
8. *ai să începi* – mod indicativ, timp viitor popular. **3p.**
9. Teama, dezamăgirea lui Pinocchio pus în faţa unei situaţii neplăcute. **3p.**
10. unitatea compoziţiei – **6p.**; coerenţa textului (claritatea enunţului – **2p.**, varietatea textului – **2p.**, proprietatea termenilor – **1p.**, sintaxa adecvată – **1p.**, registrul de comunicare – **1p.**, stilul adecvat registrului comunicării – **2p.**, vocabularul adecvat conţinutului compunerii – **1p.**); ortografia – **2p.**, punctuaţia – **2p.** Din oficiu: **10p.**

Test 15

1. *va fi o vară... ca aerul fierbinte.* **3p.**
2. (*greieri*) *limpezi*, (*peştii*) *sidefii.* **3p.**
3. Bucuria eului liric de a trăi într-o lume neobişnuită, în care natura oferă clipe de măreţie. Dorinţa de a-şi regăsi liniştea, împlinirea sufletească, despărţirea de lume, dramatismul ultimelor clipe etc. **3p.**

Scanned with OKEN Scanner

4. Lumea micilor vietăți: *fluturi*, *lăcuste*, *greieri*, *peștii*, *graur*; elementele universului cosmic: *luceafăr*, *stele*, *soare*. **3p.**

5. Măsura de 13-14 silabe, rima îmbrățișată. **3 p.**

6. *o vară* – subiect, nominativ; *ca aerul* – nume predicativ, acuzativ; *lumina* – subiect, nominativ; *zilei* – atribut, genitiv. **3p.**

7. Am văzut roșii sănătoase. **3p.**

8. Gândește ușor. (adverb) **3p.**

9. Virgula marchează o enumerație. **3p.**

10. unitatea compoziției – **6p.**; coerența textului (claritatea enunțului – **2p.**, varietatea textului – **2p.**, proprietatea termenilor – **1p.**, sintaxa adecvată – **1p.**, registrul de comunicare – **1p.**, stilul adecvat registrului comunicării – **2p.**, vocabularul adecvat conținutului compunerii – **1p.**); ortografia – **2p.**, punctuația – **2p.** Din oficiu: **10p.**

ESEURI CU RĂSPUNS RESTRÂNS

Varianta A

– fixarea reperelor/ statutului fiecărui personaj: **2p.**
– descrierea relațiilor dezvoltate între personaje: **2p.**
– identificarea mijloacelor artistice, în ordinea logică a secvențelor narative: **2p.**
– notarea unor observații în legătură cu relația autor – personaje/ note personale critice: **2p.**
– respectarea limitei impuse de text, a celei de spațiu, a normelor de exprimare/ scriere logică și corectă: **2p.**

Varianta B

– selecția corectă a faptelor narate (ideile principale: **2p.**
– esențializarea informației, fără eludarea elementelor importante în logica textului: **2p.**
– respectarea succesiunii evenimentelor și a proporțiilor dintre părțile textului: **2p.**
– respectarea regulilor de rezumare a unui text narativ: **2p.**
– integrarea informației în limita de spațiu, corectitudine în exprimare, ortografie și punctuație: **2p.**

Varianta C

– selecția corectă a cel puțin două trăsături ale personajului: **2p.**
– recunoașterea tipului de portret cu argumente potrivite: **2p.**
– recunoașterea mijloacelor de realizare artistică și exemplificarea lor: **2p.**
– încadrarea personajului într-o categorie pe baza unor argumente contextuale: **2p.**
– respectarea limitei de spațiu, exprimarea corectă (elemente de limbaj critic), logica argumentelor etc.: **2p.**

Scanned with OKEN Scanner

[CUPRINS]

Cuvânt înainte 5

Partea întâi. UNITĂŢI DE PREGĂTIRE 7

Unitatea 1. *Cartea – obiect cultural • Reactualizarea cunoştinţelor din clasele I-IV. Părţi de vorbire. Părţi de propoziţie. Propoziţii simple. Propoziţii dezvoltate. Dezvoltarea propoziţiilor simple. Punctuaţia • Situaţii de comunicare. Comunicarea dialogată. Comunicarea monologată. Cadrul comunicării. Modalităţile comunicării* 7

Unitatea 2. *Cuvântul şi textul. Textul integral. Fragmentul de text • Vocabularul limbii române. Dinamica vocabularului. Cuvântul – unitate de bază. Cuvântul – formă şi conţinut • Cuvântul în comunicare. Scopul redactării. Planul iniţial al redactării. Redactarea textului. Finisarea textului* 14

Unitatea 3. *Opera literară. Textul literar. Textul nonliterar • Radicalul/ rădăcina. Prefixe. Sufixe. Cuvinte derivate. Familia lexicală. Câmpul lexical. Sinonime. Antonime. Arhaisme. Regionalisme. Neologisme • Dialogul ca situaţie de comunicare* 21

Unitatea 4. *Opera lirică. Eul liric. Versul. Strofa. Epitetul. Opera literară – opera lirică. Realitate – fantastic • Fonetica. Sunetele limbii române. Silaba. Diftongul. Triftongul. Hiatul. Cratima. Apostroful. Transcrierea fonetică. Semne de ortografie • Organizarea textului scris. Fişa biografică. Fişa de lectură* 31

Unitatea 5. *Opera epică. Naraţiunea. Monologul • Reguli de despărţire a cuvintelor în silabe. Accentul. Silabe accentuate. Silabe neaccentuate • Scrierea inspirată din experienţa personală* 38

Unitatea 6. *Opera epică. Autor. Narator. Personaj. Planul simplu. Planul dezvoltat. Rezumatul • Verbul: nucleul comunicării. Actualizarea cunoştinţelor din ciclul primar (persoană, număr, timp) • Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei* 43

Unitatea 7. *Basmul. Caracteristici ale basmului. Literatura fantastică • Modurile verbului (prezentare generală) • Elaborarea mesajului scris* 49

Unitatea 8. *Opera lirică: Pastelul. Repetiţia. Comparaţia • Timpurile modului indicativ • Scrierea imaginativă. Povestirea* 55

Unitatea 9. *Basmul cult • Verbele auxiliare • Rezumatul* 65

Unitatea 10. *Descrierea în proză. Enumeraţia. Tabloul de natură în proză. Neologismele • Funcţia sintactică a verbului. Rolul verbelor nepredicative-nepersonale • Modul de realizare a unei descrieri* 69

Unitatea 11. *Personajul literar. Caracterizarea personajului • Substantivul. Reactualizarea cunoştinţelor din clasele I-IV. Genul substantivelor. Numărul substantivelor • Organizarea textului scris. Notiţele. Temele. Extemporalele. Tezele* 74

Unitatea 12. *Opera epică: Schiţa. Caracteristici ale schiţei. Dialogul (I) • Substantive comune. Substantive proprii. Ortografia substantivelor proprii. Substantive epicene. Desinenţa • Transformarea textului dialogat în text narativ* 79

Unitatea 13. *Opera epică: Snoava. Caracreristici ale snoavei • Variante lexicale. Sinonime. Antonime. Articolul. Articolul hotărât. Articolul nehotărât • Scrisoarea. Scrisoarea familială* 84

Unitatea 14. *Portretul literar. Tipuri de portret. Portretul literar în proză. Portretul literar în versuri • Cazurile substantivului. Nominativul. Acuzativul. Prepoziţia • Scrisoarea de felicitare. Invitaţia* 89

Unitatea 15. *Poezia ceremonială: Colinda. Cântecul. Rima. Personificarea. Particularităţi artistice. Particularităţi prozodice • Cazurile substantivului. Dativul. Genitivul. Articolul genitival • Organizarea dialogului. A cere o informaţie. A oferi o informaţie. A convinge* 98

Unitatea 16. *Evaluare (I – 1)* 105

Unitatea 17. *Evaluare (I – 2)* 107

Scanned with OKEN Scanner

Unitatea 18. *Evaluare (I – 3)* 110
Unitatea 19. *Opera epică. Legenda • Cazurile substantivului. Cazul vocativ. Recapitularea cazurilor • Scrierea de interes personal. Anunțul în interes personal* 112
Unitatea 20. *Povestirea. Momentele subiectului: desfășurarea acțiunii • Pronumele. Pronumele personal. Formele accentuate. Formele neaccentuate • Cum scriem despre textul literar?* 118
Unitatea 21. *Parabola biblică. Termeni și personaje biblice • Pronumele personal de politețe. Funcțiile pronumelui personal de politețe • Formele specifice dialogului* 124
Unitatea 22. *Dialogul (II). Text dialogat. Text narativ. Regionalisme. Arhaisme • Numeralul. Numeralul cardinal. Numeralul ordinal. Funcțiile sintactice ale numeralului • Portretul* 128
Unitatea 23. *Legenda. Legenda cultă • Adjectivul. Adjective variabile. Adjective invariabile. Adjective provenite din alte părți de vorbire • Anunțul publicitar* 136
Unitatea 24. *Opera epică. Umorul. Sursele umorului. Eul narator • Funcțiile sintactice ale adjectivului • Telegrama. Biletul* 145
Unitatea 25. *Descoperirea treptelor de analiză a operei literare • Adverbul. Scrierea adverbelor. Felul adverbelor. Funcția sintactică a adverbelor. Conversiunea • Cererea* 151
Unitatea 26. *Moduri de expunere: Narațiunea. Basmul cult • Interjecția. Felul interjecțiilor. Funcțiile sintactice ale interjecțiilor. Ortografie. Punctuație • Elemente verbale. Elemente nonverbale* 156
Unitatea 27. *Moduri de expunere: Descrierea. Descrierea în versuri • Conjuncția. Felurile conjuncțiilor. Rolul conjuncțiilor în propoziție. Rolul conjuncțiilor în frază. Alte părți de vorbire cu același rol ca al conjuncțiilor • Caracterizarea personajului* 160
Unitatea 28. *Moduri de expunere. Narațiunea. Descrierea • Sintaxa propoziției. Predicatul verbal. Predicatul nominal • Compunerea cu titlu dat* 164
Unitatea 29. *Descoperirea treptelor de analiză a operei literare (II) • Subiectul. Acordul predicatului cu subiectul. Subiect inclus. Subiect subînțeles • Cuvinte încrucișate. Jocuri distractive* 168
Unitatea 30. *Descoperirea treptelor de analiză a operei literare • Atributul. Complementul. Complemente circumstanțiale. Complemente necircumstanțiale • Prezentarea unei opere plastice* 173
Unitatea 31. *Descoperirea treptelor de analiză a operei literare • Fraza. Propoziția principală. Propoziția secundară. Topica • Alcătuirea de fișe din operele literare* 188
Unitatea 32. *Evaluare (II – 1)* 193
Unitatea 33. *Evaluare (II – 2)* 198
Unitatea 34. *Evaluare (II – 3)* 203
Unitatea 35. *Evaluare finală* 206

Partea a doua. SUBIECTE PENTRU PERFORMANȚĂ ȘCOLARĂ ȘI OLIMPIADE 215

Partea a treia. INFORMAȚII. SUGESTII. REZOLVĂRI 239

Scanned with OKEN Scanner

ISBN 978-973-124-442-6
9 789731 244426

Scanned with OKEN Scanner